

gjensidige.no



GJENSIDIGE

ÅRSRAPPORT
2008



GJENSIDIGE

DETTE ER GJENSIDIGE

HENDELSER 2008

■ JANUAR

Som første forsikringsselskap i Norge ansatte Gjensidige egen klimaforsker.

Gjensidiges hovedkontorbygg på Sollerud ble solgt med en regnskapsgevinst på 724,4 millioner kroner.

Gjensidige inngikk avtale om kjøp av det baltiske skadeforsikringsselskapet RESO Europa.

■ FEBRUAR

Gjensidige åpnet for kjøp av barneforsikring via SMS.

■ MARS

Kommuneforsikring, Gjensidiges satsing i offentlige marked i Skandinavia, var fullt operativt og aktiv i markedet i de tre landene.

Inge K. Hansen valgt til ny styreleder i Gjensidige Forsikring BA.

■ APRIL

Generalforsamlingen vedtok at det skal utbetales 1.025 millioner kroner i utbytte for

regnskapsåret 2007. Nær en million kunder mottok til sammen 766 millioner kroner.

■ MAI

Kjøpet av det baltiske forsikringsselskap RESO Europa ble godkjent av myndighetene.

■ JUNI

Omfattende organisasjonsendringer i den norske virksomheten. Distribusjonsorganisasjonen ble endret fra regional til divisjonsstruktur.

Fair Forsikring inngikk femårig strategisk samarbeidsavtale med danske FDB Forsikring om å tilby forsikring til 1,6 millioner medlemmer i Danmark.

Eierandelen i Lindorff ble solgt med en regnskapsgevinst på 939,9 millioner kroner.

■ AUGUST

Samarbeids- og sponsoravtalen med Norges Håndballforbund ble fornyet for nye fire år.

SEPTEMBER

Planlagt børsnotering ble utsatt på ubestemt tid.

OKTOBER

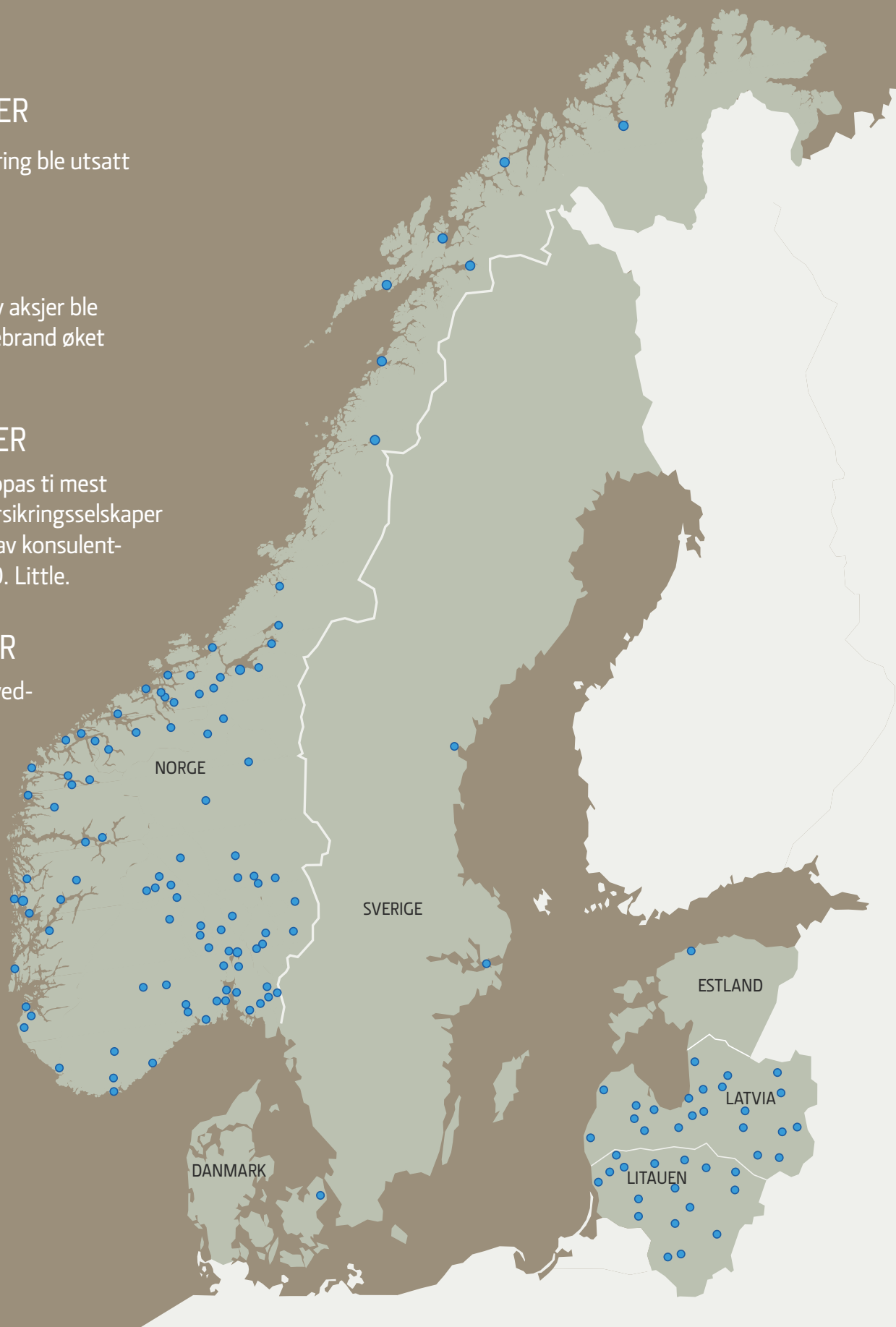
Gjennom erverv av aksjer ble eierandelen i Storebrand øket til ca 24 prosent.

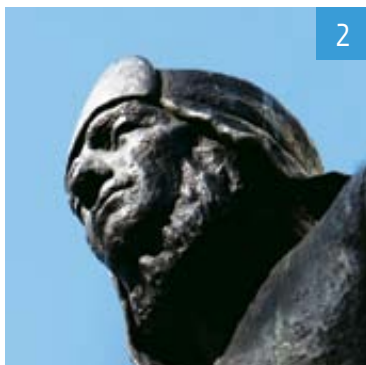
NOVEMBER

Kåret til et av Europas ti mest effektive skadeforsikringsselskaper i en rapport laget av konsultantselskapet Arthur D. Little.

DESEMBER

Gjensidige sitt hovedkontor på Lysaker ble sertifisert som miljøfyrtårn.





2

DETTE ER GJENSIDIGE

- 2 Nøkkeltall
- 4 Endringsåret
- 6 Om Gjensidige
- 7 Historien



16

VIRKSOMHETEN

- 16 Skadeforsikring Privat
- 20 Skadeforsikring Næringsliv
- 24 Skadeforsikring Øvrig Norden
- 26 Skadeforsikring Baltikum
- 28 Pensjon og Sparing
- 30 Bank
- 32 Helse
- 36 Kapitalforvaltning
- 40 Tilleggsinformasjon



42

PERSPEKTIV

- 43 Menneskene bak tallene
- 46 Gjensidige og samfunnet
- 48 Bærekraft



50

STYRING

- 51 Risiko- og kapitalstyring
- 54 Egenkapitalbevis
- 56 Eierstyring og selskapsledelse
- 60 Styret
- 62 Konsernledelsen
- 64 Representantskap, kontrollkomité og valgkomité

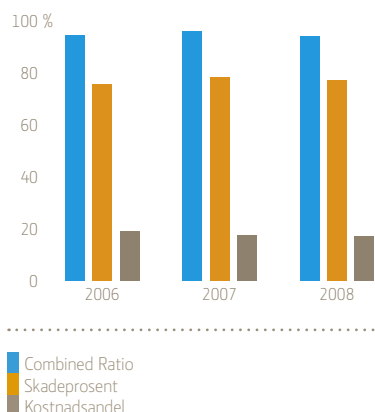


66

RESULTATER

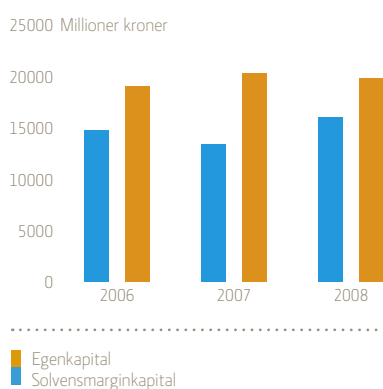
- 67 Årsberetning
- 82 Konsernets årsregnskap
- 144 Morselskapets årsregnskap
- 184 Erklæring fra styret og daglig leder
- 185 Revisjonsberetning
- 186 Kontrollkomiteens uttalelse
- 187 Representantskapets uttalelse

UTVIKLING COMBINED RATIO



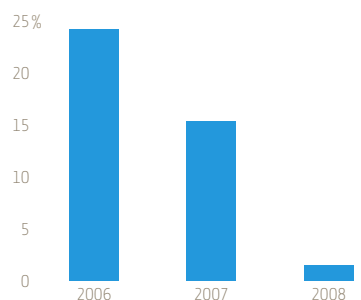
Combined Ratio = Skadeprosent for egen regning + kostnadsandel for egen regning.

EGENKAPITAL OG SOLVENS MARGINKAPITAL



Solvenskapital = Netto ansvarlig kapital inklusive andel av sikkerhetsavsetninger (basert på selskapsregnskapet for Gjensidige Forsikring BA etter NGAAP)

EGENKAPITALAVKASTNING FØR SKATT



Egenkapitalavkastning før skatt = Årets resultat før skatt / gjennomsnittlig egenkapital i perioden.

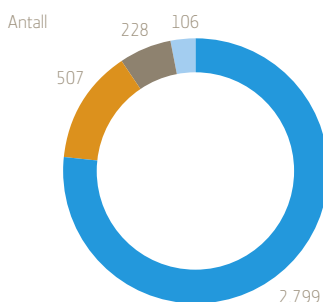
Finansielle nøkkeltall

RESULTAT		2008	2007	2006
Forfalt bruttopremie	Millioner kroner	17.428,6	15.726,5	13.787,2
Premieinntekt for egen regning	Millioner kroner	15.539,9	14.875,9	13.193,2
Erstatningskostnader for egen regning	Millioner kroner	12.015,1	11.695,8	10.014,9
Forsikringsrelaterte driftskostnader	Millioner kroner	2.743,1	2.684,3	2.561,6
Teknisk resultat før merverdiavskrivninger ¹	Millioner kroner	2.118,2	2.027,6	1.676,9
Netto finansinntekter/(-kostnader)	Millioner kroner	(220,3)	2.820,3	3.711,1
Årsresultat	Millioner kroner	486,3	2.479,0	4.091,9
Underwriting resultat skadeforsikring ²	Millioner kroner	859,8	552,6	668,9
Combined ratio ³	Prosent	94,4	96,1	94,8
Skadeprosent for egen regning ⁴	Prosent	77,4	78,6	75,9
Kostnadsandel for egen regning ⁵	Prosent	17,0	17,5	18,9
Egenregningsandel ⁶	Prosent	98,0	98,4	97,6
BALANSE		2008	2007	2006
Investeringsportefølje ⁷	Millioner kroner	47.771,8	46.803,0	41.966,0
Premieavsetning brutto	Millioner kroner	6.760,9	6.060,2	5.737,9
Erstatningsavsetning brutto	Millioner kroner	25.561,5	23.147,1	17.556,7
Egenkapital	Millioner kroner	19.820,0	20.302,5	19.017,3
Totalbalanse	Millioner kroner	65.551,4	58.159,9	47.112,7
Solvenskapital ⁸	Millioner kroner	16.049,2	13.423,5	14.760,3
Solvensmargin ⁹	Prosent	658,7	561,3	645,2
Kapitaldekning ¹⁰	Prosent	21,0	26,1	41,6
AVKASTNING		2008	2007	2006
Finansavkastning (ROI) ¹¹	Prosent	(0,6)	6,3	9,2
Egenkapitalavkastning, før skatt (ROE) ¹²	Prosent	1,5	15,4	24,2

DEFINISJONER:

- Premieinntekt for egen regning + allokert investeringsavkastning - erstatningskostnader for egen regning - premierabatter og andre gevinstavtaler - forsikringsrelaterte driftskostnader. Den allokerte investeringsavkastningen på de forsikringstekniske reservene er basert på myndighetenes fastsatte rentesats for perioden
- Premieinntekt for egen regning - erstatningskostnader for egen regning - premierabatter og andre gevinstavtaler - forsikringsrelaterte driftskostnader (skadeforsikringsvirksomheten)
- Skadeprosent for egen regning + kostnadsandel for egen regning (skadeforsikringsvirksomheten)
- Erstatningskostnader for egen regning / premieinntekter for egen regning (skadeforsikringsvirksomheten)
- Forsikringsrelaterte driftskostnader / premieinntekter for egen regning (skadeforsikringsvirksomheten)
- Forfalt premie for egen regning / forfalt bruttopremie (skadeforsikringsvirksomheten)
- Finansielle eiendeler inkludert eiendom, men eksklusive Gjensidige Bank og Gjensidige Pensjon og Sparing
- Netto ansvarlig kapital inklusive andel av sikkerhetsavsetninger (basert på selskapsregnskapet for Gjensidige Forsikring BA etter NGAAP)
- Solvensmarginkapital i prosent av minimumskrav for solvenskapital beregnet i samsvar med Kredittilsynets krav (basert på Solvency I)
- Netto ansvarlig kapital / risikovektet beregningsgrunnlag (basert på konsernregnskapet etter NGAAP). Kredittilsynets minstekrav er åtte prosent
- Netto finansinntekter i prosent av gjennomsnittlige finansielle eiendeler, eksklusive midler til forvaltning i Gjensidige Bank og Gjensidige Pensjon og Sparing
- Årets resultat før skatt / gjennomsnittlig egenkapital i perioden

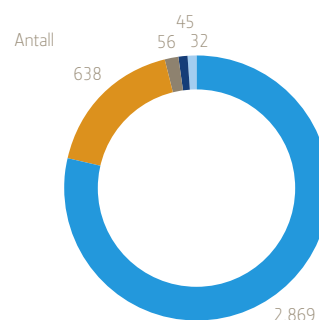
ANSATTE PER LAND



■ Norge
■ Baltikum
■ Danmark
■ Sverige

Konsernet hadde totalt 3.640 ansatte ved utløpet av 2008

ANSATTE PER FORRETNINGSOMRÅDE



■ Skadeforsikring
■ Helse
■ Pensjon og Sparing
■ Bank
■ Øvrige

Ikke-finansielle nøkkeltall

HELSE, MILJØ OG SIKKERHET

		2008	2007	2006
Sykefravær Gjensidige Forsikring	Prosent	4,7	5,2	5,0
Skader Gjensidige Forsikring	Antall	0	0	0
Turnover ansatte, Gjensidige Forsikring	Prosent	12,6	19,6	10,0

ANSATTE

		2008	2007	2006
Konsernet totalt	Antall	3.640	3.460	2.033
Gjennomsnittsalder Gjensidige Forsikring	År	45,1	45,7	45,9
Gjennomsnittlig beløp i kompetanseutvikling per ansatt	Kroner	5.400	9.300	10.000
Antall kursdøgn	Antall	4.756	2.485	2.500

Mål

OMRÅDE	MÅL	KOMMENTARER
KONSERN		
Combined ratio	< 97 prosent	Nåværende mål Combined ratio i 2008 på 94,4 prosent
	90-93 prosent	Justert mål med virkning fra og med 2011
Egenkapitalavkastning, før skatt	> 15 prosent	Egenkapitalavkastning i 2008 på 2,9 prosent
Rating	Opprettholde singel A-rating fra Standard & Poor's	A-rating bekreftet fra Standard & Poor's i september 2008
Utbytte	50-80 prosent av årets resultat	Styret foreslår at det ikke utbetales utbytte for 2008
SKADE- OG PERSONFORSIKRINGSVIRKSOMHETEN		
Erstatningskostnader	Reduksjon med 400 til 500 millioner kroner (inflasjonsjustert) fra og med 2011	Reduksjon fra 2008-nivå
Driftskostnader	Reduksjon med 300 til 400 millioner kroner (inflasjonsjustert) fra og med 2011	Reduksjon fra 2008-nivå
Markedsandel (norsk virksomhet)	30-35 prosent	Markedsandel ved utløpet av 2008 på 29,6 prosent
PENSJON OG SPARING		
Kapital til forvaltning	Årlig dobling	Mål for perioden 2008-2010 Økt med 135,3 prosent i 2008
BANK		
Antall registrerte kunder	Kvartalsvis økning på mellom 5.000 og 6.000	Mål for perioden 2008-2009: Økt med 22.169 i 2008
HELSE		
EBITA-margin	6-8 prosent	EBITA-margin på 8,1 prosent i 2008

ENDRINGSÅRET

For Gjensidige har 2008 – i enda større grad enn foregående år – vært preget av endringer. Gjennom ytterligere forenklinger og forbedringer er det lagt et solid grunnlag for at vi fortsatt skal kunne opprettholde kundenes tillit til oss.

Mange av de endringer som ble gjennomført i 2008 er en følge av vedtak som ble gjort på ekstraordinær generalforsamling høsten 2007. Vedtakene la grunnlag for videre vekst og utvikling i Gjensidige gjennom etablering av egenkapitalbevis som en mulig finansieringskilde. Samtidig la vedtakene til rette for utbytte til kundene, noe som har bidratt til å tydeliggjøre kundenes styringsrett og eierrolle i Gjensidige.

RESULTATER

Resultatene for 2008 viser at vi kan notere oss for fortsatt vekst samtidig som vi gjennomfører kostnadsreduksjoner. Alle forretningsområdene i konsernet bidrar, noen med vekst, andre med god lønnsomhet. Utviklingen har i 2008 vært i henhold til de planer vi hadde for året, både innen skadeforsikring i Norden og Baltikum og i de øvrige forretningsområder. Vår operasjonelle basis er sterkere, og vi har relativt sett styrket vår finansielle fleksibilitet og posisjon.

Et tilbakeblikk på fjoråret viser at kjernevirksomheten, skadeforsikring i Norge, er styrket. Organisasjonsendringene som ble gjennomført 1. juni i fjor, endret Gjensidiges distribusjonskart i Norge. Fem regionale distribusjons- og kundebetjeningsenheter ble forlatt til fordel for landsdekkende resultatansvar gjennom to divisjoner, med ansvar for henholdsvis privat- og næringslivsmarkedet. For selskapet betyr dette en mer integrert virksomhet og mer tydelige konsernfunksjoner.

Finansresultatene er også hos oss preget av finanskrisen. I tillegg til å gi oss svake resultater på finans, førte krisen også til at markedet for børsnoteringer ble svakt i løpet av første halvår 2008, for deretter å falle helt bort i siste halvdel av året. Som en konsekvens av dette ble den planlagte introduk-



sjonen av egenkapitalbeviset på Oslo Børs utsatt på ubestemt tid.

Vår innsats for å drive vår forretning effektivt, blir også lagt merke til i omverdenen. Å bli rangert blant de ti mest effektive forsikrings-selskaper i Europa (kilde: Arthur D. Little) er inspirerende og viser at det vi har gjort innen forenkling og rasjonalisering har vært nødvendig og riktig. Samtidig er det også en påminnelse om at det er viktig å fortsette med effektivisering.

KUNDEORIENTERING

Vi garanterer hurtighet, trygghet og enkelhet for våre kunder. For å oppnå dette, må vi ha full oversikt over de behov kunden har for trygghet, finansiering, sparing, og ikke minst hvordan han eller hun ønsker å ha kontakt med oss. Dette er i samsvar med vår visjon om «å kjenne kunden best og bry oss mest».

Kundene skal oppleve at vi satser ytterligere på å kundeorientere våre aktiviteter. Målet er å sikre fortsatt vekst. Da må alt vi gjør, gi kundenytte over tid. I Norge vil vi satse på å utvikle nye tjenester og produkter til våre eksisterende kunder, samtidig som vi vil trekke til oss nye kunder.

Merkevaren er blitt mer tydelig ved at Vekteren er tatt i bruk i vår internasjonale skadeforsikringsvirksomhet, samt at Gjensidige benyttes i selskapsnavnet i Sverige og Baltikum.

HELSE

Gjensidige tilbyr helserelaterte tjenester under merkevaren Hjelp24. Selv om dette er en helt annen type virksomhet enn resten av vår drift, er den et verdifullt tilskudd. Utviklingen for forretningsområdet har vært positiv også i 2008, og tjenestene utgjør en svært viktig del

av vårt bredde tilbud til kundene. Helsereelaterte tjenester er et vekstområde for oss, og vi har et mål om videre topplinjevekst innenfor området i løpet av 2009 og årene fremover.

UTBYTTE TIL VÅRE KUNDER

Gjensidige utbetalte i fjor over en milliard kroner til kunder og egenkapitalbevisere i utbytte for regnskapsåret 2007. Om lag 760 millioner kroner av beløpet utgjorde utbytte til kundene.

Gjensidigestiftelsen er for tiden eneeier av de utstedte egenkapitalbevisene – og vil på et fremtidig tidspunkt selge disse i forbindelse med børsnotering av bevisene på Oslo Børs. Kapitalen i stiftelsen skal benyttes til gaver til allmenntilgitt formål, i samsvar med stiftelsens formål og vedtekter.

MEDARBEIDERE OG UTVIKLING

Medarbeiderne i Gjensidige har over lang tid måtte tilpasse seg en hverdag med omstillinger – noe de har vist både stor evne og vilje til. De siste årene er det gjennomført omfattende organisasjonsendringer, 2008 var ikke noe unntak i så måte. Selv om jeg er imponert over den måten endringene er håndtert på, er jeg klar over den risiko konstante endringer kan medføre.

Kompetanseutvikling og lederutvikling har vært viktige satsinger, og er det fortsatt i 2009 og videre fremover. Systematisk satsing på kompetansebygging og medarbeiderutvikling er nødvendig hvis vi skal klare å opprettholde vår posisjon som det ledende norske selskapet og en betydelig nordisk aktør. Vi vil – og må – satse på menneskene i organisasjonen.

FORENKLING

Forenkling av rutiner og fremgangsmåter har

vært en sentral aktivitet i Gjensidige gjennom flere år. Skal vi klare vårt mål om å være det mest kundeorienterte finanskonsernet i markedet, er vi nødt til gjøre enda mer radikale grep. Gjensidige er markedsleder innen skadeforsikring, noe som forplikter i forhold til å gå i bresjen med tiltak som bedrer både vår, og bransjens, omdømme.

Jeg er overbevist om at forenkling og raskere og bedre leveranser vil gi oss mer fornøyde kunder som også forblir kunder hos oss i enda flere år. Dette vil gi oss grunnlag både for lavere kostnader og lavere erstatningsutbetalinger. En utvikling som vil gagne både kundene og oss.

MULIGHETER I 2009

Gjensidige er godt rustet til å møte både utfordringer og muligheter i 2009. Med solid finansiell status kan Gjensidige være en aktiv deltaker i strukturendringer som måtte komme i det norske og/eller nordiske markedet.

I utlandet skal vi bygge videre med basis i den plattform vi har i Norge. Virksomheten skal være lønnsom på egne ben, samtidig som den også skal bidra til å styrke vår virksomhet i Norge.

Konsernets vekststrategi innen bredde i Norge og skadeforsikring i Norden og Baltikum står fast. Målet for combined ratio for skadevirksomheten senkes fra nåværende nivå på 97 til mellom 90-93 fra og med 2011. Dette er et ambisiøst mål, men vi ser det som nødvendig om Gjensidige skal opprettholde sin posisjon som en ledende aktør i det norske og nordiske skadeforsikringsmarkedet.



OM GJENSIDIGE

Gjensidige er et solid, norsk finanskonsern og en av de ledende aktørene innen skadeforsikring i Norden. I Norge er Gjensidige markedsleder med en markedsandel innen skadeforsikring på 29,6 prosent i 2008 (norsk landbasert forretning, kilde: FNNH).

VIRKSOMHETEN

Gjensidige tilbyr skadeforsikringsprodukter i Norge, Sverige, Danmark og de tre baltiske landene. I tillegg tilbys nettbank for privatpersoner, pensjons- og spareprodukter, samt helsetjenester i Norge.

Gjensidige er en av Norges mest kjente merkevarer. Både selskapets logo og Vekteren har høy anerkjennelse. Skadevirksomheten har sine røtter tilbake til 1820-tallet og Vekteren har vært varemerket for forsikringsvirksomhet i mer enn 75 år. Gjennom 2007 og 2008 er Vekteren også lansert i de øvrige landene hvor Gjensidige driver forsikringsvirksomhet. Helsesatsingen skjer under varemerket Hjelp24.

Virksomheten er inndelt i sju virksomhetsområder. Disse er nærmere beskrevet på sidene 14-39.

KJERNEVERDIER

Våre kjerneverdier er hjelpsom og tilgjengelig.

Tilgjengelighet

Det betyr at vi er der kundene er, at det er lett å komme i kontakt med oss, at vi er lette å forstå, at vi gjør vanskelige ting enkle, at vi lytter, er personlige og imøtekommende, og får ting raskt unna.

Hjelpsomhet

Det betyr at hver kunde skal føle at han eller hun blir tatt vare på fordi Gjensidige kjenner kundenes behov, interesserer seg og stiller opp.

STRATEGI

Gjensidiges overordnede mål er å være et ledende og lønnsomt skadeforsikringsselskap i det norske markedet. Den norske skadeforsikringsvirksomheten utgjør konsernets kjernevirksomhet. Gjensidige er i dag en fullverdig leverandør av skade- og personforsikringsprodukter til norske privat- og næringslivskunder.

Øvrige satsingsområder - produktbredde i Norge og skadeforsikring i Norden og Baltikum – skal primært understøtte kjernevirksomheten gjennom å tilby relasjonsbyggende produkter og tjenester samt skalafordeler.



HISTORIEN 1820–2008

Gjensidige har trygget verdier helt fra de første brannkassene ble etablert. I dag fremstår Gjensidige som et moderne finanskonsern med et produkttilbud i Norge som omfatter alle typer forsikringer, bank, sparing og pensjon. I Norden og i Baltikum tilbys skadeforsikringsprodukter.

1820–1920

Gjensidige brannkasser ble etablert over hele landet. Hele 260 var i virksomhet frem mot 1920. Formålet var å sikre gunstige forsikringsvilkår og lave premier. Livsforsikringsvirksomhet ble drevet fra 1847.

1921–1985

Samtrygd ble etablert som felles gjenforsikringsselskap for brannkassene i 1922. Mange brannkasser satt med risikoeksponering som langt oversteg deres økonomiske evne.

Vekteren og slagordet «Tiden går, Gjensidige består», ble tatt i bruk fra 1932, og var snart etablert som en solid merkevare. I 1958 fikk Samtrygd konsesjon til forsikringsvirksomhet i alle bransjer, unntatt kredittforsikring.

Samarbeidet mellom Gjensidige Liv og Samtrygd var et faktum fra 1974. Samtrygd byttet navn til Gjensidige Skadeforsikring. Selskapene fikk felles ledelse fra 1985.

1986–1998

Gjensidige utviklet seg til et finanskonsern, med full bredde av produkter i skade-, livs- og pensjonsforsikringer, så vel som bank- og finansprodukter.

Virksomheten ble betydelig utvidet gjennom overtakelsen av Forenede-gruppen i 1993.

1999–2005

Gjensidige Forsikring og Sparebanken NOR samordnet sin virksomhet i det nye finanskonsernet Gjensidige NOR. Hensikten var å skape en slagkraftig og effektiv finansgruppe innen områdene bank, skade- og livsforsikring og eiendomsformidling.

I 2002 ble virksomheten delt opp i to samarbeidende grupper, skadeforsikringsgruppen Gjensidige NOR Forsikring og den børsnoterte bank- og sparegruppen Gjensidige NOR ASA, hvorefter Gjensidige NOR ASA fusjonerte med DnB, under navnet DnB NOR.

Samarbeidet mellom DnB NOR og Gjensidige NOR Forsikring ble avviklet i 2005, og merkenavnet Gjensidige ble igjen tatt i bruk.

2005–2008

Forsikringsvirksomhet ble gjennom oppkjøp av selskaper utvidet til Danmark, Sverige og Baltikum.

Gjennom selskapet Gjensidige Pensjon og Sparing gikk Gjensidige inn i konkurransen om tjenestepensjon, sparing og investeringer.

Gjensidige Bank ble lansert i 2007.

Samme år ble også egenkapitalbevis utstedt og børsnotering vedtatt. Grunnet finanskrisen ble børsnoteringen i 2008 utsatt på ubestemt tid.

Juni 2008 ble det gjennomført omfattende organisasjonsendringer, distribusjonen ble endret fra regional til divisjonalisert struktur.

I Latvia ble selskapet RESO Europa ervervet. Merkenavnet Gjensidige og Vekteren ble tatt i bruk i Baltikum og i Skandinavia.





«Lojalitet er noe man
må fortjene. Gjensidige gir oss det vi
trenger på ett sted, til riktig pris»

ANN-KRISTIN STEDJEBERG
Økonomisjef

Gjensidig
tillit gir
styrke

MERKINTILAVDELING

STEDJEBERG



... Nedgangstider kommer og går, men kundenes tillit til Gjensidige består. Vi gjengjelder den ved å kjenne kunden best og bry oss mest.

«Det er mange bransjer jeg må ha kunnskap om i denne jobben. Det gjør arbeidsdagen variert og utfordrende.»

ROY RAAUM
Næringslivsassurandør



«Jeg har ikke noe i mot å øve med mutter'n.
Jeg sparer jo penger på noe som er gøy
og som gjør meg flinkere til å kjøre»

LARS KRISTIAN ISTAD
Skoleelev

Lærdom
for fremtiden



...Få vet mer om skader enn oss, og det vi lærer kommer andre til gode. Vi forsker på trafiksikkerhet og klima-effekter for å sikre liv, helse og verdier for fremtiden.

«Vi har sett at mengdetrening bidrar til færre ulykker blant unge bilførere. Derfor belønner vi også god adferd»

TOR VAAJE
Trafikkforsker

A portrait of a smiling woman with long blonde hair, wearing a purple top. In the background, a man in a light blue shirt and dark tie is blurred. The setting appears to be an office or a modern building interior with large windows and warm lighting.

«Jeg ble imponert over mangfoldet i Gjensidige da jeg begynte her. Med 3.640 kollegaer er det mange å trekke veksler på»

NINA GURENDAL
Kunderådgiver

Solid
fundament
gir sunn vekst



... Erfaring er det beste grunnlaget for fornyelse og vekst. Med nesten 190 års historie og en mangfoldig organisasjon møter vi fremtiden med ett felles fokus: kundene.

«Mine 15 år i Gjensidige har vært preget av fornyelse, både av selskapet og meg selv. Slikt skaper utvikling.»

TORLEIF HAARBERG
Senior kunderådgiver

VIRKSOMHETEN

16

SKADEFORSIKRING PRIVAT

Gjensidige er en fullverdig leverandør av skadeforsikringsprodukter til private forbrukere i Norge.

20

SKADEFORSIKRING NÆRINGS LIV

Næringslivsdivisjonen tilbyr fullsortiment skade- og personforsikringsprodukter til norsk næringsliv.

24

SKADEFORSIKRING ØVRIG NORDEN

Konsernet tilbyr forsikringsprodukter i privat- og næringslivsmarkedet i Sverige og Danmark samt forsikringer til kommuner og kommunal virksomhet i Norge, Sverige og Danmark.

26

SKADEFORSIKRING BALTIKUM

Gjensidige tilbyr skadeforsikring i alle de tre baltiske landene.

28

PENSJON OG SPARING

Pensjon og Sparing tilbyr et bredt spekter av pensjons-, investerings- og spareprodukter, både til privat- og til næringslivsmarkedet.

30

BANK

Gjensidige Bank er en landsdekkende nettbank rettet mot privat-, organisasjons- og landbruksmarkedet i Norge.

32

HELSE

Under merkenavnet Hjelp24 tilbys ulike helsetjenester til privatkunder, bedrifter og til det offentlige.

36

KAPITAL- FORVALTNING

Kapitalforvaltningsfunksjonen forvalter konsernets investeringsportefølje innenfor rammer fastsatt av styret.



Andel av forfalt
bruttopremie innen
skadeforsikring

2008	
Forfalt bruttopremie	8.010,6
Underwriting resultat	689,9
Combined Ratio (%)	91,2

MARKEDSLEDER

og totalleverandør av skadeforsikringsprodukter til privat- og landbruksmarkedet i Norge.



Andel av forfalt
bruttopremie innen
skadeforsikring

2008	
Forfalt bruttopremie	5.120,6
Underwriting resultat	19,6
Combined Ratio (%)	99,6

TILFREDSE KUNDER

Høyest andel av tilfredse næringslivskunder.



Andel av forfalt
bruttopremie innen
skadeforsikring

2008	
Forfalt bruttopremie	2.155,5
Underwriting resultat	113,2
Combined Ratio (%)	94,5

SKREDDERSØM

Leverer skreddersydde forsikringsløsninger til ulike kundegrupper.



Andel av forfalt
bruttopremie innen
skadeforsikring

2008	
Forfalt bruttopremie	657,7
Underwriting resultat	37,1
Combined Ratio (%)	93,2

STØRRE VEKST

Oppnådde større vekst enn den samlede markedsvekst for skadeforsikring i Baltikum.



Sparemidlenes
andel av kapital
til forvaltning

2008	
Kapital til forvaltning	2.846,5
Resultat før skatt	(133,2)
Fortjenestemargin (%)	1,7

PRODUKTBREDDE

Tilbyr pensjons-, investerings- og spareprodukter, både til privat- og næringslivsmarkedet.



Andel av registrerte
kunder som også er
skadeforsikringskunder

2008	
Brutto utlån	6.711,4
Innskuddsdekning (%)	91,4
Rentenetto (%)	0,74

LANDSDEKKENDE

Nettbank rettet mot privat-, organisasjons- og landbruksmarkedet i Norge.



Andel av ansatte i
konsernet som arbeider
innen helsesatsingen

2008	
Driftsinntekter	503,9
EBITA	41,0
EBITA-margin (%)	8,1

LEDENDE AKTØR

Fra forebygging og risiko-vurdering til rehabilitering og tilbakeføring til arbeidslivet



Renteinstrumenters
andel av konsernets
investeringsportefølje

2008	
Investeringsportefølje	47.771,8
Finansresultat	(277,9)
Finansavkastning (%)	(0,6)

SKADEFORSIKRING PRIVAT



Gjensidige er markedsleder og totalleveradør av skadeforsikringsprodukter til privat- og landbruksmarkedet i Norge. Selskapet har høyest markedsandeler innenfor motorforsikring, landbruk og personforsikringer, og har i tillegg en solid posisjon innenfor øvrige privatforsikringer.

VIRKSOMHETEN

Forretningsområdet Privat Norge leverer et bredt spekter av forsikringsprodukter og -tjenester. Dette omfatter alt fra bolig- og motorvognforsikringer til personforsikring og landbruksforsikringer. Kundene kan velge mellom produktløsninger som gir en solid grunndekning for de viktigste forsikringsbehovene, eller mer omfattende løsninger tilpasset de som ønsker seg best mulig forsikringsdekning.

Gjensidige hadde i 2008 hele 330.000 skadeoppgjør, og målet er å være det selskapet som tar best vare på kunden, også etter skade. Et eksempel på dette er tjenesten Alltid Bil, som er inkludert i kaskoforsikringen på bil. Med denne tjenesten kan kunden få leiebil på skadestedet. Leie bilen disponeres i hele reparasjonstiden. Gjensidige sørger for at bilen blir reparert på et kvalitetssikret verksted og at reparasjonen blir kvalitetskontrollert av NAF. Det gis også reparasjonsgaranti, slik at Gjensidige tar ansvaret dersom reparasjonen ikke svarer til forventningene.

Gjensidige tilbyr også bank- og spareprodukter til kundene gjennom en multikanal distribusjon, og opplever høy kundevekst innenfor de nye produktområdene. Derved gir vi kundene muligheten til å få dekket sine samlede finansielle behov hos konsernets rådgivere.

Høy kundetilfredshet

Gjensidige måler årlig kundenes tilfredshet innen de ulike kundegruppene. Blant privatkundene har tilfredsheten med selskapet totalt sett vært stabil og høy de seneste årene. Undersøkelsen for 2008 viser særlig at

kunder med avtaler gjennom arbeidstaker- og interesseorganisasjoner uttrykker en høy og økende grad av kundetilfredshet. Det samme gjelder kundene på det høyeste nivået i fordelsprogrammet Fordel Pluss.

Gjensidige kjører også gjentatte målinger i markedet for å måle selskaps posisjon i forhold til konkurrentene. Målingene viser at Gjensidige har en solid posisjon i privatmarkedet, og er det selskapet som oftest blir nevnt først i undersøkelser. Målinger av kundelojalitet viser en liten tilbakegang i 2008, men Gjensidiges skadeforsikringskunder er fortsatt blant de mest tilfredse og lojale i Norge.

Gjensidige avviker særlig fra andre selskaper ved å ha en spesielt høy andel kunder som er tilfreds med sin kontaktperson. En tett og god personlig relasjon til kundene bidrar sterkt til å gjøre kundene lojale til selskapet.

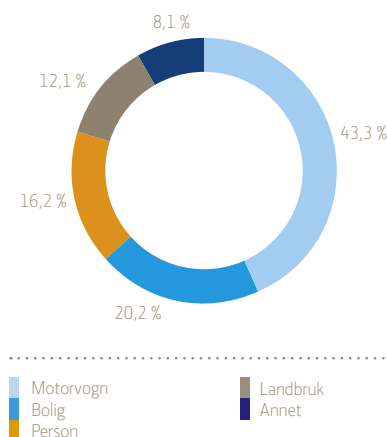
Nøkkeltall

Millioner kroner	2008	2007
Forfalte bruttopremier	8.010,6	7.910,6
Premieinntekter f.e.r.	7.911,4	7.729,8
Allokert investeringsavkastning	521,1	587,1
Erstatningskostnader f.e.r.	(5.793,0)	(5.746,3)
Premierabatter og andre gevinstavtaler	(2,6)	(10,9)
Forsikringsrelaterte driftskostnader	(1.425,9)	(1.444,5)
Teknisk resultat	1.211,0	1.115,3
Underwriting resultat ¹	689,9	528,2
Skadeprosent f.e.r. ²	73,2 %	74,3 %
Kostnadsandel f.e.r. ³	18,0 %	18,7 %
Combined ratio f.e.r. ⁴	91,2 %	93,0 %

Definisjoner:

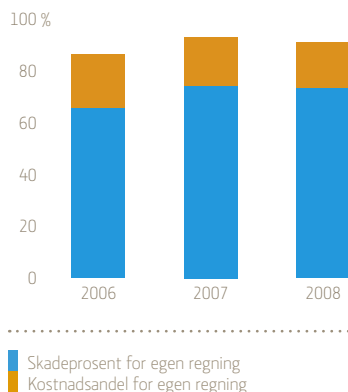
- 1 Underwriting resultat = premieinntekter f.e.r. - erstatningskostnader f.e.r. - premierabatter og andre gevinstavtaler - forsikringsrelaterte driftskostnader
- 2 Skadeprosent f.e.r. = erstatningskostnader f.e.r. / premieinntekter f.e.r.
- 3 Kostnadsandel f.e.r. = forsikringsrelaterte driftskostnader / premieinntekter f.e.r.
- 4 Combined ratio f.e.r. = skadeprosent f.e.r. + kostnadsandel f.e.r.

PRODUKTGRUPPER PRIVAT NORGE



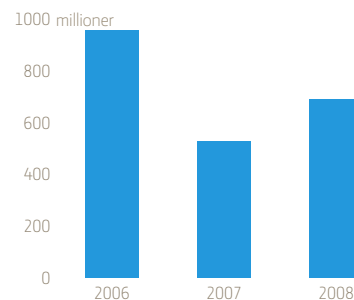
Basert på forfalt bruttopremie for 2008

COMBINED RATIO FOR EGEN REGNING PRIVAT NORGE



Combined ratio for egen regning tilsvarer summen av skadeprosent for egen regning og kostnadsandel for egen regning

UNDERWRITING RESULTAT PRIVAT NORGE



Underwriting resultat er summen av premieinntekter f.e.r minus erstatningskostn. f.e.r. minus premierabatter og andre gevinstavtaler minus forsikringsrelaterte driftskostnader

Ledende markedsposisjon

Gjensidiges markedsandel innenfor privat- og landbrukssegmentet var 28,7 prosent i 2008. Til tross for en reduksjon på 1,6 prosentpoeng fra 2007, er Gjensidige likevel markedsleder. Innenfor motorvogn har Gjensidige en solid posisjon med en markedsandel på 28,7 prosent. I landbrukssegmentet har også Gjensidige en ledende posisjon med 73,2 prosent av markedet.

Omfattende kundeprogram

915.000 kunder hadde ved utløpet av 2008 et kundeforhold til Gjensidige. Omkring 350.000 av disse inngår i kundeprogrammet Gjensidige Fordel, hvor kundene, i tillegg til en kunderabatt basert på breddeengasjementet, oppnår en rekke fordeler.

Om lag 300.000 av de øvrige kundene inngår i ulike kundeprogram som Gjensidige har med sentrale samarbeidspartnere som Norges Bondelag, Norsk bonde- og småbrukerlag, Norges Fiskarlag og arbeidstakerorganisasjonene YS, NITO og Tekna.

Bredde i kundeengasjementene

Gjensidige driver kontinuerlig videreutvikling av selskapets kundeforhold. Målet er å øke antallet kunder som har flere skadeforsikringer, og at disse også etablerer kundeforhold innenfor bank, pensjon og sparing. Et betydelig antall forsikringskunder har allerede valgt Gjensidige som sin leverandør av andre finansielle tjenester.

Et bredt kundeengasjement gir som regel lengre levetid på kundeforholdet og bedre risikoutvelgelse, noe som innebærer lavere premier for kundene og økt lønnsomhet for selskapet.

DISTRIBUSJONSKANALER

Gjensidige har en multikanalstrategi hvor produkter og tjenester distribueres via telefon, nettbaserte løsninger og et desentralt fysisk distribusjonsapparat. Kunden får en enhetlig betjening uavhengig av kanal.

Forsikrings- og finanskontor

Gjensidige har i dag i overkant av 70 forsikringskontorer fordelt utover hele landet. Dette er en reduksjon fra omkring 100 kontorer ved utløpet av 2007. Forsikringskontorene ivaretar funksjoner hvor lokal kunnskap,

en-til-en relasjon og personlig kontakt er hensiktsmessig. Kontorene driver aktiv kundeutvikling og rådgivning til breddekunder, samt nysalg. Alle lokalkontor tilbyr hele produktbredden fra konsernet, men med ulik grad av stedlig spesialistkompetanse. Gjensidige samarbeider med 20 brannkasser fordelt over hele landet, som fungerer på samme måte som forsikringskontorene i Gjensidige Forsikring.

Konsernets utvikling i bredde følges av endringer i distribusjonsmodellen for å sikre optimal distribusjon av hele produktspekteret av forsikrings-, bank-, pensjon- og spare- og helsetjenester. Det etableres finanskontorer på steder der kunde grunnlaget er stort.

Kundesenter

Gjensidiges kundesenter har årlig over 1,3 millioner inngående telefon-samtaler. Senteret har også åpent på kveldstid, og er en selvstendig salgs- og relasjonskanal som betjener privatkunder på telefon og over Internett.

Gjensidige.no

Finansportalen gjensidige.no blir en stadig viktigere distribusjonskanal for Gjensidiges kontakt med privatkundene. Kunden kan velge full selvbetjening på nettet eller benytte portalen som et supplement til de øvrige betjeningsformene. Antall selvbetjente kunder har hatt jevn vekst i 2008.

Salgscenter

Gjensidige har etablert en spesialisert utadrettet salgskanal som benytter moderne teknologi for høy aktivitet og effektivitet, basert på moderne tekniske løsninger. Kanalen skal bidra til å skape ytterligere vekst for Gjensidige.

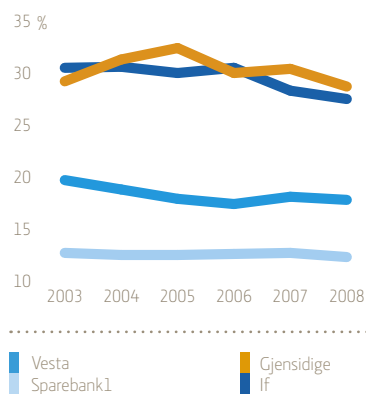
Organisasjonsmarkedet

Gjensidige har avtaler med flere store arbeidstaker- og interesseorganisasjoner og formidler gode forsikringsløsninger til organisasjonenes medlemmer.

Agenter

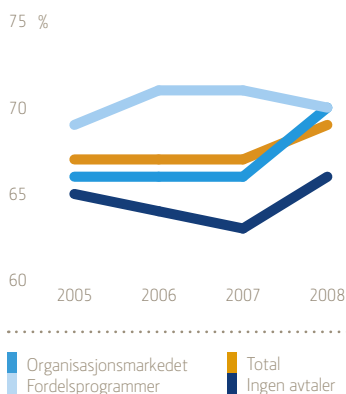
Som et supplement til Gjensidiges egne kanaler distribueres produkter gjennom agenter og firmaagenturer.

MARKEDSANDELER PRIVAT NORGE



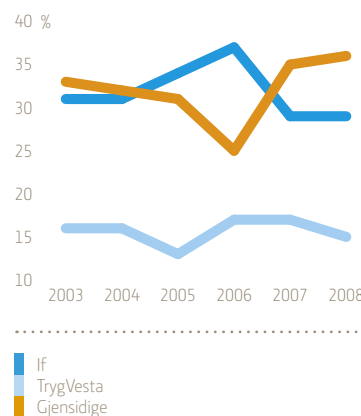
Landbasert forsikring i alt, eksklusiv personforsikring, men inklusive Tennant portefølje

KUNDETILFREDSHET PRIVAT NORGE



Kilde: Kundetilfredshetsmåling, egeninitiert kunde-analyse, utført av TNS Gallup

TOP OF MIND PRIVAT NORGE



Kilde: Merkevarertracker, egeninitiert merkevareremåling utført av TNS Gallup

Bilforhandlere

Gjensidige har avtaler med et stort antall bilforhandlere for distribusjon av selskapets bilforsikring.

Distribusjon i landbruksmarkedet

Landbruksmarkedet betjenes fra landbrukssentre og gjennom landbruks-assurandører lokalisert på kontor gjennom landet. Landbrukskanalen er en selvstendig informasjons-, distribusjons- og relasjonskanal som betjener inngående henvendelser fra landbrukskundene, og utfører utadrettet service og salg til kundesegmentene innenfor landbruk. Gjensidige har avtaler med blant annet Norges Bondelag og Norges Bonde- og Småbrukarlag, som sikrer deres medlemmer ekstra gode forsikringsordninger. Videre gir samarbeid med en rekke andre landbruksorganisasjoner viktige bidrag til faglig styrke og posisjon i landbruksmarkedet.

KUNDEORIENTERING SOM SATSINGSOMRÅDE I 2008

Gjensidige har en ambisjon om å være ledende på kundeorientering. I 2008 ble det lansert en rekke nye tilbud som skal forsterke kundeopplevelsen. Eksempler på nye kundeorienterte tjenester er:

Startpakken

Startpakken dekker de grunnleggende behovene for bank og forsikring til unge mellom 20 og 30 år. Pakken er fleksibel og kan blant annet inneholde gebyrfri nettbank med Visa-kort, reise-, ulykkes-, innbo-, sykkel-, PC- og studieavbruddsforsikring. Gjensidige har benyttet nye metoder for å kommunisere med målgruppen, blant annet en interaktiv webløsning på nettstedet www.losrivdeg.no og markedsføring på sosiale medier som Nettby og Facebook. Kampanjen ga mer enn 300.000 klikk i løpet av en fire-ukers periode og karakteriseres som svært vellykket.

Tilbud om service på andre språk enn norsk

Som første forsikringsselskap har vi lansert et tilbud om betjening på engelsk. Vi tester også ut betjening på tolv forskjellige andre språk for dermed å kunne yte en bedre service.

Din Rådgiver

Betydelig flere kunder enn tidligere har i 2008 fått en egen, fast rådgiver. Dette har så langt vist positive effekter, og vi vil vurdere en ytterligere utvidelse i 2009.

RESULTATER

Opptjent premie for egen regning ble 7.911,4 millioner kroner i 2008, en økning på 1,3 prosent fra året før. Premieveksten i 2008 var lavere enn premieveksten i 2007, noe som gjenspeiler et totalmarked med lav vekst og hard priskonkurranse.

Skaderesultatet ble meget bra med en skadeprosent på 73,2 prosent mot 74,3 prosent i 2007. Erstatningsutviklingen har vært positiv innen områdene motorvogn og øvrige produkter. Forbedringen skyldes i all hovedsak effekten av gjennomførte premietiltak, men en vinter med mindre skadeomfang i 2008 spiller også inn. Innen de øvrige områdene – bolig, landbruk og person – har man til dels hatt en noe svakere erstatningsutvikling i 2008. For bolig skyldes avviket dels en økning i antall branner i 2008 sammenlignet med de tidligere år.

Effekten av mange år med høy bygningsindeks og lav premievekst har også bidratt til å svekke resultatet i 2008 sammenlignet med 2007. Resultatene for landbruk er fortsatt tilfredsstillende, men erstatningsutviklingen innen gitte dekningsområder som husdyr gir grunn til bekymring og har gitt opphav til både premieøkninger og produktendringer. For person er erstatningsreservene noe styrket basert på en forventning om at finanskrisen vil medføre en økning i antall uføre.

Kostnadsandelen endte på 18,0 for 2008, en reduksjon på 0,7 prosentpoeng i forhold til året før. Nominelt er kostnadene redusert i 2008 i forhold til 2007 som en følge av effektiviseringsarbeid både innen distribusjonen og i stab-/støtteområder.

Combined ratio for 2008 var på 91,2 prosent, mot 93,0 i 2007.

Underwriting-resultatet i 2008 endte på 689,9 millioner kroner mot 528,2 millioner kroner i 2007.

MÅL OG STRATEGI

Gjensidige viderefører satsingen på å utvide privatkundernes engasjement i selskapet, blant annet ved å stimulere til inngåelse av bank-, spare- og pensjonsavtaler.

Myndighetenes etablering av Finansportalen i januar 2008 har gjort det

enkler for kundene å sammenligne både produkter og pris mellom selskapene. Dette, sammen med økt mulighet til å skifte forsikringsselskap utenom hovedforfall, har gitt noe større mobilitet blant kundene. Økt oppmerksomhet fra kundene gir imidlertid også selskapene mulighet til å fremheve kvalitet og dekningsomfang for sine produkter. Dette vil i større grad synliggjøre at valg av forsikringsleverandør innebærer mer enn bare vurdering av pris. Gjensidige vil derfor videreføre sin produktstrategi som gir kundene mulighet til å velge mer omfattende dekninger enn standardløsningen.

Gjensidige skal være et av Norges mest kundeorienterte selskaper. I 2008 er det tatt betydelige grep for å forsterke denne posisjonen, blant annet gjennom reorganisering av distribusjonskanalene, etablering av kontaktpunktsmålinger, innføring av «Din Rådgiver» for selskapets fordelskunder samt etablering av flerspråklige nettsider og kundebetjening. I 2008 er det i tillegg startet et prosjekt for å få etablert Gjensidige Salgsskole, med planlagt oppstart i april 2009. Salgsskolen skal sikre raskere opplæring av nye kundebehandlere, økt kompetanse og ytterligere forbedret kundebehandling.

For å møte den økte konkurransen i markedet videreutvikler Gjensidige sine systemer for kundeoppfølging. Dette gir muligheter for en enda bedre betjening i 2009.

FREMTIDSUTSIKTER

Konkurransen i markedet hardnet til i 2008. Tilfredsstillende lønnsomhet over flere år har medført at nye konkurrenter har etablert seg. De små forsikringsselskapene har gradvis økt sine markedsandeler gjennom å etablere seg i nisjer i markedet, og til dels gjennom aggressiv prissetting. Det forventes at konkurransen vil intensiveres ytterligere i 2009, som følge av at flere finansaktører etablerer skadeforsikringsselskaper. Disse har ikke tidligere drevet skadeforsikring, men har tilgrensende virksomhet og etablerte distribusjonskanaler. Tiltakene som er gjennomført i 2008 innebærer at Gjensidige er godt posisjonert for å møte denne konkurransen.

I FOKUS

Sponsing og kundeutvikling

Gjensidige inngikk en ny sponsoravtale med Norges Håndballforbund sommeren 2008, og vil i ytterligere fire år fortsette den lange og gode historien vi har hatt sammen med håndballjentene de siste 16 årene. 2008 ble et meget vellykket sportslig år for håndballjentene, med både OL-gull og EM-gull. I tillegg til at dette skaper stolthet internt gir det også en betydelig eksponering av Gjensidige.

For å trekke ytterligere effekter av sponsoratet, og for å gi et verdifullt bidrag til rekruttering til håndball blant barn og unge, har Gjensidige, i samarbeid med NHF og håndballregionene, startet Gjensidige Håndballskole. Målet er å gjennomføre 100 skoler i året blant barn i alderen 6-13 år. Så langt har dette vært en suksess. For å gi barn av kunder i lojalitetsprogrammet Gjensidige Fordel informasjon og mulighet til å melde seg på er det sendt ut egen informasjon til kundene i programmet. Dette for å også kunne gi fordelskundene en opplevelse av vårt håndballengasjement.

Alle som melder på barna sine til Gjensidige Håndballskole får anledning til å be om kontakt med Gjensidige for tilbud om forsikring. Denne informasjonen samles inn gjennom vårt system for kundeoppfølging og distribueres ut til kontorene våre for videre kontakt med kundene.

SKADEFORSIKRING NÆRINGS LIV



Gjensidige tilbyr næringslivet trygghet for liv, helse og verdier. Målinger utført av TNS Gallup viser at Gjensidige har den høyeste andelen av tilfredse kunder innen næringslivssegmentet i Norge.

VIRKSOMHETEN

Gjensidige tilbyr norsk næringsliv et bredt spekter av forsikringsløsninger for:

- Person
- Motorvogn
- Bygning (inkl. eiendeler, driftstap)
- Ansvar
- Marine/transport

I tillegg kan Gjensidige tilby helhetlige løsninger som også dekker næringslivskundenes behov for pensjons- og spareprodukter samt utvalgte helsetjenester.

Ved utgangen av 2008 var 70 prosent av pensjonskundene i konsernet også kunder i skadeforsikring.

Tilfredse kunder

Kundetilfredsheten blant næringslivskundene er god, og viser en positiv trend fra 2005 til 2008. Kundetilfredsheten er høyest blant de største kundene hvor man har tettest relasjon. Utviklingen i tilfredshet blant meglerhusene er positiv, og har utviklet seg fra en poengscore på 55 i 2005/2006 til 60 i 2008. Tallene er hentet fra en undersøkelse utført av TNS Gallup.

Gjensidige vil i løpet av 2009 legge større vekt på kontaktpunktsmålinger der kundene gir tilbakemeldinger knyttet til enkeltsituasjoner. Fordelen ved denne type målinger er at tilfredshetsmålingen knyttes tettere opp til konkrete arbeidsprosesser, slik at forbedringstiltak lettere kan defineres.

Tøffere konkurranse om kundene

Omtrent 80.000 bedrifter og 15.000 lag og foreninger hadde i 2008 et kundeforhold til Gjensidige, og hver bedrift hadde i gjennomsnitt nesten tre forsikringsprodukter. Om lag 2.000 kunder betjenes indirekte gjennom forsikringsmeglere. Øvrige kunder betjenes av konsernets direkte distribusjonsapparat.

Ved utløpet av 2008 hadde Gjensidige en markedsandel innen næringslivssegmentet på 31,8 prosent, som er noe lavere (-0,9 prosentpoeng) enn i 2007. Endringen er i hovedsak knyttet til noe svakere vekst innen brann/kombinert-bransjene enn i markedet for øvrig.

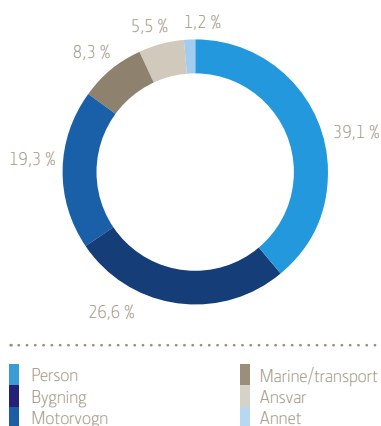
Nøkkeltall

Millioner kroner	2008	2007
Forfalte bruttopremier	5.120,0	5.464,7
Premieinntekter f.e.r.	4.909,7	5.072,7
Allokert investeringsavkastning	690,1	802,2
Erstatningskostnader f.e.r.	(4.218,0)	(4.324,3)
Premierabatter og andre gevinstavtaler	(1,7)	(7,1)
Forsikringsrelaterte driftskostnader	(670,4)	(679,8)
Teknisk resultat	709,7	863,7
Underwriting resultat ¹	19,6	61,5
Skadeprosent f.e.r. ²	85,9 %	85,2 %
Kostnadsandel f.e.r. ³	13,7 %	13,4 %
Combined ratio f.e.r. ⁴	99,6 %	98,6 %

Definisjoner:

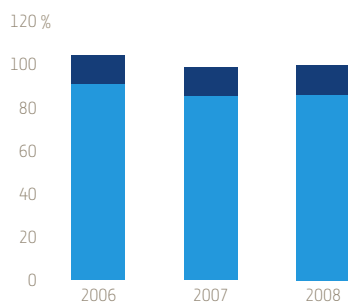
- 1 Underwriting resultat = premieinntekter f.e.r. - erstatningskostnader f.e.r. - premierabatter og andre gevinstavtaler - forsikringsrelaterte driftskostnader
- 2 Skadeprosent f.e.r. = erstatningskostnader f.e.r. / premieinntekter f.e.r.
- 3 Kostnadsandel f.e.r. = forsikringsrelaterte driftskostnader / premieinntekter f.e.r.
- 4 Combined ratio f.e.r. = skadeprosent f.e.r. + kostnadsandel f.e.r.

PRODUKTGRUPPER NÆRINGS LIV NORGE



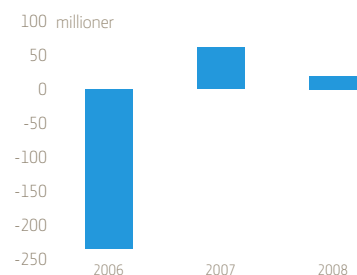
Basert på forfalt bruttopremie for 2008

COMBINED RATIO FOR EGEN REGNING NÆRINGS LIV NORGE



Combined ratio for egen regning tilsvarer summen av skadeprosent for egen regning og kostnadsandel for egen regning

UNDERWRITING RESULTAT NÆRINGS LIV NORGE



Underwriting resultat er summen av premieinntekter f.e.r minus erstatningskostn. f.e.r. minus premierabatter og andre gevinstavtaler minus forsikringsrelaterte driftskostnader

DISTRIBUSJON GJENNOM MANGE KANALER

Gjensidiges distribusjonsmodell i næringslivssegmentet tar utgangspunkt i en inndeling av kundene basert på størrelse, risiko og kompleksitet. De viktigste kanaler for næringslivskundene er:

Bedriftssenter

Salg og betjening til mindre næringslivskunder skjer gjennom to spesialiserte sentre. Det ene senteret arbeider mest med betjening av kundenhendelser på telefon og nett. Det andre senteret er spesialisert på å drive utadrettet salg, og er en viktig bidragsyter til å skape ytterligere vekst for Gjensidige.

Mellommarked

Mellomstore næringslivskunder betjenes av assurandører med nær geografisk tilknytning til sine kunder, og som har kompetanse innen ting- og personforsikring, pensjon og helse.

I tillegg samarbeider Gjensidige med 20 brannkasser som betjener kundene i sine områder.

Konsernkunder/Meglede kunder

Kunder blant Norges 500 største bedrifter betjenes av en egen konsernkundeavdeling. Denne enheten betjener også indirekte de kunder som har valgt å kjøpe sine ordninger gjennom forsikringsmeglere.

Agenturer

Gjensidige har avtaler med agenturer som distribuerer konsernets forsikringsprodukter i utvalgte områder.

Gjensidige.no

Gjensidiges internettsider for næringslivskunder har som mål å gi kunder tilgang til god rådgivning tilpasset bedriftens behov. Påloggingsløsningen "Næringsnett" er en integrert del av betjeningskonseptet for næringslivskunder hvor kundene får stor mulighet til selvbetjening.

SATSINGER I 2008

Endret distribusjonsnett

Ny organisasjonsstruktur for den norske virksomheten ble iverksatt fra 1. juni. Divisjonen markedsfører og distribuerer nå også pensjons- og

NY BRANSJENORM

Personoppgjør

Selskapet arbeider hele tiden med tiltak for at skadeoppgjørene skal skje raskere, og har av den grunn mye kundedkontakt per telefon. Gjennom tett og direkte dialog skal kunden oppleve å bli bedre ivarettatt i forhold til sine behov.

Gjensidige støtter fullt ut forslaget fra FNH om en felles bransjenorm. Bransjenormen anmoder selskapene om å ha regler og rutiner for sentrale sider av saksbehandlingen og at reglene skal ligge åpne og tilgjengelige på selskapets internettportal. Bransjenormen trådte i kraft 1. januar 2009 og Gjensidige vil følge denne.

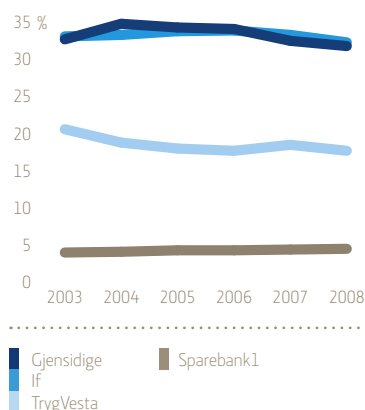
I Gjensidige er det laget en serviceerklæring som oppfyller bransjenormens anbefalinger. Her sier selskapet også noe om sin ambisjon om å være best på skadeoppgjør og at selskapet skal oppnå dette basert på høy kompetanse, hurtig saksbehandling og riktig oppgjør til riktig tid.

SAKLIG BEGRUNNELSE VED AVSLAG, RESERVASJON ELLER ØKT PREMIE

Fra 1. januar 2009 gjelder nye regler med krav til saklig begrunnelse når forsikring blir nektet helt eller delvis, eller tilbudt til en særlig høy premie. I tillegg omfatter denne en regulering i forbindelse med selskapenes innhenting og bruk av helseopplysninger.

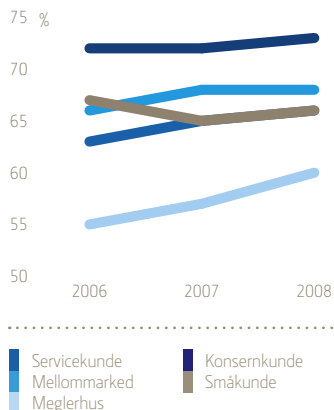
Selskapet vil som en konsekvens av lovendringen endre informasjonen i brev til kundene fra 1. januar 2009. Avslag, reservasjoner og premiepåslag skal heretter begrunnes mer detaljert. På denne måten vil kunden få en bedre forståelse av grunnlaget for selskapets avgjørelse.

MARKEDSANDELER NÆRINGSLIV NORGE



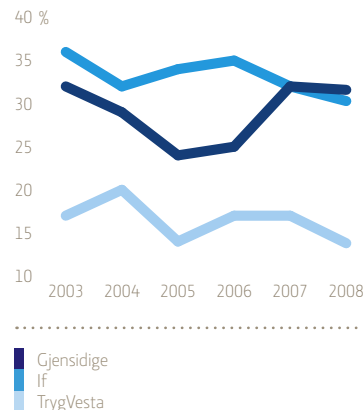
Landbasert forsikring i alt, eksklusiv personforsikring, men inklusive Tennant portefølje

KUNDETILFREDSHET NÆRINGSLIV NORGE



Kilde: Kundetilfredshetsmåling, egeninitiert kunde-analyse, utført av TNS Gallup

TOP OF MIND NÆRINGSLIV NORGE



Kilde: Merkevarertracker, egeninitiert merkevarermåling utført av TNS Gallup

spareprodukter til næringslivet. Den nye distribusjonsmodellen gir økt styring og gjennomføringskraft for ulike tiltak, både på pris og kvalitet.

Redusert satsing innen marine

Virksomheten innen marinesegmentet omfatter blant annet kasko-forretning på båter (ikke fritidsbåter), byggerisiko og havbruk. Frem til 2008 har deler av porteføljen også omfattet utenlandske fartøyer.

Lønnsomheten innenfor marinesegmentet har imidlertid vært varierende. Dette gjelder særlig innenfor kaskoforsikring hvor det har vært store skader på et relativt lite volum, regnet både i premiekroner og antall objekter. Gjensidige har derfor besluttet å endre strategien innenfor marinesegmentet. Konsernet tilbyr ikke lenger forsikringer av utenlandske fartøy eller forsyningsskip til oljebransjen.

Bedre nettløsninger

Nye næringslivssider på gjensidige.no ble tilrettelagt i 2008. Kunden har stått sentralt i hele prosessen. Det er lagt vekt på å trekke frem det innholdet som er mest besøkt i portalen, samt å fremstå som mer rådgivende ovenfor kunden. Fra førstesiden kan man velge bransje, og ut fra dette få rådgivning i forhold til forsikring, pensjon, helsetjenester, skadeforebygging og aktuelle organisasjonsavtaler. Målet er at kunden i økende grad skal kunne betjene seg selv på nett.

RESULTATER

Opptjent premie for egen regning ble 4.909,7 millioner kroner i 2008, en reduksjon på 3,2 prosent fra året før. Reduksjonen i premievolum skyldes en tydelig prioritering av lønnsomhet fremfor volum.

For 2008 ble skadeprocenten 85,9, en svak forverring fra 85,2 i 2007. Den negative utviklingen skyldes i hovedsak økte erstatningskostnader på grunn av et høyt antall store skader i 2008, blant annet flere store branner.

Det er satt i gang flere lønnsomhetsforbedrende tiltak:

- Sterkt lederengasjement knyttet til pris og kvalitet rundt salg og fornyelser.
- Nødvendige premieøkninger på flere produkter.
- Sterkere satsing på risikovurdering og implementering av skadeforebyggende tiltak hos næringslivskundene.

De nominelle forsikringsrelaterte driftskostnadene er redusert med 1,4 prosent i forhold til 2007 til 4.218 millioner kroner. Kostnadsandelen viser en liten økning, fra 13,4 i 2007 til 13,7 i 2008. Ny distribusjonsmodell og et sterkt kostnadsfokus vil redusere driftskostnadene i 2009.

For 2008 som helhet ble det tekniske resultatet 709,7 millioner kroner, mot 863,7 millioner kroner året før. Combined ratio ble 99,6 i 2008, mot 98,6 i 2007.

MÅL OG STRATEGI

Effektiv ressursutnyttelse på tvers av salgskanaler vil være et viktig satsingsområde fremover. Gjensidige vil også i 2009 fortsette satsingen på innsalg av pensjons- og spareprodukter samt helsetjenester til næringslivskundene innen skadeforsikring. Ny organisasjonsstruktur gir nye muligheter for breddedistribusjon av konsernets finansprodukter. Tilsvarende vil konsernets satsing innen helse bety bedre utnyttelse av mulighetene som ligger i skjæringspunktet mellom bedriftshelsetjenester, tilbudt av Hjelp24, og konsernets forsikrings- og pensjonsløsninger. Breddesatsing gir mulighet til å se kundens behov for Gjensidiges produkter i et større perspektiv, noe som kommer kundene til gode.

Et langsiktig kundeforhold gir god lønnsomhet og stabile priser, både for kunde og forsikringstilbyder. Gjensidige viderefører sin strategi med langsiktig stabile priser, og har derfor valgt å ikke være med på den kraftige prisreduksjonen som man har opplevd i deler av markedet. Dette har resultert i en viss reduksjon i premievolumet, men har samtidig gitt bedret lønnsomhet og et godt utgangspunkt for et stabilt prisnivå i årene som kommer.

Gjensidige
hjelper kunden
trygt gjennom
helseloopen



DETTE ER GJENSIDIGE

VIRKSOMHETEN

PERSPEKTIV

STYRING

RESULTATER

FREMTIDSUTSIKTER

Det forventes at konkurransen i næringslivsmarkedet vil være hard også i 2009. Utviklingen i norsk og internasjonal økonomi vil påvirke de markeder Gjensidige opererer i, og konsernet vil følge tett utviklingen i de mest konjunkturutsatte næringer og produktgrupper.

Veksten innen skadeforsikring vil være begrenset fremover. Økt oppmerksomhet på risikoseleksjon, prissetting og skadeforebygging i tett samarbeid med kunden vil fortsatt være viktige suksesskriterier for å sikre langsiktig lønnsomhet og vekst. Gjensidiges solide økonomi og langsiktige perspektiv forventes å være viktige konkurransefortrinn i tiden fremover.

Vekstpotensialet forventes å ligge innenfor konsernets nyere forretningsområder pensjon og helsetjenester. Her vil Gjensidige også i 2009 satse på å utnytte næringslivsporteføljen innen skadeforsikring til å selge inn pensjonsprodukter og helsetjenester.

Arbeidet med videreutvikling av konsernets nettløsninger i 2009 skjer i et marked der flere andre aktører satser på salg og rådgivning over internett. Denne trenden har vært observert internasjonalt og kommer nå til Norge med full tyngde. Gjensidige vil delta aktivt i denne utviklingen.

Nettbaserte betjeningsløsninger er et naturlig element i fremtidens betjeningskonsepter for næringslivskunder, noe som også kan bidra til konkurransedyktige priser.

HELSE

Forsterket kundeopplevelse

Innovative helsekonsepter basert på forsikring og helse-tjenester innen forebygging, behandling og rehabilitering er under utvikling.

Gjensidige skal skille seg fra andre aktører gjennom en større grad av helhetstenkning. Dette skjer ved økt samarbeid mellom og felles leveranser fra forsikringsområdet og Hjelp24. Målet er å gi kunder unike kundeopplevelser i hele verdikjeden.

I september ble Gjensidiges behandlingforsikring forbedret og fremstår nå som en av de beste i markedet. Nå tilbys garantitider helt ned i 14 dager og behandlingsservice er inkludert. Kunden ringer 03100 – og får hjelp 24 timer i døgnet.

Hjelp24 er Gjensidiges profesjonelle leverandør av helse-tjenester og bidrar til å finne riktig behandlingssted, følge opp kunden og ordne alle praktiske detaljer ved sykdom og skader. Om kunden ikke har andre ønsker, så tilbys Gjensidiges eget behandlingsapparat i Hjelp24. Andre eksempler hvor kundeopplevelsen i Gjensidige er forsterket med helsetjenester er:

- Psykologhjelp tilbys for alle forsikringer
- Konseptet "AKTIV hjelp" til å bli frisk etter yrkes- eller trafikkskader. Rask avklaring av den skadelidtes helse-tilstand og eventuelt hjelpebehov, bidrar til at kunden får minst mulig varige helseplager etter uhell/ulykke

Alle helsetjenestene leveres av Hjelp24 og er knyttet naturlig sammen med relevante forsikringer.

SKADEFORSIKRING ØVRIG NORDEN



Gjensidiges nordiske aktiviteter i 2008 gjenspeiler konsernets mål om å levere skreddersydde forsikringsløsninger til ulike kundegrupper. Virksomheten i Danmark er konsernets kompetansesenter for det nordiske kommunale markedet, mens den svenske virksomhetens norske filial utgjør konsernets white label-satsing.

VIRKSOMHETEN

Forretningsområdet Øvrig Norden omfatter konsernets virksomhet i det danske og svenske forsikringsmarkedet.

Gjensidiges forsikringsvirksomhet i Danmark er organisert under datterselskapet Fair Forsikring. Fair Forsikring tilbyr skadeforsikring i privat- og næringslivsmarkedet i Danmark, mens datterselskapet KommuneForsikring er markedsledende i kommunemarkedet. KommuneForsikring tilbyr også forsikringsløsninger til kommunale kunder i Sverige og Norge.

Privatmarkedet betjenes av et callcenter i København. I tillegg selges privatprodukter via samarbeidspartnere, blant annet Kia Motors og FDB, Fællesforeningen for Danmarks brugsforeninger. I det danske næringslivsmarkedet leverer Fair Forsikring løsninger til utvalgte segmenter, primært i samarbeid med meglere og fortrinnsvis til kunder med premie over en million danske kroner.

Gjensidige Sverige, tidligere Tennant Insurance Group, tilbyr skadeforsikringsprodukter til privatpersoner og næringsliv. Distribusjonen er både direkte og via forsikringsformidlere. Virksomheten har en sterk internettdistribusjon og ca 15 prosent av salget skjer gjennom denne kanalen. Den norske filialen til Gjensidige Sverige opererer under merkevaren Tennant, og har en komplett produktlinje tilpasset distribusjon via partnere.

ÅRET SOM GIKK

Fair Forsikring har i løpet av året arbeidet aktivt med å gjøre forretningsmodellen mer effektiv, og selskapets kostnadsprosent er en av markedets laveste. På markedssiden har det vært satset på å øke kunnskapen om Fair Forsikring. Alliansepartnere utgjør et nytt satsingsområde og i juni inngikk Fair Forsikring en avtale med FDB, om å tilby forsikringer til FDBs 1,6 millioner medlemmer.

KommuneForsikring har hatt et stabilt år med tilgang av nye kunder, spesielt i Norge og Sverige.

I 2008 har Gjensidige Sverige utvidet produkttilbudet med næringslivs-forsikringer, både eiendom- og motorforsikring. Personforsikringsprodukter for privatpersoner og bedrifter er under utvikling.

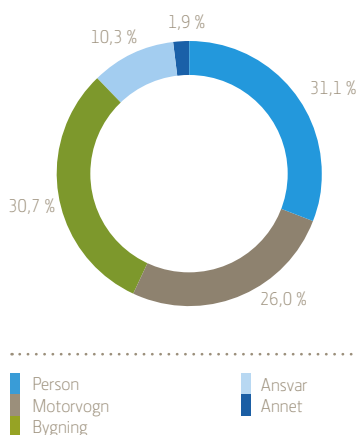
Nøkkeltall

Millioner kroner	2008	2007
Forfalte bruttopremier	2.155,5	1.810,4
Premieinntekter f.e.r.	2.068,4	1.685,3
Allokert investeringsavkastning	110,9	74,4
Erstatningskostnader f.e.r.	(1.604,3)	(1.376,3)
Premierabatter og andre gevinstavtaler	(0,1)	(0,5)
Forsikringsrelaterte driftskostnader	(350,8)	(360,8)
Teknisk resultat før merverdiavskrivninger	224,1	22,1
Merverdiavskrivninger - immaterielle eiendeler	(85,3)	(85,7)
Teknisk resultat	138,8	(63,6)
Underwriting resultat ¹	113,2	(52,3)
Skadeprosent f.e.r. ²	77,6 %	81,7 %
Kostnadsandel f.e.r. ³	17,0 %	21,4 %
Combined ratio f.e.r. ⁴	94,5 %	103,1 %

Definisjoner:

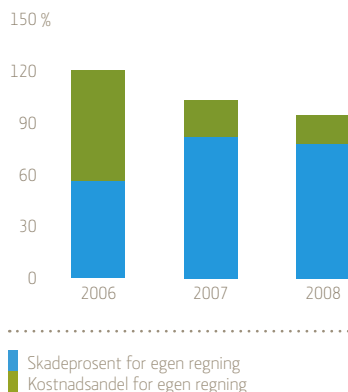
- Underwriting resultat = premieinntekter f.e.r. - erstatningskostnader f.e.r. - premierabatter og andre gevinstavtaler - forsikringsrelaterte driftskostnader
- Skadeprosent f.e.r. = erstatningskostnader f.e.r. / premieinntekter f.e.r.
- Kostnadsandel f.e.r. = forsikringsrelaterte driftskostnader / premieinntekter f.e.r.
- Combined ratio f.e.r. = skadeprosent f.e.r. + kostnadsandel f.e.r.

PRODUKTGRUPPER ØVRIG NORDEN



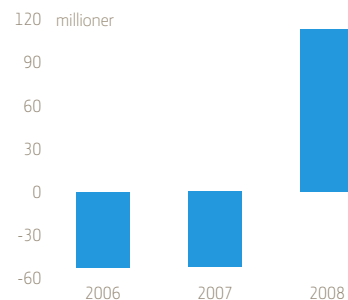
Basert på forfalt bruttopremie for 2008

COMBINED RATIO FOR EGEN REGNING ØVRIG NORDEN



Combined ratio for egen regning tilsvarer summen av skadeprosent for egen regning og kostnadsandel for egen regning

UNDERWRITING RESULTAT ØVRIG NORDEN



Underwriting resultat er summen av premieinntekter f.e.r minus erstatningskostn. f.e.r. minus premierabatter og andre gevinstavtaler minus forsikringsrelaterte driftskostnader

For Tennant har arbeidet i 2008 vært konsentrert om etablering av en fullverdig white label-virksomhet, og det er inngått en ny samarbeidsavtale med Sparebanken Pluss for både person- og skadeforsikring.

RESULTATER

Opptjent premie for egen regning ble 2.068,4 millioner kroner i 2008, en økning på 383,1 millioner kroner fra året før.

Skadeprosenten for segmentet ble 77,6 i 2008 mot 81,7 i 2007. Både virksomheten i Danmark og den norske delen av Gjensidige Sverige har vært hardt rammet av storskader i 2008. Flere store brannskader har påvirket resultatet negativt. I tillegg har virksomheten i Fair Forsikring på flere områder vært preget av en stigning i antallet frekvensskader.

Kostnadsutviklingen for segmentet samlet er fremdeles positiv. Kostnadsandelen endte på 17,0 for 2008, en reduksjon på 4,4 prosentpoeng i forhold til året før. Combined Ratio for 2008 var på 94,5 mot 103,1 i 2007. Øvrig Norden hadde et positivt underwriting-resultat i 2008 på 113,2 millioner kroner sammenlignet med et negativt resultat på 52,3 millioner kroner i 2007.

MÅL OG STRATEGI

For å styrke Fair Forsikrings fokus på de tre hovedsegmentene ble en organisasjonsendring med divisjonsinndeling innført fra januar 2009, Privat, Næringsliv og Offentlig. For den private delen av virksomheten vil en ytterligere forbedring og effektivisering av forretningsmodellen fremdeles være prioritert. Dessuten vil fokus fortsatt være rettet mot nye samarbeidspartnere. For næringslivssegmentet vil Fair Forsikring fortsatt fokusere på utvalgte segmenter. I kommunesegmentet vil KommuneForsikring satse ytterligere på det svenske og norske marked.

Virksomheten i Gjensidige Sverige er i en vekstfase. Strategien er tredelt og tar sikte på å utvikle den svenske delen som en fullstendig leverandør av skadeforsikring til privat- og bedriftskunden samt å etablere Tennant som konsernets partnerforsikringsleverandør.

FREMTIDSUTSIKTER

I næringslivsmarkedet har den danske virksomheten på få år tredoblet porteføljen. Gjennom tett samarbeid med meglerne er

SVERIGE

Partnerforsikring

I november inngikk Gjensidige Sverige avtale med Svetax Taxiförsäkring AB. Avtalen innebærer at taxiforsikringer vil bli solgt i det svenske markedet under varemerket «Svetax taxiförsäkring» med Gjensidige som forsikringsgiver. Dette er en strategisk etablering i et lønnsomt marked i Sverige og innen et av flere utvalgte segmenter i det svenske næringslivsmarkedet.

Svetax Taxiförsäkring AB ble etablert i 2005 med formål å markedsføre, administrere og forhandle frem forsikringer til landets taxiselskaper som er medlemmer i det Svenske Taxiförbundet og/eller er eiere i Svetax Invest AB.

Svetax har i dag drøyt 5 000 taxier forsikret hos sin tidligere samarbeidspartner, noe som tilsvarer drøyt en tredjedel av taximarkedet i Sverige. Da Svetax besluttet å bytte forsikringsgiver i 2008 så de etter et forsikringssselskap som finnes i Sverige med svensk personale, som har et sterkt finansielt konsern bak seg, som har en kostnadseffektiv organisasjon og er preget av entreprenørskap og fleksibilitet.

Valget falt på Gjensidige Sverige.

målet å vokse ytterligere innen segmentet. KommuneForsikring vil fortsette arbeidet med å være kommunenes foretrukne samarbeidspartner i Danmark samtidig som det vil jobbes med å øke markedsandelen i Norge og Sverige.

I det svenske markedet har lanseringen av Gjensidige som leverandør i næringslivssegmentet fått en god start.

SKADEFORSIKRING BALTIKUM



Gjensidige Baltic har i 2008 oppnådd vekst og bedre lønnsomhet gjennom fokus på salgsstrategi og mer effektiv drift. Posisjonen i Baltikum er styrket gjennom oppkjøpet av RESO Europa.

VIRKSOMHETEN

Gjensidiges satsing i det baltiske markedet skjer gjennom datterselskapet Gjensidige Baltic, med et tradisjonelt utvalg av skadeforsikringsprodukter for både privat- og næringslivskunder. Selskapet er sterkest på bilforsikring, som også er det største forsikringsproduktet i Baltikum. Det tilbys forsikringsprodukter innen hovedkategoriene motorvogn, bygning, personforsikring og ansvar.

Innen privat sektor er målgruppen personer med middels til høy inntekt, og i næringslivssektoren er målgruppen små og mellomstore bedrifter. De viktigste distribusjonskanalene er direkte salg og salg via forsikringsagenter og -meglere. I tillegg er Statoil-bensinstasjoner en viktig distribusjonskanal i Latvia.

Forsikringsmarkedene i Baltikum ble kraftig rammet av nedgangs-konjunkturer i de baltiske landene i 2008. Redusert tilgang til kredittfinansiering, synkende eiendomspriser og stadig mindre marked for fast eiendom og nye biler var faktorene med størst direkte innvirkning på forsikringsmarkedet.

Etter sterk vekst i tidligere år og i begynnelsen av 2008 var veksten betydelig svakere i andre halvdel av 2008. Den totale markedsveksten for 2008 var ca 10 prosent i Baltikum – ned fra 33 prosent i 2007.

Veksten var størst i Litauen (14 %) og Latvia (9 %), og mer moderat i Estland (6 %). Det har skjedd store endringer i konkurransesituasjonen i Estland, der nye aktører har gått inn i markedet. Dette har medført at alle store aktører har tapt en viss markedsandel.

I det baltiske markedet, har Gjensidige Baltic sin sterkeste markedsposisjonen i Latvia med en markedsandel på 12 prosent. Dette gjør selskapet til det tredje største i Latvia.

ÅRET SOM GIKK

Til tross for problemene på finansmarkedet og den ustabile økonomiske situasjonen er forsikringsresultatene svært gode, og selskapet opplevde langt større vekst enn den samlede markedsveksten for skadeforsikring i området.

Bilforsikring er fortsatt den viktigste virksomheten og står for om lag 80 prosent av det totale premievolumet. Andelen trafikkforsikringer har vokst sterkt mens andelen kaskoforsikringer har gått ned, noe som er i tråd med markedsutviklingen.

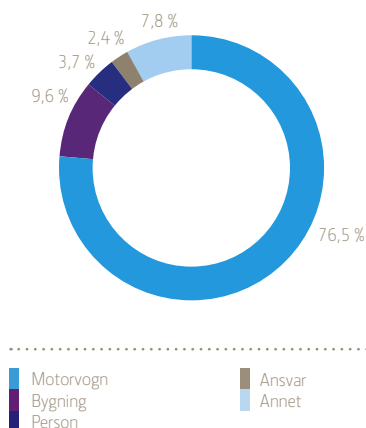
Nøkkeltall

Millioner kroner	2008	2007
Forfalte bruttopremier	657,7	432,6
Premieinntekter f.e.r.	592,4	360,2
Allokert investeringsavkastning	22,1	11,4
Erstatningskostnader f.e.r.	(368,1)	(229,5)
Premierabatter og andre gevinstavtaler	(3,2)	(1,5)
Forsikringsrelaterte driftskostnader	(183,9)	(113,9)
Teknisk resultat før merverdiavskrivninger	59,2	26,6
Merverdiavskrivninger – immaterielle eiendeler	(9,3)	(17,6)
Teknisk resultat	49,9	9,0
Underwriting resultat ¹	37,1	15,2
Skadeprosent f.e.r. ²	62,1 %	63,7 %
Kostnadsandel f.e.r. ³	31,0 %	31,6 %
Combined ratio f.e.r. ⁴	93,2 %	95,4 %

Definisjoner:

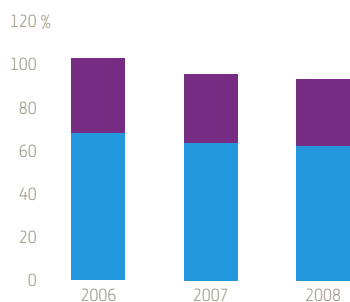
- 1 Underwriting resultat = premieinntekter f.e.r - erstatningskostnader f.e.r - premierabatter og andre gevinstavtaler - forsikringsrelaterte driftskostnader
- 2 Skadeprosent f.e.r = erstatningskostnader f.e.r / premieinntekter f.e.r
- 3 Kostnadsandel f.e.r = forsikringsrelaterte driftskostnader / premieinntekter f.e.r
- 4 Combined ratio f.e.r = skadeprosent f.e.r + kostnadsandel f.e.r

PRODUKTGRUPPER BALTIKUM



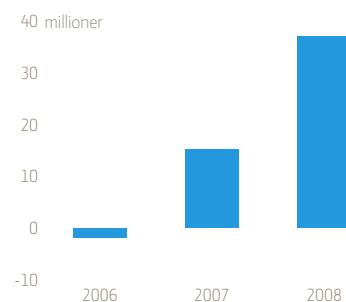
Basert på forfalt bruttopremie for 2008

COMBINED RATIO FOR EGEN REGNING BALTIKUM



Combined ratio for egen regning tilsvarer summen av skadeprosent for egen regning og kostnadsandel for egen regning

UNDERWRITING RESULTAT BALTIKUM



Underwriting resultat er summen av premieinntekter f.e.r minus erstatningskostn. f.e.r. minus premierabatter og andre gevinstavtaler minus forsikringsrelaterte driftskostnader

Selskapet fortsatte å utvikle kjerneforsikringsproduktene i 2008. Både kasko- og eiendomsforsikringsproduktene er forbedret for å dekke nye kundebehov. 2008 var det første året virksomheten opererte under merkevaren Gjensidige Baltic. I 2008 ble også salg av ansvarsforsikring for bil på internett lansert.

Gjensidige Baltic åpnet fem nye filialer i Latvia i 2008, og har nå totalt 31 filialer og er representert i 24 forskjellige byer. Det gode samarbeidet med Gjensidige-partnere fortsatte og ble ytterligere forbedret.

RESULTATER

Opptjent premie for egen regning ble 592,4 millioner kroner, en sterk økning fra 360,2 millioner kroner i 2007. Oppkjøpet av RESO Europa har bidratt sterkt til veksten i premieinntekten, men den underliggende organiske veksten var også god.

Skadeprosenten ble 62,1 prosent i 2008 mot 63,7 prosent i 2007. Combined ratio for 2008 var på 93,2 mot 95,4 i 2007. Skade- og kostnadsprosenten er fortsatt blant bransjens beste i Baltikum og ytterligere forbedret siden 2007. Bedre arbeidsprosesser, og spesielt tiltakene i Litauen, har virket positivt inn på kostnadsprosenten.

MÅL OG STRATEGI

Selskapet har som mål å bli et av de ledende forsikringsselskapene i Baltikum. Målet for de neste årene er å øke markedsandelen ved organisk vekst og samtidig opprettholde en god lønnsomhet.

Selskapet ønsker å utvikle produkter som er tilpasset kundenes behov, og distribuere dem til kundene på den måten som er mest effektiv.

FREMTIDSUTSIKTER

Det forventes at økonomien i de baltiske landene vil falle i 2009 -2010 og gradvis begynne å vokse igjen de påfølgende årene. Følgelig antas det at veksten i forsikringsmarkedet vil bli moderat. Den generelle økonomiske situasjonen vil påvirke utviklingen.

Gjensidige Baltic satser imidlertid på en større vekst enn markedet og en økt markedsandel i Baltikum. Det kan ventes ytterligere konsolidering i forsikringsmarkedet, spesielt i Latvia og Litauen.

I FOKUS

RESO Europa

I tråd med Gjensidiges strategi for geografisk ekspansjon kjøpte Gjensidige i 2008 RESO Europa, det sjette største skadeforsikringsselskapet i Litauen med en markedsandel på rundt 4,5 prosent. Transaksjonen ble fullført i mai 2008.

RESO Europa er en sterk aktør innen trafikkforsikring, ansvar og oppfyllelsesgaranti i Litauen og har stor kompetanse på disse feltene. Selskapet har en god kundebase, gode kundeforhold og en bred kundeportefølje. Selskapet har også dyktige ansatte og erfarne ledere.

Arbeidet med å integrere driften til RESO Europa i Gjensidige Baltic startet umiddelbart etter at transaksjonen var gjennomført. Opprettelsen av et felles produkttilbud, integrering og reorganisering av salgsorganisasjonen og skadebehandlingstjenestene har allerede bidratt til et bedre tjenestetilbud for kundene og en mer effektiv drift i Litauen. Utviklingen av organisasjonen vil fortsette i 2009.

Etter oppkjøpet av RESO Europa har Gjensidige Baltic oppnådd en baltisk markedsandel på rundt åtte prosent og er blitt det femte største forsikringsselskapet i Baltikum. Det er av stor betydning at selskapet har styrket sin posisjon i Litauen, som er det baltiske landet med størst vekstpotensial.

For å nå de ambisiøse salgsmålene for 2009 vil det fokuseres ytterligere på utviklingen av kjerneprodukter, effektivitet i salgskanalerne og utvikling av lojalitetsprogrammer. Videre vil skadebehandlingsprosessen forbedres for å gjøre den mer kundevennlig og gjennomslagskraftig.

PENSJON OG SPARING



Gjensidige tilbyr et bredt spekter av pensjons-, og spareprodukter, både til privat- og næringslivsmarkedet.

VIRKSOMHETEN

Gjensidiges forretningsområde pensjon og sparing leverer produkter innen følgende hovedgrupper:

- Individuell pensjon
- Kollektiv tjenstepensjon
- Sparing og investering

Produktene tilbys både til privatpersoner og til næringslivet.

Gjensidiges satsing innen pensjon og sparing er organisert med Gjensidige Pensjon og Sparing Holding AS som holdingselskap til Gjensidige Pensjonsforsikring AS (GPF) og Gjensidige Investeringsrådgivning ASA (GIR).

Forvaltningskonseptet som ligger til grunn er unikt i forhold til andre aktører i markedet, ved at Gjensidige Pensjon og Sparing (GPS) er frittstående rådgiver og kun tilbyr eksternt forvaltede fond. Produktene distribueres gjennom konsernets skadeforsikringsvirksomhet og samarbeidspartnere.

Pensjon

GPF tilbyr individuelle og kollektive pensjonsprodukter. Det er inngått en rekke fordelsavtaler med kjeder og organisasjoner.

Sparing

Det er utviklet et bredt produktutvalg innen spare- og investeringsområdet. Vekterfondene, kombinasjonsfond tilpasset kundens investeringshorisont og ønske om risiko, er selskapets hovedprodukter i den brede delen av privatmarkedet. Ytterligere informasjon om disse finnes på internett, se www.gjensidige.no/sparing.

ÅRET SOM GIKK

Pensjon

Perioden fra oppstart av virksomheten og frem til utgangen av 2008 har vært preget av produktutvikling for å oppnå et fullverdig produktutvalg, samt grundig opplæring av salgskorps og støttefunksjoner for å kunne gi kundene en best mulig service og kvalitet. Selskapet har i 2008 vært aktiv i flyttemarkedet og har oppnådd en markedsandel i flyttemarkedet for IPA på nærmere 50 prosent.

Sparing

GIR har som policy at alle produktene skal være mest mulig transparente og forståelige. Dette harmonerer også med MiFID-regelverket, som er implementert i hele organisasjonen. Videre er det lagt vekt på at rådgivernes avlønningssystem skal være nøytralt med hensyn til produkt. Konesjon til å drive aktiv forvaltning ble gitt i 2008, slik at GIR i enda større grad enn tidligere kan skreddersy løsninger for kunder med særskilte ønsker.

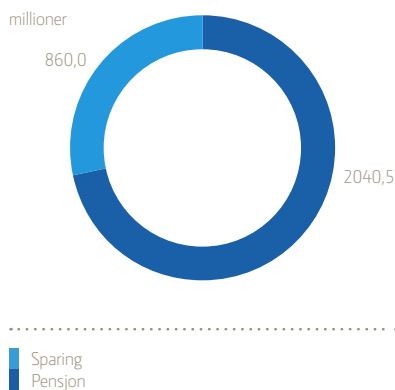
Nøkkeltall

Millioner kroner	2008	2007
Forfalte bruttopremier	1.562,6	496,4
Premieinntekter f.e.r.	58,1	27,9
Erstatningskostnader f.e.r.	(39,0)	(19,3)
Forsikringsrelaterte driftskostnader	(104,9)	(84,9)
Teknisk resultat før merverdiavskrivninger	(85,7)	(76,3)
Forvaltningsinntekter	14,7	9,4
Netto andre inntekter og kostnader inkl. finans	(62,2)	(56,1)
Resultat før skattekostnad	(133,2)	(123,0)
Kapital til forvaltning (GPF), tilgang i perioden	1.443,4	544,0
Kapital til forvaltning (GIR), tilgang i perioden	193,0	425,2
Kapital til forvaltning (GPF) ved utløpet av perioden	2.040,5	597,0
Kapital til forvaltning (GIR) ved utløpet av perioden	806,0	613,0
Fortjenestemargin total i prosent ¹	1,7	2,5

Definisjoner:

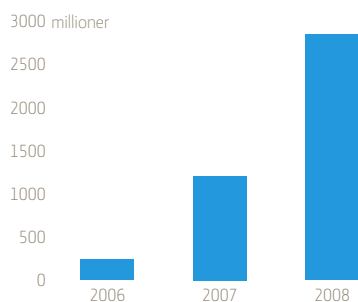
- 1 Fortjenestemargin total i prosent = (periodens premieinntekter - periodens erstatninger + periodens forvaltningsinntekter) / gjennomsnittlig kapital til forvaltning i perioden

KAPITAL TIL FORVALTNING



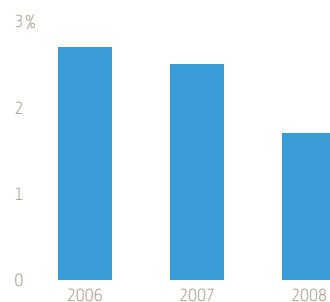
Kapital til forvaltning ved utløpet av 2008

UTVIKLING I KAPITAL TIL FORVALTNING



Total kapital til forvaltning ved utløpet av perioden

FORTJENESTEMARGIN



Fortjenestemargin totalt i prosent er periodens premieinntekter minus periodens erstatninger pluss periodens forvaltningsinntekter delt på gjennomsnittlig kapital til forvaltning i perioden

RESULTATER

Forfalt bruttopremie i 2008 beløp seg til 1.562,6 millioner kroner sammenliknet med 496,4 millioner kroner i 2007. Forfalt bruttopremie består av spareinnskudd til privat kollektiv pensjon og premie for risikoprodukter knyttet til kollektiv og individuell pensjon, samt overført premiereserve fra andre selskaper for tilflyttede kontrakter. Opptjent premie for egen regning utgjorde 58,1 millioner kroner i 2008, mot 27,9 millioner kroner i 2007.

Premiebestand ved utløpet av 2008 er fordelt med 489 millioner kroner på kollektiv pensjon og 29,4 millioner kroner på individuell pensjon. Midler til forvaltning økte med 1.662 millioner kroner, til 2.846,5 millioner kroner i 2008. Dette fordeler seg med 2.040,5 millioner kroner i pensjonsmidler og 806 millioner kroner i spareprodukter.

Totale kostnader utgjorde 174,8 millioner kroner i 2008 hvorav 105,5 var forsikringsrelaterte. Resultat før skatt i 2008 ble et underskudd på 133,2 millioner kroner. Virksomheten er fortsatt i en oppbyggingsfase, og resultater er på linje med forventet.

MÅL OG STRATEGI

Det er fastsatt et mål om årlig dobling av forretningsområdets kapital til forvaltning for perioden 2008-2010. Økning av produktbredde for eksisterende skadeforsikringskunder er et viktig mål for konsernet. Konsernets betydelige kundebase utgjør en unik mulighet for å lykkes med lønnsom vekst gjennom kryss-salg av produkter innenfor pensjon og sparing. Videreutvikling av rådgiverkorpset og i samarbeidende distribusjonskanaler vil være et sentralt satsingsområde i 2009.

FREMTIDSUTSIKTER

Innen næringslivsmarkedet vil satsingen i 2009 være rettet mot overgangsmarkedet fra ytelsesordninger til innskuddsordninger (omdanning) samt flyttemarkedet for kollektive innskuddsordninger. Det vil også satses på sparing og investeringer for næringslivet.

I privatmarkedet vil det i 2009 satses på flytting av IPA-midler til fondspensjon, flytting av fripliser, nytegning av individuell uførepensjon, verdipapirfond, øvrige spareprodukter, samt på nytegning av IPS.

I FOKUS

Kundevennlig pensjonsadministrasjon

Innskuddsbasert tjenstepensjon (ITP) er tradisjonelt en administrativ utfordring for mange bedrifter. Gjensidige har laget en robust IT-løsning som håndterer utfordringen.

Løsningen som er utviklet er effektiv, fleksibel og kan kobles opp mot et hvilket som helst lønns- eller HR-system. Gjensidige anbefaler hva en månedlig rapport fra kundens lønssystem bør inneholde. Når anbefalingene følges vil løsningen takle transparent flytting av medlemmer mellom underliggende datterselskaper i et konsern og fungere for provisjonslønne. Løsningen håndterer ut- og innmeldinger og løpende beregninger av pensjonsgrunnlaget fra måned til måned.

Avtaleforvaltere i Gjensidige har i tillegg tilgang til et administrativt verktøy tilknyttet løsningen. Dette verktøyet forenkler all oppfølging av bedriftens pensjonsordning. I tillegg tillater løsningen oppsett av ordningen, rapportering helt ned på medlemsnivå og endringer tilbake i tid. Verktøyet sikrer en konsistent kundebehandling og bidrar til å heve kvaliteten på det arbeidet som naturlig gjøres av en avtaleforvalter i tilknytning til en ITP-ordning. For å kunne gi gode tilbakemeldinger til bedriften er løsningen også utvidet til å kunne fungere som et rapporteringsverktøy.

Ved pålogging vises oversikter over bedriftens innbetalinger, fordeling mellom risikopremie og sparing samt oversikt over medlemstransaksjoner og hendelser over valgfrie tidsperioder.

BANK



Gjensidige Bank er en landsdekkende nettbank rettet mot privat-, organisasjons- og landbruksmarkedet i Norge. Banken tilbyr tradisjonelle bankprodukter tilpasset elektronisk distribusjon.

VIRKSOMHETEN

Gjensidige Bank ble lansert i januar 2007 og har hovedkontor i Førde. Banken har et langsiktig, strategisk samarbeid med Sparebanken Sogn og Fjordane, som leverer både bankfaglige og stabsrettede tjenester.

Banken tilbyr et selvbetjeningskonsept med attraktive betingelser og enkle kundeprosesser som gir god kundeopplevelse på nett. Distribusjon skjer gjennom konsernportalen gjensidige.no, konsernets finanssentre og øvrige distribusjonsapparat. I tillegg har banken et eget kundesenter som selger bankens produkter. Gjennom tilknytning til konsernets merkevare, kundebase og distribusjonsapparat differensierer banken seg fra andre aktører i markedet.

Banken har avtale med Tekna, YS og NITO om levering av produkter til organisasjonenes medlemmer. Bankens produkter inngår også i konsernets fordelesprogram.

Produkter til landbruket ble lansert i 2008, og inngår nå som en del av totaltilbudet til konsernets private landbrukskunder.

ÅRET SOM GIKK

I 2008 har banken fokusert på kostnadseffektiv drift, prosessutvikling og på å øke kundeantallet. Det er utviklet ulike betjeningsmodeller som skal forbedre utnyttelsen av konsernets distribusjonsapparat for å sikre flere kunder og økt salg av bankens produkter.

I markedsføringen er det annonsert i nasjonale og regionale aviser, magasiner og direkte markedsføring, i tillegg til annonsering på internett og i radio.

Bankens organisasjonsavtaler er i media blitt fremhevet som Norges beste i sitt slag. Det ble inngått ny organisasjonsavtale med NITO i 2008.

Banken har i 2008 rekruttert nye kunder til konsernet og har i løpet av året kommet i gang med kryssalg av konsernets forsikrings- og spareprodukter. Banken har også lansert et tilbud til konsernets mange landbrukskunder.

Kundetilstrømningen har vært jevnt økende gjennom hele året. Banken hadde ved utgangen av 2008 44.413 kunder, hvorav 23.438 er felleskunder med Gjensidige Forsikring.

Uroligheter i finansmarkedet i 2008 har medført høyere finansieringskostnader. Banken har gjennom gode innskuddsvilkår og offensiv markedsføring gjort seg mindre avhengig av ekstern finansiering, og gjennom det redusert virkningen av finansuroen i resultatet. Den prosentvise innskuddsdekningen har vært jevnt økende gjennom hele året.

Nøkkeltall

Millioner kroner	2008	2007
Netto rente- og kredittprovisjonsinntekter	45,4	11,3
Andre inntekter	11,2	6,1
Driftskostnader	(134,8)	(126,5)
Tap på utlån / garantier	(6,8)	(6,7)
Resultat før skattekostnad	(85,1)	(115,8)
Brutto utlån, tilgang i perioden	3.330,0	3.381,4
Innskudd, tilgang i perioden	4.430,3	1.701,1
Brutto utlån ved utløpet av perioden	6.711,4	3.381,4
Innskudd ved utløpet av perioden	6.131,4	1.701,1
Innskuddsdekning i perioden isolert ¹	133,0	50,3
Innskuddsdekning ved utløpet av perioden ¹	91,4	50,3
Rentenetto i prosent, annualisert ²	0,74	0,71

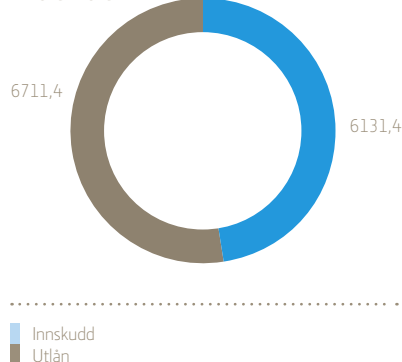
Definisjoner:

1 Innskuddsdekning = Innskudd i prosent av brutto utlån

2 Rentenetto i prosent, annualisert = (Renteinntekter – rentekostnader) / gjennomsnittlig forvaltningskapital

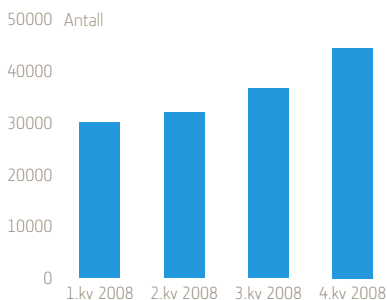
INNSKUDD OG UTLÅN

Millioner kroner



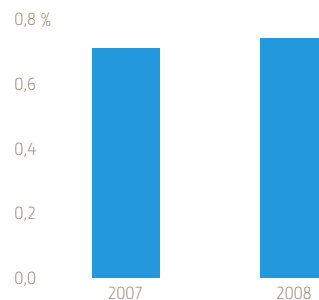
Innskudd og brutto utlån ved utløpet av 2008

KVARTALSVIS KUNDEUTVIKLING



Utvikling i antall registrerte kunder. Registrerte kunder omfatter både kunder som i løpet av de siste seks månedene har registrert seg for å bli kunde (startet bli-kunde prosessen) samt kunder som har tatt banken aktivt i bruk.

RENTENETTO



Rentenetto i prosent = (Renteinntekter minus rentekostnader) delt på gjennomsnittlig forvaltningskapital

Ved utgangen av 2007 var innskuddsdekningen på 50,3 prosent, den har i løpet av 2008 økt til 91,4 prosent.

Ved inngangen til 2008 hadde banken en ekstern finansieringsgjeld på 1.500 millioner kroner, som er redusert til 550 millioner kroner ved utgangen av 2008.

RESULTATER

Resultatutviklingen i 2008 har vært i tråd med forventningene. Netto rente- og kredittprovisjonsinntekter i 2008 beløp seg til 45,4 millioner kroner. Rentenetto målt mot gjennomsnittlig forvaltningskapital endte på 0,74 prosent.

Banken opplevde en høy vekst i 2008, og ved utgangen av året har banken et samlet utlån på 6.711,4 millioner kroner og kundeinnskudd på 6.131,4 millioner kroner. Dette gir banken en innskuddsdekning på 91,4 prosent. Utlånene består i all hovedsak av utlån med flytende rente.

Driftskostnadene i 2008 var 134,8 millioner kroner. Resultatet før skatt endte på et underskudd på 85,1 millioner kroner. Virksomheten er i sitt andre driftsår og det er følgelig budsjettert med et underskudd i denne fasen.

Kapitaldekningen var på 18,9 prosent ved utgangen av 2008

MÅL OG STRATEGI

Banken skal bidra til å styrke relasjonen til eksisterende forsikringskunder innen privat- og landbrukssegmentet, samt beskytte konsernets markedsandeler mot konkurranse fra bankassurans. Banken skal være lønnsom på egne ben og tiltrekke nye kundegrupper til konsernet.

Gjensidige har fastsatt et mål om kvartalsvis vekst i kundeporteføljen på mellom fem tusen og seks tusen kunder. Kryssalg og utnyttelse av konsernets distribusjonskraft står sentralt for å lykkes med dette.

FREMTIDSUTSIKTER

Bankens vedtatte strategi vil i inneværende år bli videreført og videreutviklet. For å være konkurransedyktig vil det spesielt bli satset på å øke kundeantallet samt ytterligere effektivisering av kundeprosessene og økt profesjonalisering gjennom kompetansebygging og trening. Banken

NYHET

Økt distribusjonskraft

Gjennom divisjon Privat har Gjensidige et sterkt distribusjonsapparat overfor norske privat- og landbrukskunder. Kundene møtes i ulike kanaler ut fra deres behov, hendelse og situasjon. Distribusjonsapparatet i divisjon Privat vil i 2009 også måles på salg av bankprodukter. Banken vil derfor satse på å øke bankkompetansen i distribusjonsapparatet. Dette gir banken økt salgskraft og større muligheter for å utnytte Gjensidiges kundebase. Kundene får et totaltilbud innen bank, forsikring og sparing.

Gjensidige vil i 2009 fortsette arbeidet med å gjøre Gjensidige til et av de mest kundeorienterte og effektive finanskonsern i Norge, og vil i løpet av 2009 bygge opp ca 20 finanskontorer i de største byene i Norge. Disse vil ha rådgivningskompetanse på bank, i tillegg til forsikring og sparing. Dette vil gi økt salgskraft og et bredere tilbud til kunder som ønsker personlig kontakt med banken ved for eksempel bytte av bank eller i en låneprosess.

rapporterer kapitaldekning etter standardmetoden og er således tilpasset Basel II-regelverket. Risikostyringssystemene vil bli videreutviklet for å legge til rette for en fremtidig søknad om IRB-godkjenning, slik at banken kan benytte interne risikomodeller til å beregne kapitaldekning. For å bli godkjent må banken da dokumentere at bankens risikomodeller, styring og kontroll er av tilstrekkelig kvalitet, slik at Kredittilsynet gir godkjenning. Standardisering og automatisering av interne prosesser vil videreføres.

Rekruttering av nye medarbeidere i takt med bankens vekst og utvikling vil også være et prioritert område i 2009.

HELSE



Under merkenavnet Hjelp24 er Gjensidige den største og ledende aktøren innen private helsetjenester i Norge. Virksomheten dekker hele behandlingskjeden – fra forebygging og risikovurdering til rehabilitering og tilbakeføring til arbeidslivet.

VIRKSOMHETEN

Forretningsområdet leverer helserelaterte tjenester under merkenavnet Hjelp24 og er organisert i fire tjenestekområder:

Bedriftshelsetjenester

Hjelp24 HMS er Norges desidert største rådgivningsmiljø innen HMS med 360 rådgivere. Virksomheten er eneste landsdekkende leverandør og har en markedsandel på ca 20 prosent. Hjelp24 HMS har om lag 4.700 bedriftskunder med om lag 230.000 ansatte.

Privat sykehus og spesialisttjenester

Hjelp24 NIML er spesialist- og kompetansesenter innen muskel og skjelett og driver spesialistsenter med sykehus i Oslo. På Ringerike har virksomheten også et unikt tilbud for kraftig overvektige.

Trygghetsalarmtjenester

Hjelp24 Respons er Norges største leverandør av trygghetsalarmtjenester og driver en døgnetjent alarmsentral med flere spennende tjenester som legevaktsformidling for et ti-talls kommuner, helsesøster-telefon samt formidling og oppfølging av helsetjenester for Gjensidiges norske forsikringsvirksomhet.

Arbeidsmiljø

Hjelp24 Sensus leverer arbeidsmiljøkartlegging og rådgivningstjenester knyttet til utvikling og forbedring av arbeidsmiljø i virksomheter.

Over 90 prosent av leveransene skjer til bedriftsmarkedet, inklusive offentlige sykehus. De siste ti prosentene av omsetning er til privat-

kunder, hovedsakelig i Oslo-området, innen trening, livsstil og behandling ved Hjelp24 NIMIs lokaler ved Ullevål stadion og Ekeberg.

ÅRET SOM GIKK

Et viktig fokusområde i første halvår 2008 var integrasjonen av NIMIs virksomhet, som ble kjøpt senhøstes 2007. Det har vært satset på ulike kulturbyggende tiltak, og integrasjonen har gått svært bra.

I 2008 ble også tre andre virksomheter kjøpt og integrert i Hjelp24.

I andre kvartal ble Fabipartner as med ca 20 ansatte kjøpt. Fabipartner driver primært med HMS og utleie av helsepersonell offshore. Oppkjøpet er viktig og styrker Hjelp24 sin posisjon i Stavanger-regionen, samt satsingen innen offshore.

HMT Kompetanser BA med fem ansatte er en lokal HMS-leverandør i Førde i Sogn og Fjordane. Oppkjøpet av virksomheten var viktig for å befeste Hjelp24 i et fylke uten tidligere representasjon, samtidig som Førde er et sentralt knutepunkt i fylket.

I tredje kvartal 2008 ble selskapet Sensus as kjøpt. Virksomheten har seks ansatte og er lokalisert i Trondheim. Selskapet har over en tiårsperiode bygget opp et spesialistmiljø innen arbeidsmiljøutvikling, med avansert web-program for gjennomføring av medarbeiderundersøkelser.

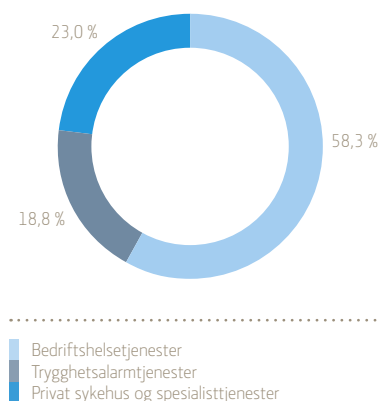
Nøkkeltall

Millioner kroner	2008	2007
Driftsinntekter	503,9	335,5
Driftskostnader	(462,9)	(309,1)
EBITA ¹	41,0	26,4
Netto finans og amortisering	(15,6)	0,4
Resultat før skatt	25,5	26,8
EBITA-margin i prosent ²	8,1	7,9

Definisjoner:

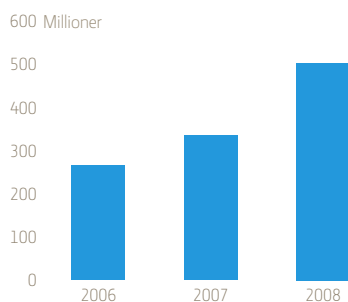
- 1 EBITA = resultat før finans, skatt og amortisering
- 2 EBITA-margin i prosent = EBITA / driftsinntekter

TJENESTER

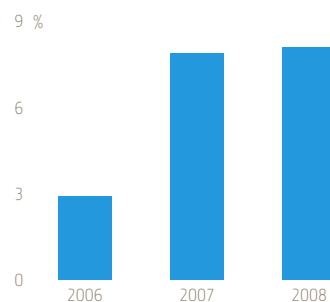


Basert på driftsinntekter

DRIFTSINNTEKTER



EBITA-MARGIN



EBITA-margin er resultat før skatt, finans og amortisering delt på driftsinntekter

På markedssiden er flere større kundekontrakter reforhandlet og forlenget i løpet av 2008.

RESULTATER

Forretningsområdet leverte et godt resultat og topplinjevækst i 2008. Driftsinntektene ble 503,9 millioner kroner, tilsvarende en vekst på 50,2 prosent sammenlignet med 2007.

EBITA ble 41,0 millioner kroner, en vekst på 55,3 prosent i forhold til 2007.

MÅL OG STRATEGI

Hjelp24 er et vekstselskap og selskapet arbeider med videre topplinjevækst i 2009 og årene fremover. Veksten vil skje gjennom en kombinasjon av organisk vekst og oppkjøp. Satsingsområder vil blant annet omfatte offshore, oppbygging av allmennhelsetilbud i de større byene samt videre utbygging av HMS-området i regioner hvor Hjelp24 per i dag har liten andel av markedet.

I tillegg skal pasientgjennomstrømmingen økes gjennom Hjelp24 NIMI-systemet ved å kanalisere kunder fra henholdsvis HMS-porteføljen (230.000 kundeansatte) samt Gjensidige-kunder (behandlingsforsikring) til NIMI. Økt og forbedret samhandling mellom den norske forsikringsvirksomheten og Hjelp24 er også svært viktig for å realisere sentrale mål.

For forretningsområdet De er det fastsatt et finansielt mål om årlig EBITA-margin på mellom seks og åtte prosent.

FREMTIDSUTSIKTER

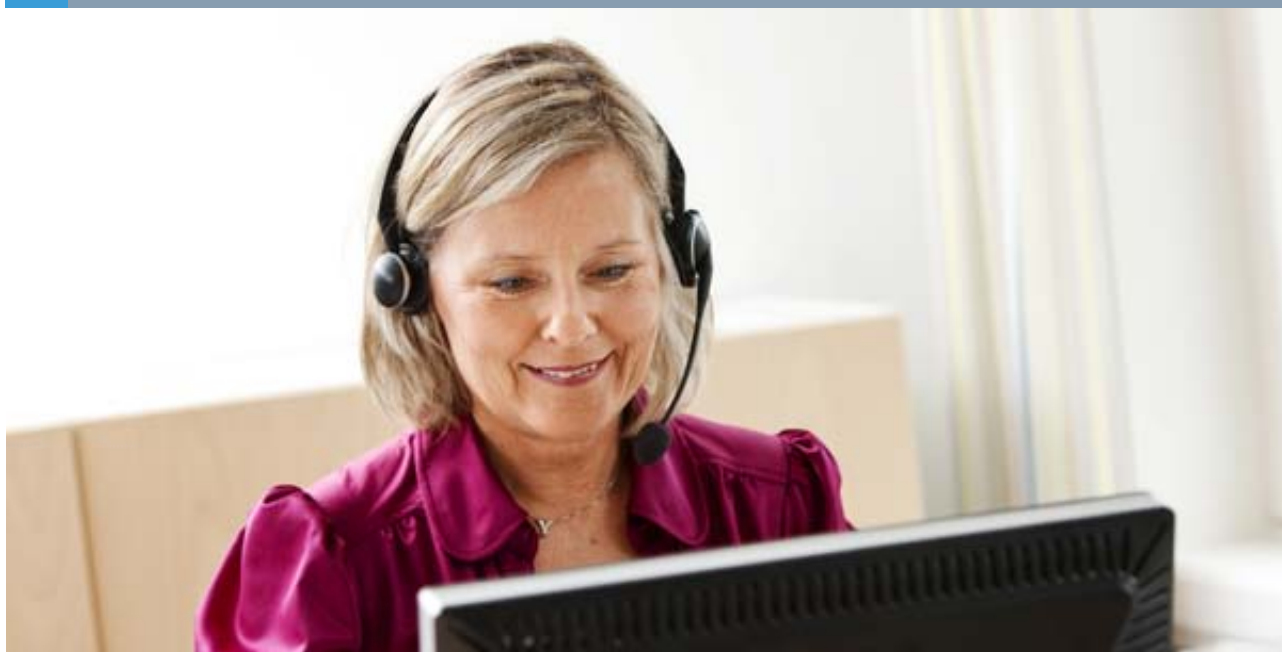
Helseområdet har de siste fire årene vært gjennom en kraftig konsolideringsfase med stor interesse fra private investorer. Økt konkurranse mellom de store aktørene er alltid en risiko, samt at finanskrisen kan få effekt gjennom redusert etterspørsel fra kundene generelt.

Virksomheten innenfor Hjelp24 er kompetansekrevende, og tilgang på kompetent arbeidskraft er begrenset og kan også virke vekstdempende.

Helsesektoren er i utgangspunktet lite konjunkturavhengig og etterspørselen etter helsetjenester følger makrotrender som alle underbygger en økt fremtidig etterspørsel. Hjelp24 er etablert og har vokst kraftig i en periode hvor myndighetene har strammet inn på rammevilkårene for de private aktørene og hvor flere private sykehus har gått konkurs.

En eventuell fremtidig oppmykning av rammevilkårene vil kunne sette Hjelp24 i en god posisjon for videre vekst. Hjelp24 har ledig sykehuskapasitet som på kort tid kan tas i bruk. Med virkning fra 1. januar 2010 er det vedtatt å utvide bransjeforskriften for bedriftshelsetjenester. Dette innebærer at flere bransjer pålegges å inngå avtale om, eller etablere egen bedriftshelsetjeneste. Med dette vedtaket er Hjelp24 i en unik markedsposisjon for videre vekst.

Fremtidsutsiktene for private helsetjenester sees på som gode.



Nedbrent låve etter lynnedslag på en gård i Sør-Norge. Stort antall dyr drept.

Blind vold i by på vestlandet, ung gutt utsatt for kraftig vold. Innlagt sykehus.

Nødlanding fly i Sverige.

Nedbrent enebolig.

Bil mot trailer – tragisk bilulykke var selvmord.

Ran i eget hjem. Slått ned, bundet og truet.

Støtte til journalister i vanskelig rettssak.

Student ranet med pistol og kniv på ferie i Sør-Amerika.

Vi var der! Og vi er der for mange fortsatt

Norske turister på ferie i Bulgaria ble utsatt for ran og bortføring.

Fall fra kran på verft endte i døden med arbeidskamerater som vitner. Etterlater seg barn og ektefelle.

Verditransport ranet i Oslo.

Torpedoer gjorde innbrudd og raserte hus, banket opp eier med datter som vitne.

Brann i barnehage.

Utforkjøring med bil tok liv og skadet flere.

På ferie i Spania – holdt innesperret og voldtatt.

Væpnet ran i matbutikk.

Selvmord – medarbeider hoppet fra 3. etasje med kollegaer som vitner.

Pasient prøvde å kvele pleieren.

Psykologtjenesten og krisetelefonen i Hjelp24

Gjensidige er opptatt av mennesket som helhet og ønsker å gi sine kunder tilbud om bistand både i forhold til fysiske og psykiske/mentale utfordringer i livet.

Psykologtjenesten og krisetelefonen som leveres av Hjelp24 er eksempler på dette.

Hjelp24 har alarmsentraler med erfarent helsepersonell som gir kundene råd og hjelp på telefon hele døgnet gjennom hele året. For å ivareta kundens behov for bistand ved store og mindre kriser har Hjelp24 i flere år hatt et landsdekkende nettverk av krisepsykologer knyttet til seg. I dag teller de 26 personer – som alle har spisskompetanse på arbeid med kriser. I tillegg har Hjelp24 også egne fast ansatte psykologer, samt annet helsepersonell med høy kompetanse på krisehåndtering.

På dagtid møter kundene interne rådgivere, eller de møter helsepersonell i alarmsentralen ved å ringe et kjent 815-nummer. Ofte kan denne første samtalen med en «nøytral» samtalepartner være nok, andre ganger kreves det ytterligere bistand. Kunden settes da raskt i kontakt enten med kriseteamet eller krisepsykolog. Kriseteamet består av ansatte i Hjelp24 med lang erfaring i krisearbeid, og de er tilgjengelige på kveld, helg og natt hele året. Noen kunder har avtalt i kontrakten sin at de får hjelp på stedet i løpet av kort tid dersom det skjer en ulykke på arbeidsplassen. Dette er en service det settes stor pris på, fordi det er få som er godt trent til å håndtere kriser ute i bedriftene, og en krise kommer alltid brått og uventet.

Gjennom Hjelp24 har Gjensidige hele denne kjeden av helsepersonell disponibel for kundene.

Tilbudet om psykologtjeneste gis til Gjensidige-kunder med forsikringer knyttet til hus og hjem, kjøretøy, fritid og liv og helse. Har de opplevd traumatiske hendelser knyttet til brann, innbrudd, ran, overfall, trafikkulykker med død eller alvorlig personskafe til følge, dramatiske ulykker i arbeid og fritid, eller dødsfall, vil det bli gitt tilbud om denne tjenesten ved innmelding av skaden. Kunden kan da takke ja til dette og uten henvisning fra lege få rask psykologhjelp uten ekstra kostnader.

I løpet av 48 timer vil kunden bli ringt opp av Hjelp24s helsepersonell, situasjonen kartlegges og hvis kunden ønsker det – blir han/hun ringt opp av psykolog for avtale om konsultasjon på psykologens kontor. Kunden får inntil ti timer psykologhjelp uten ekstra kostnader. Alle opplysninger blir behandlet konfidensielt av helsepersonell med taushetsplikt og innholdet i timene hos psykolog forblir mellom kunden og psykologen.

Den forsikrede samt ektefelle/samboer eller andre medlemmer av den faste husstanden omfattes av avtalen.

I 2008 ble et nytt tilbud realisert gjennom «Behandlingsforsikring Pluss» der dekningen blant annet sikrer kort ventetid til operasjoner og annen behandling. Gjennom arbeidsgiver og yrkesskadeforsikring kan den berørte også ved hjelp av psykolog få rask bistand til å komme seg tilbake til arbeidslivet eller til å fungere optimalt i hverdagen.

KAPITAL- FORVALTNING



Gjensidiges investeringsportefølje består av investeringer innenfor en rekke aktivaklasser, herunder eiendom, aksjer, obligasjoner, private equity og hedgefonds. Investeringene foretas både i Norge og internasjonalt. Ved utløpet av 2008 utgjorde investeringsporteføljen 47.771,8 millioner kroner.

STRATEGISK OG TAKTISK ALLOKERING

Investeringene gjøres i første rekke for å dekke de forsikringstekniske avsetninger, men konsernet er i en kapitalmessig situasjon som gjør at det kan investeres ut fra å maksimere avkastningen gitt konsernets risikotoleranse for egenkapitalen.

I den strategiske allokeringen legges det opp til å ha en veldiversifisert portefølje for over tid å oppnå den beste risikojusterte avkastning. Den taktiske allokeringen kan avvike fra den strategiske innenfor gitte frihetsgrader. Dette for å utnytte markedsmessige muligheter og aktiv forvaltning av ulike aktivaklasser. Implementeringen baserer seg på utstrakt bruk av eksterne forvaltere samt noe intern forvaltning innen nordiske aksjer og taktisk allokering. Eiendomsinvesteringer i Norge gjennomføres via det heleide eiendomsforvaltningsselskapet Oslo Areal.

INVESTERINGSPORTEFØLJEN

Konsernets investeringsportefølje utgjorde 47.771,8 millioner kroner ved utgangen av 2008. Investeringsporteføljen omfatter alle investeringsmidler i konsernet, med unntak av Gjensidige Bank (GB) og Gjensidige Pensjon og Sparing (GPS).

I løpet av første halvår 2008 ble hele beholdningen av omløpsaksjer solgt. Ved utløpet av 2008 består aksjeeksponeringen i hovedsak av den strategiske investeringen i Storebrand. Etter at eierandelen ble økt til 24,33 prosent i fjerde kvartal 2008 klassifiseres eierandelen som tilknyttet selskap i regnskapet. I tillegg har konsernet noe aksjeeksponering gjennom eierandeler i ulike private equity-fond.

Gjensidige investerer i hedgefond. Eksponeringen mot hedgefond ble redusert med om lag 2/3 gjennom første halvår 2008, samtidig som sammensetningen av fond ble vesentlig endret. Ved utgangen av 2008 består eksponeringen av fond som understøtter den taktiske allokeringen.

Renteporteføljen består av pengemarkedspapirer og omløpsobligasjoner samt obligasjoner som holdes til forfall. Pengemarkedsporteføljen inneholder hovedsakelig rentepapirer med kort løpetid, hvor motpartsriskoen i hovedsak er norske banker og finansinstitusjoner, men porteføljen har også et betydelig innslag av statspapirer. I omløpsobligasjonsporteføljen er omtrent 61 prosent av verdiene i danske realkredittobligasjoner. Ut over dette er det internasjonale kredittobligasjonsfond (investment grade og high yield) som utgjør størstedelen av porteføljen. Av obligasjonene som holdes til forfall er omtrent 71,2 prosent utstedt av banker, hvorav omtrent halvparten er norske.

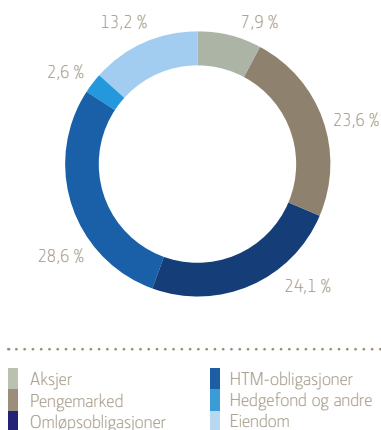
Nøkkeltall

Millioner kroner	1.1.-31.12. 2008	Balanseført verdi 31.12.2008
Aksjer	(1.458,7)	3.801,9
Pengemarked	880,1	11.324,3
Obligasjoner som holdes til forfall	516,6	13.710,3
Omløpsobligasjoner	(229,7)	11.550,9
Eiendom	350,3	6.324,4
Hedgefond og andre finansielle investeringer	(85,8)	1.243,0
Øvrige finansposter ¹	(207,3)	(183,0)
Forvaltningskostnader	(43,5)	
Finansresultat for investeringsporteføljen	(277,9)	47.771,8
Finansinntekter i GPS og GB	57,7	
Netto finansielle inntekter og kostnader	(220,3)	

Definisjoner:

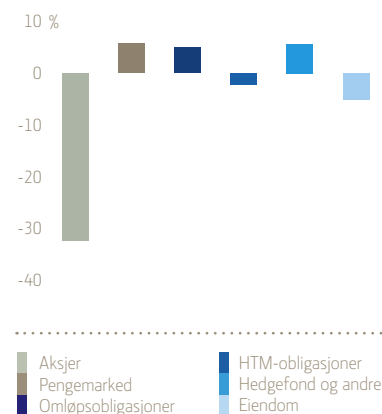
- 1 Posten består i hovedsak av diskonterings effekter av forsikringsforpliktelsene i Danmark, mismatch mellom rente- og inflasjonsjusteringer av passivasiden i Danmark versus rente- og inflasjonssikring, avskrivning av merverdi på forsikringsporteføljer samt valutasikring av Gjensidige Sverige og Gjensidige Baltic. Balanseført verdi svarer til markedsverdien av rente- og inflasjonsswap i Danmark.

AKTIVAALLOKERING VED UTLØPET AV ÅRET



Gjensidiges investeringsportefølje fordelt på ulike aktivaklasser ved utløpet av 2008

AVKASTNING PER AKTIVAKLASSE



Avkastning i 2008 per aktivaklasse

DETTE ER GJENSIDIGE

VIRKSOMHETEN

PERSPEKTIV

STYRING

RESULTATER

Om lag 8,1 prosent av verdien i hold til forfall porteføljen er realrenteobligasjoner. Frigjorte midler fra salg av ulike aktiva i 2008, herunder eierandelen i Lindorff, ble investert i renteporteføljen. Renteporteføljen har gjennom 2008 ikke vært utsatt for tap som følge av konkurs hos debitorer. Som følge av tiltakende markedsuro, dårligere likviditet og usikkerhet i kredittmarkedet ble en vesentlig del av renteporteføljen (ca 4,5 milliarder kroner) omplassert i korte statspapiere sensommeren 2008. Dette for å stabilisere selskapets inntjening samt sikre god likviditet.

Den internasjonale delen av investeringsporteføljen valutasikres tilnærmet 100 prosent.

De største enkelteksponeringene i porteføljen er aksjeposten i Storebrand, samt kontoreiendom i Oslo. Eiendomsinvesteringene er konsentrert om kontoreiendommer i Oslo, men inneholder også kjøpesentre og kontoreiendommer i andre norske byer. I januar 2008 ble Gjensidiges hovedkontoret på Sollerud solgt for drøyt 1,4 milliarder kroner. Det er solgt eiendom for ytterligere ca 300 millioner kroner gjennom 2008.

FINANSAVKASTNINGEN FOR INVESTERINGSPORTEFØLJEN

Svak utvikling for aksjer, eiendom og kreditt medførte at avkastning for investeringsporteføljen ble betydelig redusert i 2008 sammenlignet med året før. Finansresultatet for investeringsporteføljen utgjorde -277,9 millioner kroner i 2008, mot 2.804 millioner kroner i 2007. Dette tilsvarer en avkastning på henholdsvis -0,6 prosent og 6,3 prosent. Justert for nedskrivningen på Storebrand-investeringen samt gevinstene ved salg av hovedkontoret på Sollerud og Lindorff, var finansavkastningen for 2008 på 0,1 prosent.

Med den markedsuroen og frykten for stabiliteten av det finansielle systemet som preget kapitalmarkedene i 2008, hjalp det ikke å være godt diversifisert i de tradisjonelle aktivaklassene. Gjensidiges eksponering mot statspapiere var for lav til å kunne oppnå en tilfredsstillende avkastning. Leveransen fra de eksterne forvalterne varierte betydelig i 2008. Svakest var leveransene innen noen av rentemandatene, og da spesielt for mandater med et vesentlig kredittlement.

I FOKUS

Etiske investeringskriterier

Gjensidige har definert et sett av etiske kriterier som spesifiserer hva selskapene det investeres i, ikke skal drive med. Sammen med andre store investorer kan Gjensidige bidra til å sette fokus på selskaper som ikke tilfredsstiller våre krav til etisk virksomhet, og motivere disse til å endre sin atferd.

Kapitalforvaltere som gis forvaltningsmandater blir presentert for kriteriene. For alle diskresjonære mandater (det vil si der Gjensidiges midler forvaltes i en egen portefølje) er kriteriene et absolutt krav.

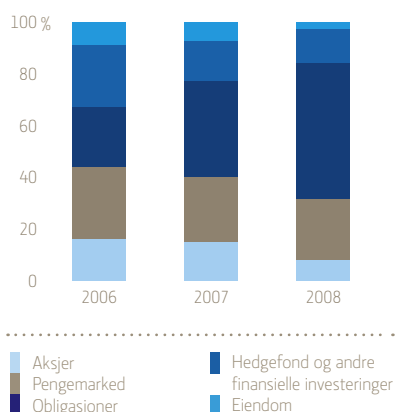
Der Gjensidige investerer i et eksisterende fond, sammen med andre investorer, kan investeringsmandatene ikke styres på samme måte. I slike tilfeller forsøker Gjensidige å bruke påvirkningskraft for å oppnå endringer, men i enkelte tilfeller velges det en annen forvalter.

Eksempler på kriterier er brudd på konvensjonen om barns rettigheter, diskriminering på arbeidsplassen på basis av kjønn eller rase, barnearbeid og brudd på rettighetene til å organisere seg eller føre kollektive lønnsforhandlinger.

Miljøkonvensjonene retter seg blant annet mot dumping av farlig avfall og forsvarlig transport av det samme.

Korrupsjonskriteriet dreier seg primært om aktiv korrupsjon mot offentlig sektor. Innen våpenindustrien er det produksjon av antipersonell landminer, klasebomber og atombomber som ekskluderes.

UTVIKLING I AKTIVAALLOKERING



Utvikling i aktivaallokering ved utløpet av perioden

Investeringsavdelingens rammer for aktiv risikotaking er målt ved relativ risiko i forhold til den strategiske aktivaallokering. Som følge av markedssuroen ble målsettingen for finansavkastningen ved halvårsskiftet lagt om fra et relativt mål i forhold til en forhåndsdefinert benchmark til et absolutt mål for avkastningen ut året. Ved halvårsskiftet bidro den taktiske forvaltningen positivt, mens eksponering mot blant annet kreditt, eiendom, private equity og hedgefond i siste halvår bidro – sammen med en eksepsjonelt vanskelig likviditetssituasjon i markedene – til at målsettingen for den absolutte avkastning for året ikke ble nådd.

Resultatet for 2008 er negativt påvirket av turbulente aksjemarkeder og økning i kreditt-spreader. Konsernets investering i Storebrand har gitt ett resultatført tap på 1.789,0 millioner kroner i 2008. Investeringen ble i 2008 nedskrevet med ca 45 prosent. Utgangen i kreditt-spreadene førte til en svak avkastning i pengemarkedsporteføljen, samt urealiserte tap i obligasjonsporteføljen. Det er særlig investeringene i utenlandske obligasjonsfond som har bidratt negativt.

Gjennom 2008 ble yield-kravet til eiendomsinvesteringer økt med 0,75 prosentpoeng. Dette innebærer en nedskrivning av eiendomsinvesteringen med om lag 12 prosent. På den annen side realiserte konsernet betydelige gevinster ved salg av eierandelen i Lindorff (935,9 millioner kroner) og hovedkontoret på Sollerud (724,4 millioner kroner). Omklassifiseringen av Storebrand-posten fra tilgjengelig for salg til tilknyttet selskap medførte inntektsføring av 78,8 millioner kroner i negativ goodwill.

Private equity-porteføljen ble i 2008 nedskrevet med ca 45 prosent.



KAPITALMARKEDENE I 2008

2008 ble et meget dramatisk år i kapitalmarkedene med store fluktuasjoner og fall for de fleste aktivaklasser som aksjer, råvarer, eiendom og kredittinstrumenter.

Som følge av fall for de fleste statsrenter ga statsobligasjoner en tilfredsstillende avkastning i 2008. De store fall i prisene for aksjer, kredittinstrumenter, eiendom og råvarer reflekterer at det gjennom 2008 ble klart at ikke bare USA, men også store deler av verdensøkonomien, var på vei inn i en betydelig lavere BNP-vekst, herunder også reduksjon for flere nasjonaløkonomier. Dette i motsetning til det mange antok i 2007; en betydelig risiko for langt lavere vekst i USA, men uten at andre regioner ville få et tilsvarende tilbakeslag. Etter hvert som størrelsen på utlånsvekst samt lånenes formål ble kjent, spredte problemene seg raskt utover USAs grenser. Mye av den gjeldsvekst som har funnet sted i USA er finansiert internasjonalt. I tillegg har også en del andre land, som for eksempel Island og Storbritannia, hatt kraftig utlånsvekst. Betydelig fall i inntekstdannelsen i land med høy gjeldsgrad i forhold til inntekt slår fort ut i sviktende betalingsevne og tap på fordringer.

Det lave rentenivået generelt i årene før 2007 stimulerte fremveksten av finansielle instrumenter, såkalte strukturerte produkter, som giret opp investors inntektsstrømmer gjennom høy grad av gjeldsfinansiering. Disse instrumentene kan gi god avkastning så lenge den økonomiske veksten opprettholdes. Imidlertid vil instrumentene medføre betydelige tap i tider med stagnasjon eller nedgang. Mange investorer fikk store uforutsette tap gjennom 2008, noe som igjen påvirket deres mulighet til å investere i andre instrumenter.

Gjennom 2008 ble flere tidligere vel ansette og solide institusjoner nedgradert av ratingbyråene som følge av eksponering mot kredittrisiko. Dette omfattet både amerikanske så vel som europeiske institusjoner. Asiatiske finansinstitusjoner synes i mindre grad påvirket. De to mest profilerte fallene ble Bear Sterns

og Lehman Brothers. Førstnevnte ble reddet gjennom oppkjøp av JP Morgan, mens sistnevnte gikk konkurs. Konkursen i Lehman Brothers markerte et klart skille i kapitalmarkedenes risikopersepsjon. Som den fjerde største investeringsbanken i USA ble Lehman Brothers vurdert som "too big to fail". Etter konkursen ble kredittinstrumenter handlet på historisk høye risikonivåer. Finanskrisen var et faktum.

I løpet av høsten 2008 ble det iverksatt store redningsaksjoner for flere banker og andre finansinstitusjoner, både i USA og Europa. Kredittgivning gjennom bankene stoppet mer eller mindre opp. Den norske finansnæringen var ikke upåvirket av finanskrisen som følge av næringens avhengighet av internasjonal finansiering. I enkelte perioder var det norske interbankmarkedet helt stengt. Etter hvert som den økonomiske utviklingen ble svakere og råvarepriser og fraktindekser falt, fulgte også de norske kapitalmarkedene etter med betydelige verdifall.

Urolighetene innen kapital- og råvaremarkedene samt skift i den økonomiske veksten førte til betydelige skift i valutakurser for mange land. Den amerikanske dollar falt først kraftig for senere å stige med ca 20 prosent. Japanske yen steg betydelig i verdi gjennom hele 2008. De store endringene i råvarepriser og valutakurser fører til store skift i bytteforholdet mellom land, og sammen med svak økonomisk vekst gir dette store endringer i bedriftenes inntjening.

Ved utgangen av året 2008 var det en gjengs oppfatning at økonomien globalt står overfor store utfordringer fremover med lav eller negativ vekst og raskt økende arbeidsledighet. For å stimulere økonomien har mange land tilkjennegjort at de vil komme med betydelig etterspørselsstimulerende tiltak i 2009.

TILLEGGSINFORMASJON

NØKKELTALL

		1.1.-31.12. 2008	1.1.-31.12. 2007
--	--	---------------------	---------------------

KONSERN

Finansavkastning ¹	%	(0,6)	6,3
Egenkapital	Millioner kroner	19.820,0	20.302,5
Egenkapitalavkastning ²	%	1,5	15,4
Kapitaldekning ³	%	21,0	26,1
Solvensmargin Gjensidige Forsikring ⁴	%	658,7	561,3

EGENKAPITALBEVIS

Utestående egenkapitalbevis ved periodens utløp ⁵	Antall	77.200.000	77.200.000
Periodens resultat per egenkapitalbevis ⁶	NOK	1,57	8,03
Eierbrøk ⁷	%	25,0	25,0

SKADEFORSIKRING

Markedsandel non-marine forsikring Norge (FNH) per 4. kv. 08	%	29,6	31,0
--	---	------	------

Brutto forfalt premie

Privat	Millioner kroner	8.010,6	7.910,6
Næringsliv	Millioner kroner	5.120,0	5.464,7
Sum Norge	Millioner kroner	13.130,6	13.375,3
Øvrig Norden	Millioner kroner	2.155,5	1.810,4
Baltikum	Millioner kroner	657,7	432,6
Elimineringer	Millioner kroner	(77,7)	(388,2)
Sum totalt	Millioner kroner	15.866,1	15.230,0

Egenregningsandel ⁸

	%	98,0	98,4
--	---	------	------

Premieinntekt for egen regning

Privat	Millioner kroner	7.911,4	7.729,8
Næringsliv	Millioner kroner	4.909,7	5.072,7
Sum Norge	Millioner kroner	12.821,1	12.802,6
Øvrig Norden	Millioner kroner	2.068,4	1.685,3
Baltikum	Millioner kroner	592,4	360,2
Sum totalt	Millioner kroner	15.481,9	14.848,0

Skadeprosent for egen regning ⁹

Privat	%	73,2	74,3
Næringsliv	%	85,9	85,2
Sum Norge	%	78,1	78,7
Øvrig Norden	%	77,6	81,7
Baltikum	%	62,1	63,7
Sum totalt	%	77,4	78,6

Kostnadsandel for egen regning ¹⁰

Privat	%	18,0	18,7
Næringsliv	%	13,7	13,4
Sum Norge	%	16,4	16,6
Øvrig Norden	%	17,0	21,4
Baltikum	%	31,0	31,6
Sum totalt	%	17,0	17,5

Combined ratio ¹¹

Privat	%	91,2	93,0
Næringsliv	%	99,6	98,6
Sum Norge	%	94,4	95,3
Øvrig Norden	%	94,5	103,1
Baltikum	%	93,2	95,4
Sum totalt	%	94,4	96,1

Egenkapital

Øvrig Norden	Millioner kroner	3.763,0	2.762,7
Baltikum	Millioner kroner	445,6	97,2

Egenkapitalavkastning ²

Øvrig Norden	%	1,6	5,0
Baltikum	%	11,7	24,0

NØKKELTALL

		1.1.-31.12. 2008	1.1.-31.12. 2007
PENSJON OG SPARING			
Kapital til forvaltning (GPF), tilgang i perioden	Millioner kroner	1.443,4	544,0
Kapital til forvaltning (GIR), tilgang i perioden	Millioner kroner	193,0	425,2
Kapital til forvaltning (GPF) ved utløpet av perioden	Millioner kroner	2.040,5	597,0
Kapital til forvaltning (GIR) ved utløpet av perioden	Millioner kroner	806,0	613,0
Fortjenestemargin total ¹²	%	1,7	2,5
Kunder pensjon, tilgang i perioden	Antall	17.462	9.833
Kunder sparing, tilgang i perioden	Antall	1.240	3.184
Kunder pensjon ved utløpet av perioden	Antall	33.667	16.205
Kunder sparing ved utløpet av perioden	Antall	7.360	6.120
Kunder pensjon som også er forsikr.kunder ved utløpet av per.	Antall	28.617	13.126
Kunder sparing som også er forsikr.kunder ved utløpet av per.	Antall	6.028	5.080
Egenkapital ved utløpet av perioden ¹³	Millioner kroner	390,2	299,0
Egenkapitalavkastning - annualisert ²	%	(38,6)	(45,9)
BANK			
Brutto utlån, tilgang i perioden	Millioner kroner	3.330,0	3.381,4
Innskudd, tilgang i perioden	Millioner kroner	4.430,3	1.701,1
Brutto utlån ved utløpet av perioden	Millioner kroner	6.711,4	3.381,4
Innskudd ved utløpet av perioden	Millioner kroner	6.131,4	1.701,1
Innskuddsdekning i perioden isolert ¹⁴	%	133,0	50,3
Innskuddsdekning ved utløpet av perioden ¹⁴	%	91,4	50,3
Rentenetto ¹⁵	%	0,74	0,71
Registrerte kunder, tilgang i perioden ¹⁶	Antall	22.169	22.244
Registrerte kunder ved utløpet av perioden ¹⁶	Antall	44.413	22.244
Reg. kunder som også er forsikr.kunder ved utløpet av perioden	Antall	23.438	11.516
Egenkapital ved utløpet av perioden ¹³	Millioner kroner	758,3	602,0
Egenkapitalavkastning - annualisert ²	%	(12,5)	(38,5)
HELSERELATERTE TJENESTER			
EBITA ¹⁷	Millioner kroner	41,0	26,4
EBITA-margin i prosent ¹⁸	%	8,1	7,9
Egenkapital ved utløpet av perioden	Millioner kroner	96,0	78,8
Egenkapitalavkastning - annualisert ²	%	29,1	51,5

1 Netto finansinntekter i prosent av gjennomsnittlig finansielle eiendeler inkludert eiendom, eksklusive Gjensidige Bank og Gjensidige Pensjon og Sparing.

2 Resultat før skatt / gjennomsnittlig justert egenkapital i perioden.

3 Netto ansvarlig kapital / risikovektet beregningsgrunnlag, beregnet basert på NGAAP for konsern.

4 Solvensmarginkapital er beregnet på selskapsnivå i henhold til Kredittilsynet sine regler.

5 Egenkapitalbevisekapitalen ble utstedt i desember 2007.

6 Egenkapitalbeviser andelen av periodens resultat / gjennomsnittlig antall utestående egenkapitalbevis i perioden.

7 Klasse I-kapital / (klasse I-kapital + klasse II-kapital). Beregnes med utgangspunkt i siste reviderte selskapsregnskap godkjent av generalforsamlingen.

8 Forfalt premie for egen regning / forfalt premie brutto (skadeforsikringsvirksomheten totalt).

9 Erstatningskostnader for egen regning / premieinntekter for egen regning.

10 Forsikringsrelaterte driftskostnader / opptjent premie for egen regning.

11 Skadeprocent for egen regning + kostnadsandel for egen regning.

12 Fortjenestemargin total = (periodens premieinntekter - periodens erstatninger + periodens forvaltningsinntekter) / gjennomsnittlig kapital til forvaltning i perioden.

13 Inkluderer foreslått konsernbidrag.

14 Innskuddsdekning = Innskudd i prosent av brutto lønn.

15 Rentenetto i prosent, annualisert = (Renteinntekter - rentekostnader) / gjennomsnittlig forvaltningskapital.

16 Registrerte kunder omfatter både kunder som i løpet av de siste seks måneder har registrert seg for å bli kunde (startet bli-kunde-prosessen) og kunder som har tatt banken aktivt i bruk.

17 EBITA = Resultat før finans, skatt og amortisering.

18 EBITA-margin i prosent = Resultat før skatt / driftsinntekter.

PERSPEKTIV





43

Menneskene

Overføring av kompetanse mellom ansatte bidrar til vekst og utvikling for konsernet.



46

Samfunnet

Gjensidige har utøvet samfunnsansvar ved å sikre liv, helse og verdier i mer enn 190 år.



48

Miljøet

Gjensidige forsker på klimaendringenes betydning for skadeutviklingen.

MENNESKENE BAK TALLENE

Gjensidigekonsernet har behov for spesialkompetanse på mange forskjellige fagfelt, og rekrutterer langt flere yrkesgrupper enn bare økonomer.

Konsernet ansetter alt fra politifolk og jurister, til leger, sykepleiere, ingeniører, bilmekanikere, revisorer og sivilagronomer. Et eksempel er helseutdannet personell som gjør vurderinger i forbindelse med skader eller sivilingeniører som jobber med skadeforsikring. Gjensidige har også medarbeidere med hovedfag i norsk som jobber med språk og kommunikasjon tilknyttet internettutvikling.

Satsingen i Danmark, Sverige og Baltikum åpner for nye og spennende arbeidsmuligheter, og har bidratt til å

utvide det interne arbeidsmarkedet i konsernet. I 2008 ansatte Gjensidige nærmere 200 nye medarbeidere, og i hele konsernet jobber det ved årsskiftet 3.640 personer.

Gjensidige jobber for et større etnisk mangfold i konsernet. Prosjektet Kultur-Etnisitet-Forsikring som ble startet i 2007, ble i 2008 videreutviklet til å tilby kundebetjening på ulike språk. Mer om prosjektet finner du under Gjensidige og samfunnet på side 47.

KOMPETANSEHEVING OG KULTURBYGGING

Felles bedriftskultur i konsernet er en av flere faktorer som bidrar til videre vekst. Tiltrettelegging for å fremme kontinuerlig læring og økt erfaringsutveksling er i så måte et nødvendig tiltak.

Ny kultur bygges i form av å spisse og kommunisere forventninger til ledere og medarbeidere, som også utvikles



i forhold til ansvar og egne forventninger. Kunnskapsoverføring mellom medarbeidere er et daglig bidrag til kontinuerlig læring. Involvering og veiledning er viktige elementer i denne utviklingen.

Kurs og videreutdanning i regi av konsernet skal sette Gjensidige i stand til å møte fremtidens kompetansekrav. Bruk av e-læring sikrer konsistens og sammenheng med kompetansestrategier og merkevare. Dessuten sikres raske oppdateringer og god kommunikasjon mellom fagmiljøer og utviklere.

Involveringspedagogikk er et viktig verktøy i ledertrening og i utviklingsprogrammer som går over tid. Den bygger på fire prinsipper; involvering, sosial ansvarlighet, selvstendig tenking og relevans.

LEDELSESUTVIKLING

Ledelse er en nøkkelfaktor for å kunne omgjøre strategi til handling, og ledelsesutvikling utgjør derfor et viktig ledd i Gjensidiges organisasjonsutviklingsarbeid. Gjensidige har utviklet en egen ledelsesplattform som gir uttrykk for organisasjonens forventninger til ledelse, og som er kjernen i konsernets lederutviklingsprogram.

Ledelsesplattformen er en klargjøring av virksomhetens oppfatning om hva en leder er og hva det forventes at hun eller han gjør som leder. En leders ledelsesplattform består av en erkjennelse av egne styrker og svakheter, et personlig verdigrunnlag, kombinert med erfaringer, fagkunnskap og en god innsikt i hvordan man kan påvirke og hvordan man virker på andre mennesker.

Gjensidige har utarbeidet et lederutviklingsprogram som går over flere trinn. Lederen og de forventninger konsernet har til ledere, står i sentrum. Gjennom interaksjon er det muligheter til refleksjon over egne styrker og utvikling. Alle ledere i konsernet møtes regelmessig gjennom hele programmet.

Første trinn i programmet er vektlegging av strategi, kultur og ledelsesplattform. Deretter jobbes det med endringsledelse og forventninger til ledere. Høsten 2008 deltok alle ledere i Gjensidige på programmets tredje trinn der temaet var beslutningstaking.

MEDARBEIDERPROGRAMMET

Konsernet har i lang tid vært opptatt av medarbeiderutvikling, og det har aldri før blitt brukt så mye ressurser på utvikling av ansatte. Gjensidige vokser, også internasjonalt, og som et ledd i utviklingen av et internasjonalt konsern legges det vekt på tidlig involvering på tvers av konsernet og deltakelse av alle ledere.

Organisasjonens innsats og engasjement skal løfte konsernet videre. Det legges stor vekt på motivasjon og evne til å jobbe i et konsern som gjennomgår stadig nye endringer og organisasjonsutvikling. Et sentralt tiltak i forhold til dette er medarbeiderprogrammet, som legger til rette for dialog rundt felles mål og utfordringer samt ønsker å inspirere alle medarbeidere til å bevisstgjøre sin egen situasjon og utvikling.

Noe av hensikten med medarbeiderprogrammet er å bevisstgjøre medarbeiderne sin rolle og å vise hvor viktige medarbeidere er for Gjensidige. Konsernet legger vekt på ansvarlig-

gjøring av medarbeidere i forhold til egen rolle og eget initiativ.

Praktisk gjennomføres programmet ved samlinger med alle ansatte på tvers av konsernet. Samlingene etterfølges av miniprosesser der ansatte, i mindre grupper, jobber med ledelsens budskap samt egen utvikling. Vinteren og våren 2008 ble det gjennomført samlinger for alle ansatte.

Som i lederutviklingsprogrammet brukes interaktiv metodikk der det legges opp til dialog, refleksjon og diskusjon. Konsernledelsen er til stede som rollemodeller der de deler egne erfaringer og tanker med medarbeiderne.

TRAINEEPROGRAMMET

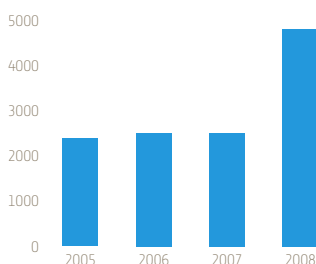
Gjensidige har siden 2001 årlig rekruttert tre-fire traineer. Traineeene i Gjensidige har fått tett oppfølging, reelle karrieremuligheter, samt mye ansvar og store utfordringer. De har et stort nettverk i selskapet å støtte seg til, og traineeprogrammet er godt forankret i konsernet.

Hver trainee har egen mentor fra konsernledelsen og en fadder utvalgt blant konsernets dyktigste ledere. Programmet gir solid innsikt i Gjensidiges strategi, virksomhet og kultur. Samtidig skal traineeene være endringsagenter internt gjennom å utfordre etablerte sannheter i organisasjonen. Gjennom traineeperioden på 15-16 måneder er de utplassert i ulike områder, der minst en utplassering vil være hos et av konsernets datterselskaper i København eller Stockholm.

PER KÅRE OLSEN**Direktør**

– Gjennom en tett dialog og samarbeid med forretningsiden vil vi kunne sikre løsninger som er gode nok basert på den teknologi og funksjonalitet som vi har til rådighet. Helhetstenking i konserndimensjonen og gjenbruk av funksjonalitet og teknologi, er med på å sikre synergiuttak, god styring og kontroll samt stabil og rasjonell drift.

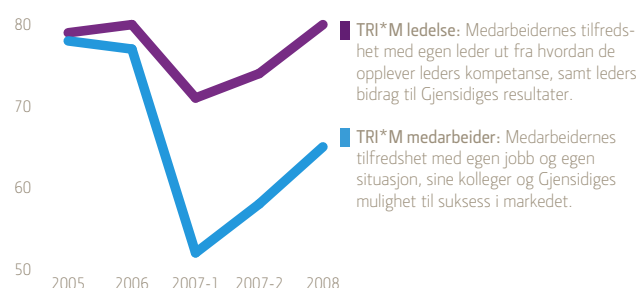
ANTALL KURSDØGN



«Det er viktig å kunne tenke helhetlig og utradisjonelt for å bidra i endringsprosesser og til å nå forretningsmålene.»



TRI*M INDEKS



■ TRI*M ledelse: Medarbeidernes tilfredshet med egen leder ut fra hvordan de opplever leders kompetanse, samt leders bidrag til Gjensidiges resultater.

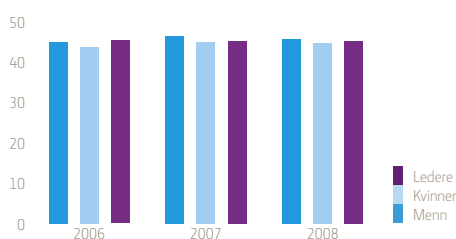
■ TRI*M medarbeider: Medarbeidernes tilfredshet med egen jobb og egen situasjon, sine kolleger og Gjensidiges mulighet til suksess i markedet.

ANNE MARIE LANDSVERK HOLST
Produktsjef

Ledelsesutvikling bidrar til at jeg øker bevisstheten rundt meg som person og mine egenskaper, hvordan jeg som leder blir oppfattet av medarbeidere, og også hvordan jeg kan utvikle meg videre til å bli en enda bedre leder.

«Å være en god leder betyr for meg å være engasjert i jobben og de man jobber sammen med.»

UTVIKLING I GJENNOMSNITTSALDER FOR ANSATTE I GJENSIDIGE FORSIKRING

**FRANK NILSEN****Kunderådgiver**

– Jeg har vært med på mange endringer siden jeg begynte i forsikring i 1987. Endringer gjør at jeg utvikler min kompetanse og at man utvikler seg som menneske. Gjensidige har gjennomført store omstillinger de siste årene og det er etter min mening blitt vist stor vilje hos oss ansatte til å få gjennomført dette på en bra måte.

«At det skjer endringer er både utfordrende og krevende, men samtidig lærerikt.»





GJENSIDIGE OG SAMFUNNET

Gjensidige utøver samfunnsansvar ved å sikre liv, helse og verdier. Støtte til skadeforebyggende tiltak har alltid vært sentralt. Selskapet har vært en aktiv bidragsyter i lokalsamfunnet helt siden den første brannkassen ble etablert i 1816.

.....

Gjensidige skal tilby produkter og tjenester som samfunnet trenger og i tillegg bidra til samfunnet gjennom sponsorvirksomhet, samarbeidsavtaler og allianser. Atferd og handlinger skal være i tråd med alminnelig oppfatning av rettferdighet og rimelighet, og i henhold til egne etiske regler. Kjerneverdiene hjelpsom og tilgjengelig skal gjenspeiles i alt selskapet foretar seg.

Gjensidigestiftelsen er en uavhengig og demokratisk allmennyttig stiftelse som viderefører Gjensidiges samfunnsansvar og rolle i det norske samfunn i tråd med det historiske fundament til selskapet. Felles for alle formålene Gjensidigestiftelsen har gitt penger til, er at de kommer mange til gode og trygger lokalsamfunnet.

Gjensidige er samarbeidspartner med Center for Corporate Diversity (CCD). Gjennom sitt arbeid bidrar CCD til å øke forståelsen av den betydning mangfold i vid forstand har for fremtidig verdiskaping.

KJENNETEGNES AV HØY ETISK STANDARD

Etikk og moral er en grunnforutsetning for

Gjensidige og skal gjenspeile gjensidig ærlighet og respekt. Gjensidiges beslutninger og handlinger skal være styrt av normer, verdier og egne etiske regler og i overensstemmelse med den alminnelige rettsoppfatning og den posisjonen Gjensidige har som en betydelig samfunnsaktør.

Alle aktiviteter i Gjensidige skal tåle dagens lys. Gjensidiges virksomhet er avhengig av tillit fra alle hold, og det forventes at medarbeidere og tillitsvalgte opptrer med aktsomhet, redelighet og respekt og i henhold til de normer, regler og lover som gjelder i samfunnet.

Hvert år bruker Gjensidige store ressurser på holdningsskapende arbeid, blant annet på å avdekke forsikringssvindel. Selskapet har registrert at stadig færre ser på det å plusse på ekstra ved et forsikringskrav som svindel. Dette indikerer at holdningsarbeidet mot forsikringssvindel må fortsette, og at Gjensidige tar sin del av ansvaret for å gjøre noe med dette.

Gjensidige har utarbeidet samfunnsundersøkelser i befolkning og næringsliv de siste seks årene. I undersøkelsene kartlegges en rekke forhold som er relevante for konsernet, blant annet forsikringssvindel, korrupsjon, folks



ODD A. RØD

Fagdirektør brann

Som en aktør i samfunnsdebatten tar Gjensidige en aktiv rolle i det skadeforebyggende arbeidet. Vi ønsker å være en pådriver for å sikre at lover og forskrifter får en utforming som på best mulig måte sikrer verdier.

«I det forebyggende arbeidet er det viktig at vi, myndigheter og andre organisasjoner trekker i samme retning.»



bekymringer i forhold til skade og folks atferd knyttet til skadeforebygging. Gjensidige kan på denne måten lese utviklingen over tid på viktige områder for konsernet.

SPONSOR

Gjensidige er hovedsponsor for Norges Håndballforbund (NHF) og kvinnelandslaget i håndball. Avtalen med NHF ble inngått i 1993 og ble sist reforhandlet sommeren 2008 med varighet til etter OL i London i 2012. Som flaggskipet innenfor lagidretter i Norge, og som flotte idrettsambassadører, gir håndballjentene Gjensidige en omfattende eksponering i media. Håndballjentene har vunnet flere mesterskap og titler gjennom årene, senest OL-gull i Beijing i 2008 og EM-gull i desember 2008.

Gjensidige har et betydelig engasjement innen rekrutteringen til håndballen gjennom etablering av Gjensidige Håndballskole i samarbeid med Norges Håndballforbund i 2007. Formålet med Gjensidige Håndballskole er å skape rekruttering og aktivitet for barn og unge, og skolene skal være åpne for barn mellom seks og 13 år.

SAMFUNNSBIDRAG

Som et ledd i arbeidet med å sikre liv, helse og

verdier arbeides det med konkrete prosjekter, både kunderettet og internt i selskapet.

Brannvern for de mest brannutsatte

Allerede i 1998 tok Gjensidige et initiativ for å trygge Oslos mest brannutsatte. Personer over 67 år er tre ganger mer utsatte for å dø i boligbranner enn den øvrige befolkningen.

Gjensidige har opprettet et samarbeid med Oslo Brann- og Redningsetat, Hjemmetjenesten og Rådhuset, for å sikre de som trenger hjelp fra Hjemmetjenesten. Det er grunn til å tro at de som trenger hjelp fra Hjemmetjenesten er enda mer brannutsatt enn personer over 67 år som ikke trenger slik hjelp.

Samfunnet legger opp til at eldre skal bo hjemme lenger, og derfor mener Gjensidige at det må være samfunnets plikt å sørge for en tilfredsstillende branntrygghet for dem. Det arbeides for tiden med å gjøre tiltaket landsomfattende.

Trafikksikkerhet

Gjensidige, som er det største bilforsikrings-selskapet i Norge, arbeider aktivt med trafikksikkerhet som et skadeforebyggende

tiltak. I dette arbeidet er selskapet opptatt av å vurdere effekten av forskjellige virkemidler.

Gjensidige har arrangert konferansen «Den trygge bilen» de tre siste årene, hvor effekten av moderne teknikk i bilene har vært tema. I tillegg har Gjensidige startet Karmøy-prosjektet, der ungdom tar i bruk ny teknologi ved å kjøre med «fartsværler» i bilen sin. Trafikkkforsker Tore Vaaje har representert Gjensidige i prosjektet.

Kundebetjening på engelsk

Som eneste norske forsikringsselskap tilbyr Gjensidige engelsk betjening til sine privatkunder. På samme måte som det norske samfunn preges også Gjensidiges kundemasse av økt mangfold i forhold til kulturell bakgrunn og morsmål.

Ordningen ble innført etter en pilotperiode som viste at det er stor etterspørsel etter bistand på engelsk fra kunder over hele landet. Det pågår et pilotprosjekt som nå betjener kunder på tolv ulike språk. Språkene som testes i tillegg til engelsk er fransk, svensk, arabisk, urdu, punjabi, hindi, farsi, albansk, serbisk, bosnisk og kroatisk.

BÆREKRAFT



Gjensidiges kjernevirksomhet vil bli direkte berørt av klimaendringer gjennom endret skadebilde fremover. Derfor er det naturlig at Gjensidige tar en aktiv rolle i å redusere utslipp av klimagasser, forebygge konsekvensene av klimaendringer og å hjelpe kundene i å ta gode miljøvalg.

TAR KLIMA PÅ ALVOR

Gjensidiges mål er å tilby trygghet også i fremtiden. Som forsikringsselskap har Gjensidige en viktig rolle i å bidra til økt kunnskap om effekten av klimaendringer.

Det er viktig å forstå konsekvensene av klimaendringer på boliger, virksomheter og kommuner, og hvordan en endring i skadeutviklingen vil påvirke Gjensidiges kjernevirksomhet og konsekvenser for kundene. Derfor har Gjensidige de siste årene samarbeidet med forskningsinstitusjoner for å finne ut hvilken effekt klimaendringer vil ha på hus og eiendeler i Norge.

REDUSERER MILJØPÅVIRKNING

Gjensidige tar ansvar for å redusere miljøpåvirkningen av egen kontordrift. Klimaregnskapet viser at de viktigste tiltaksområdene for Gjensidige er å redusere energiforbruket i kontorlokale, erstatte en del fly- og bilreiser

med bruk av videokonferanser og redusere miljøpåvirkningen fra firmabilene.

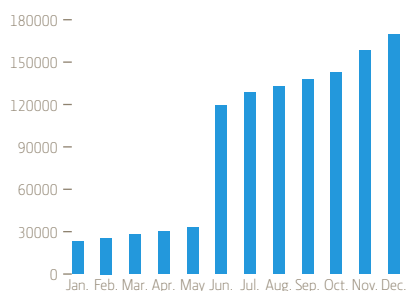
Videokonferanser har vært i bruk i flere år i Gjensidige. Våren 2008 ble løsningen for videokonferanser forbedret og brukerskelen senket. Målinger av bruk viser en kraftig vekst i bruk av videokonferanser etter innføring av ny løsning.

Gjensidige kjøper nå klimavoter slik at den norske forsikringsvirksomheten er klimanøytral.

ENØK har vært et prioritert område for Gjensidiges kontordrift de siste ti årene. Det arbeides løpende med å redusere energiforbruket i kontorbyggene.

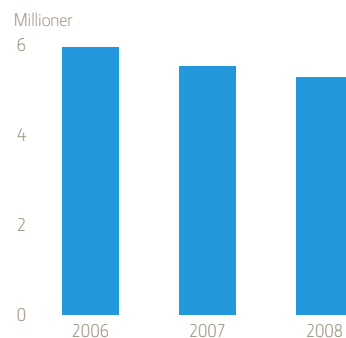
Høsten 2008 ble hovedkontoret til Gjensidige miljøsertifisert. Sertifiserens vurdering er at Gjensidige holder høy standard når det gjelder

ANTALL E-DOKUMENTER I 2008



Utviklingen i antall kunder som har akseptert å motta forsikringsinformasjon via e-post (e-dokumenter).

PAPIRFORBRUK



Utvikling i internt papirforbruk ved konsernets hovedkontor på Lysaker



«Å fokusere på både klima og samfunn samtidig er en vinn-vinn situasjon.»

ELISABETH MEZE

Klimaforsker

Det er ikke bare menneskeskapte klimaendringer som gjør oss sårbare overfor ekstreme klimasituasjoner, det er selve samfunnsutviklingen som i mange tilfeller øker sårbarheten. Det er umulig å løse alle klimaproblemer på en gang. Men hvis alle gjør små skritt hver så blir veien kortere og lettere å gå.

praktisk miljøledelse både innen indre og ytre miljø. Gjensidige arbeider med miljøsertifisering av andre av sine kontorlokaler.

Gjensidige er en stor forbruker av papir og jobber stadig med å redusere papirforbruket internt og mot kundene. Det viktigste tiltaket er å redusere omfanget av forsikringsdokumenter som sendes til kundene. Gjensidige arbeider derfor systematisk med å innhente samtykke fra kundene for e-dokumenter, noe som har ført til en kraftig økning av antall brukere.

På denne måten reduseres papirmengden, samtidig som kunden får bedre oversikt over sine bank- og forsikringsdokumenter.

Internt forbruk av papir har blitt redusert betydelig i løpet av året, mye på grunn av systemet Uniflow. Det ble innført i 2008 for

styring av alle kopi- og utskriftsprosesser, og har gitt store besparelser på papirvolum.

ARBEIDET MED KLIMAENDRINGENE PÅ INTERNASJONALT NIVÅ

Gjensidige har vært opptatt av klimaforskning i lang tid, og initierte allerede i 2001 et prosjekt for å studere klimaendringenes påvirkning på forsikringsbransjen. Ved å kartlegge sårbarheten på grunnlag av værdata fra tidligere hendelser, og modellere hvordan klimaendringer kan endre skadebildet fremover, vil det være mulig å komme med skreddersydde anbefalinger for våre kunder for å forebygge fremtidige skader. Klimamodellene som anslår regionale klimaendringer blir regelmessig oppdatert i samarbeid med Norsk Regnesentral og Meteorologisk Institutt.

I 2008 fikk Gjensidige innfridd støtte for et fireårs EU-samarbeidsprosjekt under EC

FP7 «People Industry and Academia Partnerships and Pathway's scheme», sammen med London School of Economics, Norsk Regnesentral og Lloyds London. Prosjekt «Klimaendringer og forsikringsbransjen» (Climate Change and the Insurance Industry, CCII) vil samle statistikere og forsikrings- og klimaeksperter for å bygge en metodologisk basis for å beregne klimabetinget forsikringsrisiko, slik at forsikringsbransjen kan innrette seg og handle ut fra de vær- og klimarisikoer som forventes.

CCII har tilgang til forsikringsdata fra samarbeidspartnere og byråer, i tillegg til en stor mengde data vedrørende vær og klima. Dette for å bygge modeller og metoder som er relevante for å kunne ta avgjørelser i forsikringsnæringen, og for å kunne informere myndighetene og andre.

STYRING

51 Risiko- og kapitalstyring

Risiko og risikostyring en naturlig og kritisk del av Gjensidiges virksomhet, og er et viktig strategisk verktøy som bidrar til økt verdiskaping.

54 Gjensidiges egenkapitalbevis

Gjensidiges egenkapitalbevis er et omsettelig verdipapir med egenskaper som er kjent fra aksjer.

56 Eierstyring og selskapsledelse

Styret har besluttet å følge den til enhver tid gjeldende Norsk anbefaling for styring og selskapsledelse så langt den passer for et gjensidig forsikringsselskap.

60 Styret

Styret er satt sammen i forhold til vedtektenes generelle krav til sammensetning i forhold til kompetanse, kjønn og geografi. Styret har tolv medlemmer

62 Konsernledelsen

De åtte personene som utgjør konsernledelsen i Gjensidige, har i gjennomsnitt 14 års bransjeerfaring.

64 Representantskap, kontrollkomité og valgkomité

Medlemmene i representantskapet velges fra eierutvalg, brannkasser og sjøtrygdelag, fra eiere av egenkapitalbevis og fra ansatte i konsernet.

RISIKO- OG KAPITALSTYRING

DETTE ER GJENSIDIGE

VIRKSOMHETEN

PERSPEKTIV

STYRING

RESULTATER

Risikostyring er en integrert del av den daglige virksomheten i Gjensidige. En helhetlig og sterk risikostyring er et viktig strategisk virkemiddel for å øke verdiskapingen, og gjør konsernet i stand til å håndtere usikkerhet, trusler og negative utfall samt å utnytte risikokapasiteten på en optimal måte.

Som et finanskonsern med kjernevirksomhet innen skadeforsikringsvirksomhet, er risiko og risikostyring en naturlig og kritisk del av Gjensidiges virksomhet.

KAPITALSTYRING

Å håndtere risiko - gjennom overvåkning, kvantifisering, styring og kontroll - er essensielt for et forsikringsselskap. Forsikringsselskap må ha tilstrekkelig kapital for å bære risiko, og selskapets soliditet vil derfor være en viktig faktor for kundene. På den annen side er egenkapital kostbart og det er derfor også viktig å holde kostnaden knyttet til kapital så lav som mulig. Et sentralt element av kapitalstyringen i konsernet er å balansere disse to hensynene. Styret i Gjensidige Forsikring vedtok i desember 2008 en egen kapitalstyringspolicy som dekker kapitalisering, kapitalstruktur og bruken av kapital som styringsverktøy for konsernet.

Hvor mye kapital som er nødvendig kan sees ut i fra tre synsvinkler.

- Legale krav fra myndigheter
- Krav nødvendig for å opprettholde en målsatt rating fra ratingselskaper
- Krav basert på interne risikomodeller

Gjensidige er meget solid kapitalisert, uansett hvilke av de nevnte vinklingene som velges.

For ikke å belaste forsikringsvirksomheten med for høy kapitalkostnad, allokteres kun den nødvendige kapitalen basert på det mest bindende av de ulike perspektivene. Den øvrige kapitalen holdes enten som en buffer for ytterligere kapitalbehov i forsikringsvirksomheten (overskuddskapital) eller for strategiske formål, herunder kapital bundet opp i konsernets satsning innen bank, pensjon og sparing.

Ratingselskapet Standard & Poor's vurderer også konsernet som meget sterkt kapitalisert, og tilegnet Gjensidige Forsikring en rating 'A' med stabile fremtidsutsikter, senest i september 2008. Gjensidige har hatt denne ratingen siden 1999. I sin vurdering vektlegger Standard & Poor's også selskapets sterke markedsposisjon og gode forsikringsresultater over flere år.

Det interne kapitalkravet i forsikringsvirksomheten beregnes ut i fra Gjensidiges egenutviklede simuleringsmodell. Modellen er en avansert



.....

stokastisk simuleringsmodell av både forsikrings- og investeringsvirksomheten i Gjensidige. Styret vedtok i desember 2008 at det interne kapitalkravet beregnes som nødvendig kapital for å tåle selv et scenario tilsvarende det 99,97 prosent verste utfallet (eller 3/10.000-års scenariet) over ett år, noe som tilsvarer omtrent et langsiktig krav for å oppnå en AA rating og er på nivå med det flere andre skadeforsikringsselskaper har valgt. I denne sammenheng måles både kapitalbehov og tilgjengelig kapital ut i fra en markedsverdidetrukkning av både aktiva og passiva. Utfallsrommet normaliseres for forventet utvikling slik at det er avvirket fra forventet utvikling i markedsverdien av aktiva minus passiva som gir kapitalkravet. Denne definisjonen av risikotoleranse er endret i forhold til det som har vært anvendt tidligere. Modellen anvendes til å måle den samlede effekten av flere risikotyper og hvordan kapitalbehovet kan fordeles til de ulike delene av virksomheten avhengig av hvert enkelt områdes eller risikokildes bidrag til den totale risikoen.

Den interne risikomodellen står sentralt i utarbeidelsen av konsernets reassuranseprogram og fastsettelse av aktivaallokering. Basert på kapitalkostnadsperspektivet og beregning av økonomisk verdiskaping, analyseres ulike aktivaallokeringer og reassuransealternativer på en konsistent måte ut i fra et risikobasert og økonomisk perspektiv.

Kapitalbehovet som er beregnet for forsikringsvirksomheten allokeres ut til de enkelte produkter, basert på deres bidrag til virksomhetens totale risiko. Dette danner grunnlag for måling av lønnsomhet utover det rene forsikringstekniske resultat, slik at også finansinntekter og kapitalkostnader blir tatt hensyn til i målingen av lønnsomhet. Dette gjøres med et langsiktig perspektiv, gjeldende over en syklus i forsikringsmarkedet. I de enkelte år vil lønnsomhetsmålene i budsjettet også påvirkes av aktuell markedsituasjon. Samme fremgangsmåte anvendes også i de interne resultatrapportene for de ulike forretningsområdene innen forsikring.

Kapitalstyringsavdelingen er plassert i avdelingen for strategi, finans og økonomisk styring som ledes av visekonsernsjefen. Arbeidet rundt kapitalstyring involverer imidlertid en rekke funksjoner som aktuar, reassuranse, investering, produktavdelinger og økonomistyring. Disse miljøene har også deltatt i utarbeidelsen av konsernets interne modeller.

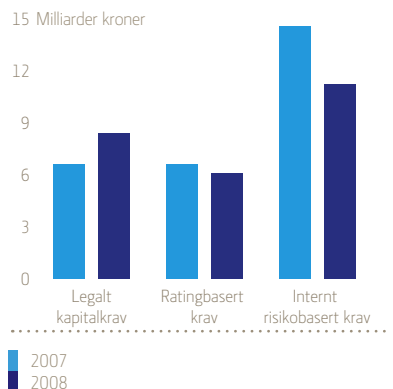
Ytterligere informasjon og tallmateriale vedrørende risiko og kapitalisering finnes i note 3 til årsregnskapet.

INVESTERINGSSTRATEGI

Investeringsstrategien for konsernet og de enkelte datterselskapene vedtas årlig av henholdsvis styret i Gjensidige Forsikring og i de respektive selskapsstyrer. Kapitalstyringsavdelingen har ansvaret for å utarbeide beslutningsgrunnlaget for vedtakene. Investeringsstrategien skal gi den beste mulige avveining mellom forventet avkastning og risiko, med utgangspunkt i forsikringsvirksomhetens behov for å balansere forventede fremtidige utbetalinger med kontantstrømmer fra investeringer, mens øvrige midler er plassert for å optimalisere avkastningen i forhold til risikonivå. I denne avveiningen legges også stor vekt på aktivaenes likviditet og øvrige risikoegenskaper. I tillegg til å vedta rammer for aktivaallokeringen, vedtar styret derfor også rammer for likviditet, rente- og valutaeksponering, samt rammer for løpende risikotaking avhengig av resultatutviklingen (dynamisk risikostyring). Den overordnede målsetningen for investeringene er i tillegg til å sikre forsikringsforpliktelsene å oppnå en meravkastning over en penge-markedsrente med liten risiko.

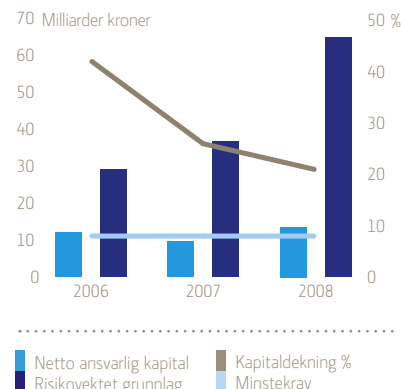
Styret i Gjensidige Forsikring har i tillegg vedtatt en kapitalforvaltningspolicy som beskriver de overordnede retningslinjer som gjelder for forvaltningen, herunder organisering og ansvarsforhold, styre- og ledelsesrapportering og ivaretagelse av den uavhengige kontroll. Inkludert i dette ligger også utforming av stresstester og kriterier for derivatbruk, samt liste for instrumenter godkjent til bruk i forvaltningen.

Investeringsavdelingen har med utgangspunkt i investeringsstrategi og kapitalforvaltningspolicy ansvaret for å gjennomføre alle investeringer og å gjøre tilpasninger ut i fra markedssyn innenfor gitte rammer og restriksjoner. Dette innebærer å velge den beste faktiske allokeringen (taktisk allokering) til enhver tid, samt å velge forvaltere og utforme deres forvaltningsmandater. Som en del av den dynamiske risikostyringen måles utviklingen i finansinntekter opp mot forhåndsdefinerte minimumsnivåer, og risikoen i den totale allokeringen reduseres hvis finansutviklingen er vesentlig svakere enn forutsatt. Formålet med dette er å bidra til stabilitet i finansinntektene og egenkapitalavkastningen, og derigjennom økt sikkerhet for å kunne betale utbytter.

KAPITALOVERSKUDD FRA
ULIKE PERSPEKTIVER

Utvikling i overdekningen ut i fra legalt (konsernets kapitaldekning), ratingbasert (nødvendig kapital for en 'A' rating) og risikobasert perspektiv fra 2007 til 2008.

KAPITALDEKNING



Utviklingen på konsernnivå for kapitaldekningsreglene (BIS-reglene)

I tillegg til den dynamiske risikostyringen skjer absolutt risikoppfølging ved bruk av stresstesting. Dette innebærer beregning av tap, også hensyntatt forsikringsrisiko, gitt et negativt markedsscenario, sett i forhold til den overdekning konsernet har over legale kapitalkrav. Med Gjensidiges soliditet er det høye buffere, selv etter et konservativt estimert markedsscenario.

LEGALE KAPITALKRAV OG
FORBEREDELSE TIL FREMTIDIGE ENDRINGER

Alle finansinstitusjoner, deriblant Gjensidige Forsikring og datterselskaper som er finansinstitusjoner, må oppfylle visse legale krav til kapital. Alle selskaper innen konsernet har gjennom 2008 oppfylt disse kravene.

I regi av EU pågår Solvency II-prosjektet, som vil medføre en komplett ny standard for solvens og regulering av europeiske forsikringsselskaper. Solvency II vil bidra til forbedret kvantifisering av risiko og kapitalbehov for forsikringsselskaper, og generelt forsterke risikostyringen. Det nye regelverket, som forventes å tre i kraft i 2012, vil gi større insentiv for selskaper til å måle og styre alle risiki på en konsistent måte. Gjensidige, inkludert datterselskaper, følger utviklingen aktivt og har blant annet deltatt i de kvantitative konsekvensberegningene. I 2008 er det gjennomført en forstudie for å avdekke hvordan konsernet bør forberede seg for å møte de nye kravene. Konklusjonen fra forstudien er at Gjensidige er godt posisjonert for å tilfredsstille de nye kravene. Solvency II vil også innebære nye krav til hvordan risikostyringen i virksomheten organiseres og gjennomføres, og krav til rapportering både til tilsynsmyndigheter og eksternt. Denne trenden sees også igjen i ratingselskaperens økte vektlegging av virksomhetens totale risikostyring («Enterprisewide Risk Management») når ratingen skal fastsettes.

Som et ledd i denne utviklingen har Kredittilsynet utviklet et nytt rammeverk for risikobasert tilsyn, deriblant stresstestmodell. I Danmark ble det i 2008 innført en individuell solvenstest, som Gjensidige i Danmark har rapportert etter for første gang i 2008. Gjensidiges svenske datterselskaper rapporterer etter den svenske «trafikklysmodellen».

I FOKUS

Utvikling i kapital-
behov og egenkapital

Konsernet har valgt kapitaldekning som legalt perspektiv fordi dette har vært det mest bindende av de legale kravene. For det interne, risikobaserte perspektivet er benyttet den reviderte risikotoleransen også for 2008. Fra et legalt og ratingbasert perspektiv inngår også datterselskapene utenom forsikring i beregningen av kapitalkravet, mens det interne kravet kun beregnes for skadeforsikringsvirksomheten. I dette perspektivet er derfor faktisk egenkapital benyttet som kapitalbehov for datterselskapene utenom skadeforsikring (primært Gjensidige Pensjon og Sparing, Gjensidige Bank og Hjelp 24 NIMI).

Grafen over til venstre viser at det har vært en ulik utvikling i kapitalsituasjonen avhengig av hvilket perspektiv som velges. Det risikobaserte perspektivet gir en redusert overdekning primært grunnet fallet i markedsverdi på Storebrand-posten, økt volatilitet i finansmarkedene samt fallende renter som har økt nåverdien av de forsikringstekniske avsetningene. Storebrand-posten er også hovedforklaringen på fallet i overdekning ut i fra ratingmodellen.

Kapitaldekning (grafen over til høyre) beregnes som kvoten av nett ansvarlig kapital og risikovektet grunnlag, og minstekravet er åtte prosent. For kapitaldekningsformål konsolideres eierandelen i Storebrand inn etter at posten ble reklassifisert til tilknyttet selskap. Dette medfører for 2008 en økning i både ansvarlig kapital og risikovektet balanse. Kapitaldekningen i prosent av risikovektet balanse er redusert, mens overdekningen i millioner kroner er økt.

GJENSIDIGES EGENKAPITALBEVIS

Gjensidiges egenkapitalbevis vil gi investorene en eierandel i markedets største, norske skade- og personforsikringsselskap. Egenkapitalbeviset er et omsettelig verdipapir med egenskaper som er kjent fra aksjer.

EIERBRØK

I 2007 omklassifiserte Gjensidige 25 prosent av den kundestyrt kapitalen til egenkapitalbeviskapital. Dette innebærer at 25 prosent av selskapet er eiet av egenkapitalbeviserne, mens 75 prosent av selskapets kapital er styrt av de norske skade- og personforsikringskundene. Gjensidigestiftelsen er for tiden eneeier av egenkapitalbevisene.

Gjensidiges to egenkapitalklasser er:

- Egenkapital tilordnet egenkapitalbeviserne, klasse I-kapital
- Egenkapital tilordnet den kundestyrt kapitalen, klasse II-kapital

Eierforholdet mellom de to gruppene betegnes som eierbrøken.

Eierbrøken angir hvor stor andel av kapitalen som er eiet av egenkapitalbeviserne, og utgjør forholdet mellom klasse I-kapital og summen av klasse I og klasse II-kapital. Beregningen gjøres med utgangspunkt i siste reviderte selskapsregnskap som er godkjent av generalforsamlingen.

Eierbrøken vil kunne endre seg over tid, blant annet som følge av:

- Kapitalforhøyelse gjennom utstedelse av nye egenkapitalbevis
- Fusjon med annet gjensidig selskap
- Tilbakekjøp av egenkapitalbevis
- Årsunderskudd

RETT TIL UTBYTTE

Som for aksjer gir egenkapitalbeviset eierne rett til en forholdsmessig andel av selskapets årsresultat tilsvarende eierbrøken. Egenkapitalbevisernes andel av årsresultatet vil enten bli utbetalt i form av utbytte, dersom dette besluttes, eller tilordnet egenkapitalbevisernes utjevningsfond.

Størrelsen på utbyttet vil bli foreslått av styret, og vil ligge innenfor konsernets utbyttepolitikk. Gjensidige har som målsetting at mellom 50 og 80 prosent av overskudd etter skatt skal deles ut som utbytte. Utbytte vil bli fordelt mellom egenkapitalbeviserne og forsikringskundene i samsvar med eierbrøken.

BEDRE BESKYTTELSE AV KAPITALEN

Dersom Gjensidige realiserer et negativt årsresultat, vil underskuddet i hovedsak belastes den kundestyrt kapitalen. Dette fordi underskuddet fordeles mellom de to egenkapitalklassene forholdsmessig innenfor de tre hovedkapitalgruppene (se figur nedenfor).

Et eventuelt underskudd vil først bli fordelt forholdsmessig mellom klasse I-kapital med lavest prioritet (utjevningsfond og annen egenkapital tilordnet klasse I) og klasse II kapital med lavest prioritet (opptjent egenkapital og annen egenkapital tilordnet klasse II). Dersom dette ikke er tilstrekkelig til å dekke underskuddet, vil resterende underskudd fordeles forholdsmessig innenfor neste prioritetsklasse(r) inntil underskuddet er dekket.

::	EGENKAPITALKLASSER	
	EGENKAPITALBEVISKAPITAL (KLASSE I-KAPITAL)	KUNDESTYRT KAPITAL (KLASSE II-KAPITAL)
HOVEDKAPITAL- GRUPPER (Prioritet)	Pålydende egenkapitalbeviskapital	
	Overkursfond	Kompensasjonsfond
	Utjevningsfond	Opptjent egenkapital
	Annen egenkapital tilordnet klasse I	Annen egenkapital tilordnet klasse II

Effekten av at et underskudd ikke fordeles mellom de to kapitalklassene i samsvar med eierbrøken, er at eierbrøken endres. For å motvirke denne effekten inneholder vedtektene bestemmelser om at den kundestyrt kapitalen kan bygge opp igjen sin eierandel gjennom – helt eller delvis – å holde tilbake sin andel av årlig utbytte, begrenset oppad til over en periode på tre år.

MØTERETT PÅ GENERALFORSAMLINGEN

Eierne av egenkapitalbevisene har rett til å møte på generalforsamlingen og vil til en hver tid kontrollere 25 prosent av stemmene i generalforsamlingen. Hvert av egenkapitalbevisene har en stemme. Stemmeandelen til egenkapitalbevisene vil bli fordelt forholdsmessig mellom de egenkapitalbevisene som møter opp og stemmer på generalforsamlingen, slik at disse til sammen har 25 prosent av stemmene.

INGEN UTVANNINGSPROBLEMATIKK

I motsetning til det som er tilfelle ved tradisjonelle grunnfondsbevis, vil det ikke skje noen økonomisk utvanning av den kundestyrt selskapskapitalen eller egenkapitalbevisene ved innhenting av ny egenkapitalbeviskapital eller ved utbetaling av utbytte.

Ved kapitalforhøyelser vil overkursen fordeles forholdsmessig mellom de to egenkapitalklassene (henholdsvis overkursfond og kompensasjonsfond) og ikke tillegges egenkapitalbeviskapitalen alene. På denne måten vil endringer i eierbrøken reflektere de økonomiske realitetene i transaksjonen.

Ved utbytte utbetales dette til begge egenkapitalklasser etter eierbrøken. På denne måten unngås det at den ene egenkapitalklassen (den kundestyrt kapitalen) får "kjøpe" andeler i selskapet til bokførte verdier gjennom å la utbytte ligge igjen i selskapet. Det er ett unntak fra denne reglen: I underskuddssituasjoner belastes den kundestyrt kapitalen for en relativt større andel av årsunderskuddet enn det eierbrøken skulle tilsi. Som beskrevet ovenfor åpner vedtektene for at den kundestyrt kapitalen kan holde tilbake utbytte helt eller delvis innen for en periode på tre år for å kunne gjenopprette eierbrøken til det samme nivået som før årsunderskuddet.

I FOKUS

Aksjelike verdipapirer

Egenkapitalbevisene er utstedt i samsvar med grunnfondsbevisforskriften. Gjennom vedtektsbestemmelser har egenkapitalbevisene blitt strukturert på en måte som gjør at de – så langt lovgivningen tillater – har de samme egenskaper som aksjer. For noen få, vesentlige områder gir lovgivningen løsninger som gjør at egenkapitalbevisene avviker fra aksjer:

- Egenkapitalbeviskapitalen er bedre beskyttet enn aksjekapitalen i en underskuddssituasjon. Prioritetsrekkefølge for nedskrivning av kapitalen innebærer at et eventuelt underskudd først vil bli belastet den kundestyrt kapitalen samt egenkapitaleiernes utjevningsfond. Underskuddet belastes proratarisk mellom de to kapitalelementene, før eventuelle andre kapitalelementer må belastes.
- Egenkapitalbevisene vil ha 25 prosent av stemmene på generalforsamlingen, uavhengig av eierandel. Dette innebærer at egenkapitalbevisene både vil kunne ha en større eller en mindre andel av stemmene på generalforsamlingen enn det eierandelen skulle tilsi.

I NOU 2009:2 har banklovkomisjonen foreslått lovregulering for dagens grunnfondsbevis som er i samsvar med Gjensidiges tanker rundt samvirket mellom eierandelskapitalen og selskapet grunnkapital.

EIERSTYRING OG SELSKAPSLEDELSE

Gjensidige Forsikring er et gjensidig selskap som har utstedt egenkapitalbevis (grunnfondsbevis) som er forutsatt børsnotert. Styret har derfor besluttet å følge den til enhver tid gjeldende Norsk anbefaling for eierstyring og selskapsledelse, så langt den passer for et gjensidig forsikringsselskap.

Gjensidige Forsikring har to eiergrupperinger – kunder og egenkapitalbevisiere. Kundene kan ikke overføre sin «eierandel» til andre. Deres rettigheter opphører straks kundeforholdet opphører. Egenkapitalbevisene kan omsettes fritt. En relativ eierandel av selskapet og verdiskapingen er knyttet til egenkapitalbeviset på samme måte som for en aksje. Kundene har i sum 75 prosent av stemmene på generalforsamlingen, mens egenkapitalbevisierne har i sum 25 prosent av stemmene. Egenkapitalbevisierne har for tiden også 25 prosent av de økonomiske rettighetene i selskapet.

Egenkapitalbevisene eies av Gjensidigestiftelsen – en allmenntilgjengelig stiftelse med fokus på trygghet og helse. Stiftelsen er pålagt å selge egenkapitalbevisene etter instruksjon fra Gjensidige Forsikring. Planen er å selge disse i kombinasjon med børsnotering av bevisene på Oslo Børs eller på annen måte som ledd i en strukturell løsning.

Generalforsamlingen er det øverste organ i Gjensidige Forsikring. Organstrukturen under generalforsamlingen følger strukturen til finansinstitusjoner i Norge med representantskap, styre med arbeidsutvalg, kontrollkomité og valgkomité.

I Gjensidige har kundene noen rettigheter i selskapet. Den viktigste er at kundene med fast tilknytning til Norge har rettigheter tilknyttet styring av konsernet, og at de kan få utbytte i tråd med regler fastsatt av generalforsamlingen. Rettighetene får kundene i kraft av å være kunde, og de opphører straks kundeforholdet avvikles. Det er således ikke krav om innskudd av noen art eller at kundene påtar seg noe ansvar utover de plikter man har som kunde. Kunderettighetene kan ikke overføres eller på annen måte disponeres over rettslig. Hver kunde har én stemme uavhengig av størrelse på kundeforholdet, mens et eventuelt utbytte vil i utgangspunktet fordeles mellom kundene i forhold til kundeforholdets størrelse.

Over til høyre på neste side følger en skisse som viser styringsstrukturen. Det er styret som har og utøver ansvaret for å sikre at selskapet har eierstyring og selskapsledelse i samsvar med den til enhver tid gjeldende Norsk anbefaling for eierstyring og selskapsledelse (heretter kalt anbefalingen).

VERDIGRUNNLAG OG ETISKE RETNINGSLINJER

Virksomheten har et verdigrunnlag med utgangspunkt i de internasjonale samvirkeprinsippene, men organiseringen og innretningen av virksomheten er tilpasset alminnelig aksepterte eierstyringskrav i egenkapitalmarkedet. Egenkapitalbevisierne og kundene som eiere har en felles økonomisk og rasjonell plattform for i fellesskap å drive virksomheten.

Gjensidige setter etikk og omdømme som en grunnforutsetning for sin virksomhet, og skal gjenspeile gjensidig ærlighet og respekt. Beslutninger og handlinger skal være styrt av normer, verdier og etiske regler som er i overensstemmelse med den alminnelige rettsoppfatning og den posisjon Gjensidige har som en betydelig samfunnsaktør og som skadeforsikringsselskap.

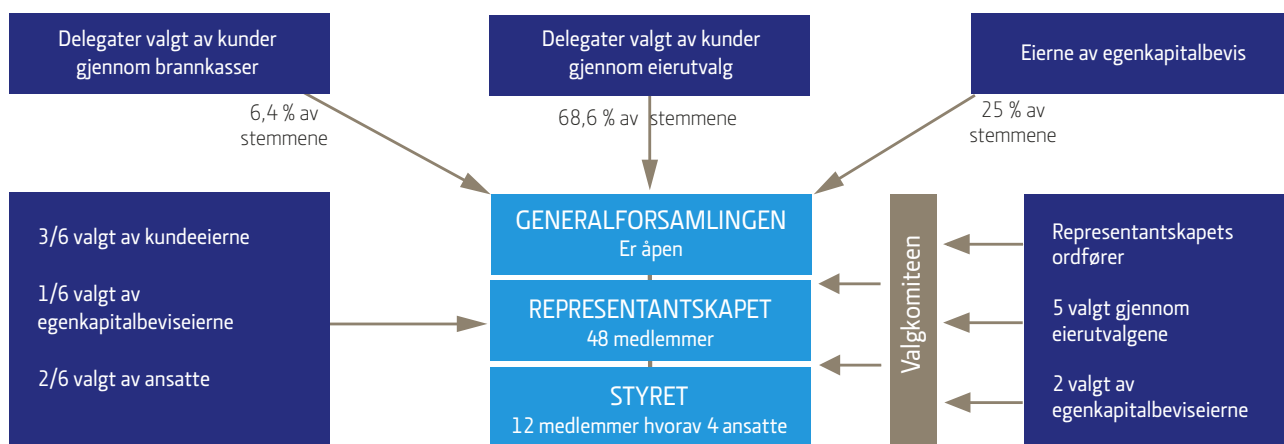
Gjensidiges virksomhet er avhengig av tillit fra alle hold. Tillit er ikke noe som kan besluttes, den må opparbeides. Det forventes at medarbeidere og tillitsvalgte opptrer med aktsomhet, redelighet og respekt. Alle aktiviteter i Gjensidige skal tåle dagens lys.

VIRKSOMHETEN

Selskapets formål er forankret i vedtektene som er tilgjengelige på konsernets hjemmeside www.gjensidige.com/investor. Hovedformålet er å dekke kundenes trygghetsbehov ved å tilby konkurransedyktige forsikringsprodukter og andre tjenester som naturlig henger sammen med dette. I samsvar med vedtektene kan Gjensidige eie selskap som driver skadeforsikrings-, livsforsikrings-, bank-, finansierings- og verdipapirvirksomhet, eller annet selskap i samsvar med finansieringsvirksomhetsloven eller forsikringsloven, og annen virksomhet som naturlig henger sammen med dette. Etter vedtektene er det representantskapet som fastsetter, og har fastsatt, retningslinjer for selskapets virksomhet, og styret som fastsetter, og har fastsatt, strategien for å nå selskapets mål. For mer informasjon, se side 67 i årsrapporten.

SELSKAPSKAPITAL OG UTBYTTE

Selskapet har to klasser av egenkapitalen, klasse I-kapital (egenkapitalbeviskapital) og klasse II-kapital (øvrige egenkapital). I NOU 2009:2 har Banklovkommisjonen foreslått lovregulering som er i samsvar med den tenkning som selskapet har om samvirket mellom eierandelskapital og



selskapets grunnkapital (øvrige egenkapital). For utdypende informasjon om disse spørsmål vises det til utredningen.

Selskapets eierbrøk utgjør forholdet mellom klasse I-kapital og summen av klasse I-kapital og klasse II-kapital etter siste reviderte selskapsregnskap godkjent av generalforsamlingen. Styret tar, i sitt forslag til årlig utbytte, utgangspunkt i selskapets behov for å tilbakeholde kapital i lys av selskapets kapitalstatus og forestående planer. Det som besluttes utdelt fordeles i henhold til vedtektene mellom kundene og egenkapitalbeviserne i samsvar med eierbrøken. Den innbyrdes fordeling av utbyttet til kundene fordeles mellom kundene etter regler og prinsipper fastsatt av generalforsamlingen. Styret har utformet en utbyttepolitikk. Det er for tiden ikke gitt fullmakt til styret om kapitalutvidelse eller kjøp av egne egenkapitalbevis.

For mer informasjon om selskapets egenkapital og egenkapitalpolitikk, se side 45 i årsrapporten.

LIKEBEHANDLING

Kapitalklassene likebehandles økonomisk, men egenkapitalbeviserne (klasse I) vil ha fortrinn (bedre sikkerhet) fremfor øvrige egenkapital (klasse II) ved avvikling. De organisatoriske rettighetene er for tiden likt fordelt i forhold til andel kapital i selskapet, men ved emisjoner vil egenkapitalbevisernes organisatoriske rettigheter kunne bli utvannet. Klasse II-kapitalen er dårligere sikret enn klasse I-kapitalen, og det er grunnlaget for en eventuell senere skjevdeling av de organisatoriske rettighetene.

Styremedlemmer og ledende ansatte skal melde fra hvis de direkte eller indirekte har en vesentlig interesse i en avtale før den inngås av selskapet. Normalt aksepteres ikke slike avtaler, og det foreligger ikke, etter det styret kjenner til, slike avtaler.

FRI OMSETTELIGHET

Egenkapitalbevisene er fritt omsettelige. Kundenes rettigheter kan ikke overdras eller på annen måte disponeres over rettslig, og de opphører når kundeforholdet avsluttes.

GENERALFORSAMLINGEN

Generalforsamlingen er åpen og tilgjengelig for egenkapitalbevisere (som samlet stemmer for 25 prosent, men innbyrdes slik at ett bevis har én

stemme), mens kundene velger utsendinger (som samlet stemmer for 75 prosent). Generalforsamlingen legges opp i tråd med anbefalingen, blant annet med innkallingsfrist på tre uker og med tilgjengelig saksmateriale som gir grunnlag for å kunne ta stilling til de saker som reises. Påmeldingsfristen for egenkapitalbeviserne er praktisk begrunnet i gjennomføringen av generalforsamlingen. Egenkapitalbeviserne kan møte ved fullmektig.

Kundenes utsendinger velges av fem eierutvalg, ett for kundene i øst, ett for kundene i innlandet, ett for kundene i syd, ett for kundene i vest og ett for kundene i nord. Brannkassene representerer kundene i sine geografiske områder. Eierutvalgene velges av kundene ved åpne og elektroniske valg. Om lag en million kunder har stemmerett. Disse valgene avholdes om høsten. Valgdeltagelsen er lav, og selskapet arbeider for å øke deltagelsen.

VALGKOMITÉ

Gjensidige har en aktiv valgkomité. Representantskapets ordfører er leder av valgkomiteen. Vedkommende velges av generalforsamlingen. Egenkapitalbeviserne er sikret representasjon i valgkomiteen. Disse velges av egenkapitalbeviserne på generalforsamlingen. I tillegg er øvrige interessenter i selskapet representert. Alle medlemmene er uavhengige av styret og øvrige ledende ansatte.

Ingen kan være ordfører i representantskapet – og dermed leder av valgkomiteen – i mer enn seks år.

I Gjensidige er det valgkomiteen som evaluerer ekstern revisor, og fremmer innstilling på valg på denne. Etter Gjensidiges syn kan ikke styret selv, eller revisjonsutvalget (medlemmer av styret), være den som innstiller på valg av ekstern revisor. Revisor har en kontrollfunksjon i forhold til styret, og da kan det ikke være slik at styret eller en del av styret deretter forbereder og innstiller på valg av ekstern revisor. Dette er ikke i tråd med anbefalingen som mener at det er styrets revisjonsutvalg som skal fremme slik innstilling.

REPRESENTANTSKAP OG STYRE, SAMMENSETNING OG UAVHENGIGHET

Representantskapet og styret er bredt sammensatt, og flertallet er uavhengig av særinteresser (direkte, indirekte eller gjennom ansettelse)

i selskapet. I finansinstitusjoner krever loven at styret velges av representantskapet. Styrets leder og nestleder velges av representantskapet. Ingen fra den daglige ledelse er medlem av styret. Styremedlemmer velges for to år av gangen.

Det vises til nærmere presentasjon av styremedlemmene og selskapsledelsen på sidene 60-63.

Selskapet har ikke noen «hovedaksjonær», og kundenes organisatoriske rettigheter er fordelt på mange enheter som fungerer uavhengig av hverandre. Når egenkapitalbevisene blir børnotert, vil det nye eierfellesskapet bli gitt anledning til å velge egne representanter inn i styringsstrukturen. Gjensidigestiftelsen, som i dag eier alle egenkapitalbevisene) vil ikke utøve sine organisatoriske rettigheter som eier av egenkapitalbevis.

STYRETS ARBEID

Styrearbeidet følger en fastsatt årsplan og styrer i samsvar med fastsatt styreinstruks. Styret har jevnlig fysiske styremøter og har 11 faste møter hvert år. Avhengig av sak og situasjon avholdes det ytterligere møter. Disse kan være telefonmøter.

Styret har etablert to arbeidsutvalg – et kompensasjonsutvalg som ledes av styreleder og et revisjonsutvalg som ledes av nestleder. Sammensetningen av utvalgene og arbeidet i utvalget er tilrettelagt i tråd med anbefalingen med ett unntak. Revisjonsutvalget innstiller ikke på valg av ekstern revisor. I Norsk anbefaling legges det opp til at revisjonsutvalget skal fremme innstilling ved valg av revisor. Som nevnt under punktet «Valgkomité», er det etter Gjensidiges syn prinsipielt feil.

Styret har fastsatt instruks for daglig leder og gjennomfører en årlig egevaluering.

RISIKOSTYRING OG INTERNKONTROLL

Styret er opptatt av risikostyring og internkontroll, og dette inngår i styrets planmessig arbeid. På flere steder i årsrapporten er dette beskrevet nærmere, og det vises til sidene 51-53, og 59.

Finansinstitusjoner er pålagt å ha egen valgt kontrollkomité. Kontrollkomiteen er uavhengig av styret og administrasjon, og har jevnlig møter. Den påser at selskapet følger gjeldende lover, forskrifter og andre myndighetsfastsatte regler, selskapets vedtekter og vedtak i besluttsende organer. Komiteen har fullt innsyn i virksomheten og består av tre medlemmer.

GODTGJØRELSE TIL STYRET

Det vises til note 19 side 135.

Ingen i styret har særskilte oppgaver for selskapet, men styremedlemmer deltar, sammen med andre tillitsvalgte i Gjensidige, i egne arbeidsgrupper oppnevnt av styret for å utrede ulike eierspørsmål, herunder eierorganisering og utbytte til kunder. For dette gis det godtgjørelse i tråd med prinsipper og satser fastsatt av representantskapet. Godtgjørelsen er ikke resultatavhengig. Ingen styremedlemmer har opsjoner.

GODTGJØRELSE TIL LEDENDE ANSATTE

Det vises til note 19 side 135.

INFORMASJON OG KOMMUNIKASJON

Gjensidige har samlet all relevant informasjon om konsernet på www.gjensidige.com. Dette er det viktigste verktøyet for å gi lik og relevant informasjon til alle. Selskapet har opprettet en egen IR-funksjon som er sentralt plassert i selskapets ledelse, og har som mål at informasjonsarbeidet til enhver tid er i samsvar med beste praksis.

SELKAPSOVERTAKELSE

Gjensidige er et gjensidig selskap og kan derfor ikke overtas eller kjøpes uten egen medvirkning. Egenkapitalbevisene følger reglene i grunnfondsbevisforskriften. Selskapet har derfor ikke utarbeidet hovedprinsipper for bruk ved eventuelle overtakelsestilbud.

REVISOR

Styret bekrefter at revisors rolle, arbeid, oppfølging og kontroll av virksomheten er i tråd med anbefalingen.



Styringsmodell og intern revisjon

Premissene for den operasjonelle styringen baseres på konsernets visjon og strategi. Med utgangspunkt i overordnede mål og strategier, utarbeides det forretnings- og handlingsplaner for de ulike virksomhetsområdene.

Som en integrert del av dette gjennomførtes risikostyringsprosesser i hele konsernet. Disse kommuniseres og forankres internt.

OPERASJONELL STYRING

Det er utarbeidet individuelle målkort for selskapets medarbeidere, som synliggjør viktige resultatmål, leveranser og tiltak som påvirker konsernets inntjening og verdiutvikling. I tillegg til målkort benyttes blant annet budsjetter, ulike målekriterier av både finansiell og ikke-finansiell art, fullmakter og trendanalyser i styringen av konsernet.

Avkastning på egenkapitalen er selskapets overordnede lønnsomhetsmål. Det er tilordnet egenkapital og avkastningskrav til ulike deler av virksomheten.

Det utarbeides interne rapporter til styret og ledelsen hver måned. Rapporteringen omfatter både finansielle og ikke-finansielle målekriterier, og gir grunnlag for beslutninger om tiltak og ansvar knyttet til en effektiv måloppnåelse.

Konsernsjef avholder jevnlig resultatsikringsmøter med sine tilrapporterende ledere, hvor det fokuseres på fremtidige tiltak som sikrer resultat og leveranser.

Eksterne rapporter utarbeides og godkjennes kvartalvis av styret i henhold til IFRS og forskrifter fastsatt av Kredittilsynet.

COMPLIANCE

Styret har fastsatt en policy for compliance som beskriver hovedprinsippene for complianceansvaret og organiseringen av compliancefunksjonen.

Compliancefunksjonen er en uavhengig funksjon som identifiserer, vurderer, gir råd om, overvåker og rapporterer konsernets complianceisiko. Det er utpekt complianceansvarlige i alle forretnings- og støtteområder samt i datterselskapene.

Group Compliance Officer, (GCO) har ansvaret for konsernets overordnede kontroll med og rapportering av complianceisiko og eventuelle brudd på regelverk som konsernet er underlagt. Leder for funksjonen rapporterer til konsernsjef og eventuelt styret.

INTERN REVISJON

Konsernrevisjonen er en objektiv overvåkningsfunksjon som på vegne av styrene og toppledelsen ser etter og vurderer hvorvidt det gjennomføres en tilstrekkelig, effektiv og hensiktsmessig styring og kontroll i konsernet. Avdelingen har også ansvaret for å utrede eventuelle interne misligheter og uregelmessigheter.

Konsernrevisjonen rapporterer til styret, er til stede i styremøtene, samt avgir rapport om risikostyringen og den interne kontrollen. Revisjonsrapportene blir også presentert for kontrollkomiteen og ekstern revisor. Styret godkjenner konsernrevisjonens ressurser og årsplaner.

STYRET

Styret i Gjensidige har 12 medlemmer, hvorav fire er valgt av og blant de ansatte. Styrets leder og nestleder velges særskilt av representantskapet. Styret er satt sammen i forhold til vedtektenes generelle krav til sammensetning i forhold til kompetanse, kjønn og geografi.



INGE K. HANSEN
Styreleder

Hansen tiltrådte som styreleder i Gjensidige i 2008. Hansen er nå rådgiver, og har tidligere blant annet vært konserndirektør i Statoil og konsernsjef i Aker Kværner. Han er styreleder i Avinor AS, NorSun AS, NorWind AS og ved Handelshøyskolen BI, og styremedlem i Hydro og Jiffy. Hansen er siviløkonom fra Norges Handelshøyskole.



KAREN MARIE HJELMESETER
Styremedlem

Hjelmeseter tiltrådte som styremedlem i Gjensidige i 2008. Hun er bonde, og jobber i tillegg deltid i Sogndal kommune. Hjelmeseter har tidligere blant annet vært kommunepolitiker og ordfører. Hun er styreleder i Alarmsentralen i Sogn og Fjordane IKS, Taxi Transport Service Sogn og Fjordane AS og Sogn og Fjordane Kunstmuseum, og styremedlem i Sognekraft AS.



CATO LITANGEN
Styremedlem

Litangen tiltrådte som styremedlem i Gjensidige i 2007. Litangen er utdannet cand. mag. med samfunnsvitenskaplig fagkrets. Han har ledererfaring fra konsulentvirksomhet innen kommunikasjon og virksomhetsutvikling. De siste seks årene har han arbeidet spesielt med prosjektledelse for organisasjoner innen internasjonalt utviklingssamarbeid. Litangen driver egen virksomhet.



RANDI B. SÆTERS HAGEN
Nestleder

Sætershagen tiltrådte som styremedlem i Gjensidige i 2005. Hun er nå rådgiver, og har tidligere vært administrerende direktør i Swix Sport AS, markedsdirektør i Norsk Tipping AS, Norske Skog Flooring AS og Moelven Bolig. Sætershagen er siviløkonom fra Handelshøyskolen BI og har 20 års ledererfaring fra virksomheter nasjonalt og internasjonalt. Hun er styreleder i Pure Norwegian AS og Kunnskapsparken Hedmark, samt styremedlem i Elsikkerhet Norge AS.



MARIANNE LIE
Styremedlem

Lie tiltrådte som styremedlem i Gjensidige i 2007. Hun var inntil 1. februar 2008 administrerende direktør i Norges Rederiforbund. Lie har flere styreverv, blant annet i Kverneland ASA, Arendals Fossekompagni ASA, Fortum Corporation Oyj i Finland, ISCO Group AS og Cosmos Markets ASA, og er styreleder i Punkt Ø AS.



TOR ØWRE
Styremedlem

Øwre tiltrådte som styremedlem i Gjensidige i 2003. Han har erfaring fra ledelse, salg, systemutvikling og programmering, og har vært direktør i IBM. Øwre er også styremedlem i Polarporten AS. Øwre er bedriftsøkonom fra Handelshøyskolen BI og Nordnorsk Lederutvikling (NNL).

Varamedlemmer for Hansen, Hjelmeseter, Lie, Litangen, Sætershagen og Øwre

1. Valborg Lippestad
2. Trine Vekseth



HANS ELLEF WETTRE
Styremedlem

Wettre tiltrådte som styremedlem i Gjensidige i 2005 som representant for Norges Bondelag. Han er bonde i Asker og prosjektleder i Norges Bondelag.

Personlig varamedlem for Wettre
Harald Milli



GUNNHILD H. ANDERSEN
Styremedlem

Andersen tiltrådte som ansattrepresentant i Gjensidiges styre i 2008. Hun er kunderådgiver i Gjensidige og ansattes representant i Finansforbundet.



KJETIL KRISTENSEN
Styremedlem

Kristensen tiltrådte som ansattrepresentant i Gjensidiges styre i 2008. Han er senior kunderådgiver i Gjensidige. Kristensen er hovedtilsvalgt for Divisjon Privat, og sitter også i forbundsstyret i Finansforbundet.



HANS-ERIK F. ANDERSSON
Styremedlem

Andersson tiltrådte som styremedlem i Gjensidige i 2008. Andersson er nå rådgiver, og har tidligere vært administrerende direktør i forsikringsselskapet Skandia, Norden-sjef for Marsh & McLennan og Executive Director i Mercantile & General Re. Han er medlem av Finansmarknadsrådet i Sverige. Andersson er styreleder i Semcon AB, Erik Penser Bank-aktiebolag og Carvisa AB, og styremedlem i Cision AB.

Personlig varamedlem for Andersson
John Ove Ottestad



MARIANNE BØ ENGBRETSSEN
Styremedlem

Engebretsen tiltrådte som ansattrepresentant i Gjensidiges styre i 2007. Hun er leder for Sikkerhetsbutikken, Gjensidiges butikk for sikkerhetsprodukter, og har tidligere arbeidet med markedsføring og produktutvikling i Gjensidige. Engebretsen er nestleder i styret i Nittedal Boligbyggelag og medlem av kontrollkomiteen i NBBL. Hun har en bachelor grad i markedskommunikasjon.



GUNNAR MJÅTVÆDT
Styremedlem

Mjåtvædt tiltrådte som ansattrepresentant i Gjensidiges styre i 2007. Han er hovedtilsvalgt i Gjensidige. Mjåtvædt har bakgrunn fra salg og ledelse, og har nærmere 20 års erfaring fra bransjen.

Varamedlemmer for Andersen, Engebretsen, Kristensen og Mjåtvædt

1. Ingvild Sollie Andersen
2. Christian Kristensen

KONSERNLEDELSEN

Gjensidiges toppledelse på åtte personer har i gjennomsnitt 14 års bransjeerfaring. Fem av disse har vært i konsernledelsen de siste åtte årene. I denne perioden har Gjensidige utviklet seg til et finanskonsern med virksomhet i Norge, Sverige, Danmark og i Baltikum



1

2

3

4

1 HELGE L. BAASTAD

Konsernsjef

Baastad tiltrådte som konsernsjef i 2003. Han begynte i Gjensidige i 1998 som direktør i Gjensidige Forsikring og har hatt ulike lederstillinger i konsernet, blant annet som konserndirektør i Gjensidige Forsikring. Baastad har vært medlem av toppledelsen siden 2001. Før han kom til Gjensidige, hadde han ulike lederstillinger i Jordan AS fra 1987 til 1998 og i Denofa og Lilleborg Fabrikker, en enhet i Orkla ASA, fra 1984 til 1987. Baastad har flere styreverv, blant annet i Finansnæringens Hovedorganisasjon og Jordan AS. I tillegg er han styreleder i Gjensidige Bank Holding ASA, Gjensidige Pensjon og Sparing Holding AS og Gjensidige Pensjonsforsikring AS. Baastad er siviløkonom fra Norges Handelshøyskole.

2 TOR M. LØNNUM

Visekonsernsjef

Lønnum tiltrådte som visekonsernsjef i 2004. Han kom til Gjensidige i 1999 og har hatt ulike lederstillinger i konsernet, blant annet som konserndirektør for strategi og konsernutvikling. Lønnum har vært medlem av toppledelsen siden 2001. Før han kom til Gjensidige, hadde han ulike lederstillinger, blant annet som økonomidirektør i Skipper Electronics AS fra 1991 til 1993 og manager i KPMG fra 1996 til 1999. Han er også styremedlem i Gjensidige Pensjon og Sparing Holding AS og styreleder i

Glitne Invest AS. Lønnum er statsautorisert revisor fra Norges Handelshøyskole og revisor fra Handelshøyskolen BI, og har dessuten en executive MBA fra University of Bristol og Ecole Nationale des Ponts et Chaussées.

3 BJØRN WALLE

Konserndirektør Næringsliv

Walle tiltrådte som konserndirektør næringsliv i 2008. Han har vært medlem av toppledelsen siden han begynte i Gjensidige i 2003 som konserndirektør region Syd. Før han begynte i Gjensidige, hadde han ulike lederstillinger i offentlig og privat sektor fra 1983, blant annet som fylkesrådmann i Vestfold fra 1988 til 1993 og administrerende direktør i Sparebanken NOR/Gjensidige NOR Sparebank fra 1998 til 2000. Han er også styreleder i Larvik Næringsforening og Bergene-Holm AS i tillegg til å være styremedlem i Sykehuset i Vestfold og i Såkorn Invest SØR. Walle er siviløkonom fra Norges Handelshøyskole.

4 BJØRN ASP

Konserndirektør Pensjon og sparing

Asp tiltrådte som konserndirektør pensjon og sparing i 2005. Han begynte i Gjensidige i 1982 og har hatt ulike lederstillinger i konsernet. Asp har vært medlem av toppledelsen siden 2001. Han er styremedlem i Viking Venture, Steinkjer Næringssselskap og Marine Vekst. Asp er handelsøkonom fra Handelsakademiet.



5

6

7

8

5 ERICA BLAKSTAD

Konserndirektør Product/Underwriting Skade

Blakstad tiltrådte som konserndirektør Skade i 2007. Hun begynte i Gjensidige i 2004 og har vært medlem av toppledelsen siden 2006, da hun overtok som leder for Gjensidiges konsernkundevirksomhet. Hun har tidligere hatt ulike lederstillinger i Storebrand og If. Blakstad er jurist.

6 PETTER BØHLER

Konserndirektør Internasjonal skadeforsikring

Bøhler tiltrådte som konserndirektør Internasjonal skadeforsikring i 2007. Han begynte i Gjensidige i 1998 og har vært medlem av toppledelsen siden 2004. Han har hatt ulike lederstillinger i konsernet. Før han begynte i Gjensidige, hadde han ulike lederstillinger i Samvirke Forsikring fra 1989 til 1998. Han har styreverv i ulike konsernselskaper og sentrale verv i Finansnæringens Hovedorganisasjon. Bøhler er cand. mag. med statistikk fra Universitetet i Oslo.

7 TROND DELBEKK

Konserndirektør Privat

Delbekk tiltrådte som konserndirektør privat i 2008. Han begynte i Gjensidige i 1996 og har hatt ulike lederstillinger i konsernet. Delbekk har vært medlem av toppledelsen siden 2001. Før han begynte i Gjensidige, hadde han ulike banksjef- og direktørstillinger i henholdsvis Nordea og Sparebanken NOR. Han er styreleder i Hjelp24 NIMI AS og Fredrikstad Stadion AS og styremedlem i Integrasjonspartner AS. Delbekk er diplomøkonom og har en Master of Management fra Handelshøyskolen BI.

8 JØRGEN RINGDAL

Konserndirektør Konsernstab/fellestjenester

Ringdal tiltrådte som konserndirektør Konsernstab/fellestjenester i 2006. Han begynte i Gjensidige i 1996 og har vært medlem av toppledelsen siden 1996 blant annet som økonomi-/finansdirektør. Før han begynte i Gjensidige, hadde han ulike lederstillinger, herunder som assisterende revisjonssjef i Norges Bank fra 1989 til 1992 og som manager i KPMG fra 1993 til 1996. Han er styreleder i Gjensidige Pensjonskasse og styremedlem i Gjensidige Bank Holding AS. Ringdal er siviløkonom og statsautorisert revisor fra Norges Handelshøyskole.

REPRESENTANTSKAP KONTROLLKOMITÉ OG VALGKOMITÉ

REPRESENTANTSKAPET

Ordfører Kirsten Indgjerd Værdal

Varaordfører Trond Bakke

MEDLEMMER FRA EIERUTVALG OG BRANNKASSER

Øst

Trond Andersen

Anne Lovise Eriksen, personlig varamedlem

Marit Frogner

Sissel Monsvold, personlig varamedlem

Marthe Sondov

Jarle Øien, personlig varamedlem

Innlandet

Trond Bakke

Hans Løvehaug, personlig varamedlem

Bjørn Iversen

Arne Mohn, personlig varamedlem

Tone Merete Lauten Skaar

Ole Helmer Enlien Bjørlien, personlig varamedlem

Syd

Terje Borsheim

Tone Standal, personlig varamedlem

Ivar Kvinlaug

Karl Tore Pedersen, personlig varamedlem

Ingunn Vik

Hanne S. Fretheim, personlig varamedlem

Vestlandet

Anne Lise Hessen Følsvik

Kristian Westad, personlig varamedlem

Magny Husetuft Myklebust

Per Hilleren, personlig varamedlem

Tone Marie Ramsli

Øystein Johan Kilane, personlig varamedlem

Ragnhild Skjerveggen

Ingun M. Leikvoll, personlig varamedlem

Nord

Gisle Loso

Per Martin Haugen, personlig varamedlem

Kirsten Indgjerd Værdal

Liv Kjeldstad Sundal, personlig varamedlem

Jon Øverås

Ragnhild Aslaksen, personlig varamedlem

Brannkasser

Gunn Ellen Dybvik, Eidsberg Gjensidige

Brannkasse

Astrid Myro Rust,

Gjensidige Hallingdal, personlig varamedlem

Ola Skålvik, Halså Gjensidige Brannkasse

Lars Muribø, Indre Sunnmøre Gjensidige Brann-trygdslag, personlig varamedlem

MEDLEMMER FRA SAMARBEIDSORGANISASJONER

Norges Automobil-Forbund

Jarl E. Jakobsen

Günter Lackmann, personlig varamedlem

Svein Rasen

Tore Pettersen, personlig varamedlem

Magne Revheim

Kjersti Løge, personlig varamedlem

Odd Samuelsen

Astrid Hogseth, personlig varamedlem

Norges Bondelag

Åse Ingebjørg Homme

Arna Høyland, personlig varamedlem

Berit Hundåla

Hans Edvard Torp, personlig varamedlem

Eli Reistad

Erik Hørluck Berg, personlig varamedlem

Harald Velsand

Veronica Andersen, personlig varamedlem

NITO

Erik Prytz

Odd Brede Gundersen, personlig varamedlem

Norsk Bonde- og Småbrukarlag

Vegard Vigdenes

John Petter Løvstad, personlig varamedlem

YS

Tore Holme

Bjørn Tore Stølen, personlig varamedlem

Tore Eugen Kvalheim

Wenche Paulsrud, personlig varamedlem

ANSATTES MEDLEMMER

Jon Aniksdal

Thor Gunnar Austin

Kari Balke

Ottar Bergsrønning

Ellen Enger

Morten Eriksen

Lars Foyn

Anne Morken Hassel

Harry Helmersen

Berit Jonassen

Harald Kilvær

Karl-Erling Nordlund

Tore Vågsmyr

Roger Warud

Hanne Årstadvold

Varamedlemmer

1. Per Kåre Clausen

2. Børge Rydningen

3. Siv Dammyr

4. Knut Bertil Øygard,

5. Frank Nilsen

VALGKOMITEEN

Håvard Hynne
 Anne Marie Storli, personlige varamedlem
 Clara Eline Faraasen
 Hege Pedersen, personlige varamedlem
 Ivar Kvinlaug
 Bente R. Tangen, personlige varamedlem
 Gøril Guddal
 Sjur Aarestrup, personlige varamedlem
 Arne-Julius Maske
 Karin Hovde, personlige varamedlem
 Ivar Arnstad, brannkassene
 Halvor Ulven, personlige varamedlem

**Representanter for ansattes medlemmer
 i representantskapet som deltar i
 valgkomiteens arbeid med nominasjon
 av leder og nestleder i styret m.m.**

Harald Kilvær
 Roger Warud
 Ellen Kristin Enge, vararepresentant

KONTROLLKOMITEEN

Marit Tønsberg, leder
 Snorre Inge Roald, nestleder
 Tove Melgård

Varamedlem

Joar Kavli
 Kirsten Indgjerd Værdal, leder

To medlemmer fra egenkapitalbevisiere og
 ett medlem fra de ansatte tiltrer represen-
 tantskapet fra det tidspunkt egenkapitalbevi-
 sene tas opp til notering ved Oslo Børs.

Dette gjelder følgende:

Leif Frode Onarheim
 Anton Ernst Tronstad, personlig varamedlem
 Marte Kvaalen
 Per Kåre Clausen

RESULTATER

67	Årsberetning
82	Konsernets årsregnskap
144	Morselskapets årsregnskap
184	Erklæring fra styrets medlemmer og daglig leder
185	Revisjonsberetning
186	Kontrollkomiteens uttalelse
187	Representantskapets uttalelse

ÅRSBERETNING

Konsernets skadeforsikringsvirksomhet leverte gode resultater gjennom 2008, og både kostnadsandelen og skadeprosenten ble forbedret fra året før. Gjensidiges satsinger innen bank og helserelaterte tjenester utviklet seg også positivt gjennom året. Finansresultatet er preget av en turbulent situasjon i kapitalmarkedet og betydelig nedskriving av eierposten i Storebrand, samtidig som de gjennomførte risikoreduserende tiltakene har virket positivt. Finanskrisen har også hatt en negativ innvirkning på veksttakten innen pensjons- og sparevirksomheten. Kombinasjonen av god drift og stor finansiell fleksibilitet gir Gjensidige mange muligheter for videre vekst og utvikling.

Konsernet oppnådde et resultat før skatt på 307,2 millioner kroner. Combined ratio for skadevirksomheten ble 94,4 prosent, mens finansavkastningen for konsernets investeringsportefølje var negativ med 0,6 prosent. Styret foreslår at det ikke utbetales utbytte for 2008.

VIRKSOMHETEN

Gjensidige Forsikring BA, heretter kalt Gjensidige, har hovedkontor i Oslo. Virksomhetens formål er å dekke kundenes trygghetsbehov ved å tilby konkurransedyktige forsikringsprodukter og andre tjenester som naturlig henger sammen med dette. Gjensidiges kjernevirksomhet er skade- og personforsikring, og over 80 prosent av denne virksomheten er knyttet til Norge. Selskapet er det største norske skadeforsikringsselskapet i de norske, danske, svenske og baltiske forsikringsmarkedene. I privatmarkedet tilbyr konsernet forsikringsprodukter knyttet til motorvogn, bolig, person, landbruk og øvrige bransjer som reise og fritid. I næringslivsmarkedet tilbys det forsikringsprodukter knyttet til motorvogn, bygning, person, ansvar og marine / transport. I Norge tilbyr Gjensidige i tillegg produkter innen pensjon og sparing, samt banktjenester til privatpersoner. Videre tilbys det forsikringsavlede helsetjenester under merkenavnet Hjelp24. Hjelp 24 tilbyr produkter innen arbeidsmiljøkartlegging, bedriftshelsetjenester, trygghetsalarmtjenester, operasjoner ved privat sykehus og enkelte spesialisttjenester.

Strategi og finansielle mål

Gjensidiges overordnede mål er å være et lønnsomt og ledende skadeforsikringsselskap i det norske markedet. Den norske skade- og personforsikringsvirksomheten utgjør konsernets kjernevirksomhet. Kombinasjonen av høy markedsandel, lang erfaring og betydelige kunnskaper innen skade- og personforsikring bidrar til at den norske forsikringsvirksomheten viser positive resultater. Øvrige satsingsområder, bank, pensjon, sparing og helsetjenester i Norge, samt skadeforsikring i Norden og Baltikum, skal primært understøtte kjernevirksomheten gjennom å tilby relasjonsbyggende produkter og tjenester samt skalafordeler.

For å videreutvikle kjernevirksomheten prioriteres det å kunne tilby kundene et bredt spekter av skade- og personforsikringsprodukter.

Gjensidige er i dag en fullverdig totalleverandør av slike produkter til norske privat- og næringslivskunder.

Videreutvikling og påbygging av fordelsprogrammene er viktig for å utvide eksisterende kunderelasjoner både i dybde og bredde. Dette bidrar til mer fornøyde kunder og redusert avgang, samt understøtter ulike tiltak for å selge bank, pensjons- og spareprodukter til forsikringskundene.

Gjensidiges distribusjonskanaler og kundebetjening har tidligere vært organisert i fem geografiske regioner i Norge med tilnærmet lik organisatorisk oppbygning / innhold. Endret kundeatferd, behov for kompetanseforbedringer og behov for ytterligere effektivisering i kundekommunikasjonen ledet til at distribusjonen ble omorganisert i 2008. All kunde- betjening i Norge innen forsikring, pensjon, sparing og banktjenester, er nå samlet i to divisjoner, Privat og Næringsliv. Hovedhensikten med omorganiseringen er å forsterke og forbedre selskapets kunde- betjening ytterligere både innen salg og forsikringsoppgjør, noe som vil gi grunnlag for økt kraft og mer fornøyde kunder i det norske markedet fremover.

Variasjon og bredde i distribusjonsleddet skal opprettholdes for å kunne møte de ulike kundegruppenes ønsker, og for bedre å kunne håndtere nysalg, fornyelser og kryss-salgaktiviteter. Konsernet investerer betydelige midler i utvikling av teknologibaserte og mer effektive distribusjonskanaler, som for eksempel telefonbaserte salgs- og kundesentre og en integrert internettportal. Nysalgaktiviteter vil i større grad enn tidligere foregå gjennom slike distribusjonskanaler.

Frem til 2008 har konsernet hatt et mål om en gjennomsnittlig combined ratio for den norske skadevirksomheten på 97 prosent. I forbindelse med styrets evaluering av strategi og finansielle mål i 2008 ble målet for combined ratio for den samlede skadevirksomheten redusert fra nåværende mål på 97 til mellom 90 og 93 fra og med 2011. Dette krever en tett oppfølging både av den forsikringsrisiko Gjensidige påtar seg og av premienivået. Samtidig er det et mål at erstatningskostnadene reduseres med 400 til 500 millioner kroner (inflasjonsjustert) fra og med 2011 og driftskostnadene med 300 til 400 millioner kroner (inflasjonsjustert) fra samme periode. Det er derfor igangsatt prosjek-

ter både innenfor skadeoppgjør, innkjøp og tariffing samt tiltak for å effektivisere stabs- og støttefunksjonene ytterligere. Innføring av ny teknologi og nye betjeningsløsninger er ment å skulle understøtte effektiviseringsambisjonene. En viktig konsekvens av resultatmålet er at konsernet vil prioritere lønnsomhet fremfor økte markedsandeler.

Satsingen innenfor de mer relasjonsbyggende produkt- og tjenesteområdene bank, pensjon og sparing samt helse, skal styrke konkurransekraften og bidra til å utvikle Gjensidige som relasjonsaktør. Konsernets betydelige kundebase utgjør en unik mulighet for å lykkes med lønnsom vekst gjennom kryssalg av nye tjenester til skadeforsikringskundene. En diversifisert produktportefølje gjør at konsernet i større grad kan kapitalisere på verdien av distribusjonsplattformen.

Veksten innen skadeforsikring i Norden og Baltikum skal over tid gi skalafordeler i form av synergier som vil sikre langsiktig avkastning og konkurransekraft gjennom tilgang til nye kunder og større risikospredning. Kostnadssynergier vil særlig kunne realiseres innenfor områdene reassurans, utvikling og forvaltning mellom forsikringsprodukter som tilbys, felles retningslinjer for underwriting, mer effektiv kapitalallokering og felles IKT-løsninger. Det er også et tydelig potensial for synergier på inntektssiden. For eksempel har det danske datterselskapet KommuneForsikring ledende kompetanse innen forsikringsløsninger til kommunesektoren, noe som vil være en verdifull plattform for utvikling av tilsvarende tilbud i de øvrige nordiske landene. Fra 2008 tilbyr KommuneForsikring sine produkter til kommuner og kommunale virksomheter i hele det skandinaviske markedet. Videre er Gjensidiges kompetanse på utvikling av multidistribusjonskanaler et betydelig konkurransefortrinn som skal benyttes i de øvrige markeder. I tillegg til organisk vekst vil Gjensidige også søke vekst gjennom oppkjøp av skadeforsikringsselskaper i de aktuelle markedene, forutsatt at transaksjonene tilfredsstiller konsernets langsiktige avkastningskrav på 15 prosent før skatt.

Kapitalstyringen baseres på konsernets interne risikobaserte kapitalmodell, og skal sikre at kapitalkostnaden tas hensyn til ved beslutninger om allokering av kapital. På denne måten kan man vurdere forholdet mellom risiko i investerings- og forsikringsvirksomheten, samtidig som det sikrer at prisingen av forsikringsproduktene reflekterer kapitalkostnaden og de langsiktige lønnsomhetskravene.

Gjensidige er og skal være en attraktiv arbeidsplass som tiltrekker seg, utfordrer og utvikler motiverte og kompetente medarbeidere og ledere. Dette oppnås gjennom en sterk satsing på leder- og medarbeider-

utvikling, utvikling av gode og rettferdige belønningsmodeller, og et systematisk arbeid med å videreutvikle kompetansen i organisasjonen.

For å sikre tilgang på kapital til å finansiere fremtidig vekst og utvikling, besluttet Gjensidige høsten 2007 å utstede egenkapitalbevis gjennom omklassifisering av 25 prosent av egenkapitalen til egenkapitalbeviskapital. Etter planen skulle egenkapitalbevisene noteres på Oslo Børs, men som følge av finanskrisen, er noteringen foreløpig utsatt på ubestemt tid. Hensikten med å utstede et børsnotert egenkapitalbevis er å gi konsernet større handlefrihet og muligheter til å delta i de strukturendringene som preger finansbransjen i Norden. En fremtidig børsnotering av egenkapitalbevisene vil gi selskapet et verdipapir som kan benyttes ved eventuelle oppkjøp eller på annen måte til å finansiere vekststrategien, både innen bredde og geografi, samtidig som det setter en verdi på Gjensidige.

Markedsposisjon

Gjensidige var den ledende aktøren innen norsk landbasert skadeforsikring i 2008, med en markedsandel på 29,6 prosent av et totalmarked på 38.803 millioner kroner. (Kilde: Finansnæringens Hovedorganisasjon, FNH.) Sammenlignet med 2007 er markedsandelen redusert med 1,4 prosentpoeng. Endringen skyldes i hovedsak økende konkurranse fra etablerte finanskonsern med ny og større produktbredde, samt utenlandske forsikringsaktører.

Innen privatbransjene, som også inkluderer forsikringsprodukter til landbruket, hadde selskapet en markedsandel på 28,6 prosent. I landbruksmarkedet isolert sett var markedsandelen på 73,2 prosent av et totalmarked på 1.108 millioner kroner. Innen næringslivssegmentet utgjorde markedsandelen 31,8 prosent ved årsskriftet. Nærmere informasjon om markedsandeler for virksomhetsområdene er gitt i de respektive områders virksomhetsbeskrivelse i årsrapporten.

Gjensidige gjennomfører årlige målinger av hvor tilfredse kundene er og hvordan de opplever servicen de får. Målingene viser at Gjensidige er det forsikringsselskapet markedet har best totaloppfatning av, både i privatsegmentet og i næringslivssegmentet. Både kundetilfredsheten og kundeloyaliteten har utviklet seg positivt de siste syv årene, noe som også underbygges av eksterne målinger. I 2008 har Gjensidige startet med tilfredshetsmålinger for de ulike kanalene i privatmarkedet. Dette gir fortløpende tilbakemelding gjennom året på hvordan servicen er, uavhengig av kanal og kontaktform.

Innen privatkundesegmentet har tilfredsheten med og lojaliteten til Gjensidige totalt sett vært høy og stabil de seneste årene. Målinger viser også at både fordelskunder og kunder som har inngått avtaler gjennom arbeidstaker- og interesseorganisasjoner er klart mer tilfredse enn kunder som ikke er medlem i et fordelsprogram eller ikke har organisasjonsavtaler.

I næringslivssegmentet er kundetilfredsheten meget god, og høyere i 2008 enn i de tre foregående årene. Målingene viser at tilfredsheten er høyest blant de største kundene, og høyere blant de kundene som har sin relasjon direkte mot Gjensidige enn via megler.

Målingene viser også gode resultater for Gjensidige Bank og Gjensidige Pensjon og Sparing. Nesten to av ti personer nevner Gjensidige Bank når de får spørsmål om hvilke banker de kjenner til i det norske markedet. Svært mange nevner også Gjensidige som foretrukken leverandør innenfor livs- og pensjonsforsikringsområdet. De gode resultatene er oppnådd gjennom en kombinasjon av en sterk merkevare og vellykket markedsføring av nyetableringene.

Distribusjon

Gjensidige har om lag en million kunder i Norge. Privatkundene betjenes via ulike distribusjonskanaler som lokalkontorer, kunde- og bedriftssentra og internett, mens næringslivskundene betjenes via telefon og gjennom faste lokale kontakter. De 500 største næringslivsaktørene betjenes av en egen organisasjonsenhet sammen med kunder via meglerapparatet. Rolledelingen mellom de ulike kanalene er endret og tydeliggjort, noe som har medført en reduksjon i antall lokalkontorer i løpet av de siste årene, samtidig som det er etablert salgssentra for å effektivisere nysalget.

Kundene tilbys nå produkter og tjenester via ett kontaktpunkt, noe som i stor grad styrker muligheten for økt salg av et bredere produktspekter som også inneholder bank-, livsforsikrings- og spareprodukter. Det forventes at omorganiseringen til to divisjoner vil gi forbedret kundeopplevelse og økt markedsraft.

Satsingen på gode og effektive løsninger for salg gjennom internett er videreført. Gjensidige.no er en komplett finansportal for forsikring, bank, pensjon og sparing. Kundene får tilgang til og informasjon om produkter og tjenester på ett sted gjennom «din side». For forsikring kan de fleste skader meldes elektronisk gjennom internett.

I løpet av året er det implementert ny brukerfunksjonalitet for privatkundene på gjensidige.no. Portalen gir kundene mulighet til å beregne pris på bil-, hus-, innbo-, reise- og hytteforsikring, og å kjøpe disse produktene online. Kundene kan gjennomføre en enkel behovsvurdering selv. Kunder som har spørsmål eller får problemer, kan benytte «ring meg tilbake»-tjenesten, og blir umiddelbart ringt opp av en kunde-rådgiver når kundesenteret er åpent. Det var 4,9 millioner brukere på gjensidige.no i 2008, en økning på 113 prosent fra 2007. Salget via internett økte med 12 prosent fra 2007 til 2008. Det forventes fortsatt sterk vekst i denne distribusjonskanalen, og innholdet i portalen vil bli videreutviklet i 2009. Tilsvarende vil næringsnett utvikles som elektronisk samhandlingskanal mot næringslivskundene i tråd med kundenes ønsker og behov.

I det danske forsikringsmarkedet foregår distribusjonen i privatmarkedet i hovedsak gjennom direktesalg via telefon. I tillegg inngikk Fair Forsikring i 2008 en femårig strategisk avtale med danske FDB Forsikring om å tilby forsikringer til FDBs 1,6 millioner medlemmer, som i hovedsak omfatter medlemmer av Coop Danmark. Avtalen utgjør et nytt satsingsområde i det danske privatmarkedet med bruk av alliansepartnere for å få tilgang til en større kundegruppe. I det danske næringslivsmarkedet og det nordiske kommunale markedet foregår distribusjonen i første rekke gjennom forsikringsmeglere.

I det svenske markedet er hovedtyngden av virksomheten i privatmarkedet, og distribusjon foregår via eget salgsapparat, partnere og internett. Gjennom oppkjøpet av Gjensidige Sverige (tidligere Tennant) har Gjensidige også posisjonert seg for produktleveranser tilpasset ulike distribusjonskanaler («White Label»), både i Norge og resten av Norden. Distribusjon foregår gjennom strategiske partnere som selger produktene under eget eller Tennants varemerke.

I det baltiske markedet foregår distribusjonen gjennom lokalkontorer, agenter, partnere og forsikringsmeglere.

ÅRET 2008

Viktige hendelser

Gjensidiges kundebetjening i Norge ble samlet i to divisjoner, Privat og Næringsliv. Målet er å forsterke og forbedre selskapets kundebetjening ytterligere både innen salg og forsikringsoppgjør.

For å styrke konsernets posisjon i Baltikum, kjøpte Gjensidige Baltic i 2008 det litauiske forsikringselskapet Reso Europa. Selskapet har

hovedkontor i Litauen, men har også noe forretningsvirksomhet i Latvia og Polen.

I 2008 har Gjensidige realisert betydelige gevinster ved salg av eiendom og aksjer. I januar ble hovedkontorbygget på Sollerud i Oslo solgt til KLP Eiendom. Salgsavtalen inneholder en tilbakeleieavtale for en periode på minimum seks år, med en evigvarende rett til forlengelse av avtalen. Gjennom salg og tilbakeleie realiserte konsernet en regnskapsmessig gevinst på 724,4 millioner kroner. I juli solgte Gjensidige sin gjenværende eierandel i Lindorff. Salget ga en regnskapsmessig gevinst på 935,9 millioner kroner. Til sammen har konsernet realisert gevinster på 2.075 millioner kroner i forbindelse med salg av aksjene i Lindorff i 2003 og 2008.

Gjennom 2008 har Gjensidige økt sin eierandel i Storebrand ASA. Ved utløpet av året eide Gjensidige 24,33 prosent av aksjene i selskapet, og har konsesjon til å eie inntil 25 prosent.

Gjensidige har en lang historie innen livs- og pensjonsforsikringsvirksomhet, først direkte gjennom Gjensidige Livsforsikring, senere Gjensidige NOR Spareforsikring, og indirekte i Vital gjennom eierandelen i DnB NOR. I 2006 startet Gjensidige på nytt opp egen pensjonsforsikringsvirksomhet i Gjensidige Pensjon og Sparing, og samme år ervervet konsernet den første aksjeposten i Storebrand. Aksjekjøpene gjennom de to siste årene reflekterer Gjensidiges tro på livsforsikringsmarkedet generelt og de underliggende verdiene i Storebrand spesielt. Eierandelen i Storebrand vurderes som en langsiktig strategisk investering, og sammen med Gjensidiges egen satsing i pensjonsmarkedet gir den konsernet en betydelig eksponering i det norske og svenske livsforsikringsmarkedet.

I oktober 2007 vedtok generalforsamlingen å endre Gjensidiges vedtekter slik at det ble åpnet for individuelt utbytte til de norske skadeforsikringskundene. Etter utstedelse av egenkapitalbevis i desember 2007 har de norske skadeforsikringskundene 75 prosent av de økonomiske interessene i selskapet, mens egenkapitalbevis-eierne (for tiden Gjensidigestiftelsen som eiere) har 25 prosent. I 2008 besluttet generalforsamlingen for første gang å utbetale utbytte til kunder og egenkapitalbevisiere. Til sammen ble det avsatt 1.021,5 millioner kroner i utbytte for regnskapsåret 2007, hvorav 766,1 millioner kroner til kundene. Da dette var første gang kundene fikk tildelt utbytte, ble det i løpet av 2008 gjennomført omfattende markeds kampanjer med informasjon om utbyttet. Både kampanjene og kundeutbyttet ble godt mottatt i markedet.

Endringer i rammebetingelser

Gjensidige har til og med 2007 hatt skattefritak for inntekt og formue som skriver seg fra brann- og husdyrforsikring. I 2008 opphevet myndighetene skattefritaket for gjensidige brann- og husdyrforsikrings-selskap med skattemessig virkning fra samme år. Som en følge av denne endringen forventes gjennomsnittlig effektiv skattesats for konsernet å øke fra 16-18 prosent til 22-24 prosent.

REDEGJØRELSE FOR ÅRSREGNSKAPET

Gjensidige rapporterer konsolidert finansiell informasjon i henhold til internasjonale regnskapsstandards (IFRS).

I samsvar med krav i norsk regnskapslovgivning bekrefter styret at betingelsene for å avlegge regnskapet ut fra fortsatt drift, er til stede, og at dette er lagt til grunn ved utarbeidelsen av årsregnskapet.

Resultat

Gjensidige Forsikring konsern hadde et underwritingresultat for skadeforsikringsvirksomheten på 859,8 millioner kroner i 2008, mot 552,6 millioner kroner i 2007. Resultat etter skatt for konsernet ble 486,3 millioner kroner, mot 2.479,0 millioner kroner i 2007. Årsresultatet tilsvarer en egenkapitalavkastning før skatt på 1,5 prosent, mot 15,4 prosent i 2007. Combined ratio ble 94,4 prosent mot 96,1 i 2007. Den underliggende forsikringsdriften viser et godt resultat, mens resultatet av konsernets investeringsvirksomhet i stor grad er påvirket av finanskrisen, herunder verdiutviklingen på investeringen i Storebrand.

Premieutvikling

Forfalte bruttopremier ble 17.428,6 millioner kroner i 2008, mot 15.726,5 millioner kroner i 2007, tilsvarende en økning på 10,8 prosent. Deler av økningen skyldes at Gjensidige Sverige (tidligere Tennant) først ble konsolidert fra august 2007, i tillegg til at oppkjøpet av Reso Europa er konsolidert fra juni 2008. Totalt bidrar skadeforsikringsvirksomheten utenfor Norge med 2.813,2 millioner kroner i forfalt bruttopremie i 2008, mot 2.243,0 millioner kroner i 2007. Videre har segmentet Pensjon og sparing økt forfalte bruttopremier med 1.066,2 millioner kroner, fra 496,4 millioner kroner i 2007 til 1.562,6 millioner kroner i 2008.

Premieinntekt for egen regning utgjorde 15.539,9 millioner kroner, mot 14.875,9 millioner kroner i 2007, en økning på 4,5 prosent. Utviklingen innenfor de ulike segmentene er nærmere beskrevet senere i beretningen.

Erstatningskostnader

Erstatningskostnader for egen regning utgjorde 12.015,1 millioner kroner, en økning på 2,7 prosent sammenlignet med 11.695,8 millioner kroner i 2007. Skadeprosenten er redusert med 1,3 prosentpoeng i forhold til 2007, og endte på 77,3. Erstatningskostnadene i 2008 er preget av flere større skader innenfor Næringsliv. Det er igangsatt premietiltak for å motvirke denne effekten. Også for forsikringer til private husholdninger har det vært noe større skader i forbindelse med branner enn det som erfaringsmessig kan forventes. Sammenligningstallene for 2007 var også preget av flere større branner og andre storskader innen næringslivsforsikring.

Konsernet har tap / gevinster på tidligere skadeårganger. I 2008 var det en netto avviklingsgevinst på 417,3 millioner; 2,7 prosent av premieinntekter for egen regning. Tilsvarende tall i 2007 var henholdsvis 51,8 millioner (gevinst) og 0,3 prosent.

Både i 2008 og 2007 har det vært arbeidet med å videreutvikle oppgjørprosessene. Målet er å forbedre kundenes tilfredshet samtidig som selskapet reduserer sine samlede erstatningsutbetalinger. Dette skal blant annet oppnås gjennom å komme raskere i kontakt med kunden etter at skade har inntruffet, samtidig som saksbehandlingstiden reduseres betydelig gjennom forbedrede interne prosesser. Allerede fra 2007 kunne de fleste skader meldes elektronisk.

Driftskostnader

Forsikringsrelaterte driftskostnader i forhold til opptjent premie for egen regning (kostnadsandelen) utgjorde 17,7 prosent i 2008, mot 18,0 prosent året før. De forsikringsrelaterte driftskostnadene utgjorde 2.743,1 millioner kroner mot 2.684,3 millioner kroner i 2007, en økning på 2,2 prosent. Dette er en lav kostnadsvekst sett i sammenheng med en vekst i premieinntekter for egen regning på 4,5 prosent. De forsikringsrelaterte driftskostnadene i 2007 er positivt påvirket av en engangseffekt på 35,0 millioner kroner knyttet til reversering av avsetning for forventet tap på en reassuransekontrakt. Justert for denne posten har de forsikringsrelaterte driftskostnadene i konsernet kun økt med 23,8 millioner kroner fra 2007 til 2008.

Gjensidiges konsernregnskap er ikke belastet med kostnader til forskning og utvikling i 2008. Det er heller ikke aktivert slike utgifter i løpet av regnskapsåret. Morselskapet har imidlertid etablert et samarbeid med Norsk Regnesentral og SFI (Statistics for Innovation) hvor det gjennomføres prosjekter innenfor klima- og priselastisitet.

Netto finansinntekter og -kostnader

Konsernets netto finansinntekter var negative med 220,3 millioner kroner i 2008, mot positive netto finansinntekter på 2.820,3 millioner kroner året før. I netto finansinntekt for 2008 inngår realiserste gevinster på 724,4 millioner kroner og 935,9 millioner kroner knyttet til salg av henholdsvis hovedkontoret på Sollerud i Oslo og resterende eierandel i Lindorff.

Resultatet er negativt påvirket av resultateffekter av Storebrand-posten på til sammen 1.789,0 millioner kroner i 2008. Fra 10. oktober 2008 er eierandelen i Storebrand klassifisert som tilknyttet selskap, som følge av at Gjensidige kjøpte seg opp til 24,33 prosent. Resultateffekten i 2008 inkluderer resultatførte nedskrivninger på 2.050,4 millioner kroner, inntektsføring av negativ goodwill på 78,8 millioner kroner i forbindelse med det siste kjøpet, samt positiv resultatandel fra Storebrand i fjerde kvartal 2008 på 182,6 millioner kroner.

I tillegg har turbulente aksjemarkeder og utgang i kreditt-spredder satt sitt preg på resultatet. Avkastningskravet for eiendomsporteføljen er økt med 0,75 prosentpoeng i løpet av 2008, og ligger i overkant av 6,7 prosent ved utgangen av året. I tillegg er det gjort en revurdering av markedsleien som benyttes ved verddivurdering, noe som har gitt ytterligere nedskrivninger. Totalt er det gjennomført nedskrivninger av eiendomsporteføljen i 2008 på om lag 12 prosent.

Finansavkastningen ble negativ med 0,6 prosent i 2008. Finansavkastningen er beregnet som netto finansielle inntekter og kostnader (eksklusive finansinntekter i Gjensidige Bank og Gjensidige Pensjon og Sparing) i prosent av investeringsporteføljen (omfatter alle investeringsmidler i konsernet eksklusive midler i Gjensidige Bank og Gjensidige Pensjon og Sparing). Tilsvarende tall i 2007 var 6,3 prosent.

Ved utløpet av 2008 var verdien av konsernets investeringsportefølje 47.774,8 millioner kroner. 7,9 prosent av investeringsporteføljen var plassert i aksjer. 23,6 prosent var investert i pengemarked, 52,7 prosent i obligasjoner (omløpsobligasjoner og holde til forfall obligasjoner), 13,2 prosent i eiendom og 2,6 prosent i hedgefond og andre finansielle eiendeler. Eksponeringen mot aksjemarkedene var lav ved inngangen til 2008, og ble redusert ytterligere i løpet av første kvartal. Aksjeeksponeringen ved utløpet av 2008 består i hovedsak av posten i Storebrand, samt konsernets private equity-portefølje. Konsernet har ikke hatt noen direkte eksponering i investeringer knyttet mot markedet for «subprime»-boliglån i USA, men har noen mindre investeringer

via fond av hedgefond. Aksjer ga i 2008 en negativ avkastning på 32,3 prosent (inklusive avkastning på selskapets eierandel i Storebrand), omløpsobligasjoner ga en negativ avkastning på 2,3 prosent, pengemarked en positiv avkastning på 5,7 prosent og eiendom en positiv avkastning på 5,6 prosent. Holde til forfall obligasjoner ga en avkastning på 4,9 prosent i 2008.

Andre inntekter og kostnader

Virksomheten innen pensjon, sparing og bank er fortsatt i en oppstarts-fase. Pensjon og sparing hadde et negativt resultat før skatt på 133,2 millioner kroner mot et negativt resultat før skatt på 123,0 millioner kroner i 2007. Tilsvarende tall for bankvirksomheten var et negativt resultat på 85,1 millioner kroner, mot negativt 115,8 millioner kroner i 2007.

Skatt

Konsernet hadde en positiv skattekostnad på 179,1 millioner kroner i 2008, mot en skattekostnad på 541,3 millioner kroner i 2007. Den positive skattekostnaden i 2008 skyldes i hovedsak inntektsføring av en engangspost på 554,4 millioner kroner som følge av endring i den skattemessige behandlingen av Naturskadefondet. Korrigert for denne posten ville skattekostnaden for 2008 vært 375,3 millioner kroner. Den høye effektive skattesatsen i 2008 (122,2 prosent) skyldes først og fremst aksjetap som ikke er skattemessig fradragsberettiget. I 2007 utgjorde den effektive skattesatsen 17,9 prosent.

Balanse og kapitalforhold

Konsernet hadde en totalbalanse ved utløpet av 2008 på 65.551,4 millioner kroner, mot 58.159,9 millioner kroner i 2007. Veksten skyldes i hovedsak segmentene Pensjon og sparing og Bank, i tillegg til realiserde gevinster ved salg av hovedkontor på Sollerud og aksjer i Lindorff. Gjensidiges egenkapital utgjorde 19.820,0 millioner kroner per 31. desember 2008, mot 20.302,5 millioner kroner ved foregående årsskifte. Dette er en reduksjon på 2,4 prosent. Egenkapitalen er redusert med 1.021,5 millioner kroner i 2008 som følge av vedtatt utbytte for regnskapsåret 2007.

Kapitaldekningen for konsernet var 21,0 prosent ved utløpet av 2008, mot 26,1 prosent ved utløpet av 2007. Det lovmessige kravet er åtte prosent. Gjensidige har A-rating fra Standard & Poor's. Denne ble bekreftet senest i september 2008.

Gjensidige har betydelige kapitalbuffer både i forhold til interne risikomodeller og legale kapitaldekningskrav. Styret vurderer konsernets kapitalsituasjon og soliditet som sterk.

Ikke balanseførte forpliktelser og derivater

Som del av konsernets investeringsvirksomhet er det inngått avtale om å plassere inntil 1.091,0 millioner kroner i ulike private equity-investeringer utover de beløp som er balanseført. Gjensidige er utad ansvarlig for ethvert forsikringskrav som oppstår i de samarbeidende brannkassers brannforsikringsvirksomhet.

For å øke effektiviteten i kapitalforvaltningen og risikostyringen inngår konsernet jevnlig finansielle derivatkontrakter. Disse er nærmere beskrevet i noter til regnskapet.

Kontantstrøm

Netto kontantstrøm fra operasjonelle aktiviteter var negativ med 59,1 millioner kroner i 2008, mot en positiv kontantstrøm på 4.167,5 millioner kroner i 2007. Netto kontantstrøm fra virksomheten består i hovedsak av innbetalinger i form av premie og vederlag ved salg av investeringsaktiva og utbetalinger i form av skadeoppgjørskostnader, kjøp av reassuranse, administrasjonskostnader og skatt.

Netto kontantstrøm fra investeringsaktiviteter var positiv med 694,3 millioner kroner i 2008, mot negativ 3.146,8 millioner kroner i 2007. Netto kontantstrøm i 2008 inkluderer blant annet vederlag ved salg av hovedkontoret på Sollerud.

Netto kontantstrøm fra finansieringsaktiviteter var negativ med 1.901,7 millioner kroner i 2008, mot en positiv kontantstrøm på 663,4 millioner kroner i 2007. Netto kontantstrøm i 2008 var påvirket av utbetaling av utbytte for regnskapsåret 2007.

SEGMENTENE

Skadeforsikring Privat Norge

Privatområdet omfatter hovedsakelig forsikringer tilknyttet motorvogn, bolig, person og landbruk.

Premieinntekt for egen regning ble 7.911,4 millioner kroner i 2008, en økning på 2,3 prosent fra året før. Dette er en tilfredsstillende utvikling i et marked preget av lav vekst og sterk konkurranse, ytterligere skjerpet av stadig flere nyetableringer. Omorganiseringen av den norske distribusjons- og kundebetjeningsmodellen fra regioner til divisjoner forventes å styrke segmentets gjennomføringsevne og salgskraft fremover.

Skadeprosenten for segmentet ble 73,2, mot 74,3 i 2007. Resultatene er preget av en kombinasjon av noen større branner enn forventet,

samtidig som vinteren 2007/2008 ga lavere frekvens av vinterrelaterte skader enn året før. Det har imidlertid vært betydelige kostnadsøkninger gjennom året, spesielt på tjenester levert fra bygningsbransjen, og det arbeides med tiltak for å møte denne utviklingen. Kostnadsandelen endte på 18,0 prosent, som er en reduksjon på 0,7 prosentpoeng i forhold til året før. Den positive utviklingen i driftskostnadene er i henhold til vedtatte effektiviseringsplaner, både innen privatdistribusjonen og i stabs- og støtteenheter.

Combined ratio for 2008 var på 91,2 prosent, mot 93,0 i 2007. Segmentet hadde et underwriting resultat på 689,9 millioner kroner, mot 528,2 millioner kroner i 2007.

Skadeforsikring Næringsliv Norge

Det tilbys forsikringsprodukter innen hovedgruppene ansvar, bygning, person og motorvogn, samt innenfor marine/transport (havbruk, kyst og fiske).

Premieinntekt for egen regning ble 4.909,7 millioner kroner i 2008, en reduksjon på 3,2 prosent fra året før. Reduksjonen i premievolum skyldes en tydelig prioritering av lønnsomhet fremfor volum. Det er igangsatt tiltak for å få til nødvendig forbedring av lønnsomheten. Iverksettelse av nødvendige prisøkninger samt et sterkt ledelsesmessig engasjement knyttet til pris og kvalitet rundt fornyelser, er de viktigste tiltakene. Ny distribusjonsmodell gir bedre styring og gjennomføringskraft.

Skadeprosenten for segmentet ble 85,9 i 2008 mot 85,2 i 2007. Det har i 2008 vært et større innslag av storskader enn forventet. Kostnadsandelen ble 13,7 for 2008, som er en svak økning på 0,3 prosentpoeng i forhold til året før, mens de nominelle kostnadene er redusert med 9,4 millioner kroner i løpet av året. Resultatet for 2007 er påvirket av en inntektsføring på 35 millioner kroner av tidligere avsetning for forventet tap på en reassuranskontrakt. Eksklusive nevnte engangseffekter viser næringslivssegmentet en reduksjon i nominelle driftskostnader på 44,4 millioner kroner. Ny distribusjonsmodell vil forbedre kostnadsandelen fremover.

Combined ratio for 2008 var på 99,6 prosent, mot 98,6 i 2007. Segmentet hadde et underwritingresultat på 19,6 millioner kroner, mot 61,5 millioner kroner i 2007.

Skadeforsikring Øvrig Norden

Gjensidige tilbyr forsikringsprodukter i privat-, kommune- og nærings-

livsmarkedet i Sverige og Danmark. I Sverige drives virksomheten under Gjensidiges merkenavn, mens virksomheten i Danmark drives under merkenavnet Fair Forsikring, men med Gjensidiges logo. Virksomheten i Danmark er også konsernets kompetansesenter for forsikringer til kommuner og kommunal virksomhet i Norge, Sverige og Danmark, under merkenavnet KommuneForsikring. Den svenske virksomhetens norske filial er konsernets «White Label»-satsing, og drives under merkenavnet Tennant Forsikring.

Premieinntekt for egen regning ble 2.068,4 millioner kroner i 2008, en økning fra 1.685,3 millioner kroner året før. Næringslivssegmentet viser en sterk premieutvikling, mens veksten innen privatsegmentet har vært noe lavere enn forventet. I tillegg skyldes noe av veksten at Gjensidige Sverige først ble konsolidert fra august 2007.

Skadeprosenten for segmentet ble 77,6 i 2008, mot 81,7 i 2007. Erstatningskostnadene i Danmark og den norske delen av Gjensidige Sverige er preget av storskader, særlig knyttet til branner. På den annen side er skadeprosenten positivt påvirket av avviklingsgevinster i den danske virksomheten i 2008. Kostnadsandelen ble 17,0 for 2008, som er en reduksjon på 4,4 prosentpoeng i forhold til året før. Den positive kostnadsutviklingen kan tilskrives generell effektivisering av driften og gjennomført restrukturering av virksomheten.

Combined ratio for 2008 var på 94,5 prosent, mot 103,1 i 2007. Segmentet hadde et underwriting-resultat på 113,2 millioner kroner, mot et negativt underwritingresultat på 52,3 millioner kroner i 2007.

Skadeforsikring Baltikum

Gjensidige driver skadeforsikringsvirksomhet i Baltikum gjennom datterselskapet Gjensidige Baltic. Selskapet tilbyr privat- og næringslivsforsikringer, og har virksomhet både i Latvia, Litauen og Estland. Hovedkontoret er i Riga, Latvia.

Premieinntekt for egen regning ble 592,4 millioner kroner i 2008, en økning fra 360,2 millioner kroner i 2007. Deler av økningen skyldes oppkjøpet av Reso Europa, som er konsolidert fra og med 1. juni 2008, men det har også vært betydelig organisk vekst. Forsikringsmerkene i Baltikum har vært i sterk vekst i de seneste årene, men veksten ble betydelig redusert fra annet halvår i 2008. Reduksjonen skyldes forverring av den økonomiske situasjonen i de baltiske landene.

Skadeprosenten for segmentet ble 62,1 i 2008, mot 63,7 i 2007.

Gjensidige Baltic har ikke vært rammet av noen store skadehendelser i løpet av 2008. Inflasjonen i landene er høy, og selskapet har kontinuerlig fokus på hva som er riktig premienivå sett i forhold til erstatningskostnadene. Kostnadsandelen ble 31,0 for 2008, som er en forbedring på 0,6 prosentpoeng i forhold til året før. Sammenlignet med konkurrenter i Baltikum har Gjensidige Baltic en lav kostnadsandel.

Combined ratio for 2008 var på 93,2 prosent, mot 95,4 i 2007. Segmentet hadde et underwritingresultat på 37,1 millioner kroner, mot et underwritingresultat på 15,2 millioner kroner i 2007.

Pensjon og sparing

Gjensidige tilbyr et bredt spekter av pensjons-, investerings- og spareprodukter både til privat- og næringslivsmarkedet. Pensjonsproduktene omfatter blant annet tjenstepensjonsforsikring, individuell pensjonsparing, uførepensjon og forvaltning av fripoliser. Vekterfondene utgjør kjernen av spareproduktene. Gjensidiges konsept er å være en uavhengig investeringsrådgiver. Dette innebærer at Gjensidige ikke har egne fond, men knytter avtaler med de fondstilbyderne som man mener kan levere høy avkastning over tid. I tillegg kan Gjensidige også tilby aktiv forvaltning.

Fortjenestemarginen var på 1,7 prosent i 2008, mot 2,5 prosent i 2007. Nedgangen skyldes en kraftig vekst i forvaltningskapitalen som følge av tilflyttinger av pensjonsmidler hvor det ikke mottas tegningsinntekter. Fripolisene inneholder en rentegaranti. Som følge av negativ avkastning i finansmarkedene i 2008, er resultatet belastet med et tap på rentegarantien på 9,5 millioner kroner i 2008.

Forfalt bruttopremie i pensjonsvirksomheten består av spareinnskudd til privat pensjon og premie for risikoprodukter knyttet til kollektiv og individuell pensjon. Videre inngår overført premiereserve fra andre selskap for tilflyttede kontrakter. For 2008 var forfalt bruttopremie på 1.562,6 millioner kroner, mot 496,4 millioner kroner i 2007. Veksten skyldes økt premiebestand knyttet til kollektiv innskuddspensjon, samt salg av «fondspensjon» for flytting av tidligere oppsparte IPA-midler (Individuelle Pensjonsavtaler), og tilflytting av fripoliser.

Forvaltningsinntektene i sparevirksomheten var 14,7 millioner kroner i 2008, mot 9,4 millioner kroner i 2007. Økningen skyldes større forvaltningsinntekter som følge av mer kapital til forvaltning.

Samlet hadde segmentet en netto tilgang på 18.702 nye kunder i

2008. Totalt antall kunder ved utløpet av 2008 er 41.027, hvorav 84,4 prosent også er forsikringskunder.

Et turbulent finansmarked og den senere tids negative presseomtale rundt spareprodukter generelt, har resultert i en redusert etterspørsel etter spareprodukter, samt en dreining mot rentefond med lavere marginer. På tross av dette hadde pensjons- og sparevirksomheten en samlet kapital til forvaltning på 2.846,5 millioner kroner ved utløpet av 2008. Forvaltede pensjonsmidler regnskapsføres i konsernets balanse, mens forvaltede investeringsmidler ikke balanseføres.

Totale driftskostnader utgjorde 175,7 millioner kroner i 2008, hvorav 104,9 millioner kroner var forsikringsrelaterte. Tilsvarende tall for 2007 var henholdsvis 141,0 millioner kroner og 84,9 millioner kroner. Kostnadsutviklingen er som forventet.

Resultat før skatt i 2008 ble et underskudd på 133,2 millioner kroner, mot et underskudd på 123,0 millioner kroner i 2007. Virksomheten er i en oppbyggingsfase, og resultatet er på linje med forventningene.

Bank

Gjensidige Bank ble lansert i januar 2007. Selskapet har hovedkontor i Førde, og har inngått et langvarig, strategisk samarbeid med Sparebanken Sogn og Fjordane. Gjensidige Bank er en landsdekkende nettbank rettet mot privat-, organisasjons- og landbruksmarkedet i Norge. Banken tilbyr tradisjonelle bankprodukter tilpasset elektronisk distribusjon i tillegg til telefonstøtte.

Ved utløpet av 2008 hadde banken 44.413 registrerte kunder, tilsvarende en økning på 22.169 i løpet av året. Registrerte kunder omfatter både kunder som i løpet av de seks siste månedene har registrert seg for å bli kunde (startet bli-kunde-prosessen), samt kunder som har tatt banken aktivt i bruk. 52,8 prosent av de registrerte kundene ved utløpet av 2008 er også forsikringskunder.

Netto rente- og kredittprovisjonsinntekter var 45,4 millioner kroner, mot 11,3 millioner kroner i 2007. Rentenetto målt mot gjennomsnittlig forvaltningskapital ble 0,74 prosent, mot 0,71 prosent i 2007.

Banken har en jevn økning i utlån, og brutto utlån utgjorde 6.711,4 millioner kroner ved utgangen av 2008. Utlånsporteføljen har vokst med 3.330,0 millioner kroner i løpet av året. Utlån består i all hovedsak av lån med flytende rente. Banken gir bare lån til privatkunder. Ved

utløpet av 2008 var 79,9 prosent av utlånene sikret med pant i bolig innenfor 80 prosent eller lavere av verdien. Gjennomsnittsgasjementet ligger rett i overkant av en million kroner. Det er ingen enkelt-eksponeringer over ti millioner kroner.

Bankens innskudd var på 6.131,4 millioner kroner ved utløpet av 2008, mot 1.701,1 millioner kroner ved utløpet av 2007. Banken har en god innskuddsvekst, og den prosentvise innskuddsdekningen er 91,4 prosent ved utgangen av året. Banken vil i tiden fremover ha fokus på markedsføring for å sikre en stabil kundevekst. Flere av bankens produkter inngår i Gjensidiges kundeprogrammer.

Driftskostnadene utgjorde 134,8 millioner kroner i 2008, mot 126,5 millioner kroner året før. Utviklingen er i tråd med forventningene. Det er foretatt individuelle nedskrivninger med 0,7 millioner kroner i 2008 knyttet til enkeltengasjementer. I tillegg er det foretatt gruppenedskrivninger på 6,1 millioner kroner. Tapsavsetningen utgjør 0,2 prosent av brutto utlån per 31. desember 2008.

Resultat før skatt endte med et underskudd på 85,1 millioner kroner, mot et underskudd på 115,8 millioner kroner i 2007. Virksomheten er fortsatt i en oppstartsfase, og resultatene er i tråd med forventningene. Kapitaldekningen ved utgangen av 2008 var på 18,7 prosent. Gjensidige Bank er i 2008 tilført til sammen 304,4 millioner kroner fra morselskapet i form av kapitalutvidelse og konsernbidrag.

Helserelaterte tjenester

Under merkenavnet Hjelp 24 er Gjensidige en ledende aktør innen private helsetjenester i Norge. Tilbudet omfatter bedriftshelsetjenester, trygghetsalarmtjenester, private sykehus- og spesialisttjenester, samt arbeidsmiljøkartlegging. Tjenestene leveres til privatkunder, bedrifter og til det offentlige.

Driftsinntektene innenfor helserelaterte tjenester var 503,9 millioner kroner i 2008, mot 335,5 millioner kroner i 2007. Omsetningsveksten var på hele 50,2 prosent sammenlignet med 2007. Det var en viktig milepæl for selskapet å nå en årsomsetning på 500 millioner kroner. Den sterke omsetningsøkningen skyldes en kombinasjon av oppkjøp og organisk vekst. I løpet av 2008 er det kjøpt tre nye virksomheter innenfor helserelaterte tjenester; HMT Kompetansepartner BA (konsolidert fra første kvartal 2008), Fabipartner AS (konsolidert fra andre kvartal 2008) og Sensus AS (konsolidert fra tredje kvartal 2008). I tillegg kommer et helt års omsetning fra NIMI AS, som ble kjøpt i

2007. Samlet har den oppkjøpte virksomheten bidratt med 128,0 millioner kroner i omsetning i 2008.

Segmentet oppnådde en EBITA på 41,0 millioner kroner og en EBITA-margin på 8,1 prosent i 2008. Tilsvarende tall for 2007 var henholdsvis 26,4 millioner kroner og 7,9 prosent.

RISIKOFORHOLD

Risikostyring drives på ulike steder og nivåer i organisasjonen. Konsernet har en moderat risikoprofil der ingen enkelthendelser etter styrets mening skal kunne skade selskapets finansielle stilling i alvorlig grad.

Strategisk risiko

Gjensidiges strategi, holdt opp mot resultater, markeds- og konkurransemessige forandringer og endringer i rammebetingelsene, følges opp fortløpende. Faktorer som er identifisert som kritiske for selskapets måloppnåelse, overvåkes særskilt. Den strategiske risikoen styres gjennom løpende konkurrent- og markedsovervåking, produktutvikling og planprosesser for å sikre at Gjensidige er i forkant av utviklingen innenfor forsikring.

Gjensidige har bak seg år med god forsikringslønnnsomhet og betydelig vekst. I markedet utfordres Gjensidige både av tradisjonelle norske finansaktører, som i sterkere grad satser på salg av skadeforsikring, og av nye aktører. Bortfall av forretning kombinert med en svekkelse av forsikringslønnnsomheten vil påvirke egenkapitalavkastningen og sentrale nøkkeltall negativt. I denne situasjonen er det viktig at Gjensidige raskt tilpasser seg forbrukernes krav til betjening i nye kanaler, og benytter moderne teknologi og støttesystemer effektivt. Det arbeides derfor løpende med å utvikle nye og kundetilpassede produkter og betjeningsløsninger, samtidig som organisasjon, prosesser og verdikjeder gjennomgås og standardiseres for å redusere kostnader og oppnå økt effektivitet.

Kundene stiller stadig større krav til kompetansen hos medarbeiderne. Det er en risiko for at manglende eller ikke tilpasset kompetanse vil redusere mulighetene til å realisere forretnings- og strategiske ambisjoner. Det er også sterk konkurranse om å tiltrekke seg og beholde dyktige medarbeidere. Det arbeides derfor aktivt og målrettet med kompetanseheving på alle nivåer i organisasjonen. Kompetansekrav for ulike roller er definert, og det er innført individuelle målkort for medarbeiderne. Resultatbaserte belønningsmodeller er innført for grupper av medarbeidere. Det arbeides målrettet med lederutvikling og forankring

av krav og forventninger til ledere og medarbeidere.

Forsikringsrisiko

Forsikringsrisikoen knyttet til store enkeltskader eller hendelser styres gjennom den ordinære virksomhetens fullmakter og rapporteringslinjer. Det er etablert klare retningslinjer for hvilke forsikringer som kan tegnes.

Styret fastsetter årlig rammer for konsernets reassuransesprogram. Rammene fastsettes ut fra behovet for å beskytte egenkapitalen mot skadehendelser utover et beløp som anses forsvarlig, samt behovet for å redusere resultatsvingninger. Forsikringsrisikoen vurderes som moderat med de reassuransedekninger konsernet har kjøpt.

Finansiell risiko

Gjensidige har 47,8 milliarder kroner i finansielle investeringer. Disse består hovedsakelig av rentebærende plasseringer, eiendom, aksjer og strategiske eierposter i datterselskaper og tilknyttede selskaper, og er utsatt for endringer i makroøkonomiske faktorer.

Etter flere år med god og stabil vekst internasjonalt, er situasjonen nå preget av høy grad av usikkerhet, negativ vekst og turbulente finansmarkeder. Aksjemarkedene falt dramatisk gjennom 2008, og det er høyst usikkert hvordan utvikling vil være i 2009.

Gjennom styrets fastsettelse av strategisk aktivaallokering og en dynamisk risikostyringsmodell, er det gitt rammer som muliggjør en rask tilpasning til endrede makroøkonomiske forutsetninger samtidig som legale krav overholdes.

Oppfølgingen av kurs-, rente- og valutarisiko foregår dels gjennom «stresstester» der bufferkapitalen til enhver tid skal være tilstrekkelig til å tåle samtidige kraftige fall i aksje- og obligasjonskurser. For nærmere opplysninger om renterisiko og stresstester vises det til note 3 i årsregnskapet.

Det er utarbeidet rammer for nødvendig tilgang på likvide midler. Disse blir det tatt hensyn til i den strategiske aktivaallokeringen. Likviditetsrisikoen anses som meget lav.

Konsernet er også utsatt for kredittisiko gjennom plasseringer i obligasjons- og pengemarkedet og i utlån. Styret har gitt rammer for kredittvirksomheten. Kreditt-tapene har til nå vært helt ubetydelige.

Utestående krav mot konsernets reassurandører kan representere en betydelig kredittisiko. Motpartsrisiko i reassuransemarkedet vurderes løpende. Konsernets reassurandører skal minimum ha en Standard & Poor's rating A eller tilsvarende fra et av de andre velrenommerede ratingselskapene.

Styret har vurdert risikoen for tap på utlån, garantiansvar og andre fordringer, og det er foretatt nødvendige avsetninger i regnskapet.

Operasjonell risiko

Operasjonell risiko er risikoen for tap som skyldes svakheter eller feil ved prosesser og systemer, feil begått av ansatte, eller eksterne hendelser. For å redusere risikoen er det lagt vekt på å organisere virksomheten med veldefinerte og klare rapporteringslinjer og ansvarsforhold. Det er etablert faste rutiner for gjennomføring av risikovurdering, og styret behandler årlig status i den etablerte internkontrollen. Den etablerte compliance-funksjonen vurderer, gir råd om, overvåker og rapporterer konsernets compliance-risiko.

Diskusjon av etiske problemstillinger gjennomføres i ledergrupper og på medarbeidersamlinger. Dette forventes å redusere risikoen for brudd på rutiner og retningslinjer, samtidig som det bidrar til å skape et godt arbeidsmiljø. Ansatte har også undertegnet egen datadisiplin-erklæring knyttet til bruk av konsernets informasjon og IT-systemer.

Gjensidiges interne revisjonsfunksjon er på vegne av styret gitt rollen å se etter og vurdere hvorvidt risikostyringen og internkontrollen fungerer som forutsatt.

For ytterligere beskrivelse av selskapets risikostyring vises det til eget kapittel om Risiko- og kapitalstyring i årsrapporten.

GOD VIRKSOMHETSSTYRING

God eierstyring og selskapsledelse er et prioritert område for styret. I forbindelse med utstedelse av egenkapitalbevis og forberedelse til den planlagte børsnoteringen har selskapet foretatt betydelige endringer i styringsmodellen. Det er gjort et omfattende arbeid for å tilpasse Gjensidiges styringsmodell og vedtekter til en situasjon med nye eiere og krav til transparens. Styret har lagt Norsk anbefaling for eierstyring og selskapsledelse (av 4. desember 2007) til grunn i arbeidet, og har tilpasset seg denne innenfor alle områder så langt det er mulig. Det er lagt stor vekt på at de to eiergruppene – norske skadeforsikringskunder og egenkapitalbevisiere – skal likebehandles økonomisk. Det

er innarbeidet hensiktsmessige mekanismer for minoritetsbeskyttelse. Egenkapitalbeviserne har bedre beskyttelse for sin innskutte kapital enn den opptjente egenkapitalen.

Gjensidiges oppfyllelse av den norske anbefalingen er nærmere beskrevet i eget kapittel i årsrapporten.

SAMFUNNSANSVAR

Gjensidiges samfunnsansvar berører ledelse og styring av konsernet, mennesker og kompetanse, forvaltning, drift og forretning. Gjensidige skal kjennetegnes av høy etisk standard. Gjensidiges samfunnsansvar har basis i selve grunntanken for opprettelsen av selskapet; å gi kundene økonomisk trygghet og sikring.

En beskrivelse av Gjensidiges sosiale og miljømessige samfunnsbidrag fremgår av egen omtale i årsrapporten.

EKSTERNT MILJØ

Forurensning av det ytre miljøet som en følge av konsernets virksomhet er minimal. Konsernets miljøtiltak er rettet mot energiøkonomisering, redusert reisevirksomhet gjennom økt bruk av videomøter, standardiserte printere/kopimaskiner med tosidig trykk og en ansvarlig behandling av avfall. For å redusere papirforbruket arbeides det også med tiltak for å øke bruk av elektroniske forsikringsdokumenter.

Gjensidiges hovedkontor på Sollerud ble miljøfyrtårnsertifisert i løpet av 2008. Målet er å miljøfyrtårnsertifisere også øvrige større kontorlokasjoner. Gjensidige har arbeidet med å skaffe seg kunnskap om klimaendringene og konsekvensene disse kan medføre, og har derfor ansatt en egen klimaforsker. Gjensidige har nå kjøpt klimavoter for å bli klimanøytral for den norske virksomheten.

Styret er ikke kjent med at Gjensidiges bygg og anlegg inneholder PCB-holdige produkter.

Når det gjelder arbeid og tiltak rundt miljø, vises det også til egen beskrivelse i årsrapporten.

PERSONALOMRÅDET

Demografi og likestilling

Konsernet hadde 3.640 medarbeidere ved utløpet av 2008. I den norske skadeforsikringsvirksomheten var det 2.060 medarbeidere per 31. desember 2008. Som følge av omleggingen av den norske

distribusjonen, ble selgerne fra Gjensidige Pensjon og Sparing overført til Gjensidige Forsikring i Norge med virkning fra 1. juni 2008, noe som påvirker utviklingen i antall ansatte i den norske skadevirksomheten. Antall ansatte i Baltikum har økt i løpet av 2008, i hovedsak som følge av oppkjøpet av Reso Europa.

Kjønnsfordelingen i Gjensidige Forsikring er 52,2 prosent menn og 47,8 prosent kvinner. Andelen menn har økt noe i forhold til 2007. I 2008 ble det ansatt 194 nye medarbeidere (ikke medregnet ansatte i oppkjøpte virksomheter). Av de nyansatte var 103 menn og 91 kvinner, med en gjennomsnittsalder på 34,7 år. I samme periode sluttet 264 medarbeidere (149 kvinner og 115 menn), hvilket gir en turnover på 12,6 prosent.

Bemanning	Gjensidige	Gjensidige konsern
2008	2.060	3.640
2007	2.033	3.460
2006	2.242	3.497
2005	2.272	2.611
2004	2.261	2.451

Gjennomsnittsalderen i morselskapet er 45,1 år (45,7 år i 2007), og gjennomsnittsansieniteten er 12,9 år (13,8 i 2007).

Samarbeidet med ansatte og Finansforbundet har vært godt. Det har vært avholdt regelmessige møter i Samarbeids- og arbeidsmiljøutvalget. Styret anser det interne arbeidsmiljøet for å være godt.

Det er et mål å øke andelen kvinnelige ledere i de øverste ledergruppene. Flere kvinner i Gjensidige har derfor deltatt i Futura, som er finansnæringsens eget lederutviklingsprogram for kvinnelige toppledere.

Av konsernledelsens åtte medlemmer er en kvinne. I styret er kvinneandelen uendret fra 2007, og 5 av 12 medlemmer er kvinner. Av 199 ledere er vel 35,7 prosent kvinner, som er tilsvarende nivå som i 2007.

Attraktiv arbeidsplass

Gjensidige skal fremstå som en attraktiv arbeidsgiver både internt og eksternt. Undersøkelser gjennomført i 2008 både blant egne ansatte og eksterne viser at de ansatte har et mer positivt bilde av Gjensidige som arbeidsgiver enn eksterne. På bakgrunn av undersøkelsen utarbeides det et «arbeidsgiverløfte» som vil bli benyttet i forbindelse med annonsering og annen markedsføring av Gjensidige som arbeidsgiver.

Rekrutteringsprosessen er gjennomgått og forenklet med sikte på å gjøre den enkelte leder bedre i stand til å ivareta alle kandidater. Innenfor distribusjonen er det gjort et evalueringsarbeid for å finne frem til egenskaper hos de kunderådgiverne som lykkes best både objektivt sett i form av salgsresultater, og sett i forhold til leders subjektive vurdering.

For å understøtte tiltak knyttet til arbeidsmiljø, medarbeiderutvikling, ledelsesutvikling og belønning benyttes ulike typer målinger. Målet er at ledelsen i størst mulig grad kan fatte sine beslutninger på bakgrunn av forskningsbasert kunnskap, og etablere tiltak som stimulerer de driverne som har størst effekt på arbeidsmiljø og resultater.

Det gjennomføres derfor i samarbeid med BI en undersøkelse av effekten av Gjensidiges bonussystem for selgere innenfor privat-, landbruks- og næringslivsmarkedet. Formålet med bonussystemet er at dette skal føre til økt motivasjon og økt salg. Undersøkelsen ble første gang gjennomført våren 2007, og avsluttes våren 2009. Resultatet av undersøkelsen vil være et viktig bidrag til evalueringen av bonussystemet. Noen justeringer er allerede gjort på bakgrunn av funn i undersøkelsen.

Gjensidige har også deltatt i undersøkelsen «Det nye arbeidslivet», som er gjennomført i regi av STAMI (Statens arbeidsmiljøinstitutt).

For Gjensidiges del er hovedfunnene at de ansatte:

- har en relativt høy arbeidsbelastning, men at de i liten grad opplever at den går ut over privatlivet
- opplever høy rolleklarhet, noe som betyr at den enkelte vet hvilke oppgaver han/hun har
- opplever liten grad av rollekonflikt, dvs. at man ikke trenger å gjøre ting i strid med retningslinjer og etiske normer
- får god støtte fra sine ledere og kolleger
- opplever arbeidsmiljøet som godt

Samtidig viser undersøkelsen at de som har vært med på begge spørre-rundene, er mer skeptiske til endringer og føler mindre jobbtrykk enn de som bare har deltatt på den siste undersøkelsen. Undersøkelsen reflekterer også at det har vært relativt store endringer i Gjensidige i perioden mellom første og andre undersøkelse. Resultatene fra denne undersøkelsen stemmer godt overens med de funnene Gjensidige selv har gjort i sin egen årlige personaltilfredshetsundersøkelse.

Det er også igangsatt et arbeid som ser på opplevde krav til kompetanse og satsing på kompetanseutvikling, og hvordan dette påvirker

driverne som indre og ytre motivasjon, arbeidsinnsats og kvalitet.

Antall søkere til konserntreinee-programmet i 2008 gikk noe ned sammenlignet med året før, men kvaliteten på søkerne var meget høy. Det gjennomføres et strukturert program for å vurdere finalekandidatene gjennom caseoppgaver, ulike tester og intervjuer, og utvelgelsesprosessen fikk en god evaluering av kandidatene i etterkant.

Kompetanseutvikling

Det gjennomføres en betydelig intern opplæringsaktivitet, og antall kursdøgn i 2008 var 4.756 (2.485 i 2007). Medarbeidere deltar også på eksterne kurs og opplæringsaktiviteter, blant annet studiepoeng-givende kurs i regi av handelshøyskolen BI. I tillegg kommer e-læringskurs, hvor det er etablert 48 kurs som har vært benyttet til sammen 19.500 timer, samt 11 læringsportaler for markedsmessige kampanjer med en samlet brukstid på 3.300 timer.

Ledelsesutvikling og medarbeiderprogrammet

Gjensidige arbeider helhetlig med utvikling av ledere og medarbeidere.

Ledelse er en nøkkelfaktor for å kunne omgjøre strategi til handling, og ledelsesutvikling utgjør derfor et viktig ledd i Gjensidiges organisasjonsutviklingsarbeid. Konsernet har utviklet en egen ledelsesplattform som gir uttrykk for organisasjonens forventninger til ledelse. Denne brukes som et verktøy i forhold til utvikling av egen ledelse og utgjør kjernen i Gjensidiges lederutviklingsprogram. Høsten 2008 har ledere i Gjensidige deltatt på en to dagers samling der temaet var beslutnings-taking.

Medarbeiderprogrammet skal legge til rette for dialog rundt felles mål og utfordringer, samt å inspirere alle medarbeidere til bevisstgjøring rundt egen situasjon og utvikling. Vinteren og våren 2008 ble det gjennomført samlinger for alle ansatte. Samlingene er senere fulgt opp av miniprosesser i mindre grupper.

HMS og sykefravær

Nettverket for HMS (Helse, Miljø og Sikkerhet) i Gjensidige er ytterligere forbedret i 2008, og det er utpekt medarbeidere på ulike steder i konsernet som har ansvar for å følge opp arbeidet. For å få et bilde på om arbeidsmiljøaktiviteten er i samsvar med egne og myndighetenes krav til systematisk HMS-arbeid, er det gjennomført en rekke interne HMS-revisjoner. Formålet med å gjennomføre disse revisjonene er å oppnå et løft i hele organisasjonen med henblikk på helse, miljø og

sikkerhetsarbeid gjennom å dokumentere den systematiske HMS-aktiviteten i avdelingene i form av risikovurdering, kartlegging og handlingsplan.

Sykefraværsoppfølgingen har vært godt ivaretatt, og samspillet mellom leder, bedriftshelsetjenesten Hjelp24 og HMS-funksjonen har hatt en positiv utvikling, spesielt gjennom utarbeidelse av oppfølgingsplaner. Flere avdelinger har hatt betydelige reduksjoner i sitt totale sykefravær i løpet av de siste årene. Dialogen mellom konsernets eget HMS-nettverk, IA-kontakter, NAV-Trygd og NAV-Arbeid er ytterligere styrket, slik at koordineringen og kvaliteten på sykefraværsoppfølgingen har hatt en god utvikling.

Ved utløpet av 2008 lå gjennomsnittlig sykefravær i den norske virksomheten på 4,7 prosent. Dette er en nedgang på 0,5 prosentpoeng fra året før. Målet er å ha et sykefravær på under 4 prosent. Tiltak for å redusere sykefraværet gjennomføres i samarbeid med bedriftshelsetjenesten.

Konsernet har ikke vært utsatt for personskader, materielle skader eller ulykker av betydning i 2008.

Det er i samarbeid med Finansforbundet igangsatt et prosjekt for å øke nærvær og for å kunne innfri forpliktelser knyttet til avtalen om inkluderende arbeidsliv, samt gjennomgå mulige tilpasninger for den enkelte i forhold til alder og ulike faser i livet.

Mangfold

Gjensidiges rundt en million kunder representerer et tverrsnitt av den norske befolkningen, både når det gjelder kjønn, etnisk opprinnelse og utdanningsbakgrunn. Det er derfor naturlig at det arbeides for at konsernets ansatte skal bestå av representanter fra de ulike gruppene i befolkningen. Ikke minst ligger det i dette en erkennelse av at mangfold er positivt for innovasjonsevne, arbeidsmiljø og for fremtidig verdiskaping. Det er derfor gjennomført et prosjekt «Kultur-Etnisitet-Forsikring», der kunnskap om mangfold og inkludering skal være med på å synliggjøre verdien av mangfold i Gjensidiges organisasjon. Det er etablert et eget likestillings- og inkluderingsutvalg som blant annet har jobbet videre med tiltak for bedre utnyttelse av seniorressursene.

FREMTIDSUTSIKTER

Vekst innenfor skadeforsikring forventes først og fremst å komme fra virksomhetene utenfor Norge. For det norske skadeforsikringsmar-

kedet forventes veksten i premievolum i hovedsak å komme fra allerede gjennomførte premietiltak. Forsikringslønnssomheten i 2009 forventes å være på nivå med 2008. Arbeidet med å redusere erstatnings- og administrasjonskostnadene frem mot 2011 er påbegynt, og det forventes en viss effekt allerede i 2009.

De etablerte satsingene innenfor pensjon, sparing og bank har utviklet seg i tråd med forventningene, og vil på sikt styrke konsernets posisjon og gi vekstgrunnlag i Norge. Den gjennomførte omorganiseringen av distribusjonsmodellen i det norske markedet vil bidra til at de nye produktene i større grad enn tidligere blir en naturlig del av kundedialogen med Gjensidiges kunder.

Avkastningen i finansmarkedene var ikke tilfredsstillende i 2008. Kredittkrisen, kombinert med forventet negativ vekst i de største og viktigste økonomiene, gjør at det knytter seg betydelig usikkerhet til utviklingen i 2009. Uroen i finansmarkedene forventes å sette sitt preg også på Gjensidiges finansresultater i 2009.

Teknologisk utvikling og nye krav fra kundene gir grunnlag for løpende effektivisering, nye samarbeidsformer selskaper imellom og nye betjeningskonsepter. Stadig flere kunder foretrekker en kombinasjon av internett og telefon som kjøps- og betjeningskanaler. Gjensidige vil utvikle sine betjeningskanaler løpende i samsvar med kundenes ønsker.

En fremtidig børsnotering av Gjensidiges egenkapitalbevis på Oslo Børs vil øke konsernets fleksibilitet med hensyn til å finansiere videre vekst.

Endring i rammevilkår vil generelt kunne påvirke Gjensidiges virksomhet. Det er ikke vedtatt nye rammebetingelser som vil få stor betydning for virksomheten i 2009, men det er en rekke initiativ som over tid vil få betydning. Det gjelder særlig EUs solvensprosjekt for forsikringsselskaper Solvency II. I regi av EU pågår Solvency II-prosjektet, som vil medføre en komplett ny standard for solvens og regulering av europeiske forsikringsselskaper. Solvency II vil bidra til forbedret kvantifisering av risiko og kapitalbehov for forsikringsselskaper, og generelt forsterke risikostyringen. Det nye regelverket, som forventes å tre i kraft i 2012, vil gi større insentiv for selskaper til å måle og styre alle risikoer på en konsistent måte. Gjensidige følger utviklingen aktivt, og har blant annet deltatt i de kvantitative konsekvensberegningene. I 2008 er det gjennomført en forstudie for å avdekke hvordan konsernet bør forberede seg for å møte de nye kravene. Konklusjonen fra forstudien er at Gjensidige er godt posisjonert for å tilfredsstille

de nye kravene. Solvency II vil også innebære nye krav til hvordan risikostyringen i virksomheten organiseres og gjennomføres, og krav til rapportering både til tilsynsmyndigheter og eksternt.

Banklovkommisjonen har nylig avgitt en utredning (NOU 2008:20) med tilhørende forslag til ny lov for skadeforsikringsselskaper. Utredningen inneholder ikke forslag som antas å ville innebære vesentlig endring av virksomheten slik den drives i dag. Lovinitiativet er til behandling i Finansdepartementet, og vil trolig ende i et lovforslag i år eller neste år.

Banklovkommisjonen har også nylig avgitt en utredning (NOU 2009:2) som vil ha betydning for egenkapitalbevis og eventuelle fremtidige strukturelle endringer. Banklovkommisjonen bygger i stor grad på Gjensidiges tenkning rundt egenkapitalbevis, og legger opp til lovfesting, noe som gir en enda mer robust ramme rundt dette egenkapital-instrumentet. Også dette lovinitiativet er til behandling i Finansdepartementet, og vil kunne ende i et lovforslag allerede i vårsesjonen i år.

Det er normalt en betydelig usikkerhet knyttet til vurderinger av fremtidige forhold, men styret er av den oppfatning at konsernet står godt rustet til å møte konkurransen i årene fremover.

HENDELSER ETTER BALANSEDAGEN

Det har ikke inntrådt noen vesentlige hendelser etter utløpet av 2008.

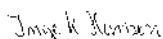
DISPONERING AV RESULTAT FØR ANDRE RESULTATKOMPONENTER

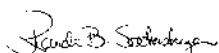
Styret har vedtatt en utbyttepolitikk som vil danne grunnlag for de utbytteforslag som fremmes for generalforsamlingen. Gjensidige skal ha en konkurransedyktig utbyttepolitikk i forhold til sammenlignbare investeringer. Ved fastsettelse av størrelsen på årlig utbytte skal det tas hensyn til konsernets kapitalbehov, herunder kapitaldekningskrav, samt konsernets mål og strategiske planer. Med mindre kapitalbehovet tilsier noe annet, er styrets mål at mellom 50 og 80 prosent av årets resultat etter skatt utdeles som utbytte.

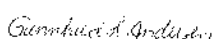
Styret foreslår at det ikke utbetales utbytte for 2008 som en følge av at bundne midler i selskapsregnskapet for Gjensidige Forsikring BA ikke gir muligheter for dette innenfor årets overskudd. Morselskapets resultat før andre resultatkomponenter på 519,3 millioner kroner foreslås derfor overført med 129,8 millioner kroner til Utjevningsfond (klasse I) og 389,5 millioner kroner til Opptjent egenkapital (klasse II). Andre resultatkomponenter, som fremgår av resultatoppstillingen på side 145 og note 13 side 167, er innregnet direkte i egenkapitalen og inngår derfor ikke i resultatdisponeringen. Etter disponering av resultat før andre resultatkomponenter utgjør morselskapets frie egenkapital 10.580,0 millioner kroner.

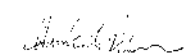
Styret vil rette en takk til alle ansatte i konsernet for god innsats i 2008.

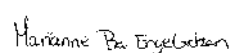
11. mars 2009
Styret i Gjensidige Forsikring BA

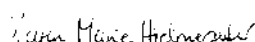

Inge K. Hansen
Styreleder


Randi B. Sætershagen
Nestleder

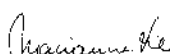

Gunnhild H. Andersen

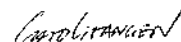

Hans-Erik F. Andersson

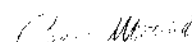

Marianne Bø Engebretsen


Karen Marie Hjeltnes


Kjetil Kristensen

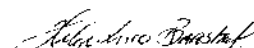

Marianne Lie


Cato Litangen


Gunnar Mjåtvædt


Hans Ellef Wettre


Tor Øvre


Helge Leiro Baastad
Konsernsjef

REGNSKAP OG NOTER 2008

GJENSIDIGE FORSIKRING KONSERN

	Side
Konsolidert resultatregnskap.....	82
Konsolidert oppstilling over innregnede inntekter og kostnader	83
Konsolidert balanse.....	84
Konsolidert kontantstrømpstilling	85

Noter

1 Regnskapsprinsipper	86
2 Bruk av estimater	92
3 Styling av forsikringsrisiko og finansiell risiko	93
4 Segmentinformasjon.....	114
5 Immaterielle eiendeler	116
6 Aksjer i tilknyttede selskaper.....	118
7 Eiendom, anlegg og utstyr	119
8 Investerings eiendommer	120
9 Finansielle eiendeler	121
10 Finansielle derivater og sikringsbokføring	123
11 Utlån og fordringer	125
12 Kontanter og kontantekvivalenter	126
13 Konsolidert oppstilling over endringer i egenkapital	126
14 Forsikringsforpliktelser og gjenforsikringsandel	128
15 Pensjon	129
16 Avsetninger og andre forpliktelser	131
17 Skatt.....	131
18 Kostnader	133
19 Lønn og godtgjørelser	134
20 Netto inntekter og kostnader fra finansielle eiendeler	136
21 Gevinst og tap av valutaomregning	137
22 Andre inntekter	137
23 Betingede eiendeler og betingede forpliktelser	137
24 Transaksjoner med nærstående parter	138
25 Hendelser etter balansedagen	140
26 Kapitaldekning	140
27 Solvensmargin	141
28 Bundne midler	141
29 Aksjer og andeler.....	141

GJENSIDIGE FORSIKRING BA

	Side
Resultatregnskap.....	144
Balanse.....	146
Kontantstrømpstilling	148

Noter

1 Regnskapsprinsipper	149
2 Bruk av estimater	154
3 Styling av forsikringsrisiko og finansiell risiko	155
4 Premieinntekter og erstatningskostnader mv. i skadeforsikring	155
5 Immaterielle eiendeler	157
6 Aksjer i datterselskaper og tilknyttede selskaper.....	158
7 Eiendom, anlegg og utstyr	159
8 Investerings eiendommer	160
9 Finansielle eiendeler	161
10 Finansielle derivater og sikringsbokføring	164
11 Utlån og fordringer	165
12 Kontanter og kontantekvivalenter	166
13 Oppstilling over endringer i egenkapital	167
14 Forsikringsforpliktelser og gjenforsikringsandel	169
15 Pensjon	170
16 Avsetninger og andre forpliktelser	172
17 Skatt.....	172
18 Kostnader	174
19 Lønn og godtgjørelser	175
20 Netto inntekter fra investeringer	177
21 Gevinst og tap av valutaomregning	178
22 Aksjer og andeler.....	179
23 Betingede eiendeler og betingede forpliktelser	180
24 Transaksjoner med nærstående parter.....	181
25 Hendelser etter balansedagen	182
26 Kapitaldekning.....	182
27 Solvensmargin	183
28 Bundne midler	183
Erklæring fra styret og daglig leder.....	184
Revisjonsberetning	185
Kontrollkomiteens uttalelse	186
Representantskapets uttalelse	187

KONSOLIDERT RESULTATREGNSKAP

Millioner kroner	Noter	1.1.-31.12.2008	1.1.-31.12.2007
Premieinntekter m.v.			
Forfalte bruttopremier		17.428,6	15.726,5
Avgitte gjenforsikringspremier		(321,1)	(250,3)
Forfalt premie for egen regning		17.107,5	15.476,2
Endring i avsetning for ikke opptjent bruttopremie		(1.505,4)	(658,6)
Endring i gjenforsikringsandel av ikke opptjent bruttopremie		(62,2)	58,3
Sum premieinntekter for egen regning	4	15.539,9	14.875,9
Allokert investeringsavkastning overført fra ikke-teknisk regnskap		1.344,1	1.475,1
Erstatningskostnader			
Betalte bruttoerstatninger		(11.085,9)	(10.156,3)
Gjenforsikringsandel av betalte bruttoerstatninger		64,0	206,4
Endring i brutto erstatningsavsetning		(836,4)	(1.533,5)
Endring i gjenforsikringsandel av bruttoerstatningsavsetninger		(156,9)	(212,5)
Sum erstatningskostnader for egen regning		(12.015,1)	(11.695,8)
Premierabatter og andre gevinstavtaler		(7,6)	(20,0)
Forsikringsrelaterte adm. kostnader inkl. salgskostnader	15, 18, 19	(2.754,2)	(2.720,9)
Mottatte provisjoner for avgitt gjenforsikring		11,1	36,6
Sum forsikringsrelaterte driftskostnader		(2.743,1)	(2.684,3)
Resultat av teknisk regnskap før merverdiavskrivninger		2.118,2	1.950,8
Merverdiavskrivninger - immaterielle eiendeler		(94,6)	(103,3)
Resultat av teknisk regnskap		2.023,6	1.847,5
Inntekter fra finansielle eiendeler			
Inntekter fra tilknyttede selskaper		188,2	39,6
Inntekter fra og verdiregulering av bygninger og faste eiendommer	8	(292,2)	881,4
Inntekter fra andre finansielle eiendeler		2.626,9	1.597,7
Urealiserte gevinster og reversering av urealiserte tap på omløpsmidler		50,8	82,8
Gevinst ved realisasjon av finansielle eiendeler		6.897,1	3.645,8
Sum inntekter fra finansielle eiendeler	20	9.470,8	6.247,2
Kostnader knyttet til finansielle eiendeler			
Administrasjonskostnader knyttet til bygninger og faste eiendommer		(108,1)	(137,7)
Administrasjonskostnader knyttet til finansielle eiendeler		(39,0)	(56,9)
Rentekostnader		(831,7)	(619,7)
Andre kostnader knyttet til finansielle eiendeler		(59,0)	(71,7)
Urealiserte tap og reversering av urealiserte gevinster på omløpsmidler		(2.938,1)	(940,4)
Tap ved realisasjon av finansielle eiendeler		(5.715,1)	(1.600,6)
Sum kostnader knyttet til finansielle eiendeler	20	(9.691,1)	(3.427,0)
Netto finansinntekter / (-kostnader)	20	(220,3)	2.820,3
Allokert investeringsavkastning overført til teknisk regnskap		(1.344,1)	(1.475,1)
Andre inntekter	22	538,5	380,0
Andre kostnader		(690,5)	(552,4)
Resultat før skattekostnad		307,2	3.020,3
Skattekostnad	17	179,1	(541,3)
ÅRETS RESULTAT		486,3	2.479,0
Resultat per egenkapitalbevis (basis og utvannet)		1,57	8,03

KONSOLIDERT OPPSTILLING OVER INNREGNEDE INNTEKTER OG KOSTNADER

Millioner kroner	1.1.-31.12.2008	1.1.-31.12.2007
Omregningsdifferanse	152,6	(137,0)
Endring i eiendeler tilgjengelig for salg	105,9	(430,6)
Egenkapitalendringer i tilknyttet selskap	(89,4)	
Aktuarielle gevinster og tap på pensjon	(407,9)	(431,5)
Skatt på egenkapitalposter og andre egenkapitalposter	291,4	105,5
Inntekter og kostnader innregnet direkte i egenkapital	52,6	(893,7)
Årets resultat	486,3	2.479,0
Sum innregnede inntekter og kostnader	538,9	1.585,3

DETTE ER GJENSIDIGE

VIRKSOMHETEN

PERSPEKTIV

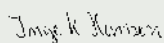
STYRING

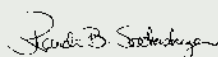
RESULTATER

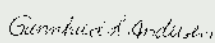
KONSOLIDERT BALANSE

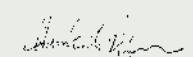
Millioner kroner	Noter	31.12.2008	31.12.2007
EIENDELER			
Goodwill	5	1.763,4	1.424,8
Immaterielle eiendeler	5	1.027,6	1.022,3
Aksjer i tilknyttede selskaper	6	2.662,9	186,6
Eierbenyttet eiendom	7	330,7	1.017,5
Anlegg og utstyr	7	324,7	366,9
Investerings eiendommer	8	5.618,9	6.041,7
Finansielle eiendeler			
Finansielle derivater	9, 10	289,8	279,1
Finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet	9	23.547,9	23.361,8
Finansielle eiendeler som holdes til forfall	9	13.683,7	8.885,6
Utlån og andre fordringer	9, 11	7.170,2	3.850,0
Eiendeler tilgjengelig for salg	9		2.765,9
Eiendeler i livsforsikring med investeringsvalg		1.421,7	497,5
Gjenforsikringsdepoter		0,7	0,6
Gjenforsikringsandel av brutto forsikringsforpliktelser i skadeforsikring	14	390,8	302,6
Fordringer i forbindelse med direkte forretninger og gjenforsikringer	11	3.213,3	3.159,3
Andre fordringer	11	436,0	376,7
Forskuddsbetalte kostnader og opptjente ikke mottatte inntekter	11	657,7	528,7
Kontanter og kontantekvivalenter	12, 28	3.011,6	4.092,3
SUM EIEDELER		65.551,4	58.159,9
EGENKAPITAL OG FORPLIKTELSE			
Egenkapital			
Egenkapitalbevis kapital		3.860,0	3.860,0
Annen kapital		15.960,0	16.442,5
Sum egenkapital	13	19.820,0	20.302,5
Avsetning for forpliktelser			
Avsetning for ikke opptjent bruttopremie	14	6.760,9	6.060,2
Brutto erstatningsavsetning	14	25.561,5	23.147,1
Avsetning til premierabatter		45,1	38,4
Pensjonsforpliktelser	15	1.426,3	1.233,3
Andre avsetninger for forpliktelser	16	94,8	248,7
Finansielle forpliktelser			
Finansielle derivater	10	863,7	39,6
Innskudd fra og forpliktelser overfor kunder, bank	16	6.131,4	1.701,1
Andre forpliktelser	16	2.104,2	2.995,9
Utsatt skatt	17	681,9	1.424,1
Forpliktelser i forbindelse med forsikring	16	357,6	269,2
Avsatt ikke utbetalt utbytte		81,6	
Avsetning i livsforsikring med investeringsvalg	16	1.421,7	497,5
Påløpte kostnader og mottatte ikke opptjente inntekter	16	200,9	202,3
Sum forpliktelser		45.731,4	37.857,4
SUM EGENKAPITAL OG FORPLIKTELSE		65.551,4	58.159,9

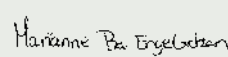
11. mars 2009
Styret i Gjensidige Forsikring BA

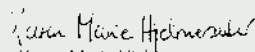

Inge K. Hansen
Styreleder


Randi B. Sætershagen
Nestleder

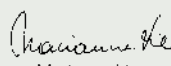

Gunnhild H. Andersen

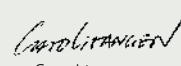

Hans-Erik F. Andersson

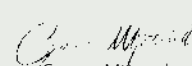

Marianne Bø Engebretsen


Karen Marie Hjeltnes

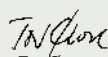

Kjetil Kristensen

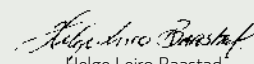

Marianne Lie


Cato Litangen


Gunnar Mjåvæd


Hans Elløf Wettre


Tor Øvre


Helge Leiro Baastad
Konsernsjef

KONSOLIDERT KONTANTSTRØMOPPSTILLING

Millioner kroner	1.1.-31.12.2008	1.1.-31.12.2007
Kontantstrømmer fra operasjonelle aktiviteter		
Netto innbetalte premier	17.445,7	15.295,2
Netto utbetalte erstatninger	(11.011,8)	(9.952,1)
Betalte driftskostnader inklusive provisjoner	(2.896,2)	(2.602,1)
Netto innbetalinger / utbetalinger på utlån og innskudd	1.181,9	(1.611,7)
Netto innbetalinger / utbetalinger fra investeringer		
Aksjer og andeler	3.266,2	367,3
Obligasjoner og sertifikater	(6.633,2)	(294,9)
Finansielle derivater og andre finansielle instrumenter	(2.163,1)	620,2
Investeringseiendommer	(427,8)	1.214,8
Renter og øvrige finansinntekter	985,9	804,5
Netto innbetalinger / utbetalinger eiendomsdrift	258,7	337,2
Netto andre inntekter og kostnader	76,0	12,2
Betalte skatter	(141,2)	(23,1)
Netto kontantstrøm fra operasjonelle aktiviteter	(59,1)	4.167,5
Kontantstrømmer fra investeringsaktiviteter		
Utbetalinger ved kjøp av datterselskap	(525,1)	(2.769,6)
Netto kjøp og salg av eierbenyttet eiendom	1.445,9	3,3
Netto kjøp og salg av anlegg og utstyr	(226,5)	(380,5)
Netto kontantstrøm fra investeringsaktiviteter	694,3	(3.146,8)
Kontantstrømmer fra finansieringsaktiviteter		
Utbetalt utbytte	(939,9)	
Utbetaling av renter på innlån	(62,9)	(46,8)
Netto innbetalinger / utbetalinger vedrørende lån	(899,0)	710,2
Netto kontantstrømmer fra finansieringsaktiviteter	(1.901,7)	663,4
Netto kontantstrøm for perioden	(1.266,5)	1.684,1
Effekt av valutakursendringer på kontanter og kontantekvivalenter	122,0	(0,8)
Netto endring i kontanter og kontantekvivalenter	(1.144,6)	1.683,3
Beholdning av kontanter og kontantekvivalenter ved periodens begynnelse	4.092,3	2.271,3
Innfusjonerte, kjøpte og solgte selskaper	63,9	137,8
Korrigert beholdning ved periodens begynnelse	4.156,2	2.409,1
Beholdning av kontanter og kontantekvivalenter ved periodens slutt	3.011,6	4.092,3
Netto endring i kontanter og kontantekvivalenter	(1.144,6)	1.683,3

DETTE ER GJENSIDIGE

VIRKSOMHETEN

PERSPEKTIV

STRYKING

RESULTATER

NOTER

NOTE 1 – REGNSKAPSPRINSIPPER

RAPPORTERINGSENHET

Gjensidige Forsikring BA er et gjensidig eid selskap hjemmehørende i Norge. Selskapets hovedkontor er lokalisert i Drammensveien 288, Oslo, Norge. Konsernregnskapet til Gjensidige Forsikring konsern (konsernet) per 31. desember 2008 og for året som helhet består av Gjensidige Forsikring BA og datterselskap og konsernets andeler i tilknyttede selskap. Aktivitetene i konsernet er skadeforsikring, pensjon og sparing, bank og helserelaterte tjenester. Konsernet driver virksomhet i Norge, Sverige, Danmark, Latvia, Litauen og Estland.

Regnskapsprinsippene som benyttes i konsernregnskapet er beskrevet nedenfor. Prinsippene er konsistente i hele konsernet, med unntak av en tillatt forskjell etter IFRS 4 om forsikringskontrakter. Se beskrivelse under punkt vedrørende Erstatningsavsetninger i skadeforsikring.

GRUNNLAG FOR UTARBEIDELSE

Samsvarserklæring

Konsernregnskapet er avlagt i samsvar med EU-godkjente IFRS-er og tilhørende fortolkningsuttalelser som skal anvendes per 31. desember 2008, samt de ytterligere opplysningskrav som følger av årsregnskapsforskriften for forsikringsselskaper (FOR 1998-12-16 nr 1241) med hjemmel i regnskapsloven.

De IFRS-er og fortolkningsuttalelser som er utgitt frem til 11. mars 2009 og som ikke er obligatoriske å anvende per 31. desember 2008, det vil si endringer i IAS 1, IAS 23, IFRS 2, IAS 27, IAS 32, forbedringer i IFRS-er, IFRIC 12, IFRIC 13, IFRIC 18, revidert IFRS 3, endringer i IAS 39, IFRIC 16 og IFRIC 17, antas, basert på de vurderinger som er gjort så langt, ikke å få vesentlig effekt for rapporterte tall, med unntak av IAS 1 som kan gi endringer i oppstillingsplanen. Av godkjente IFRS-er som ikke er obligatoriske å ta i bruk før perioder som begynner fra og med eller etter 1. januar 2009, er IFRS 8 tatt i bruk fra 1. januar 2008.

Grunnlag for måling

Konsernregnskapet er utarbeidet på grunnlag av historisk kost, med unntak av følgende:

- derivater måles til virkelig verdi
- finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet måles til virkelig verdi
- finansielle eiendeler tilgjengelige for salg måles til virkelig verdi
- investeringseiendommer måles til virkelig verdi

Funksjonell valuta og presentasjonsvaluta

Konsernregnskapet presenteres i norske kroner, som er Gjensidige Forsikring sin funksjonelle valuta. All finansiell informasjon er presentert i norske kroner, med mindre annet er angitt.

Som følge av avrundingsdifferanser kan det være at tall og prosentsetninger ikke alltid lar seg summere helt nøyaktig.

SEGMENTRAPPORTERING

I henhold til IFRS 8, er virksomhetssegmentene fastsatt basert på konsernets interne organisasjonsmessige ledelsesstruktur og den interne rapporteringsstrukturen til konsernets øverste beslutningstaker. I Gjensidige Forsikring konsern er konsernledelsen ansvarlig for å evaluere og følge opp segmentenes resultater og er definert som konsernets øverste beslutningstaker i betydningen til IFRS 8. I kontrast til den tidligere rapporteringsstrukturen, rapporterer Gjensidige syv virksomhetssegmenter, som uavhengig følges opp av ledere som er ansvarlige for de respektive segmentene avhengig av hvilket produkt og tjeneste som er tilbudt, distribusjons- og oppgjørskanaler, merke- og kundeprofiler. Identifikasjonen av segmentene er basert på at det finnes ledere per segment som rapporterer direkte til konsernledelsen / konsernsjef og som er ansvarlig for segmentresultatene under deres ledelse. Basert på dette presenterer Gjensidige følgende virksomhetssegmenter:

- Skadeforsikring Privat Norge
- Skadeforsikring Næringsliv Norge
- Skadeforsikring Øvrig Norden
- Skadeforsikring Baltikum
- Pensjon og sparing
- Bank
- Helserelaterte tjenester

Prinsipper for innregning og måling i Gjensidiges segmentrapportering er basert på regnskapsprinsippene etter IFRS slik de er fastsatt i konsernregnskapet.

Sammenligningstall er endret på tilsvarende måte.

Prisfastsetting mellom segmentene er gjennomført på armlengdes avstand.

KONSOLIDERINGSPRINSIPPER

Datterselskaper

Datterselskap er selskap der Gjensidige Forsikring har bestemmende innflytelse, som vil være selskaper der Gjensidige Forsikring enten direkte eller indirekte via datterselskaper eier mer enn 50 prosent av de stemmeberettigede aksjene. Datterselskapene inkluderes i konsernregnskapet fra den dagen kontroll oppnås og til den opphører. Datterselskapenes regnskapsprinsipper er endret ved behov, for å samsvare med konsernets valgte prinsipper.

Tilknyttede selskaper

Tilknyttet selskap er selskap hvor konsernet har betydelig innflytelse, men ikke kontroll, over finansielle og driftsmessige prinsipper. Normalt vil dette foreligge når konsernet har mellom 20 og 50 prosent av stemmerettene i et annet selskap. Tilknyttede selskaper innregnes ved bruk av egenkapitalmetoden. Konsernets investering inkluderer goodwill ved overtakelse, redusert for akkumulert tap ved verdifall. Konsernregnskapet inkluderer konsernets andel av inntekter, kostnader og egenkapitalbevegelser, etter omarbeiding til konsernets regnskapsprinsipper, fra det tidspunkt betydelig innflytelse ble etablert, og frem til innflytelsen opphører.

Transaksjoner eliminert ved konsolidering

Konserninterne mellomværende og transaksjoner, samt urealiserte inntekter og kostnader fra konserninterne transaksjoner, elimineres i konsernregnskapet. Urealiserte gevinster fra transaksjoner med selskap regnskapsført etter egenkapitalmetoden elimineres mot investeringen i samsvar med konsernets eierandel. Urealiserte tap elimineres på samme måte, men kun i den grad det ikke er påviste verdifall.

Virksomhetssammenslutninger

Virksomhetssammenslutninger regnskapsføres etter oppkjøpsmetoden. Anskaffelseskost for virksomhetssammenslutningen måles til virkelig verdi på dato for overtakelsen av overtatte eiendeler, pådratte forpliktelser og egenkapitalinstrumenter utstedt av konsernet i bytte for kontroll av overtatte selskap, og eventuelle kostnader direkte henførbare til virksomhetssammenslutningen.

Hvis verdien, etter en revurdering av konsernets andel i netto virkelig verdi av identifiserbare eiendeler, forpliktelser og betingede forpliktelser overstiger anskaffelseskostnaden ved virksomhetssammenslutningen, blir det overskytende umiddelbart innregnet i resultatregnskapet.

INNREGNING AV INNTEKTER OG KOSTNADER

Forsikringspremier i skadeforsikring

Forsikringspremier inntektsføres i takt med forsikringsperioden. Forfalt bruttopremie omfatter alle beløp selskapet har mottatt eller har til gode for forsikringsavtaler hvor forsikringsperioden er påbegynt før periodens avslutning. Ved periodeslutt foretas en tidsavgrensning hvor forfalt premie som vedrører neste år periodiseres under *Endring i avsetning for ikke opptjent bruttopremie* i resultatregnskapet.

Gjenforsikring

Premie for avgitt gjenforsikring reduserer forfalt bruttopremie, og periodiseres i takt med forsikringsperioden. Premie for mottatt gjenforsikring klassifiseres som forfalte bruttopremier, og periodiseres i takt med forsikringsperioden.

Forsikringspremie livsforsikring

Premieinntekter omfatter årets forfalte bruttopremier og inkluderer tilskudd til innskuddspensjonsordninger, risikopremie og administrasjonsavgift. Fra totalen trekkes fordelingen til innskuddspensjonsordninger, premiereserve og risikopremie ut. Det rapporterte premiebeløpet inneholder den gjestående balansen.

Renteinntekter og -kostnader i tilknytning til finansielle eiendeler

For alle finansielle instrumenter målt til amortisert kost, resultatføres renteinntekter og -kostnader ved hjelp av effektiv rente-metoden, og beregningen hensyntar alle gebyrinntekter og direkte henførbare kostnader som er en integrert del av den effektive renten.

Allokert investeringsavkastning

Allokert investeringsavkastning beregnes på grunnlag av gjennomsnittet av de forsikringstekniske avsetningene gjennom året. Ved beregningen benyttes gjennomsnittlig rente på statsobligasjoner med gjestående løpetid lik tre år. Gjennomsnittlig forsikringsteknisk rente for 2008 og 2007 er av Kredittilsynet beregnet til henholdsvis 4,6 prosent og 4,8 prosent. Allokert investeringsavkastning overføres fra det ikke-tekniske til det tekniske regnskapet.

Erstatningskostnader

Erstatningskostnadene består av betalte bruttoerstatninger redusert med gjenforsikringsandel, i tillegg til endring i brutto erstatningsavsetning, også redusert med gjenforsikringsandel. Direkte og indirekte skadebehandlingskostnader inngår i erstatningskostnadene. Erstatningskostnadene inneholder avviklingstap/-gevinst basert på tidligere års avsetninger.

Forsikringsrelaterte driftskostnader

Forsikringsrelaterte driftskostnader består av forsikringsrelaterte

administrasjonskostnader og salgskostnader redusert med mottatte provisjoner for avgitt gjenforsikring.

VALUTA

Transaksjoner i utenlandsk valuta

Hvert selskap i konsernet fastsetter sin funksjonelle valuta, og transaksjoner i enhetenes regnskap er målt i datterselskapets funksjonelle valuta.

Transaksjoner i utenlandsk valuta omregnes til funksjonell valuta for de respektive konsernselskapene med valutakurs på transaksjonstidspunktet.

På rapporteringstidspunktet omregnes monetære valutaposter til funksjonell valuta med valutakurs på balansedagen. Ikke-monetære poster i utenlandsk valuta som måles til historisk kost, omregnes til funksjonell valuta med valutakurs på transaksjonstidspunktet. Ikke-monetære poster i utenlandsk valuta som måles til virkelig verdi, omregnes til funksjonell valuta med valutakurs på det tidspunkt da virkelig verdi ble fastsatt.

Valutakursdifferanser knyttet til omregningen innregnes i resultatet, med unntak av differanser som oppstår ved omregning av egenkapitalinstrumenter tilgjengelig for salg, finansielle forpliktelser øremerket til sikring av nettoinvestering i en utenlandsk virksomhet, og kontantstrømsikring som tilfredsstiller kriteriene for sikringsbokføring. Disse innregnes direkte i egenkapitalen.

Utenlandsk virksomhet

Utenlandske virksomheter som har andre funksjonelle valutaer omregnes til norske kroner ved å omregne resultatregnskapet til gjennomsnittskurser for perioden, og ved å omregne balansen til valutakurs på rapporteringstidspunktet. Enhver valutakursdifferanse innregnes som en separat del av egenkapitalen. Ved avhendelse av den utenlandske virksomheten, innregnes den akkumulerte valutakursdifferansen som er innregnet direkte i egenkapitalen relatert til den avhendede virksomheten, i resultatet, når gevinst eller tap ved salget innregnes.

Valutagevinst eller -tap på fordringer og gjeld mot en utenlandsk virksomhet, hvor oppgjør verken er planlagt eller sannsynlig i overskuelig fremtid, vurderes som en del av nettoinvesteringen i den utenlandske virksomheten, og innregnes direkte i egenkapital.

Goodwill, som oppstår ved oppkjøp av en utenlandsk virksomhet, og virkelig verdi justeringer på balanseført verdi av eiendeler og forpliktelser som oppstår ved oppkjøp av den utenlandske virksomheten, behandles som eiendeler og forpliktelser i den utenlandske virksomheten.

MATERIELLE EIENDELER

Eiendom, anlegg og utstyr

Innregning og måling

Eiendom, anlegg og utstyr vurderes til anskaffelseskost, fratrukket akkumulerte avskrivninger og akkumulerte tap ved verdifall. Anskaffelseskost inkluderer utgifter som er direkte henførbare til kjøp av eiendelen. Når utstyr eller vesentlige enkeltdele har ulik utnyttbar levetid, innregnes de som separate komponenter.

Eierbenyttet eiendom er definert som eiendom brukt av Gjensidige i utøvelsen av sin virksomhet. Hvis eiendommene er brukt både til selskapets egen bruk og som investeringseiendommer, er klassifisering av eiendommene foretatt basert på faktisk bruk av eiendommene.

Etterfølgende utgifter

Etterfølgende utgifter inkluderes i eiendelens balanseførte verdi og innregnes som en eiendel, men kun når det er sannsynlig at de fremtidige økonomiske fordelene tilknyttet eiendelen vil tilflyte konsernet, og utgiften tilknyttet eiendelen kan måles pålitelig. Alle andre reparasjoner og vedlikehold er innregnet i resultatet i perioden de er påløpt. Hvis den etterfølgende utgiften er påløpt for å erstatte en del av eiendom, anlegg og utstyr, aktiveres utgiften og balanseført verdi av det som erstattes fraregnes.

Gjensidige kan komme til å delta i renovering, vesentlige oppgraderinger og nye byggeprosjekter. Kostnaden på disse innregnes etter samme prinsipper som for en kjøpt eiendel.

Avskrivning

Avskrivning innregnes i resultatet basert på lineær avskrivning over den forventede utnyttbare levetiden på hver del av eiendom, anlegg og utstyr. Tomter avskrives ikke. Den forventede utnyttbare levetiden for inneværende og sammenlignbare perioder er som følger

- eiendom 10-50 år
- anlegg og utstyr 3-10 år

Avskrivningsmetoder, forventet utnyttbar levetid og restverdi fastsettes årlig. En eiendels balanseførte verdi er gjenstand for verdifall hvis gjenvinnbart beløp er lavere enn balanseført verdi.

Investerings eiendommer

Eiendom som leies ut eller er rene investeringsobjekter, eller begge deler klassifiseres som investerings eiendommer. Disse eiendommene benyttes ikke i produksjon, levering av varer eller tjenester, eller til administrative formål.

Investerings eiendommer vurderes til virkelig verdi, og alle verdiendringer innregnes i resultatet.

Virkelig verdi baseres på markedspriser, eventuelt justert for forskjeller i type, lokasjon eller tilstand til den enkelte eiendom. Der markedspriser ikke er tilgjengelig vurderes eiendommene individuelt ved at antatt fremtidig netto kontantstrøm diskonteres med avkastningskravet for den enkelte investering. I netto kontantstrøm er det tatt hensyn til eksisterende leiekontrakter og forventninger om fremtidige leieinntekter basert på dagens utleiemarked. Avkastningskravet fastsettes ut fra forventet fremtidig risikofri rente og en individuelt fastsatt risikopremie, avhengig av utleiesituasjonen og byggets beliggenhet og standard. Det foretas også en vurdering mot observerte markedspriser. Verdsettelsen er utført både av eksternt og intern ekspertise, som har betydelig erfaring i å verdsette tilsvarende eiendommer i geografiske områder hvor konsernets investerings eiendommer er lokalisert.

Ved førstegangsinnregning vurderes investerings eiendommene til virkelig verdi, det vil si kjøpesum inkludert direkte henførbare kostnader ved kjøpet.

Investerings eiendommer avskrives ikke.

Ved bruksendring og reklassifisering til eierbenyttet eiendom, benyttes virkelig verdi på reklassifiseringstidspunktet som anskaffelseskost for etterfølgende måling.

IMMATERIELLE EIENDELER

Goodwill

Goodwill som oppstår ved overtakelse av datterselskap representerer anskaffelseskost ved overtakelsen fratrasket virkelig verdi av konser-

nets andel av det overdratte selskapets identifiserbare eiendeler, forpliktelser og betingede forpliktelser på oppkjøpstidspunktet. Goodwill innregnes første gang til kostpris og vurderes i etterfølgende perioder til anskaffelseskost fratrasket akkumulerte tap ved verdifall.

Goodwill som oppstår ved overtakelse av datterselskap avskrives ikke, men testes for verdifall årlig eller oftere, dersom det er indikasjoner på verdifall.

Kundeportefølje, varemerker, internt utviklede IT-systemer og andre immaterielle eiendeler

Kundeportefølje, varemerker, internt utviklede IT-systemer og andre immaterielle eiendeler som er anskaffet separat eller som en gruppe, vurderes til anskaffelseskost fratrasket akkumulerte avskrivninger og akkumulerte tap ved verdifall. Nye immaterielle eiendeler balanseføres kun i den grad fremtidige økonomiske fordeler knyttet til eiendelen er sannsynlig og kostnad knyttet til eiendelen kan måles pålitelig.

Utviklingskostnader (både internt og eksternt generert) aktiveres bare hvis utviklingskostnaden kan måles pålitelig, produktet eller prosessen er teknisk og økonomisk mulig, det vil generere fremtidige økonomiske fordeler og konsernet har intensjon om og tilstrekkelige ressurser til å ferdigstille utviklingen og til å bruke eller selge eiendelen.

Avskrivninger er innregnet i resultatet lineært basert på den forventede utnyttbare levetiden for hver immateriell eiendel, fra det tidspunkt de er tilgjengelige for bruk. Den estimerte utnyttbare levetiden for inneværende og sammenlignbare perioder er som følger:

- kundeportefølje 10 år
- varemerker 1-10 år
- internt utviklede IT-systemer 5-8 år
- andre immaterielle eiendeler 5-10 år

Avskrivningsperiode og avskrivningsmetode revurderes årlig. Eiendelen nedskrives dersom gjenvinnbart beløp er mindre enn balanseført verdi.

VERDIFALL

Ikke-finansielle eiendeler

Konsernet vurderer indikatorer for verdifall på balanseført verdi av materielle og immaterielle eiendeler på hver rapporteringsdato dersom hendelser eller endringer i forutsetninger indikerer at balanseført verdi ikke er gjenvinnbar. Indikatorer som vurderes som vesentlige for konsernet og som kan utløse testing for verdifall er som følger

- vesentlig resultatsvikt i forhold til historiske eller forventede fremtidige resultater
- vesentlige endringer i konsernets bruk av eiendelene eller overordnet strategi for virksomheten
- vesentlige negative trender for bransjen eller økonomien
- andre eksterne eller interne indikatorer

Dersom slike indikatorer eksisterer må gjenvinnbart beløp for eiendelen eller en kontantstrømgenererende enhet estimeres.

Goodwill testes for verdifall årlig. Den årlige testingen av goodwill utføres i tredje kvartal.

Gjenvinnbart beløp er det høyeste av virkelig verdi fratrasket salgsutgifter og bruksverdi. Ved vurdering av bruksverdi neddiskonteres estimerte fremtidige kontantstrømmer til nåverdi med en markedsbasert diskonteringsrente, som reflekterer tidsverdien av penger og eiendels-spesifikk risiko. I vurderingen grupperes eiendeler i den minste identifiserbare gruppen av eiendeler som genererer inngående kontantstrømmer,

som i all vesentlighet er uavhengige av inngående kontantstrømmer fra andre eiendeler eller grupper av eiendeler (kontantstrømgenererende enhet). Goodwill allokteres til den kontantstrømgenererende enheten som forventes å få fordeler av virksomhetssammenslutningen.

Tap ved verdifall innregnes i resultatet dersom balanseført verdi for en eiendel eller kontantstrømgenererende enhet overstiger beregnet gjenvinnbart beløp. Ved innregning av tap ved verdifall knyttet til kontantstrømgenererende enheter reduseres først balanseført verdi av goodwill, og deretter foretas en forholdsmessig fordeling på balanseført verdi av hver enkelt eiendel i den kontantstrømgenererende enheten. Tidligere innregnede tap ved verdifall reverseres dersom forutsetningene for tap ved verdifall ikke lenger er til stede. Tap ved verdifall reverseres kun i den utstrekning gjenvinnbart beløp ikke overstiger det som ville vært balanseført verdi på reverseringstidspunktet dersom et tap ved verdifall ikke hadde vært innregnet.

Tap ved verdifall på goodwill reverseres ikke i etterfølgende perioder. Ved avhendelse av en kontantstrømgenererende enhet, vil tilhørende goodwill inkluderes i beregningen av gevinst eller tap ved avhendelse.

FORSIKRINGSTEKNISKE AVSETNINGER

Avsetning for ikke opptjent bruttopremie

Avsetningen for ikke opptjent bruttopremie er en periodisering av forfalte premier. Avsetningen er relatert til de uopptjente delene av den forfalte premien. Det er ikke gjort fradrag for kostnader av noe slag før den forfalte premien er periodisert.

For forsikringer innen gruppelev i næringslivsmarkedet består avsetningen for ikke opptjent bruttopremie i tillegg av avsetning for fullt betalt dødsfallsforsikring (etter utbetaling av uførekapital).

Brutto erstatningsavsetning i skadeforsikring

Erstatningsavsetningen skal dekke forventede fremtidige erstatningsutbetalinger for skadetilfeller som på balansetidspunktet er inntruffet, men ikke ferdig oppgjort. Dette inkluderer både meldte saker (RBNS – reported but not settled) og skader som er inntruffet, men ikke meldt (IBNR – incurred but not reported). Avsetningene knyttet til kjente skader er individuelt vurdert av oppgjørsapparatet, mens IBNR-avsetningene er basert på erfaringstall, hvor man tar utgangspunkt i den tiden det tar fra en skade inntreffer (skadedato) til den meldes (meldt dato). Basert på erfaringer og porteføljens utvikling utarbeides det en statistisk modell for å beregne omfanget av etteranmeldte skader. Modellens godhet måles ved å beregne avvik mellom tidligere etteranmeldte skader og etteranmeldte skader som er estimert av modellen.

Tilstrekkelighetstest

Det gjennomføres en årlig test for å kontrollere at nivået på avsetningene er tilstrekkelige sammenlignet med selskapets forpliktelser. Gjeldende estimat på fremtidige erstatningsutbetalinger for det forsikringsansvaret selskapet har på rapporteringstidspunktet, samt tilhørende kontantstrømmer er benyttet ved utførelsen av testen. Dette omfatter både skader som er inntruffet før rapporteringstidspunktet (erstatningsavsetningen) og skader som inntreffer fra rapporteringstidspunktet til neste hovedforfall (premieavsetningen). Eventuelt avvik mellom opprinnelig avsetning og tilstrekkelighetstesten medfører avsetning for ikke avløpt risiko.

Avsetninger i livsforsikring

Forsikringstekniske avsetninger for livs- og pensjonsforsikring i Gjensidige Pensjonsforsikring er premiereserve, erstatningsavsetning og tilleggsavsetning.

De forsikringstekniske avsetningene knyttet til investeringsvalgporteføljen bestemmes av markedsverdien på de finansielle eiendelene. Investeringsvalgporteføljen er ikke utsatt for investeringsrisiko relatert til kundemidlene, da kundene ikke garanteres noen avkastning. I tillegg kommer en portefølje med fripoliser som har en gjennomsnittlig årlig avkastningsgaranti på 3,8 prosent på eiendelene.

Gjenforsikringsandel av brutto forsikringsforpliktelser

Gjenforsikringsandel av brutto forsikringsforpliktelser er klassifisert som eiendel i balansen. Gjenforsikringsandel av ikke opptjente premier og gjenforsikringsandel av erstatningsavsetninger er inkludert i gjenforsikringsandel av brutto forsikringsforpliktelser. Gjenforsikringsandelen er redusert med forventet tap på krav basert på objektive bevis for verdifall.

FINANSIELLE INSTRUMENTER

Innregning og fraregning

Finansielle eiendeler og forpliktelser innregnes når Gjensidige blir part i instrumentets kontraktmessige vilkår. Førstegangsinnregning er til virkelig verdi. For instrumenter som ikke måles til virkelig verdi over resultatet, tillegges transaksjonskostnader som er direkte henførbare til anskaffelsen eller utstedelsen av den finansielle eiendelen eller den finansielle forpliktelsen. Etter førstegangsinnregning måles instrumentene som beskrevet nedenfor.

Finansielle eiendeler fraregnes når de kontraktmessige rettighetene til kontantstrømmer fra de finansielle eiendelene utløper, eller når konsernet overfører den finansielle eiendelen i en transaksjon hvor all eller tilnærmet all risiko og fortjenestemuligheter knyttet til eierskap av eiendelen overføres.

Finansielle eiendeler klassifiseres i en av følgende kategorier

- til virkelig verdi over resultatet
- tilgjengelig for salg
- investeringer som holdes til forfall
- utlån og fordringer
- derivater

Til virkelig verdi over resultatet

Finansielle eiendeler klassifiseres som til virkelig verdi over resultatet dersom de holdes for omsetning eller øremerkes til dette ved førstegangsinnregning. Alle finansielle eiendeler og forpliktelser kan øremerkes til virkelig verdi over resultatet dersom

- klassifiseringen reduserer en mismatch i måling eller innregning som ellers ville ha oppstått som følge av ulike regler for måling av eiendeler og forpliktelser
- de finansielle eiendelene inngår i en portefølje som løpende måles og rapporteres til virkelig verdi

Gjensidige har en investeringsportefølje som løpende styres og måles til virkelig verdi. Dette er i tråd med styrets godkjente risiko- og investeringsstrategi og informasjon basert på virkelig verdi rapporteres regelmessig til konsernledelsen og styret.

Finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet måles til virkelig verdi på rapporteringstidspunktet. Endringer i virkelig verdi innregnes i resultatet.

Tilgjengelig for salg

Finansielle eiendeler tilgjengelig for salg er ikke-derivative finansielle eiendeler som ved førstegangsinnregning har blitt plassert i denne kategorien, eller som ikke har blitt plassert i noen annen kategori. Etter

førstegangsinnregning måles finansielle eiendeler i denne kategorien til virkelig verdi, og gevinst eller tap innregnes direkte i egenkapital, med unntak av tap ved verdifall, som innregnes i resultatet.

Investeringer som holdes til forfall

Investeringer som holdes til forfall er ikke-derivative finansielle eiendeler med faste eller planlagte betalinger i tillegg til en fast forfallsdato, som en virksomhet har intensjoner om og evne til å holde til forfall med unntak av

- de som virksomheten har klassifisert som til virkelig verdi over resultatet ved førstegangsinnregning
- de som tilfredsstiller definisjonen på utlån og fordringer

Investeringer som holdes til forfall måles til amortisert kost ved hjelp av effektiv rente-metoden, redusert med eventuelle tap ved verdifall.

Utlån og fordringer

Utlån og fordringer er ikke-derivative finansielle eiendeler med faste eller planlagte betalinger. Utlån og fordringer måles til amortisert kost ved hjelp av effektiv rente-metoden, redusert med eventuelle tap ved verdifall.

Som et skadeforebyggende tiltak er det gitt rentefrie lån til finansiering av brannvarslingsanlegg i landbruket. Lånene nedbetales gjennom å benytte den rabatt på forsikringen som innvilges ved installering av brannvarslingsanlegg.

Derivater

Finansielle derivater benyttes i styringen av aksje-, rente- og valuta-eksponeringen for å oppnå ønsket risiko og avkastning. Instrumentene benyttes både til handelsformål og for å sikre andre balanseposter. All handel av finansielle derivater foregår innenfor strengt definerte rammer.

Alle derivater måles til virkelig verdi ved førstegangsinnregning, med etterfølgende måling til virkelig verdi ved verdiendringer.

Konsernet bruker finansielle derivater, blant annet til å sikre valutarisiko som oppstår gjennom eierskap av utenlandske datterselskaper med annen funksjonell valuta.

Sikringsbokføring er implementert fra andre kvartal på det største datterselskapet. Gevinster og tap på sikringsinstrumentet relatert til den effektive del av sikringen innregnes direkte i egenkapitalen, mens gevinster og tap relatert til den ineffektive delen innregnes i resultatet. Dersom datterselskapet avhendes vil de akkumulerte verdiene av gevinster og tap innregnet direkte i egenkapitalen overføres til resultatet. Der hvor sikringsbokføring ikke er implementert, medfører det en usymmetrisk behandling av sikringsobjekt og sikringsinstrument.

Virkelig verdi

Virkelig verdi er det beløp en eiendel kan omsettes for eller en forpliktelse kan gjøres opp til i en transaksjon gjennomført på armlengdes avstand mellom velinformerte, villige parter. Alle finansielle instrumenter måles til virkelig verdi ved førstegangsinnregning. Normalt vil virkelig verdi av et finansielt instrument ved førstegangsinnregning være transaksjonsprisen. Det beste estimatet på virkelig verdi er kvoterte priser i et aktivt marked. I etterfølgende perioder vil den virkelige verdien av finansielle instrumenter måles til virkelig verdi basert på kvoterte priser i aktive markeder som er basert på kjøpspriser for eiendeler og salgspriser for utstedte forpliktelser.

Når uavhengige priser ikke er tilgjengelige, fastsettes virkelig verdi ved benyttelse av verdsettelsesmetoder med referanse til observerbare markedsdata. Disse inkluderer sammenligning med lignende instrumenter hvor observerbare markedspriser eksisterer, nylig utførte markedstransaksjoner på armlengdes avstand mellom velinformerte og villige parter, diskonterte kontantstrømanalyser, opsjonspringsmodeller og andre verdsettelsesteknikker som normalt brukes av markedsdeltakere.

Virkelig verdi kan også fastsettes gjennom bruk av verdsettelsesteknikker basert på forutsetninger som ikke er støttet av priser fra nylige markedstransaksjoner eller observerbare markedsdata. For finansielle instrumenter hvor dette er aktuelt, er virkelig verdi fastsatt mer skjønnsmessig. Ikke observerbare markedsdata i denne sammenheng betyr at det er lite eller ingen oppdaterte markedsdata tilgjengelig til å fastsette på hvilket nivå en armlengdes avstand transaksjon sannsynligvis ville ligget på, og at verdien derfor må fastsettes med utgangspunkt i annen tilgjengelig informasjon.

Amortisert kost

Etter førstegangsinnregning måles investeringer som holdes til forfall, utlån og fordringer og finansielle forpliktelser som ikke måles til virkelig verdi til amortisert kost ved hjelp av effektiv rente-metoden. Ved beregning av effektiv rente estimeres fremtidige kontantstrømmer, og alle kontraktsmessige vilkår ved det finansielle instrumentet tas i betraktning. Honorarer betalt eller mottatt mellom partene i kontrakten og transaksjonskostnader som kan henføres direkte til transaksjonen, inngår som en integrert komponent ved fastsettelsen av den effektive renten.

VERDIFALL PÅ FINANSIELLE EIENDELER

Utlån, fordringer og investeringer som holdes til forfall

For finansielle eiendeler som ikke måles til virkelig verdi vurderes det på rapporteringstidspunktet om det foreligger objektive bevis for at det har vært en reduksjon i den virkelige verdien av eiendeler eller gruppe av eiendeler. Objektive bevis kan være informasjon om betalingsanmerkninger, mislighold, utsteder eller lånetaker i finansielle vanskeligheter, konkurs eller observerbare data som indikerer at det er en målbar reduksjon i fremtidige kontantstrømmer fra en gruppe finansielle eiendeler, selv om reduksjonen ennå ikke kan knyttes til en individuell finansiell eiendel.

Det vurderes først om det eksisterer objektive bevis på verdifall på finansielle eiendeler som individuelt sett er vesentlige. Finansielle eiendeler som ikke er individuelt vesentlige eller som vurderes individuelt, men som ikke er utsatt for verdifall, vurderes gruppevis med hensyn til verdifall. Eiendeler med likeartede kredittrisikokarakteristikker grupperes sammen.

Dersom det foreligger objektive bevis for at en eiendel er utsatt for verdifall, beregnes tap ved verdifall til forskjellen mellom eiendelens balanseførte verdi og nåverdien av estimerte fremtidige kontantstrømmer neddiskontert med den opprinnelige effektive renten.

Tap ved verdifall reverseres dersom reverseringen objektivt kan knyttes til en hendelse som finner sted etter at tapet ble innregnet.

Tilgjengelig for salg

For finansielle eiendeler tilgjengelig for salg foretas en kvartalsvis vurdering av hvorvidt eiendelen er utsatt for tap ved verdifall.

Dersom en reduksjon i virkelig verdi av en eiendel klassifisert som

tilgjengelig for salg, sammenlignet med anskaffelseskost, er vesentlig (20 prosent) eller har vart mer enn ni måneder, blir akkumulerte tap ved verdifall – målt til forskjellen mellom anskaffelseskost og nåværende virkelig verdi, fratrasket tap ved verdifall på den finansielle eiendelen som tidligere har blitt innregnet i resultatet – fjernet fra egenkapitalen og innregnet i resultatet selv om den finansielle eiendelen ikke har blitt fraregnet.

Tap ved verdifall som er innregnet i resultatet reverseres ikke i resultatet, men i egenkapitalen.

UTBYTTE

Utbytte fra investeringer innregnes når konsernet har en ubetinget rett til å motta utbyttet. Avgitt utbytte innregnes som en forpliktelse fra det tidspunkt generalforsamlingen vedtar utbytteutdelingen.

AVSETNINGER

Avsetninger innregnes når konsernet har en lovmessig eller underforstått plikt som et resultat av en tidligere hendelse, det er sannsynlig at dette vil medføre en utbetaling eller overføring av andre eiendeler for å gjøre opp forpliknelsen, og forpliknelsen kan måles pålitelig.

Betingede eiendeler opplyses om i note dersom en tilførsel av økonomiske fordeler er sannsynlig. En betinget forpliktelse opplyses om i note med mindre det er lite sannsynlig at den medfører en utgående kapitalstrøm.

Omstrukturering

Avsetning for omstrukturering innregnes når konsernet har godkjent en detaljert og formell omstrukturingsplan, og omstruktureringen er påbegynt eller er kunngjort. Avsetninger foretas ikke for fremtidige kostnader i tilknytning til driften.

PENSJONER

Gjensidige har både innskuddsbaserte og ytelsesbaserte pensjonsordninger for sine ansatte. Den ytelsesbaserte pensjonsordningen er lagt i en egen pensjonskasse og er lukket for nyansatte.

Den innskuddsbaserte pensjonsordningen er en ordning hvor Gjensidige betaler faste innskudd til et fond eller en pensjonskasse, og hvor selskapet ikke har noen juridisk eller underforstått forpliktelse til å betale ytterligere innskudd. Pliktige innskudd innregnes som personal-kostnader i resultatet når de påløper.

Den ytelsesbaserte pensjonsordningen er en ordning som gir de ansatte kontraktsmessige rettigheter til fremtidige pensjonsytelser. Pensjonsforpliktelser beregnes basert på en lineær opptjening og benytter forutsetninger om antall opptjeningsår, diskonteringsrente, fremtidig avkastning på pensjonsmidler, fremtidig regulering av lønn, pensjoner og ytelser fra folketrygden og aktuarielle forutsetninger for dødelighet, frivillig avgang med mer.

Pensjonsmidler måles til virkelig verdi, og er fratrasket i netto pensjonsforpliktelse i balansen. Eventuell overfinansiering balanseføres i den grad det er sannsynlig at overfinansieringen kan utnyttes.

Aktuarielle gevinster og tap relatert til den ytelsesbaserte pensjonsordningen innregnes direkte i egenkapital.

SKATT

Skattekostnad består av summen av periodeskatt og utsatt skatt.

Periodeskatt

Periodeskatt er betalbar skatt på skattepliktig inntekt for året, basert på skattesatser som var vedtatt eller i hovedsak vedtatt på rapporteringstidspunktet, og eventuelle endringer i beregnet periodeskatt for tidligere år.

Utsatt skatt

Utsatt skatt beregnes på bakgrunn av forskjeller mellom balanseførte verdier og skattemessige verdier av eiendeler og forpliktelser på rapporteringstidspunktet. Utsatt skatteforpliktelse innregnes for alle skatteøkende midlertidige forskjeller. Utsatt skattefordel innregnes for alle skattereduserende midlertidige forskjeller i den grad det er sannsynlig at det oppstår fremtidige skattepliktige inntekter som de skattereduserende midlertidige forskjellene kan utnyttes mot. Der-som utsatt skatt oppstår i forbindelse med førstegangsinnregning av en forpliktelse eller eiendel overtatt i en transaksjon som ikke er en virksomhetssammenslutning, og den ikke påvirker det finansielle eller skattemessige resultatet på transaksjonstidspunktet, vil den ikke bli innregnet.

Utsatt skatteforpliktelse innregnes for midlertidige forskjeller som følge av investeringer i datterselskaper og tilknyttede selskaper, unntatt i de tilfeller hvor konsernet er i stand til å kontrollere reversering av midlertidige forskjeller, og det er sannsynlig at den midlertidige forskjellen ikke vil reverseres i overskuelig fremtid. Utsatt skattefordel som oppstår fra skattereduserende midlertidige forskjeller ved slike investeringer innregnes kun i den grad det er sannsynlig at det vil være tilstrekkelig skattemessig inntekt til å utnytte fordelene av den midlertidige forskjellen, og de er forventet å reversere i overskuelig fremtid.

Periodeskatt og utsatt skatt

Periodeskatt og utsatt skatt innregnes som kostnad eller inntekt i resultatregnskapet, med unntak av utsatt skatt på poster som er ført direkte i egenkapitalen, hvor skatten da innregnes direkte i egenkapitalen, eller i de tilfeller hvor den oppstår som følge av en virksomhetssammenslutning. Ved virksomhetssammenslutninger beregnes utsatt skatt på differansen mellom virkelig verdi av eiendeler og forpliktelser overtatt i virksomhetssammenslutning og deres balanseførte verdi. Goodwill innregnes netto uten avsetning for utsatt skatt.

TRANSAKSJONER MED NÆRSTÅENDE PARTER

Konserninterne mellomværende og transaksjoner elimineres ved utarbeidelse av det konsoliderte regnskapet.

Leverandør av konserninterne tjenester, som ikke er forutsatt å være kjerneaktiviteter, vil som hovedregel allokere alle sine kostnader basert på en kostnadsbidragsordning som beskrevet i kapittel 8 i OECD retningslinjene og på basis av paragraf 13-1 i den norske skatteloven.

Identifiserte funksjoner som kategoriseres som kjerneaktiviteter prises med et fortjenestepåslag eller alternativt markedspris dersom sammenlignbare identifiserbare priser eksisterer.

TRANSAKSJONER MED SAMARBEIDENDE SELSKAPER

Brannkassene opererer som agenter på vegne av Gjensidige. For disse tjenestene betales det provisjoner. For de tjenester Gjensidige yter brannkassene ved å drifte og reassurere deres egen brannforretning, mottas kostnadsrefusjoner. Som en følge av reassuranseordningen for brannforsikring forvalter Gjensidige midler for brannkassene. Brannkassene godskrives renter for disse midlene.

NOTE 2 – BRUK AV ESTIMATER

Utarbeidelsen av konsernregnskapet i samsvar med IFRS og anvendelse av de valgte regnskapsprinsipper innebærer at ledelsen må foreta vurderinger, utarbeide estimater og anvende forutsetninger som påvirker balanseført verdi av eiendeler, forpliktelser, inntekter og kostnader. Estimaterne og de tilhørende forutsetningene er basert på historisk erfaring og andre faktorer som er vurdert å være forsvarlige basert på de underliggende forholdene. Faktiske tall kan avvike fra disse estimatene. Estimaterne og de tilhørende forutsetninger blir gjennomgått regelmessig. Endringer i regnskapsmessige estimater innregnes i den perioden estimatene endres hvis endringen kun påvirker denne perioden, eller både i den perioden estimatene endres og i fremtidige perioder hvis endringene påvirker både eksisterende og fremtidige perioder.

Nedenfor omtales de regnskapsprinsippene som benyttes av Gjensidige hvor vurderinger, estimater og forutsetninger kan avvike vesentlig fra de faktiske resultatene.

INVESTERINGSEIENDOMMER

Virkelig verdi baseres på markedspriser og på allment aksepterte verdsettelsesmodeller hvor markedspriser ikke foreligger. Et sentralt parameter i verddivurderingen er det langsiktige avkastningskrav for den enkelte eiendom. En nærmere beskrivelse av prisrisikoen knyttet til eiendommer og en sensitivitetsanalyse for investeringseiendommer er inntatt i note 8. Balanseført verdi av investeringseiendommer utgjør 5.618,9 millioner kroner per 31. desember 2008 (6.041,7 millioner kroner per 31. desember 2007). Se note 8.

VARIGE DRIFTSMIDLER, EIERBENYTTET EIENDOM OG IMMATERIELLE EIENDELER

Varige driftsmidler, eierbenyttet eiendom og immaterielle eiendeler vurderes årlig for å sikre at avskrivningsmetoden og avskrivningsperioden som brukes er i samsvar med økonomisk levetid. Tilsvarende gjelder for utrangeringsverdi. Det blir foretatt nedskrivninger når det foreligger tap ved verdifall. Det foretas en løpende vurdering av disse eiendommene på lik linje med investeringseiendommer.

Goodwill testes årlig for verdifall, eller oftere dersom det er indikasjoner på verdifall. Testingen for verdifall innebærer å fastsette gjenvinnbart beløp for den kontantstrømgenererende enheten. Normalt vil gjenvinnbart beløp bli fastsatt ved å bruke budsjetterte kontantstrømmer basert på forretningsplaner. Forretningsplanene bygger på tidligere erfaringer samt forventet markedsutvikling.

Per 31. desember 2008 (2007) utgjør balanseført verdi av varige driftsmidler 324,7 millioner kroner (366,9), goodwill 1.763,4 millioner kroner (1.424,8), eierbenyttet eiendom 330,7 millioner kroner (1.017,5) og immaterielle eiendeler 1.027,6 millioner kroner (1.022,3). Se note 5 og 7.

VIRKELIG VERDI PÅ FINANSIELLE INSTRUMENTER

Virkelig verdi på finansielle instrumenter som ikke handles i et aktivt marked (for eksempel unoterte aksjer) fastsettes ved hjelp av allment aksepterte verdsettelsesmetoder. Disse verdsettelsesmetodene er i hovedsak basert på markedsforholdene på balansedagen. Se note 9.

TAP PÅ FINANSIELLE EIENDELER

For finansielle eiendeler som ikke er innregnet til virkelig verdi vurderes det på hver balansedag om det finnes objektive indikasjoner på at en finansiell eiendel eller en gruppe av finansielle eiendeler har falt i verdi. Per 31. desember 2008 utgjør balanseført verdi av utlån og andre fordringer 7.170,2 millioner kroner (3.850,0 per 31. desember 2007). Se note 11.

FORSIKRINGSTEKNISKE AVSETNINGER

Bruk av estimater ved beregning av forsikringstekniske avsetninger gjelder hovedsakelig erstatningsavsetninger.

Forsikringsprodukter deles i hovedsak i to hovedgrupper; bransjer med kort eller med lang avviklingstid. Med avviklingstid menes hvor lang tid det går fra et tap eller en skade inntreffer (skadedato) til tapet eller skaden er meldt og deretter utbetalt og oppgjort. Korthalede bransjer er for eksempel forsikring av bygninger, mens langhalede bransjer primært omfatter forsikring av personer. Usikkerheten i korthalede bransjer er i hovedsak knyttet til skadens størrelse.

For langhalede bransjer er risikoen forbundet med at det endelige omfanget av inntrufne skader må estimeres på bakgrunn av erfaring og empiriske data. Innen enkelte personbransjer kan det ta 10-15 år før alle skader som er inntruffet i et kalenderår er meldt selskapet. I tillegg vil det i mange tilfeller ikke være tilstrekkelige opplysninger når skaden meldes til å foreta en korrekt avsetning. Dette kan skyldes uklarheter om årsakssammenheng og usikkerhet om skadelidtes fremtidig arbeidsevne o.l. Mange personskader prøves i rettssystemet og erstatningsnivået har over tid økt. Dette får også betydning for skader som er inntruffet i tidligere år, men som enda ikke er avsluttet. Risikoen knyttet til avsetningene i personrelaterte bransjer er dermed påvirket av eksterne forhold. For å redusere denne risikoen foretar selskapet beregning av erstatningsansvaret etter ulike metoder, og følger opp at de registrerte avsetningene knyttet til pågående erstatningssaker til enhver tid er basert på gjeldende beregningsregler.

Balanseført verdi av brutto erstatningsavsetning utgjør 25.561,5 millioner kroner per 31. desember 2008 (23.147,1 millioner kroner per 31. desember 2007). Se note 3 og 14.

PENSJONER

Beregning av nåverdi av pensjonsforpliktelser baseres på flere aktuarielle og økonomiske forutsetninger. Enhver endring i forutsetningene påvirker den beregnede forpliktelsen. Endringer i diskonteringsrenten har den vesentligste påvirkning. Diskonteringsrenten og andre forutsetninger gjennomgås normalt en gang i året når den aktuarielle beregningen foretas, med mindre det har vært vesentlige endringer i løpet av året.

Balanseført verdi av netto pensjonsforpliktelser utgjør 1.426,3 millioner kroner per 31. desember 2008 (1.233,3 per 31. desember 2007). Se note 15.

En 1-prosents endring i diskonteringsrenten og forventet lønnsvekst vil endre opptjente pensjonsrettigheter i løpet av året og brutto pensjonsforpliktelse som følger

SENSITIVITET	+1 % diskonteringsrente	-1 % diskonteringsrente	+1 % lønnsjustering	-1 % lønnsjustering
2008				
Endring i opptjente pensjonsrettigheter i løpet av året	(20 %)	27 %	18 %	(14 %)
Endring i pensjonsforpliktelse	(18 %)	24 %	15 %	(11 %)
2007				
Endring i opptjente pensjonsrettigheter i løpet av året	(20 %)	27 %	22 %	(17 %)
Endring i pensjonsforpliktelse	(14 %)	18 %	9 %	(7 %)

NOTE 3 – STYRING AV FORSIKRINGSRISIKO OG FINANSIELL RISIKO

OVERSIKT

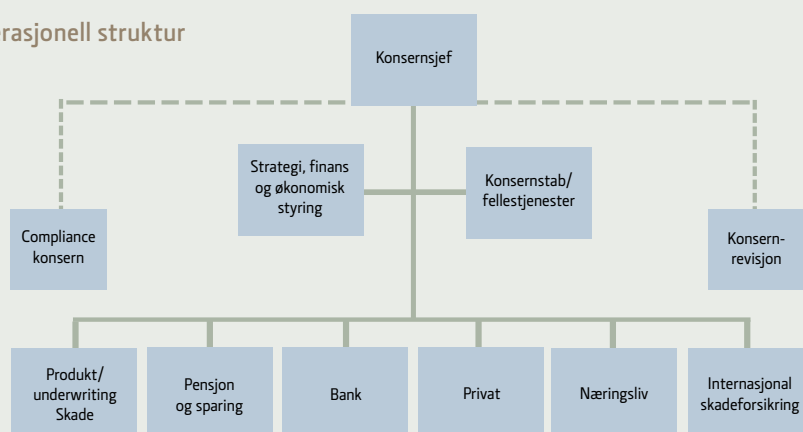
Risikostyring er en del av den daglige virksomheten i Gjensidige. I egenskap av finanskonsern er overvåkning, kvantifisering, styring og kontroll av risikoeksponering, samt analyser av mulige strategiske beslutninger, en helt vesentlig del av virksomheten for å sikre at risikonivået er fornuftig og for å støtte verdiskapingen.

En helhetlig styring av risiko sikrer at ulike risikoer vurderes og håndteres på en konsistent måte. Formålet med risikostyring i Gjensidige er todelt. For det første skal det sikres at risikoeksponeringen ikke overstiger risikoevnen. For det andre, men like viktig, skal en helhet-

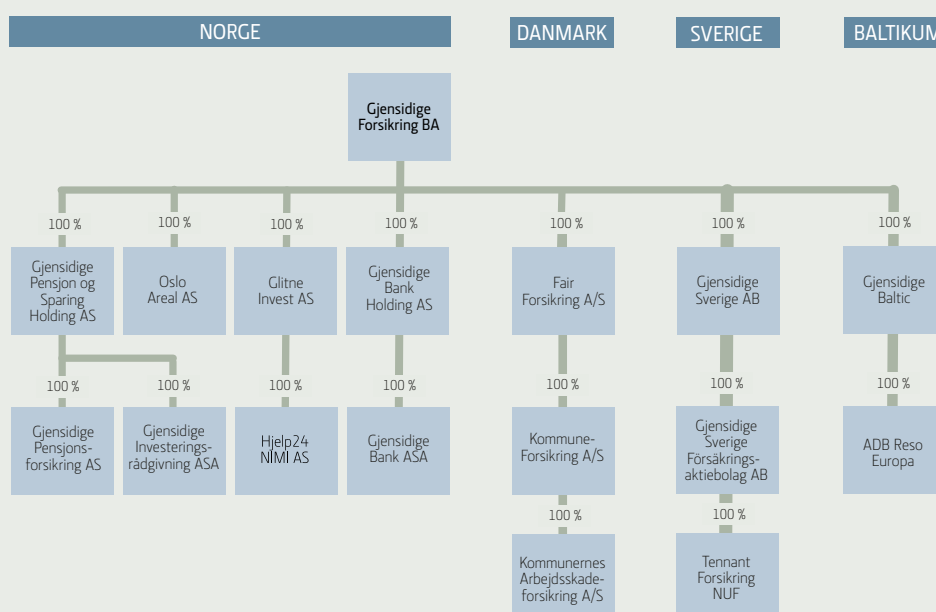
lig risikostyring bidra til verdiskaping for kunder og eiere. Gjennom en sterk risikostyring vil risikoer identifiseres, analyseres, kvantifiseres og styres både med sikte på å redusere usikkerhet og store økonomiske tap, samt å maksimere avkastning i forhold til risiko.

Skadeforsikring utgjør den største delen av virksomheten og risikoen i konsernet, gjennom Gjensidige Forsikring i Norge og datterselskaper i Sverige, Danmark og Baltikum. Gjensidige tilbyr også pensjon, sparing og investeringsrådgivning gjennom datterselskapene Gjensidige Pensjonsforsikring (GPF) og Gjensidige Investeringsrådgivning (GIR). Videre tilbyr Gjensidige banktjenester gjennom Gjensidige Bank.

Figur 1 – Operasjonell struktur



Figur 2 – Virksomhetsstruktur



Hovedgrunnlaget for forsikring er overføring av risiko fra forsikringstaker til forsikringsselskap. Gjensidige mottar forsikringspremie fra et stort antall forsikringstakere, og til gjengjeld forplikter man seg som forsikringsgiver til å betale erstatning dersom en skade inntreffer. Forsikringsrisiko vil derfor utgjøre en stor del av den totale risikoeksponeringen for konsernet. Forsikringspremier mottas på forhånd, og de skal dekke fremtidige skadeutbetalinger. De forsikringstekniske avsetningene samt konsernets egenkapital investeres, og følgelig vil konsernet være eksponert for markeds- og kredittisiko.

Innen områdene pensjon, sparing og investeringsrådgivning er den forsikringsmessige og finansielle risikoen til stede i datterselskapet GPF. GPF tilbyr både innskuddsbasert pensjon, med tilhørende risikodekninger som uførehetsforsikring, uførepensjon, samt barne- og ektefellepensjon. I tillegg forvalter GPF midler relatert til fripoliseporteføljer. Dødelighet og uførehetsrisiko er de to største forsikringsrisikoene for GPF, mens den største finansrisikoen er relatert til avkastningsgarantien for fripolisene.

Gjensidige Bank tilbyr bankprodukter primært til privatpersoner og organisasjoner i det norske markedet. Gjensidige Bank er hovedsakelig eksponert for kreditt- og likviditetsrisiko.

I tillegg til forsikrings- og bankvirksomhet har konsernet gjennom datterselskapet Hjelp24 NIMI AS en ledende posisjon innen bedriftshelsetjenester. Hjelp24 NIMI er Norges største selskap innen bedriftshelsetjenester. Helsesatsingen er gjort for å forsterke konsernets konkurranseevne som en helhetsleverandør innen trygghet og private helsetjenester. Den primære risikoen for Hjelp24 NIMI er i stor grad den samme forretningsrisikoen som finnes hos øvrige tjenesteleverandører, det vil si å oppnå et solid forretningsvolum slik at man kan dekke kostnader med tilstrekkelig margin.

Gitt den operative og rapporteringsmessige inndelingen av virksomheten har konsernet valgt å dele opp informasjonen også i denne noten etter skadeforsikring, livsforsikring / sparing og bank, unntatt i enkelte sammenhenger der det har vært naturlig å aggregere på tvers av disse områdene. I kapittelet om styring av finansiell risiko er det fokusert på konsernets totale skadeforsikringsvirksomhet, og det er ikke satt opp egne tabeller for Gjensidige Forsikring BA. Dette reflekterer hvordan den finansielle risikoen styres. Sensitivitetene mot de enkelte markedsrisikoer for Gjensidige Forsikring BA er de samme som for konsernet fordi resultat fra døtre innregnes ved bruk av egenkapitalmetoden.

ORGANISERING

Styret har det overordnede ansvar for at risikoen i konsernet er tilfredsstillende i relasjon til konsernets soliditet og risikovilje. Dette innebærer å sikre at det eksisterer nødvendige policies, rutiner og rapportering for en tilfredsstillende risikostyring og for at lover og forskrifter etterleves.

Visekonsernsjef er ansvarlig for den overordnede risikostyringen i konsernet, herunder kapitalstyring og kapitalforvaltning. Arbeidet involverer en rekke andre funksjoner, som aktuar, reassuranse og controlleravdeling. Øvrige fagområder som produkt- og skadeavdelinger, compliance, internrevisjonen og regnskap har også viktige funksjoner i risiko- og kapitalstyringen. Visekonsernsjef er også leder for konsernets risikokomite, som støtter konsernledelsens risikostyringsarbeid gjennom å ha en overvåkende og rådgivende rolle for konsernets totale risikosituasjon.

Hvert datterselskap i konsernet har separate finansfunksjoner, og alle forsikringsselskap har sjefsaktuar. Alle interne retningslinjer og krav for risikotaking på overordnet nivå er gjenstand for styregodkjenning i hvert selskap. Imidlertid er konsernets kapital- og investeringsfunksjoner ansvarlig for koordinering og utarbeidelse av policyer på disse områdene i forkant av styrebeslutning, samt for koordinering av innkjøp av investeringsforvaltningstjenester og evaluering av kapitalisering gjennom hele konsernet. Videre er konsernets sentrale aktuaravdeling ansvarlig for at alle selskaper i konsernet følger de samme prinsipper og retningslinjer for reservesetting, tilpasset lokale regler. Det er etablert en konsernomfattende kredittkomité ledet av visekonsernsjef for å sette linjer på enkeltelskaper samt generelle retningslinjer for motpartsrisiko.

Innen organisasjonen til visekonsernsjef ligger ansvaret for både den overordnede risikostyringen i konsernet og gjennomføring av investeringer for forsikringsvirksomheten, mens funksjonen for overvåking og rapportering av finansavkastning og etterlevelse av rammer i forvaltningen for forsikringsvirksomheten rapporterer i linje til konserndirektør konsernstab / fellestjenester for å ivareta en uavhengig oppfølging.

KAPITALSTYRING

Kjernen i forsikring er overføring av risiko, og konsernet er eksponert for risiko både innen forsikrings- og investeringsvirksomheten. Identifisering, kvantifisering og styring av risiko utgjør en vesentlig del av virksomheten. Risiko og kapital er og må holdes nært sammenknyttet. Ethvert forsikringsselskap må tilpasse risikoeksponeringen til kapitalbasen. På den annen side har solvenskapital – eller egenkapital – en kostnad. Et viktig mål for kapitalstyring er å balansere disse to aspektene. Gjensidiges mål for kapitalstyring er først å sikre tilstrekkelig kapitalisering i forhold til negative utfall uten at det skaper en vanskelig finansiell situasjon, og deretter å sørge for at konsernets kapital anvendes på en mest mulig effektiv måte.

Gjensidiges minimum kapitalbehov fastsettes ut fra det strengeste av tre kriterier: regulatoriske krav, ratingbaserte krav og interne risiko-baserte krav. Konsernet har en meget sterk kapitalisering, uansett hvilket av disse kriteriene som legges til grunn.

Forsikrings- og bankvirksomhet er virksomheter hvis kapitalisering reguleres av myndighetene. Kapitaldekning og solvenssituasjon rapporteres for konsernet og datterselskaper til finansielle tilsynsmyndigheter. For konsernet gjelder kapitaldekningsreglene (BIS-regler) og per 31. desember 2008 var overskuddskapitalen på 8.388 millioner kroner, tilsvarende en kapitaldekningsgrad på 21,0 prosent. Som tilknyttet selskap er eierandelen i Storebrand konsolidert inn ved beregning av kapitaldekning.

For forsikringsvirksomheten på selskapsnivå, følger Gjensidige Forsikring BA og datterselskaper gjeldende solvensmarginregler, Solvency I. Gjensidige Forsikring BA hadde en regulatorisk solvensgrad på 658,7 prosent per 31. desember 2008, tilsvarende en overdekning på 13.404 millioner kroner. Gjensidige Baltic hadde 106 prosent i regulatorisk solvensgrad ved samme tidspunkt, tilsvarende en overdekning på åtte millioner kroner. Aksjene i datterselskapet Reso Europa i Litauen er da fratrukket. Reso Europa har en overdekning i forhold til solvensmarginkravet på tre millioner kroner. Solvensmarginen i Gjensidige Baltic og Reso Europa inkluderer ikke årets resultat på 26 millioner kroner før regnskapet er ferdig revidert. Gjensidige i Danmark (Fair Forsikring konsern) hadde 426 prosent i regulatorisk

solvensgrad per 31. desember 2008, som tilsvarer en overdekning på 1.497 millioner kroner. I Danmark er det innført en Individuell Solvens Test som en tilpasning til det kommende Solvency II regime. Alle selskapene i Danmark samt Fair Forsikring konsern tilfredsstilte også de nye reglene, med en overdekning på 741 millioner kroner (konsern). Gjensidige Sverige hadde en regulatorisk solvensgrad på 160 prosent, noe som tilsvarer en overdekning på 45 millioner kroner (Gjensidige Sverige konsern). Også i Sverige er det innført en tilpasning til Solvency II, den såkalte Trafikljus-modellen, og Gjensidige Sverige hadde her en overdekning på 98 millioner kroner (gjelder kun Gjensidige Sverige AB). Gjensidige Bank hadde en kapitaldekningsgrad på 18,7 prosent (Gjensidige Bank ASA), som sees opp mot et minimumsnivå på åtte prosent. Gjensidige Pensjon og Sparing (konsern) sin kapitaldekningsgrad var 42,3 prosent, mot minimum åtte prosent. Gjensidige Forsikring BA og alle datterselskaper oppfylte alle regulatoriske kapitalkrav gjennom 2008.

Gjensidige Forsikring BA har som målsetting å ha en kredittvurdering («financial strength rating») «A» fra Standard & Poor's eller tilsvarende fra et annet ratingselskap. Dette er oppfylt ved at selskapet har rating «A» fra Standard & Poor's (uendret siden 1999, sist oppdatert 25. september 2008). Vurderingen er gjenstand for årlig gjennomgang. Standard & Poor's ratingmodell benyttes som en tilnærming til kapitalkravet fra dette perspektivet, selv om en rekke andre faktorer også har betydning ved fastsettelse av ratingen for konsernet. Basert på data per 31. desember 2008 estimeres overdekningen i forhold til målsatt A rating til i overkant av 6.000 millioner kroner. Datterselskapene har ingen egen interaktiv rating, selv om ratingen for Gjensidige Forsikring BA er basert på konsernets finansielle posisjon. KommuneForsikring AS er ratet «BBBpi» (public information) fra Standard & Poor's, det vil si en rating basert kun på offentlig tilgjengelig informasjon.

Det interne kapitalkravet er satt i konsernets kapitalstyringspolicy som er vedtatt av styret. Det er definert som den kapital som er nødvendig for å ha en sannsynlighet på 99,97 prosent målt over ett år for ikke å bruke opp all kapital, inklusive alle skadeforsikringskonsernets aktiva og passiva, og uten å telle med den forventede resultatutvikling over perioden som tilgjengelig kapital. I denne sammenheng måles både resultater og tilgjengelig kapital etter økonomiske prinsipper, selv om dette måtte avvike fra regnskapsprinsippene, i tråd med forslagene som foreligger til Solvency II regelverk. Dette betyr blant annet at forsikringstekniske avsetninger vurderes til diskontert verdi i stedet for balanseført (nominell) verdi. Både metode og sannsynlighetsnivå er på linje med det som synes å ha etablert seg som en bransjestandard i Europa. Definisjonen av internt kapitalkrav er endret i 2008 og ikke direkte sammenlignbart med det som er presentert i tidligere årsrapporter. Det interne kravet måles ved bruk av Gjensidiges interne modell.

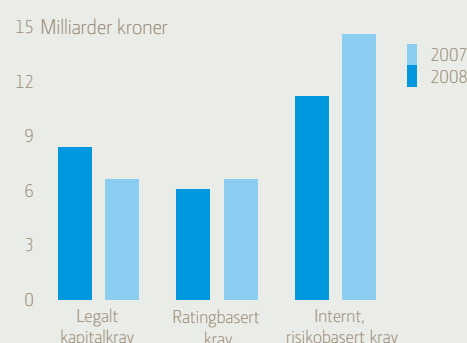
Gjensidige har utviklet en intern simuleringsmodell basert på avansert modelleringsteknologi. Modellen, ofte benevnt ALM- («Asset Liability Management») eller DFA- («Dynamic Financial Analysis») modell, er utviklet over flere år. Modellen er individuelt tilpasset Gjensidiges risikoprofil og simulerer stokastisk både forsikrings- og investerings-siden. Modellen er et nøkkelvektøy for den aggregerte risikomålingen og kapitalstyringen siden den gir oversikt over den totale risikoen. De viktigste anvendelsesområdene for modellen er

- Totalrisiko og kapitalbehov
- Kapitalallokering
- Kapitalkonsekvenser av aktivaallokering
- Behov for og optimalisering av gjenforsikring

Ved bruk av den interne modellen, og gitt definisjonen av internt kapitalbehov som spesifisert ovenfor, var det interne kapitalkravet per utgangen av 2008 7.300 millioner kroner for forsikringskonsernet sammenlignet med 7.400 millioner kroner per utgangen av 2007. I sum er kapitalbehovet tilnærmet uendret. Kapitalbehovet har økt pga vekst i porteføljen og høyere volatilitet i finansmarkedene ved utgangen av 2008 enn ved utgangen av 2007, mens det er trukket ned gjennom en aktivaallokering med lavere andel aksjer.

Det internt beregnede, risikobaserte kapitalbehovet gir en høyere overdekning enn det som kreves både for å oppfylle kapitaldekningskravet for konsernet og ambisjonen om en «A» rating. Fallet i overdekning etter det interne kravet skyldes primært tap på Storebrand-posten og lavere rentenivå som gir høyere nåverdi av forpliktelsene. Økningen i overdekning i forhold til kapitaldekningskravet skyldes primært konsolideringen av Storebrand for kapitaldekningsformål.

Figur 3 – Kapitaloverskudd fra ulike perspektiver



Den nødvendige kapitalen for forsikringsvirksomheten allokteres til produktene for å sette en mer korrekt kapitalkostnad for prissetting og lønnsomhetsvurderinger. Den overskytende kapitalen i forhold til det mest bindende av kapitalkravene betraktes som en buffer og er tilgjengelig for finansiering av konsernets vekstambisjoner.

Den interne modellen er et nøkkelement i analyser og beslutninger vedrørende strategisk aktivaallokering og kjøp av gjenforsikring. Ved hjelp av den interne modellen analyseres effekten, både i forhold til risiko og avkastning for et stort antall ulike aktivaallokeringer eller ulike egenregningsnivåer. I evalueringen av ulike aktivaallokeringer eller reasuransesstrukturer tas det hensyn til kapitalkostnadsperspektivet, og hovedfokuset er å optimalisere den økonomiske verdien for selskapet.

Gjensidige har startet arbeidet med å tilpasse seg de kommende Solvency II reglene som både vil erstatte dagens kapitalregelverk og sette krav til god risikostyring og rapportering. Et av elementene i det nye regelverket er at det, etter klart definerte kriterier, åpnes opp for å benytte konsernets egen modell for å sette det legale kapitalkravet. Gjensidiges modell antas å være et godt utgangspunkt og skal videreutvikles for dette formålet.

FORSIKRINGSRISIKO

Risikoen i en enkelt forsikringskontrakt er sannsynligheten for at den forsikrede hendelse inntreffer og usikkerheten med hensyn til størrelsen av det påfølgende erstatningsbeløpet. Det ligger i forsikringskontrakters natur at denne risikoen er tilfeldig og derfor må estimeres.

For en portefølje av forsikringskontrakter hvor det anvendes sannsynlighetsteori ved beregning av pris og forsikringstekniske avsetninger, er den største risiko som konsernet står overfor i forbindelse med sine

forsikringskontrakter at de aktuelle erstatningsbeløpene, hhv pensjonsutbetalingene, overstiger de beløp som er avsatt for forsikringsforpliktelse. Dette vil kunne oppstå hvis en økning i skadefrekvensen og / eller erstatnings- og pensjonskostnadene medfører at de faktiske erstatningskostnadene er større enn de estimerte beløpene. Forsikringshendelser rammer tilfeldig, og de observerte antall og erstatnings- / pensjonsbeløp vil variere fra år til år i forhold til det nivå som er beregnet ved statistiske teknikker.

Erfaring viser at jo større en portefølje av ensartede forsikringskontrakter er, jo mindre vil den relative variabiliteten omkring det forventede resultat være. Dessuten vil en mer diversifisert portefølje ha mindre sannsynlighet for påvirkning fra endringer i en delportefølje. Ved utforming av Gjensidiges tegningsstrategi er det tatt sikte på spredning mellom ulike typer forsikringsrisiko samt å oppnå en tilstrekkelig stor forsikringsbestand innenfor hver kategori til å redusere variabiliteten i det forventede resultatet.

Faktorer som kan ha negativ innvirkning på forsikringsrisiko kan være mangel på risikospredning når det gjelder risikotype og forsikringssum, geografisk plassering og art av næringsvirksomhet som forsikringen dekker. Gjensidige tegner skadeforsikring i Norge og gjennom de utenlandske datterselskapene i Sverige, Danmark og Baltikum. Skadeforsikring i disse landene har flere likhetstrekk. Beskrivelsen av risiko i forbindelse med forsikringsvirksomhet er, med noen få unntak, felles for konsernet. I de tilfeller der det er ulikheter av betydning, blir disse kommentert spesielt.

Skadeforsikring

Skadefrekvens og erstatningsstørrelse

Skadefrekvens og erstatningsstørrelse, gjennomsnittsskade, kan påvirkes av flere faktorer. De ulike faktorene vil være avhengige av produktene, eller forsikringsbransjene man betrakter.

En økning i skadefrekvens kan være sesongbetont eller skyldes mer varig påvirkning. I vintersesongen vil snø og kaldt vær føre til økning i skadefrekvens for motorvognforsikring. For forsikring av bygninger, inventar og løsøre vil vinterkulde føre til økt skadefrekvens på grunn av frosne vannrør og økt bruk av elektrisk strøm og fyring for oppvarming av hus. Mer varige endringer i skadefrekvensnivå kan oppstå for eksempel på grunn av endret kundeatferd og nye skadetyper. En varig endring i skadefrekvensnivå vil ha stor påvirkning på lønnsomheten. Når det gjelder for eksempel motorvognforsikring i Norge, vil en endring i skadefrekvensnivå på ett prosentpoeng øke skadeprosenten med fire prosentpoeng.

Erstatningsbeløpene, gjennomsnittsskadebeløpene, påvirkes av flere faktorer. I noen forsikringsbransjer, med relativt få skader, kan stor-skader få stor påvirkning på erstatningskostnadene. Antall storskader i løpet av et år viser stor variasjon fra et år til et annet. Dette gjelder spesielt for næringslivsmarkedet. De fleste bransjer vil ha en underliggende utvikling i gjennomsnittlig erstatningsbeløp på grunn av inflasjon.

Faktorer som påvirker inflasjonen, kan være utviklingen i konsumprisindeks, lønnsøkninger, sosial inflasjon og priser for deler og arbeid som kjøpes i forbindelse med erstatningsoppgjør. Når det gjelder forsikring av bygninger, vil endringer i gjennomsnittsskade påvirkes av generelle prisendringer og spesifikt av økning i byggekostnader. Historisk har skadeinflasjon for bygning vært noe høyere enn konsumprisindeksen. For personforsikringer deles porteføljen i to hovedgrupper, en med

fast forsikringssum og en annen del med inflasjonsregulering av erstatningsbeløpene (i Norge: G - Folketrygdens grunnbeløp). Dette gjelder for eksempel yrkesskadeforsikring. Konsernet tegner yrkesskadeforsikring i Norge og Danmark. Lovgivningen for denne forsikringsbransjen er ulik i de to landene. I Norge dekker yrkesskadeforsikring både yrkesskade og yrkessykdom; i Danmark dekkes yrkessykdom gjennom en offentlig ordning. Erstatningsutbetaling i Norge gjøres kun ved engangserstatning; i Danmark kan erstatninger utbetales både som engangsbeløp og som annuitetsutbetalinger. Annuitetsbeløpene beregnes på grunnlag av antagelser om dødelighet, rente og pensjonsalder. For personskader påvirkes også erstatningsbeløpenes størrelse av domstolsavgjørelser, som gjerne gir økning i erstatningsnivå som er større enn den generelle inflasjonen. Dette er også en betydningsfull faktor, på grunn av at disse skadene generelt har lang oppgjørstid.

Gjensidige håndterer disse risikoene hovedsakelig gjennom tett oppfølging av utviklingen for hver forsikringsbransje, tegningsstrategi og aktiv skadebehandling. Den månedlige resultatoppfølgingen for hver forsikringsbransje består av en oversikt over både premier og erstatningsutvikling. Hvis lønnsomheten viser en negativ utvikling, vil nødvendige tiltak bli iverksatt. Dette innebærer blant annet nødvendig premieøkning for å sikre at lønnsomheten er innenfor det nivå som er satt som tilfredsstillende. Lønnsomhetsanalysen kan følges ytterligere på mer detaljert nivå – for ulike kundegrupper og delporteføljer. Tegningsstrategien tar sikte på å sikre god spredning av de risikoene som tegnes, når det gjelder risikotype og forsikret beløp, type næringsvirksomhet og geografisk plassering av riskene. Når det gjelder geografisk beliggenhet, har Gjensidige et databasert kartsystem, foreløpig kun for Norge, som holder rede på lokalisering av eiendommer ved et entydig id-nummer. Det er klart definerte retningslinjer for hvilke forsikringsrisikoer og hvor store forsikringssummer som kan tegnes. Dette skal sikre at de rette kriterier benyttes ved risikoseleksjon og at risiko som selskapet påtar seg er innenfor grensene for de gjeldende reassuranskontraktene.

Videre har Gjensidige rett til å la være å fornye individuelle forsikringsavtaler, egenandelene kan økes og man har rett til å nekte utbetaling ved skadekrav som er forsikringssvindel. Forsikringskontrakter gir også Gjensidige rett til å kreve betaling fra tredjepart for hele eller deler av erstatningsutbetalinger (for eksempel regress). Tegningsretningslinjene i alle selskapene i konsernet er innenfor det felles aksepterte risikonivå.

Prosedyrene for behandling av skadeoppgjør inneholder også en klar strategi og rutiner for optimalisering av innkjøp av ting og tjenester. Den gjeldende saksgangen er at det skal benyttes innkjøpsavtaler for å sikre kvaliteten i erstatningene til våre kunder og redusere inflasjonsrisikoen.

Konsentrasjon av forsikringsrisiko

Gjensidige konsern sin forsikringsportefølje er fortsatt konsentrert i det norske skadeforsikringsmarkedet, med virksomhet i øvrige nordiske land og i Baltikum.

Tabell 1 – Brutto forfalt premie 2007 og 2008 per geografisk område

Millioner kroner	Forfalt premie 2008	Prosent av total	Forfalt premie 2007	Prosent av total
Norge Privat	8.010,6	46,0 %	7.910,6	50,3 %
Norge Næringsliv	5.120,0	29,4 %	5.464,7	34,7 %
Sum Gjensidige Forsikring BA	13.130,6	75,3 %	13.375,3	85,0 %
Gjensidige Pensjon og sparing	1.562,6	9,0 %	496,4	3,2 %
Øvrig Norden	2.155,5	12,4 %	1.810,4	11,5 %
Baltikum	657,7	3,8 %	432,6	2,8 %
Konsernelimineringer	(77,8)	(0,4 %)	(388,2)	(2,5 %)
Sum	17.428,6	100,0 %	15.726,5	100,0 %

Konsernelimineringer gjelder intern reassuranse.

Tabell 2a – Brutto forfalt premie 2007 og 2008 per forsikringsprodukt for Gjensidige konsern

Millioner kroner	Forfalt premie 2008	Prosent av total	Forfalt premie 2007	Prosent av total
Personforsikring	1.460,2	8,4 %	1.380	8,8 %
- Yrkesskadeforsikring				
Øvrig personforsikring	2.483,6	14,3 %	2.551	16,2 %
Motorvogn trafikksforsikring	2.689,7	15,4 %	2.300	14,6 %
Øvrig motorvognforsikring	2.873,0	16,5 %	3.048	19,4 %
Sjøforsikring, luftfart, transport	424,5	2,4 %	404	2,6 %
Brannforsikring og annen skade på eiendom	4.726,8	27,1 %	4.234	26,9 %
Ansvarsforsikring	515,4	3,0 %	354	2,3 %
Øvrig skadeforsikring	692,8	4,0 %	959	6,1 %
Pensjon og sparing	1.562,6	9,0 %	496	3,2 %
Sum	17.428,6	100,0 %	15.727	100,0 %

Tabell 2b – Brutto forfalt premie 2007 og 2008 per forsikringsprodukt for Gjensidige Forsikring BA

Millioner kroner	Forfalt premie 2008	Prosent av total	Forfalt premie 2007	Prosent av total
Personforsikring	744,4	5,7 %	975,2	7,3 %
- Yrkesskadeforsikring				
Øvrig personforsikring	2.476,7	18,9 %	2.483,2	18,6 %
Motorvogn trafikksforsikring	1.856,7	14,1 %	1.918,2	14,3 %
Øvrig motorvognforsikring	2.658,4	20,2 %	2.616,0	19,6 %
Sjøforsikring, luftfart, transport	413,9	3,2 %	397,7	3,0 %
Brannforsikring og annen skade på eiendom	4.007,2	30,5 %	3.854,0	28,8 %
Ansvarsforsikring	284,4	2,2 %	280,5	2,1 %
Øvrig skadeforsikring	689,0	5,2 %	850,5	6,4 %
Sum	13.130,6	100,0 %	13.375,3	100,0 %

Reassuranseprogrammet for Gjensidige konsern, hovedsakelig ikke-proporsjonal reassuranse, er basert på beregninger av eksponering, skadehistorikk og kapitalstruktur. Styret fastsetter årlig rammene for konsernets reassuranseprogram. Gjensidige Forsikring BA administrerer reassuranseprogrammet for brannforsikring, som også inkluderer de samarbeidende brannkassenes brannforsikring. I Norge begrenses naturskadeeksponeringen gjennom Gjensidiges obligatoriske medlemskap i Norsk Naturskadepool; poolen har sitt eget reassuranseprogram, noe som ytterligere reduserer risikoeksponeringen. Forsikringsrisikoen vurderes som moderat med de reassuransedekninger konsernet har

kjøpt.

Øvrig konsentrasjonsrisiko er kumulerisiko innenfor brannforsikring av eiendom og yrkesskadeforsikring. Disse risikotypene måles også ved å analysere historiske hendelser og studere den eksponerte forsikringsverdi og ivaretas gjennom reassuranseprogrammene.

Både i 2007 og 2008 var Gjensidige Forsikring BA hovedreassurandør for datterselskapene, og reassuranseeksponeringen fra datterselskapene er tatt med i Gjensidige konsern sitt avgitte reassuranseprogram.

Kilder til usikkerhet ved estimering av fremtidige erstatningsutbetalinger

Erstatninger tilknyttet alle forsikringsavtaler utbetales basert på hendelsestidspunktet for skaden. Gjensidige er ansvarlig for forsikrede hendelser som oppstod i løpet av avtaleperioden, også hvis skaden først oppdages etter utløpet av avtaleperioden. Som resultat av dette vil erstatningsoppgjør kunne strekke seg over en lang tidsperiode, og det er et element i erstatningsavsetningen som ivaretar inntrufne, men ikke rapporterte skader (IBNR).

Flere faktorer påvirker størrelsen på og tidspunktene for kontantstrømmer fra forsikringskontrakter. Disse faktorene har hovedsakelig sammenheng med egenskaper ved de ulike risikotyper som dekkes og de tilsvarende prosedyrer for risikohåndtering. Erstatningsutbetalingene er i henhold til vilkår som er spesifisert i forsikringsavtalen. Erstatningsbeløp for personskader beregnes som nåverdien av innteksttap, rehabiliteringskostnader og andre kostnader som skadelidte vil pådra seg som følge av ulykken eller sykdommen. I de fleste tilfeller i Norge, og også i de øvrige land der Gjensidige har virksomhet, betales personskadeerstatninger i form av engangsutbetaling. Et unntak fra dette er yrkesskadeerstatningssaker i Danmark, der erstatning kan bli utbetalt som annuitetsbeløp; beregningene i forbindelse med slike saker vil også ta hensyn til erstatningens størrelse, dødelighetsrater, antall år frem til pensjonsalder og antagelser om fremtidig sosial inflasjon. Dødelighetsrater hentes fra tabeller som er godkjent av tilsynsmyndighetene.

De beregnede erstatningskostnadene innbefatter også direkte kostnader i forbindelse med erstatningsoppgjør, etter fradrag av forventede regressbeløp og andre kostnadsreduksjoner. Gjensidige gjør alle rimelige tiltak for å sikre at man har tilstrekkelig og relevant informasjon om skadeeksponeringen. På grunn av usikkerheten som er forbundet med fastsettelse av erstatningsavsetninger, er det imidlertid sannsynlig at det endelige resultatet for erstatningsbeløpenes størrelse vil bli forskjellig fra de opprinnelig beregnede erstatningsforpliktelsene. Forpliktelsene i regnskapet i forbindelse med disse kontraktene inneholder en avsetning for IBNR, en avsetning for rapporterte, ennå ikke utbetalte skadesaker (RBNS) og en avsetning for fremtidig risiko for løpende forsikringskontrakter på balansedagen. Beløpet for personskader er spesielt følsomt for erstatningsnivået ved rettsavgjørelser og for rettsavgjørelser som skaper presedens for erstatningsnivået for tilsvarende saker.

Forsikringsavtaler innen ansvarsforsikring kan også være eksponert for nye, ukjente skadetyper, men det er ikke gjort avsetning for slike skadetyper ved denne regnskapsavslutningen.

Beregningen av IBNR er forbundet med mer usikkerhet enn beregning av erstatningskostnader for skadesaker som allerede er rapportert (RBNS), hvor det foreligger informasjon om skaden. Det kan være slik at IBNR-skader ikke blir kjent for sikrede før mange år etter hendelsen som ga opphav til erstatningskravet.

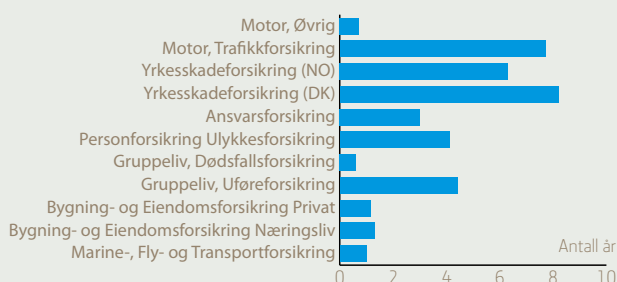
Ved beregning av avsetning for skadesaker som er rapportert til selskapet, men ennå ikke utbetalt, tar Gjensidige hensyn til informasjon fra takstmenn, oppgjørsmedarbeidere og informasjon om oppgjørskostnader for lignende skadesaker i tidligere perioder. Oppgjørsmedarbeiderne beregner en avsetning per skadesak for alle skadesaker. Skadesaker der det erfaringsmessig er vanskelig å forutsi utviklingen, behandles separat, og det gjøres en tilleggsavsetning (for eksempel personskadesaker innen motorvognforsikring). Der det er mulig, anvender Gjensidige flere ulike teknikker for beregning av tilstrekkelig avsetningsnivå. Dette gir bedre forståelse for underliggende trender i de erfaringstall som fremskrives. Fremskrivningsberegningene fra de ulike metodene gir også et bilde av variasjonsbredden for mulige resultater. Den best egnede estimeringsteknikken velges ved at det tas hensyn til forsikringsproduktets egenart og hvor langt utviklingen er kommet for hvert skadeinntreffelsesår.

Tabell 5 og 6 viser utviklingen i beregnet endelig erstatningskostnad for skader inntruffet i et gitt skadeår. Dette gir en indikasjon om hvor gode Gjensidiges estimeringsteknikker for erstatningsutbetalinger er.

Forsikringskontrakter klassifiseres ofte som korthalet og langhalet risiko. Korthalet risiko karakteriseres ved at tidsperioden mellom skadetidspunkt, skaderapportering og endelig erstatningsoppgjør er kort. Langhalet risiko er det motsatte; det kan gå lang tid fra skadetidspunktet til rapportering og endelig erstatningsoppgjør. For forsikring av eiendom og motorvognforsikring (unntatt personskadesaker) blir skadene rapportert kort tid etter at de er inntruffet, mens skader innen personforsikringer kan bli rapportert flere år etter at de inntraff, og endelig erstatningsoppgjør kan finne sted flere år etter at skaden ble meldt. IBNR-avsetningene for korthalet risiko er relativt små; for langhalet risiko kan IBNR utgjøre en stor andel av de totale erstatningsavsetningene.

Avviklingstid (tiden mellom skadeinntreffe og endelig erstatningsoppgjør) varierer sterkt mellom de ulike typer forsikringsrisiko som betraktes. Lang avviklingstid vil gjøre at selskapet blir mer eksponert for inflasjon. Innen motorvognforsikring, materiell skade, er avviklingstiden mindre enn ett år, mens avviklingstiden for personskader innen motorvognforsikring er nesten åtte år. For forsikring av eiendom er gjennomsnittlig avviklingstid ett til to år; for yrkesskade i Norge er til sammenlikning avviklingstiden seks år. For gruppelivsforsikring er avviklingstiden svært forskjellig for forsikringstypene dødsfall- og uføredækning. Yrkesskadeforsikring i Danmark har spesielt lang avviklingstid på grunn av at en del av erstatningene utbetales som annuiteter. For øvrige forsikringsprodukter i datterselskapene er avviklingstiden på samme nivå som for tilsvarende produkter i Norge. I Baltikum er avviklingstiden vesentlig kortere på grunn av få personskadesaker.

Figur 4 – Gjennomsnittlig avviklingstid per forsikringsprodukt



Fremgangsmåte som er brukt for å ta beslutninger om forutsetninger

Risiko i forbindelse med forsikringskontrakter er sammensatt og påvirkes av en rekke faktorer som gjør at kvantitativ sensitivitetsanalyse blir komplisert.

Gjensidige anvender standard aktuariemodeller basert på statistisk informasjon. Avsetningene i forbindelse med rapporterte skadesaker beregnes og registreres for hver enkelt skadesak i forsikringsdata-systemet av oppgjørsmedarbeiderne. Utviklingen i erstatningsavsetningene for rapporterte skader følges opp i oppgjørsavdelingene. Ved negativ utvikling blir det satt inn nødvendige tiltak. IBNR-avsetninger baseres på erfaringsdata, der en tar utgangspunkt i den tiden det tar fra skadetidspunktet (skadedato) til den blir rapportert til selskapet (skademeldingsdato). For å beregne omfanget av erstatningsbeløp for etteranmeldte skader bygges det opp statistiske modeller basert på erfaringstall og informasjon om porteføljeutvikling. Modelltilpasningen måles ved å se på avviket mellom etteranmeldte skader i tidligere perioder og de tilsvarende beløp som beregnes i modellen.

Hovedtyper av statistiske modeller som benyttes

- Log-lineære metoder, der en benytter eksponeringsdata og historiske data for å estimere meldingsmønsteret for etteranmeldte skader ved beregning av IBNR-avsetninger.
- «Chain ladder»-metoder, der en benytter historiske data for å estimere hvor stor andel av de beregnede endelige erstatningskostnadene som er betalt, henholdsvis meldt, hittil på betraktningstidspunktet.
- «Forventet skadeprosent»-metoder (Bornhuetter-Ferguson), der en benytter Gjensidiges forventede skadeprosent for det aktuelle forsikringsproduktet.

Valg av beregningsmetoder vil være avhengig av forsikringsprodukt og hvor mange års skadehistorikk som er tilgjengelig. I den utstrekning disse metodene er basert på data for historisk erstatningsutvikling blir det forutsatt at det historiske mønsteret for erstatningsutvikling vil fortsette i fremtiden. Det finnes årsaker til at dette ikke vil være tilfelle, og i de tilfeller der det kan beregnes, har man tatt hensyn til dette ved å modifisere modellene. Slike årsaker kan være:

- Økonomiske trender, endringer i lovgivning, samfunnsmessig utvikling og sosial inflasjon (for eksempel endring i erstatningsnivå ved rettsavgjørelser);
- Endringer i porteføljesammensetningen for inngåtte forsikringsavtaler;
- Storskaders påvirkning.

IBNR-avsetninger og avsetninger for rapporterte skadesaker blir beregnet på bruttonivå, og det gjøres egne beregninger av beløp for gjenforsikringsandelen av erstatningskostnadene. Gjensidiges avgitte gjenforsikringsprogram består praktisk talt utelukkende av «excess of loss» (skadesum)-reassuranse med så høy skadegrense for egen regning at det bare blir beregnet gjenforsikringsandel av erstatningsbeløpene for relativt få, store skadesaker.

De aktuarene i Gjensidige som arbeider med forsikringstekniske avsetninger, møtes regelmessig som en del av arbeidet med å opprettholde et høyt faglig nivå, og de har tilgang til et felles datasystem for aktuarberegning av erstatningsavsetninger.

Gjensidige har gjennom 2007 og 2008 hatt prosesser der eksterne aktuarfirmaer beregner «beste estimat» for de forsikringstekniske

avsetningene. Dette blir gjort for å få en mer objektiv beregning av avsetningsnivået fra utenforstående firmaer. Avviket mellom Gjensidiges egne beregninger av erstatningsavsetninger og de beregningene som er gjort av de eksterne firmaene ligger på en til to prosent for konsernet totalt.

Sensitivitetsanalyse – tegningsrisiko

Tegningsrisiko er risikoen for at selskapet ikke krever tilstrekkelig premie for forsikringsavtalene. Prissettingsprosessen for de ulike forsikringsproduktene innbefatter anslag for fremtidig skadefrekvens og erstatningsbeløp, basert på forsikringskonsernets egen statistikk og statistikk fra eksterne kilder. Selv om man har kriterier for tegning av forsikring som er velegnet for formålet, og premieberegningene gjøres ut fra godt statistikkgrunnlag, kan erstatningskostnadene avvike fra det forventede nivået – på grunn av storskader, naturkatastrofer etc.

Gjensidige Forsikring BA og datterselskapene har detaljerte retningslinjer for tegning av forsikringer, for å sikre god kvalitet ved bedømmelse og beregninger i forbindelse med risiko som forsikres, definere risikotyper og øvre grenser for forsikringssummer som kan tegnes; dette gjøres for å sikre at en har kontroll med risikoeksponeringen i forsikringsporteføljen.

Se tabell 3 Sensitivitetsanalyse forsikring nedenfor som viser sensitivitetsanalyse for tegningsrisiko per 31. desember 2008. Tabellen nedenfor viser hvordan endringer i Combined Ratio (CR) har innvirkning (før skatt) på inntekter eller kostnader i årets økonomiske resultat og tilsvarende virkning på egenkapital ved årets utgang. CR er det kriteriet som oftest benyttes for å måle lønnsomhet innen skadeforsikring. Beregningene viser effekten av ett prosentpoeng endring i CR for hvert område. En økning i CR kan være en følge av økt skadefrekvens og/eller økning i erstatningsnivå, gjennomsnittsskade. For noen forsikringsprodukter kan det være en sammenheng mellom skadefrekvens og erstatningsnivå, på en slik måte at en økning i den underliggende forsikringsrisikoen kan få innvirkning både på skadefrekvens og erstatningsnivå.

Tabell 3 – Sensitivitetsanalyse forsikring

Millioner kroner	2008	2007
Endring i CR (1 %-poeng)		
Privat Norge	79,1	77,3
Næringsliv Norge	49,1	50,7
Sum Gjensidige Forsikring BA	128,2	128,0
Øvrig Norden	20,7	16,9
Baltikum	5,9	3,6
Pensjon og sparing	0,6	0,3
Sum	155,4	148,8
Endring i skadefrekvens (1 %-poeng)		
Privat Norge	805,9	808,9
Næringsliv Norge	847,6	895,5
Sum Gjensidige Forsikring BA	1.653,5	1.704,4
Endring i gjennomsnittsskade (+10 %)		
Privat Norge	579,3	480,6
Næringsliv Norge	421,8	501,5
Sum Gjensidige Forsikring BA	1.001,1	982,1

I 2008 er Gjensidiges personforsikringsportefølje noe redusert i forhold til 2007, spesielt på området næringslivsforsikringer. Dette har ført til at skadefrekvensen for næringslivsområdet er økt fra 2007 til 2008, mens gjennomsnittsskaden er redusert. Effekten av økning i både skadefrekvens og gjennomsnittsskade vil da være mindre i 2008 enn i 2007.

Sensitivitetsanalyse - avsetningsrisiko

Beregning av forsikringstekniske avsetninger for en forsikringsportefølje innebærer at man skal finne et anslag for verdien av de fremtidige kontantstrømmer for erstatningsutbetaling, og det vil alltid være elementer av usikkerhet ved slike beregninger. Det er denne type usikkerhet som forbindes med avsetningsrisiko. Usikkerheten vil være avhengig av egenskaper ved risikotypen. Risiko med kort durasjon er mindre eksponert for endringer som påvirker erstatningsutbetalinger i fremtiden. Erstatningsbeløp for personskader er på den annen side svært følsomme for endringer i for eksempel inflasjon og erstatningsnivå ved rettsavgjørelser. Effekten av rettsavgjørelser tas inn i beregningene så snart de er kjent. I tilfeller der det ennå ikke foreligger rettskraftig dom, beregnes virkningen på erstatningsavsetningen ved et sannsynlighetsvektet estimat for de mulige utfall.

Inflasjonsrisiko ligger latent i de fleste forsikringsprodukter. Effekten vil variere som følge av produktenes utforming og de vilkår som gjelder ved skadeoppgjør. For langhalede forsikringsprodukter vil effekten av ett prosentpoeng inflasjonsøkning være betydelig og være proporsjonal med gjennomsnittlig avviklingstid (målt i antall år).

Renterisiko er en vesentlig risikofaktor knyttet til erstatningsavsetningen for yrkesskadeforsikring i Danmark. Den er et uttrykk for tap/gevinst som følge av endringer i markedsrenten. Det er både rente- og inflasjonsrisiko knyttet til forpliktelsene (forsikringstekniske avsetninger). Denne risikoen er avdekket ved bruk av rente- og inflasjonsbytteavtaler.

Sensitivitetsanalysen viser hvordan inflasjonsendring på ett prosentpoeng vil få effekt på erstatningsavsetningen.

Tabell 4 – Sensitivitetsanalyse erstatningsavsetning

ENDRING I INFLASJON (+/-1 %-POENG)			
Millioner kroner	2008	2007	
Privat Norge	415,7	342,7	
Næringsliv Norge	378,6	379,5	
Sum Gjensidige Forsikring BA	794,3	722,2	
Øvrig Norden	748,9	612,2	
Baltikum	3,3	2,8	
Sum	1.546,5	1.337,2	

Tabell 5 – Analyse av erstatningsutvikling – Gjensidige konsern

Millioner kroner	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	Sum
BRUTTO								
Beregnete erstatningskostnader								
Per utgangen av skadeåret	8.870	9.760	10.081	10.985	11.160	11.747	11.846	
- Ett år senere	8.898	9.834	10.044	10.971	11.096	11.723		
- To år senere	8.916	9.839	10.063	10.972	11.059			
- Tre år senere	8.930	9.875	10.011	10.906				
- Fire år senere	8.990	9.828	9.951					
- Fem år senere	8.991	9.778						
- Seks år senere	8.946							
Beregnet beløp per 31.12.2008	8.946	9.778	9.951	10.906	11.059	11.723	11.846	
Totalt utbetalt hittil	8.242	8.537	7.662	8.135	7.533	7.634	5.225	52.967
Erstatningsavsetning	704	1.242	2.289	2.772	3.526	4.090	6.621	21.243
Erstatningsavsetning for tidligere års skader								2.903
Gjensidige Baltic								235
Oppgjørskostnader								1.180
Sum								25.561
FOR EGEN REGNING								
Beregnete erstatningskostnader								
Per utgangen av skadeåret	8.330	9.547	9.970	10.787	11.079	11.541	11.722	
- Ett år senere	8.312	9.601	9.924	10.773	11.009	11.520		
- To år senere	8.359	9.611	9.917	10.769	10.929			
- Tre år senere	8.359	9.652	9.871	10.712				
- Fire år senere	8.399	9.610	9.800					
- Fem år senere	8.416	9.565						
- Seks år senere	8.398							
Beregnet beløp per 31.12.2008	8.398	9.565	9.800	10.712	10.929	11.520	11.722	
Totalt utbetalt hittil	7.711	8.327	7.530	7.961	7.455	7.557	5.222	51.763
Erstatningsavsetning	687	1.238	2.270	2.751	3.475	3.963	6.500	20.883
Erstatningsavsetning for tidligere års skader								2.928
Gjensidige Baltic								207
Oppgjørskostnader								1.180
Sum								25.198

Datterselskapene i Danmark og Sverige er inkludert i tabellen fra og med 2002. Erstatningsavsetningen i Gjensidige Baltic per 31. desember 2008, er vist på egen linje.

Tabellen nedenfor viser tilsvarende oversikt kun for Gjensidige Forsikring BA.

Tabell 6 – Analyse av erstatningsutvikling – Gjensidige Forsikring BA

Millioner kroner	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	Sum
BRUTTO								
Beregnete erstatningskostnader								
Per utgangen av skadeåret	7.502	8.398	8.444	9.244	9.493	10.106	10.236	
- Ett år senere	7.563	8.428	8.419	9.240	9.446	10.097		
- To år senere	7.568	8.424	8.418	9.229	9.399			
- Tre år senere	7.585	8.465	8.415	9.187				
- Fire år senere	7.610	8.427	8.349					
- Fem år senere	7.604	8.393						
- Seks år senere	7.558							
Beregnet beløp per 31.12.2008	7.558	8.393	8.349	9.187	9.399	10.097	10.236	
Totalt utbetalt hittil	7.067	7.407	6.694	7.106	6.646	6.816	4.702	46.438
Erstatningsavsetning	491	986	1.655	2.081	2.753	3.281	5.534	16.781
Erstatningsavsetning for tidligere års skader								1.563
Oppgjørskostnader								1.054
Sum								19.398

Tabell 6 – Analyse av erstatningsutvikling – Gjensidige Forsikring BA (forts.)

Millioner kroner	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	Sum
FOR EGEN REGNING								
Beregnete erstatningskostnader								
Per utgangen av skadeåret	7.016	8.275	8.436	9.237	9.487	10.047	10.154	
- Ett år senere	7.041	8.290	8.402	9.230	9.440	10.046		
- To år senere	7.075	8.289	8.372	9.219	9.354			
- Tre år senere	7.080	8.339	8.373	9.181				
- Fire år senere	7.085	8.305	8.305					
- Fem år senere	7.099	8.273						
- Seks år senere	7.080							
Beregnet beløp per 31.12.2008	7.080	8.273	8.305	9.181	9.354	10.046	10.154	
Totalt utbetalt hittil	6.602	7.288	6.658	7.102	6.631	6.799	4.699	45.779
Erstatningsavsetning	478	985	1.647	2.079	2.723	3.247	5.455	16.614
Erstatningsavsetning for tidligere års skader								1.469
Oppgjørskostnader								1.054
Sum								19.137

Livsforsikring

Formålet med forsikring er at kunden (forsikringstakeren) ønsker å sikre seg mot et uventet, tilfeldig tap som stammer fra en uforutsett begivenhet. For de produkter som Gjensidige Pensjonsforsikring tilbyr ville disse begivenhetene primært være arbeidsuførhet og dødsfall med bortfall av inntekt for forsikringstaker eller de etterlatte, alternativt langt liv med tilhørende fare for at oppspart pensjon ikke er tilstrekkelig livet ut.

Risikoen i den enkelte kontrakt er dermed sannsynligheten for at den omtalte hendelsen skal inntreffe og usikkerheten til hvilket forsikringsbeløp den aktuelle personen var dekket for. I noen kontrakter står den forsikrede fritt til å velge forsikringssum, og det skapes dermed en variasjon i porteføljens risiko. I andre kontrakter er forsikringssummen forhåndsbestemt, men dette kan enten være en helt fast sum eller være en faktor relatert til en annen variabel størrelse. Denne variable størrelsen vil i tjenstepensjonskontrakter typisk være lønn og gjenstående tjenestetid, og dermed skapes igjen en tilfeldig variasjon i porteføljens risiko.

Risikoen i porteføljen er ved dette tilfeldig, avhengig av flere ukjente parametere, og må derfor estimeres.

I de aktuelle porteføljer benyttes det velkjente metoder for sannsynlighetsberegning og teori for å beregne hvilken forsikringspremie som er nødvendig for å kunne oppfylle de fremtidige forpliktelser. Videre vil det for en stor portefølje også benyttes forsikringstekniske avsetningsmetoder for å sikre et godt estimat på de fremtidige forpliktelsene. For mindre porteføljer vil det i en oppstartsperiode være tilstrekkelig - og nødvendig på grunn av lite datagrunnlag - å benytte forenklede avsetningsmetoder med et konservativt estimat.

Utfordringen for denne type forretning vil være å kreve inn tilstrekkelig med risikopremie fra kundene for å bygge opp tilstrekkelige erstatningsreserver for de fremtidige forpliktelser. Ved et inntrådt erstatningstilfelle er det ingen automatikk at tilstrekkelig erstatningsreserve kan dekkes inn ved ekstra forsikringspremie fra den friske bestanden.

Den største forsikringsrisikoen som Gjensidige Pensjonsforsikring står overfor vil være at de faktiske pensjonsutbetalinger overstiger de beløp

som er satt av til å dekke de inngåtte forsikringsforpliktelsene. Dette vil inntreffe hvis arbeidsuførheten blant de forsikrede blir høyere enn forutsatt, at dødeligheten stiger blant de forsikrede som har forsørgerdekninger eller at alderspensjonistene lever lengre enn forventet. Dette vil også inntreffe hvis et flertall av de skadelidte har avtalte pensjonsbeløp som er høyere enn gjennomsnittlige pensjonsbeløp i forsikringsporteføljen. For det ligger i forsikringsens natur at forsikringshendelsen kunden har dekket seg opp for rammer tilfeldig både i forhold til hvem som rammes og hvilke dekninger som er avtalt, og dette vil gi variasjoner innen et sannsynlighetsintervall fra år til år.

For at forsikringsvirksomheten skal kunne drives med en tilstrekkelig grad av sikkerhet bør porteføljen både være av en viss størrelse samt være tilstrekkelig homogen i forhold til risikospredning mellom beste og dårligste risiko og mellom minste og største risiko. Jo større porteføljen er og jo mer homogen den aktuelle risiko er, desto større sannsynlighet er det for å kunne innfri de fremtidige forpliktelsene.

I tillegg til de omtalte faktorene som uføresannsynlighet, dødelighet og langt liv, vil en konsentrasjon rundt gitte yrkesgrupper eller få, men store risikoer, kunne ha en negativ innvirkning på forsikringsresultatet.

Dødsrisikoen i produktene er i all hovedsak relatert til etterlattedekninger tilknyttet innskuddspensjon, og da som ektefelle-, samboer- eller barnpensjon. Etterlattedekningene er i all hovedsak tilknyttet innskuddsdekninger som har innskuddsplan utover den lovpålagte grensen på to prosent i obligatorisk tjenstepensjon. Det er også en eksponering i forbindelse med etterlattedekninger i fripolisebestanden, men av et klart mindre omfang i forsikret sum for hver forsikret. Etterlattedekninger under innskuddspensjon har i all hovedsak en begrenset utbetalingsperiode, mens etterlattedekninger under fripoliser har utbetaling så lenge pensjonsmottaker lever (livsvarig).

Siden de fleste kontrakter er basert på regelverket for innskuddspensjon med å konto utbetalinger i en 10 års periode etter oppnådd pensjonsalder, har selskapet en svært liten eksponering i «langt liv risiko» under ordinær tjenstepensjon. De fleste fripoliser som er tilflyttet selskapet har livsvarig utbetaling for alderspensjonisten og har således en langt liv risiko. Risikotariffen for denne dekningen er også beregnet ut i fra K2005 grunnlaget (se nedenfor) og da inkludert sikkerhetsmarginer i henhold til pålegg fra Kredittilsynet.

Uførerisikoen er relatert til innskuddsfritak for avtalt årlig innskudd fra det enkelte medlem samt uførepensjon. Siden innskuddsfritak er en obligatorisk dekning under obligatorisk tjenstepensjon, vil den største delen av denne dekningen antallsmessig være tilknyttet pensjonsinnskudd basert på to prosent av lønn. Pensjonsavtaler utover lovens minimumskrav har tilsvarende større dekninger. Pensjonsavtaler for selvstendige næringsdrivende (PSN) har også mulighet til å ha tilknyttet innskuddsfritak ved arbeidsuførhet. Uførepensjon er både tilknyttet innskuddsordninger samt fripoliseforsikringene. Risikopremien for uførerisikoen er basert på en intern risikotariff utarbeidet i samarbeid med Gjensidige Forsikring BA og er basert på både nasjonale erstatningstall (folketrygden) og egne erstatningstall, primært i Gjensidige Forsikring.

For fripoliser er det i tillegg tilknyttet en årlig garantert minimumsavkastning som i gjennomsnitt utgjør 3,8 prosent.

Antall individer som er eksponert for dødsrisiko og / eller langt liv risiko er svært beskjedent målt opp i mot eksponeringen for uførerisiko.

Forsikringsrisikoen ansees pr 31. desember 2008 som tilfredsstillende, og usikkerheten rundt ikke meldte saker er ivarettatt gjennom erstatningsavsetningene. I tillegg har Gjensidige Pensjonsforsikring en reassuranseavtale med Gjensidige Forsikring BA som gir en tilfredsstillende dekning ved større fluktuasjoner. Gjensidige Forsikring BA har en betydelig portefølje innen både individuell og kollektiv personrisiko med uførerisiko, og gjennom et tett samarbeid med fagmiljøene i dette selskapet vil man tidlig kunne oppdage trendsifter i uføreutviklingen både i samfunnet og i forsikringsbestanden.

De faktisk utbetalte erstatninger i 2008 er av beskjedent omfang og beløper seg til under to millioner kroner. IBNR-avsetningene er for 2008 fortsatt den dominerende andel av erstatningsbildet og vil være det i flere år fremover. De faktiske erstatninger er godt innenfor det beløpsintervall som var forventet.

For 2009 forventes de faktiske utbetalinger å øke noe fra 2008-volumet, siden en del forsikringstakere som ble syke i 2007 og 2008 har oppfylt kravet til tolv måneders karens og således er berettiget til utbetaling av uførepensjon og innskuddsfritak i 2009. Antall alderspensjonister forventes å være veldig lavt med meget beskjedne ytelser. Utbetalingene vil enten komme fra oppspart konto på innskuddspensjon eller overført premiereserve fra fripoliser og individuelle fondspensjoner.

Gjensidige Pensjonsforsikring sin virksomhet er primært konsentrert rundt innskuddspensjon innen Næringslivssegmentet, forvaltning av premiereserver for fripoliser og individuelle fondspensjoner, de siste er ikke premiebetalende. I tillegg er det tilknyttet risikodekninger til de bedriftsrelaterte innskuddspensjonene samt en mindre andel rene risikoforsikringer med uføredeknninger.

Sensitivitetsanalyse pensjonsforsikring

Gjensidige Pensjonsforsikring har drevet sin virksomhet kun i tre år, som er en meget kort periode sammenlignet med de øvrige aktørene innen pensjonsforsikring. Selv om porteføljen er klart voksende, er antall forsikringstilfeller fortsatt veldig få. Det er således for tidlig å kunne gjøre analyser om de beregnede premier og erstatningstilfeller er tilstrekkelig til å dekke de fremtidige forpliktelser.

Dødsrisikodekningene gjelder medlemmer av en tjenstepensjonsordning, og disse gir grunnlag for en eventuell ektefelle-, samboer eller

barnepensjon. Risikoperioden er begrenset til medlemmets tjenestetid og høyst til øverste aldersgrense som er 67 år. Det innhentes ikke spesifikk informasjon om medlemmets familiesituasjon på tegningstidspunktet. Premien beregnes derfor med forutsetninger om dødelighet, sivilstand, antall barn samt kunnskap om alder og kjønn. For Gjensidige Pensjonsforsikring er disse beregningene basert på en nytt beregningsgrunnlag – benevnt K2005 -, som forsikringsbransjen i Norge har utviklet i fellesskap gjennom Finansnæringshovedorganisasjon (FNH). Grunnlaget er i tillegg styrket med sikkerhetsmarginer i henhold til krav fra Kredittilsynet, og vil videre bli oppdatert ved endringer i forutsatt dødelighet i befolkningen og i samlet forsikringsbestand i Norge.

Avtaleverket med bedriftene er videre av ettårig karakter slik at risikopremien kan endres ved hvert hovedforfall. Samlet gir dette et meget robust premiegrunnlag med liten sannsynlighet for at oppsamlet premie og avsatte erstatningsreserver ikke skal være tilstrekkelig for å dekke fremtidige forpliktelser. Siden porteføljen fortsatt er av begrenset størrelse settes hoveddelen av den årlige risikopremie av til erstatningsreserve. Hver risikoårgang blir etter noe tid vurdert i forhold til innmeldte forsikringstilfeller og antatt meldemønster. Siden dette er bedriftsrelaterte pensjonsordninger legges det til grunn at tiden fra et forsikringstilfelle inntreffer – i dette tilfelle et dødsfall – til saken blir meldt selskapet vil være begrenset i tid.

Sensitiviteten for denne delen av forsikringsbestanden vil derfor være proporsjonal med hvilken faktor man velger å benytte som erstatningsreserve målt opp i mot årets risikopremie.

Langt liv problematikken – som kun vil omfatte selskapets fripolisebestand av de kommende alderspensjonister – har en omvendt avhengighet til dødeligheten i forsikringsbestanden i forhold til de omtalte etterlattedekningene. Selskapets risiko er her at alderspensjonistene som har avtalt livsvarige alderspensjoner lever lengre enn forutsatt. Også her benyttes det nye dødelighetsgrunnlaget K2005, men da med utgangspunkt i overlevelsessannsynlighet og sikkerhetsmarginer «den andre veien». I tillegg har Kredittilsynet også her satt krav om ekstra sikkerhetsmarginer. Tilstrekkeligheten av disse marginene vil løpende bli vurdert ved de årlige revisjonene av pensjonsreservene. En eventuell styrking av reservene vil måtte finansieres gjennom det overskudd som selskapet har i porteføljen alternativt ved bruk av egenkapitalen. Basert på at beregningsgrunnlaget er fra 2005 med tilhørende sikkerhetsmarginer både i selve grunnlaget og gjennom Kredittilsynets pålegg ansees det som svært lite sannsynlig at det på kort sikt vil være behov for å styrke reservene. Antall fripolisekunder som mottar alderspensjon i dag er meget lavt og vil være det de neste årene.

Risikoen for uførhet gjelder uførepensjon og / eller fritak for innbetaling av avtalt årlig beløp i henhold til pensjonsavtalen. Utbetalingene opphører senest ved oppnådd ordinær pensjonsalder, som vanligvis er 67 år. Eventuelle erstatningskrav kommer først etter en 12 måneders uavbrutt sykemeldingsperiode. Risikosummen blir da avhengig av de avtalte pensjonsbeløp og total utbetalingstid frem til senest pensjonsalder. Gjensidige Pensjonsforsikring bruker her forutsetninger fra det samme beregningsgrunnlaget K2005 samt egenutviklede uføretabeller basert på grunnlag av nylig oppdatert norsk uførestatistikk. Tabellene er utviklet i nært samarbeid med Gjensidige Forsikring BA som har en meget betydelig portefølje med uførerisiko og tar videre hensyn til forskjeller mellom befolkningsuførheten i forhold til uførheten i en forsikringsbestand. Forsikringsbestanden er som regel underlagt en eller annen form for risikovurdering ved overtakelse av en uførerisiko. For tjenstepensjonsordningene benyttes det også en inndeling av

arbeidsgiverne i ulike risikogrupper etter virksomhetens art. De kunder som tegner individuell uførepensjon er underlagt ordinære regler om individuell risikovurdering basert på den forsikredes egenklæring om helse.

Antall forsikrede som mottar en form for uføreerstatning – enten uførepensjon og/eller fritak for avtalt innskudd – er fortsatt beskjedent målt opp i mot antall forsikrede. Det benyttes derfor også her forenklete avsetningsmetoder ved at hoveddelen av årets risikopremie settes av til erstatningsreserve. Hver risikoårgang blir etter noe tid vurdert i forhold til innmeldte forsikringstilfeller og antatt meldemønster. Siden mesteparten av den aktuelle uførerisiko er relatert til bedriftsrelaterte pensjonsordninger legges det til grunn at tiden fra et forsikringstilfelle inntreffer – i dette tilfelle en arbeidsuførhet som har vart mer enn 12 måneder – til saken blir meldt selskapet vil være begrenset i tid.

Gjensidige Pensjonsforsikring har en aggregert stop loss reassuranseavtale med Gjensidige Forsikring BA.

Reassuranse

Gjensidige kjøper reassuranse for å beskytte konsernets egenkapital, og reassuranse er således primært et kapitalstyringsverktøy. Ved analyse av hvilke reassuranseprogrammer som skal kjøpes, benyttes de samme modeller og metodikk som ved evaluering av ulike aktivaallokeringer og ved den risikobaserte beregningen av de interne kapitalbehov.

Maksimalt egenregningsnivå vedtas av styret, mens reassuranseavdelingen tar hånd om selve innkjøpet og oppfølgingen av reassuranseaktivitetene.

Gjensidiges reassuranseprogram består hovedsakelig av ikke-proporsjonal reassuranse. Maksimalt egenregningsnivå, vedtatt av styret, var i 2008 250 millioner kroner, men som hovedregel kjøpes reassuranse slik at belastningen ved en enkelt skade eller hendelse blir begrenset til 100 millioner kroner. 2008 representerte fortsatt et marked der det var mulig å kjøpe fornuftige reassuransedekninger med lavere egenregning, slik at egenregningsnivået varierer mellom 20 og 100 millioner kroner for de ulike forsikringsprodukter. Dette, som for all annen reassuranse, baseres på analyse av eksponering, skadehistorikk, modellsimulering og Gjensidiges kapitalstruktur.

Gjensidige Forsikring BA ivaretar en konsernfunksjon med hensyn til reassuranse, både som reassurandør for datterselskapene og ved at datterselskapenes eksponering er tatt inn i det avgitte reassuranseprogrammet. Reassuranseprogrammet for forsikring av eiendom inkluderer også de samarbeidende brannkassene. Datterselskapenes reassuranseprogram har generelt lavere egenregning enn Gjensidige Forsikring BA, siden selskapene er mindre i størrelse og kapitalisering. Forskjellen mellom egenregningsnivåene holdes for egenregning av Gjensidige Forsikring BA.

I Norge er naturskadeeksponeringen ivaretatt gjennom det obligatoriske medlemskapet i Norsk Naturskadepool. Gjennom denne ordningen blir Gjensidige eksponert for sin markedsandel av summen av erstatningene i det norske markedet, istedenfor de skadene som kun rammer selskapets kunder. Poolen har sitt eget reassuranseprogram, noe som ytterligere reduserer risikoeksponeringen. I 2008 deltar Gjensidige med 10 prosent av Naturskadepoolens program; denne eksponeringen er inkludert i det avgitte reassuranseprogrammet, noe som gir synergieffekter med hensyn til størrelse og risikospredning i Gjensidiges avgitte reassuranseprogram. I de øvrige land der Gjensidige har virksomhet er eksponering for naturkatastrofer inkludert i de ordinære reassuranse-

dekningene for tingskade. En skadehendelse som rammer flere av landene der Gjensidige har virksomhet, vil bli regnet som én skadehendelse når det gjelder reassuransedekningene.

STYRING AV FINANSIELL RISIKO – SKADEFORSIKRINGSVIRKSOMHETEN

Finansiell risiko er et samlebegrep for flere typer risiko i forbindelse med finansielle eiendeler. Finansiell risiko kan inndeles i markedsrisiko, kredittrisiko og likviditetsrisiko.

Aksjekursrisiko defineres som verdifall som følge av reduserte aksjepriser. Dette gjelder tilsvarende for risiko i forbindelse med eiendomspriser. Se avsnittet om stresstest og sensitivitetsanalyse på neste side.

Renterisiko defineres som verdifall som følge av endring i rentenivå, og det betraktes både separat fra et rent aktivaperspektiv og i forhold til rentefølsomhet på passivasiden. Styret fastsetter grense for renterisiko for renteporteføljen (med unntak av holde til forfall porteføljen) og denne øvre grensen var 300 millioner kroner både i 2007 og 2008 (gitt en forskyvning på 100 basispunkter i rentekurven) for Gjensidige Forsikring BA uten datterselskapene.

Valutarisiko defineres som tapet som følge av endringer i valutakurser. Valutarisiko er hovedsakelig sikret nesten 100 prosent, unntatt for mindre mandater hvor aktiv valutaforvaltning er en del av plasseringen.

Kredittrisiko defineres som tap som oppstår hvis en utsteder ikke oppfyller sine forpliktelser eller på grunn av økte risikopremier for obligasjoner med kredittrisiko. Kredittrisiko håndteres både ved øvre kredittgrenser for navngitte motparter, ved begrensninger basert på offisiell rating fra ratingbyråer og krav om diversifisering ved plassering i selskapsobligasjoner. Kredittrisiko i forbindelse med reassuranse håndteres ved krav om minimum rating for Gjensidiges reassurandører og tett oppfølging av fordringer og erstatningsavsetninger.

Likviditetsrisiko defineres ved manglende evne til å møte betalinger ved forfall, eller ved at en må realisere investeringer til en høy kostnad for å kunne utføre betalinger. Styret har fastsatt minimumsgrenser for beløp som skal kunne realiseres uten for store transaksjonskostnader innenfor ulike tidsrammer, basert på analyser av aktiviteter i forbindelse med forsikringsvirksomheten. Den faktiske aktivaallokeringen er betydelig mer likvid enn det som kreves i henhold til grensene i styrevedtaket.

Forsikringsvirksomheten er eksponert for disse risikotypene gjennom konsernets investeringsaktiviteter, og de styres på aggregert nivå og ivaretas gjennom kapitalforvaltningspolicy og investeringsstrategier som er utarbeidet for Gjensidige konsern og datterselskaper. I tillegg begrenses kredittrisiko i gjenforsikring gjennom konsernets reassuransepolicy. Selv om kapitalforvaltningen og -styringen og risikohåndteringen i den forbindelse stadig forbedres, er det ikke skjedd vesentlige endringer i Gjensidiges risikohåndtering på dette området i forhold til tidligere perioder. Investeringsstrategi og andre policyer for risikohåndtering vedtas av styret i hvert enkelt selskap, og er koordinert med morselskapets overordnede policyer.

Risikoeksponeringen i investeringsvirksomheten presenteres for styret minimum årlig i forbindelse med at investeringsstrategien blir vedtatt. Styret fastsetter her øvre og nedre grenser per aktivaklasse, overordnet risikotoleranse relatert til finansresultatet og spesifikke rammer for rente-, likviditets- og valutarisiko. Aktivaallokeringen skal holdes innenfor disse grensene til enhver tid. Tabellen nedenfor viser

aktivaallokeringen for forsikringsvirksomheten ved utgangen av 2007 og 2008. Den faktiske aktivaallokeringen vil variere gjennom året og følge bevegelser i markedet, taktisk allokering og risikosituasjonen. Her nevnes spesielt at allokeringen til aksjer som følge av den negative markedsutviklingen ble sterkt redusert i løpet av 2008, slik at gjenværende aksjebeholdning ved utløpet av året primært bestod av unoterte aksjer (fondsandeler i private equity fond) og innehavet i Storebrand. Allokeringen til rentepapirer ble tilsvarende økt. I løpet av året er den gjennomsnittlige kreditteksponeringen i renteporteføljen redusert. Eiendomsporteføljen ble redusert som følge av salget av konsernets hovedkontor.

Når det gjelder konsentrasjonsrisiko, representerer fortsatt aksjene i Storebrand og eksponeringen i kontoreiendommer i Oslo-området de viktigste risikoområdene. Ytterligere analyse av konsentrasjonsrisiko finnes under de ulike typene markedsrisiko.

Tabell 7 – Aktivaallokering skadeforsikring

	31.12.2008		31.12.2007	
	Mill kroner	Prosent	Mill kroner	Prosent
Pengemarked	11.324,3	23,7 %	11.951,7	25,5 %
Obligasjoner som holdes til forfall	13.710,3	28,7 %	9.247,6	19,8 %
Obligasjoner øvrig	11.550,9	24,2 %	8.076,2	17,3 %
Aksjer	3.801,9	8,0 %	6.875,7	14,7 %
Eiendom	6.324,4	13,2 %	7.255,6	15,5 %
Hedgefond	1.142,7	2,4 %	2.919,5	6,2 %
Øvrig ¹	(82,7)	(0,2 %)	477,1	1,0 %
Sum	47.771,8	100,0 %	46.803,4	100,0 %

¹ Øvrig inkluderer derivater, lån etc.

Gjensidiges investeringsstrategi vedtas årlig av styret. Hovedmålet for aktivaallokeringen er å optimalisere balansen mellom forventet finansinntekt og risiko. Utgangspunktet er forsikringsvirksomhetens behov for å balansere forventet fremtidig utbetalingsstrøm med inntektsstrømmer fra investeringer, mens øvrige midler innen forsikringsvirksomheten investeres på en veldiversifisert måte med sikte på å få best mulig egenkapitalavkastning gitt vedtatt risikopolje.

Den totale risikoen med hensyn til årlig resultat før skatt for Gjensidige Forsikring BA måles kontinuerlig i forhold til de mål styret har satt. Hvis risikoen anses å være for høy, blir aktivaallokeringen endret. Dette innebærer at hvis det i løpet av et år er en lengre periode med negativ finansinntekt, eller et sterkt fall i verdien av eiendelene, vil allokeringen til aksjer reduseres og plasseringene i rentepapirer økes. Risikoen for å komme under grensen for årlig resultat før skatt rapporteres regelmessig til konsernledelsen og styret. Også i 2008 medførte dette en redusert andel i aksjemarkedet i løpet av året.

Stresstesting

Forøvrig gjøres stresstesting av verdien av de investerte eiendelene mot markeds-, kreditt- og valutarisiko samt negative scenarier på forsikringssiden målt i forhold til bufferkapitalen (som defineres som overskytende kapital over myndighetenes minstekrav), med regelmessig rapportering til styret. Hensikten med stresstesten er ikke å analysere resultateffekten eller virkningen på balanseført egenkapital, men heller effekten på bufferkapitalen.

Denne stresstesten basert på tall ved utgangen av året vises nedenfor (tall for konsernet). Bufferkapitalen relateres her til kapitaldekningskravet for Gjensidige konsern, som beregnes etter norske regnskapsregler.

For kapitaldekningsformål konsolideres Gjensidiges eierandel i Storebrand inn, slik at et eventuelt fall i aksjekursen i Storebrand ikke vil ha effekt på bufferkapitalen. Derimot innregnes resultatet i Storebrand inn i Gjensidiges regnskap via egenkapitalmetoden, og påvirker på den måten selskapets og konsernets bufferkapitalsituasjon. Videre hensyntas den underliggende svingningsrisikoen for forsikringsresultatet kun i den grad en svekkelse av combined ratio bringer denne over 100 prosent. Til sist inkluderes risikoen i selskapene utenom skadeforsikring (Gjensidige Pensjonsforsikring og Gjensidige Bank) gjennom å anta en svekkelse av egenkapitalavkastning for disse med ti prosentpoeng, og å inkludere det negative resultat dette eventuelt måtte medføre.

Den store overdekningen av kapital er representativt for situasjonen gjennom hele året, selv om beløpene viser variasjon som følge av endringer i aktivaallokeringen og inntekter gjennom året. Kapitaloverskuddet etter stressscenariet øker betydelig fra 2007 til 2008. Dette skyldes omklassifiseringen av Storebrand til tilknyttet selskap som omtalt tidligere i kapitlet om kapitalstyring, samt at verdifallet er redusert som følge av redusert eksponering i aksjer utenom Storebrand-posten.

Tabell 8 – Stresstest finansielle aktiva

Millioner kroner	Scenario	Verdifall	
		2008	2007
Aktivaklasse / risiko			
Aksjer	20 % fall	(193,4)	(679,6)
Renterisiko	100 bp ¹ endring	(295,7)	(321,0)
Eiendom	12 % fall	(769,0)	(863,6)
Hedgefond	12 % fall	(137,1)	(346,4)
Valuta	10 % endring mot NOK	(70,3)	(56,6)
Kredittspread			
AAA	0,15 %	(13,7)	(19,2)
AA	0,15 %	(27,9)	(6,5)
A	0,62 %	(23,9)	(43,1)
BBB	0,75 %	(6,9)	(17,5)
BB	2,03 %	(33,9)	(25,8)
B	3,36 %	(52,7)	(68,7)
CCC eller lavere	6,72 %	(25,8)	(43,2)
Ingen rating	1,20 %	(29,0)	(43,6)
Underwriting resultat	3 prosentpoeng svakere CR		
Erstatningsavsetninger	2 % styrking	(511,2)	(462,9)
Katastrofe	135 mill kr	(135,0)	(135,0)
Storebrand	1,3 std.avvik	(490,1)	
Reass.fordringer	2 % tap	(7,9)	(11,6)
Resultat døtre (kun GPS og Bank)	10 % fall i ROE	(263,3)	(249,1)
Totalt verdifall i stresstest		(3.086,9)	(3.393,4)
Bufferkapital		9.266,6	6.632,0
Kapital / overskudd i stress scenario		6.179,7	3.238,6

¹ bp = basispunkter

En annen måte som nedsiderisikoen i finansinntektene evalueres på er ved hjelp av value at risk, VaR («verdi på spill»), som måler hvor mye svakere enn forventningen finansinntekten kan bli ved ulike sannsynlighetsnivåer (for eksempel er det 90 prosent sannsynlighet for at finansinntekten neste 12 måneder ikke blir mer enn 1.579 millioner kroner svakere enn forventningen). Beregningen forutsetter at det ikke gjøres allokeringsendringer i perioden, og at alle aktiva måles til markedsverdi, også holde til forfall obligasjoner og Storebrand-posten.

Tabell 9 – Value at risk, finansinntekter

Millioner kroner	31.12.2008	31.12.2007
Konfidensnivå		
90,0 prosent	1.579	1.369
95,0 prosent	1.989	1.796
97,5 prosent	2.318	2.134
99,0 prosent	2.759	2.582

Økningen i VaR fra 2007 til 2008, til tross for en mer konservativ aktivaallokering med lavere andel aksjer og hedgefond, kan i hovedsak tilskrives at man i estimeringen av volatilitet hensyntar volatiliteten i de enkelte markedene på estimeringstidspunktet, og denne er vesentlig høyere ved utløpet av 2008 enn den var på samme tidspunkt i 2007.

Aksjerisiko

Aksjeporteføljen i Gjensidige er gjennom 2008 kraftig redusert slik at gjenstående aksjeeksponering primært er i forbindelse med Storebrand og private equity fond. Konsentrasjonsrisikoen er vist i tabellen under. Private equity fond har en stor andel norske selskaper. Den geografiske eksponeringen er i all hovedsak bestående av norske aksjer.

Tabell 10 – Største aksjeeksponeringer

Millioner kroner	31.12.2008
Selskap	
Storebrand	2.660,6
BecoTek Metal Group	39,0
Elixia Holding	30,0
Wema	28,3
SørcoGruppen	26,4
Technor Holding	25,1
Sector Asset Management	24,8
VIA Travel Group	24,3
Noble Denton Holdings Limited	20,7
Novo Nordisk	19,9
Sum ti største	2.899,1
Sum aksjer	3.801,9

Tabell 11 – Største aksjeeksponeringer

Millioner kroner	31.12.2007
Selskap	
Storebrand	2.765,9
Lindorff	180,3
Sector Asset Management	34,5
Orkla	31,4
StatoilHydro	29,5
Gazprom	29,0
Exxon Mobil	27,3
Petrobras	25,4
General Electric	24,0
EON	21,4
Sum ti største	3.168,7
Sum aksjer	6.875,7

For å vise aksjeporteføljens sensitivitet for et fall i aksjekurser, viser tabellen nedenfor effekten av et mulig scenario. Tallene viser effekt på egenkapital, men tar ikke hensyn til skatteeffekter. De inkluderer finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet. Det hensyntas at Storebrand pr 31. desember 2008 føres som et tilknyttet selskap og

at et fall på ti prosent i aksjekursen derfor ikke fører til en nedskrivning av verdien i balansen, og posten er derfor utelatt i sensitivitetsberegningen. Som tabellen viser er sensitiviteten vesentlig redusert fra 2007. Dette skyldes som tidligere nevnt reduksjonen i aksjebeholdning samt omklassifiseringen av Storebrand-posten.

Tabell 12 – Sensitivitetsanalyse aksjeportefølje

Millioner kroner	31.12.2008	31.12.2007
10 prosent endring i aksjekurser	(86,9)	(670,0)
Eksklusive eierandel i Storebrand ASA		

Gjensidige Forsikring investerer i flere private equity fond så vel som fond-av-fond. Fokus så langt har vært i den nordiske regionen og Gjensidige vil søke å ta en aktiv rolle gjennom plass i styret eller rådgivende komiteer i de ulike fondene. Porteføljen er en sammensetning av venture- og oppkjøpsstrategier. For investeringer utenfor Norden, vil Gjensidige generelt investere gjennom fond-av-fond.

Tabell 13 – Største private equity fond

Millioner kroner	31.12.2008
Fond	
HitecVision Private Equity IV LP	110,7
FSN Capital II LP	78,6
Altor Fund II LP	62,1
Northzone IV K/S	57,6
Teknoinvest VIII KS (inkl. Teknoinv. VIII (GP) KS)	49,1
Sum fem største	358,3
Sum private equity	884,6

I tillegg til de investerte beløpene har Gjensidige per 31. desember 2008 kommiterte, ikke-investerte beløp på 850 millioner kroner.

Renterisiko

I konsernets forsikringsselskaper vil eksponering for renterisiko reduseres ved å tilpasse porteføljen av renteinstrumenter til den totale durasjonen og utbetalingsprofilen for de forsikringstekniske avsetningene. Siden de forsikringstekniske avsetningene generelt er udiskonterte i balansen, vil disse følgelig være eksponert for inflasjonsendringer (men ikke direkte til renter). Et økonomisk perspektiv derimot vil tale for en sikring av renterisiko ut i fra at nåverdien av avsetningene vil være eksponert for endringer i realrenter. Fra et regnskapsmessig perspektiv er risikoen ved å velge en slik sikringsstrategi redusert da en stor del av obligasjonsporteføljen er klassifisert som holde til forfall. Videre, fra et økonomisk perspektiv, er inflasjonsrisikoen også delvis redusert ved at en andel av holde til forfall obligasjonene har en kupong knyttet opp mot utviklingen i konsumprisindeksen.

I en del av den danske virksomheten, Kommunernes Arbejdsskade-forsikring (KA), er den langhalede yrkesskadeporteføljen sikret mot endringer i realrenten gjennom swapavtaler. Realrenterisikoen relaterer seg til premie- og erstatningsavsetninger tilsvarende omtrent 4.000 millioner kroner (diskontert verdi), hvor en stor andel av skadene betales ut som annuiteter hvor utbetalingene er knyttet opp mot dansk arbeidsskadeindeks (myndighetsfastsatt, en funksjon av lønnsutvikling). Risikoen i nåverdien av disse annuitetene er sikret gjennom en serie av swapavtaler som strekker seg over 40 år frem, og dekker inflasjons- og renterisiko separat slik at realrenterisiko er fjernet. Swap-avtalene nullstilles en gang i året, noe som minsker motpartsrisikoen, og medfører en begrenset balanseført verdi. Renteporteføljen i KA er investert med en lav durasjon.

Tabellen nedenfor viser forfallsprofilen av konsernets renteportefølje. Ovennevnte swapavtaler, som har en begrenset balanseført verdi, er ikke inkludert. I stedet er den faktiske renteporteføljen som ligger i Kommunernes Arbejdsskade Forsikring inkludert.

Tabell 14 – Forfallsprofil (antall år) renteportefølje

Millioner kroner	31.12.2008	31.12.2007
Forfall		
0-1	16.170,4	13.770,8
1-2	4.454,2	5.068,0
2-3	3.169,9	2.909,1
3-4	2.267,5	2.261,6
4-5	4.549,4	1.602,1
5-6	384,6	1.249,2
6-7	771,7	260,6
7-8	564,4	258,9
8-9	717,1	465,3
9-10	1.028,4	1.120,8
>10	2.507,9	309,3
Sum	36.585,5	29.275,5

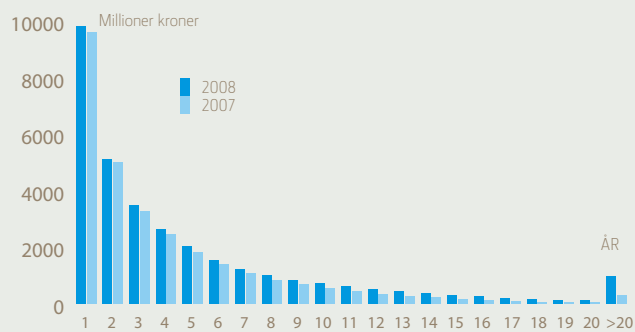
Videre vises rentesensitiviteten i renteporteføljen i tabellen under. Denne tabellen inkluderer ikke holde til forfall porteføljen. Effekten på resultat og egenkapital er den samme, skatteeffekter er sett bort fra og effekt av swapavtalene i Kommunernes Arbejdsskade Forsikring er heller ikke inkludert (fordi disse har en motsvarende effekt i passiva).

Tabell 15 – Sensitivitet renteportefølje

Millioner kroner	31.12.2008	31.12.2007
100 bp parallelt skift opp	(295,7)	(321,0)

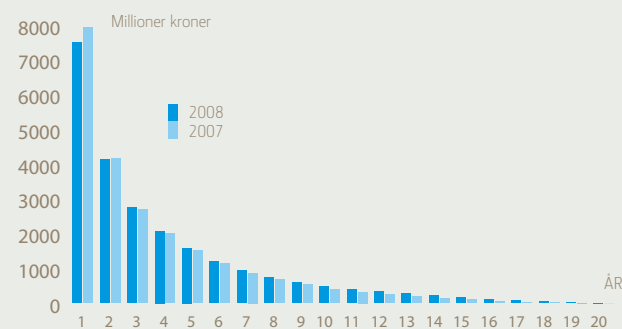
Diagrammet nedenfor viser den forventede utbetalingsprofilen for konsernets premie- og erstatningsavsetninger, henholdsvis per utgangen av 2008 og 2007. Omtrent en tredjedel av avsetningene forventes utbetalt i løpet av ett år, og gjennomsnittlig tid til utbetaling er over 3 år. En portefølje av finansaktiva vil matche disse kontantstrømmene, men konsernet har ingen formell retningslinje på maksimalt tillatt avvik.

Figur 5a – Utbetalingsmønster forsikringstekniske avsetninger



Den neste figuren viser tilsvarende utbetalingsmønster for Gjensidige Forsikring BA. Gjennomsnittlig utbetalingstid for Gjensidige Forsikring BA er noe kortere enn for konsernet.

Figur 5b – Utbetalingsmønster forsikringstekniske avsetninger, Gjensidige Forsikring BA



En annen måte å vise renterisiko, er å se på avtalt restløpetid av porteføljen, og fokus i den sammenheng er ikke på den umiddelbare effekten på verdien som ovenfor, men på effekten på renteinntekter i det kommende året. Forsikringsvirksomheten har, fra et regnskapsmessig perspektiv, ikke rentesensitive forsikringstekniske avsetninger med unntak av dansk yrkesskade. Renterisiko i dansk yrkesskade er som nevnt tidligere sikret gjennom swapavtaler. Følgelig inneholder tabellen nedenfor kun aktivasiden. Effekten av et øyeblikkelig fall i rentene på ett prosentpoeng vil redusere netto renteinntekter fra instrumenter med flytende rente over de nærmeste 12 måneder med omtrent 84 millioner kroner. Imidlertid vil dette motvirkes av en øyeblikkelig økning i verdien av renteinstrumenter med fast rente med 296 millioner kroner som vil påvirke resultatet. Disse beregningene tar ikke hensyn til eventuelle effekter som kan påvirke verdien på andre tilganger som eiendom og aksjer. Sensitivitetene er før skatt.

Tabell 16 – Rentebindingstid forsikring

Millioner kroner	Uten avtalt restløptid	0-1 mnd	1-3 mnd	3 mnd - 1 år	1-5 år	Over 5 år	Sum
Finansielle eiendeler							
Obligasjoner og sertifikater	17,0	346,1	2.921,6	8.242,3	5.187,9	3.884,7	20.599,6
Bankkonto og termininnskudd		1.874,4	13,9	259,5			2.147,7
Obligasjoner som holdes til forfall			18,9	2.372,5	9.229,5	2.089,4	13.710,3
Utlån		2,0	0,0	7,8	86,6	377,2	473,6
Aksjer og andeler	4.179,3						4.179,3
Hedgefond	1.142,7						1.142,7
Ikke klassifisert	5.982,0	121,3					6.103,3
Derivater med positiv verdi	68,2		56,5	43,4			168,1
Sum 2008	11.389,3	2.343,8	3.010,9	10.925,5	14.504,0	6.351,2	48.524,7
Sum 2007	18.707,0	1.907,8	1.622,4	8.632,6	11.802,8	4.178,6	46.851,2
Finansielle forpliktelser							
Derivater med negativ verdi		(0,9)	(431,3)	(118,6)	(3,9)	(186,7)	(741,4)
Andre finansielle forpliktelser		(11,5)					(11,5)
Sum 2008		(12,4)	(431,3)	(118,6)	(3,9)	(186,7)	(752,8)
Sum 2007			(36,7)	(11,0)			(47,7)

Eiendomsrisiko

Eiendom utgjør en betydelig del av Gjensidige Forsikrings investeringsportefølje. Motivasjonen for dette er primært å øke risikojustert avkastning, ved at forventet avkastning ligger mellom rentepapirer og aksjer, og videre at det er en beskjedne korrelasjon med de to andre aktivaklassene. Videre er det forventet at eiendom på lengre sikt vil øke i verdi dersom realrenten faller, og er dermed også en sikring mot realrenterisiko i forsikringstekniske avsetninger.

Konsernet eier i hovedsak sine eiendommer direkte, dog er en mindre andel av porteføljen investert i eiendomsfond utenfor Norge. Utenom de investerte beløpene via fond er det kommitert ytterligere 241 millioner kroner som ikke er trukket. I tillegg er det kommitert et beløp på 76 millioner kroner i et boligprosjekt. Forvaltningen av direkte eid eiendom utføres av det heleide datterselskapet Oslo Areal. Porteføljen består av både eiendom til eget bruk og investeringseiendom. I februar 2008, ble konsernets hovedkontor i Oslo solgt, noe som reduserte andelen av eiendom til eget bruk betraktelig. Det ble i tillegg solgt noen mindre eiendommer gjennom året. Eiendomsporteføljen er konsentrert til kontoreiendommer i Oslo-området, men inneholder også eiendommer i andre større byer i Norge og en betydelig andel kjøpesentre.

Tabell 17 – Største eiendomsinvesteringer

Millioner kroner	31.12.2008	31.12.2007
Sum fem største enkelteieendommer	2.465,5	3.027,2
Sum eiendom	6.324,4	7.255,6

Hedgefond

Hedgefond er en samlebetegnelse på fond som investerer i de fleste typer aktivaklasser med få begrensninger i bruk av derivater, shortsalg eller belåning for å oppnå en avkastning som er delvis uavhengig av (har lav samvariasjon med) tradisjonelle aktivaklasse indekser. Gjensidige anvender hedgefond både som en måte å ta ut aktiv risiko i de enkelte aktivaklasser og for å ta allokeringsrisiko mellom de enkelte aktivaklasser / risikopremier. Det benyttes både fond-av-fond og enkeltfond. Fond-av-fond forvalteren utfører utvelgelsen og oppfølgingen av de underliggende hedgefondene, noe som reduserer den operasjonelle risikoen.

Tabell 18 – Største hedgefond

Millioner kroner	31.12.2008
Horizon Tactical Trad USD-B	342,8
Sector Polaris	272,5
The Winton Evolution Fund	125,8
Russell Alt. Strat. Fund II Total Designated Inves	95,2
Sector EuroPower Fund Class A EUR	86,0
Sum fem største hedgefond	922,3
Sum hedgefond	1.142,7

Valutarisiko

Valutarisiko er definert som økonomiske tap som følge av endringer i valutakurser. Generelt er valutarisiko i investeringsporteføljen sikret opp mot fullt ut, med unntak av mindre mandater hvor aktiv valutaforvaltning er inkludert.

Morselskapet sikrer investeringene, men ikke fremtidige inntekter, i datterselskapene mot valutarisiko. For Gjensidige Baltic er sikringen delvis i LVL og delvis i LTL, mens den for Gjensidige Sverige er i SEK. I begge tilfellene innregnes resultatet av sikringen over resultatet mens verdiendringen i sikringsobjektet innregnes direkte i egenkapitalen. For Fair Forsikring er sikringen i DKK og det anvendes sikringsbokføring, der kun den ineffektive delen av sikringen innregnes over resultatet. Dette gir en mer konsistent føring av sikring og sikret objekt, og prinsippet planlegges derfor innført også for de andre datterselskapene. Sikringen gjennomføres med valutaswapper der beløpet justeres kvartalsvis.

Konsernet tegner forsikring i Skandinavia og de baltiske landene, og har følgelig forsikringstekniske forpliktelser i disse valutaene. Valutarisiko, både på konsern- og selskapsnivå, er generelt sikret ved at investeringene gjøres i samme valuta som de forsikringstekniske avsetningene. I Gjensidige Baltic er det investeringer i EUR-denominerte rentepapirer som ikke motsvares av forpliktelser i EUR. Valutarisiko relatert til dette anses ikke som betydelig for konsernet.

Tabellen på neste side viser valutaeksponeringen per valuta. Brutto valutaposisjon viser eksponering etter å ta hensyn til valutaforordelingen av forsikringstekniske forpliktelser og inkluderer videre investeringene i datterselskapene som er balanseført i morselskapet. I nettoposisjonen er sikringene av datterselskapene inkludert.

En styrking av NOK på ti prosent mot alle andre valutaer vil påvirke egenkapitalen negativt med omtrent 70 millioner kroner. Siden omregningseffekten relatert til datterselskaper bokføres direkte mot egenkapitalen, mens valutasikringene for Gjensidige Baltic og Sverige tas over resultatet, blir resultateffekten i motsatt retning med en gevinst på omtrent 55 millioner kroner.

I motsatt tilfelle, ved en ti prosent svekkelse av NOK mot alle andre valutaer, vil effekten ut i fra situasjonen per 31. desember 2008 være omtrent den samme beløpsmessig, men med motsatt fortegn, forutsatt at alle andre variable holdes konstant.

Valutatransaksjoner utføres innenfor strengt definerte grenser og anvendes både i den ordinære forvaltningen og for å sikre finansielle instrumenter. Tabellen under viser både brutto- og nettoposisjon. Valutasikring (utenom sikring av investeringer i datterselskaper) gjøres ved bruk av valutaterminer eller på porteføljenivå, og valutaposisjon måles kontinuerlig mot en totalgrense.

Tabell 19 – Valutaeksponering

Millioner	Brutto posisjon i valuta	Brutto posisjon NOK	Valuta kontrakter	Netto- posisjon valuta	Netto- posisjon NOK
AUD	0,0	0,2		0,0	0,2
CAD	(3,1)	(17,9)		(3,1)	(17,9)
CHF	6,6	42,8	(5,3)	1,2	8,1
DKK	2.416,9	3.159,7	(2.339,7)	77,2	100,1
EEK	7,2	4,4		7,2	4,4
EUR	429,1	4.186,4	(386,2)	42,9	427,3
GBP	2,6	26,1	(1,8)	0,8	8,0
HKD	4,3	3,8	(4,0)	0,3	0,3
LVL	19,9	276,7	(17,7)	2,1	33,1
LTL	77,9	221,6	(58,7)	19,2	56,1
JPY	180,4	13,8	(176,7)	3,7	0,3
NZD	0,0	0,0		0,0	0,0
SEK	653,4	620,5	(723,6)	(70,1)	(20,2)
SGD	1,0	5,0	(1,0)	0,0	0,2
USD	323,7	2.265,5	(308,9)	14,8	103,2
Sum		10.808,6			703,2

Kredittrisiko

Gjensidige er eksponert for kredittrisiko, det vil si risiko for at en motpart ikke kan gjøre opp sin forpliktelse ved forfall eller risiko for at kredittmarginene øker (kredittrisikopremie). Konsernet er primært eksponert for kredittrisiko på investeringssiden i forsikringsselskapene, gjennom fordringer mot forsikringskundene og reassurandørene.

På investeringssiden settes risikobegrensninger for kredittrisiko på flere måter. Som et utgangspunkt finnes det en kredittbegrensning på navngitte motparter. For utstedere med en offisiell kredittrating av et anerkjent ratingbyrå anvendes generelt dette som kriterium. Listen med kredittbegrensninger godkjennes av visekonsernsjef, og anvendes for alle separate mandater og for derivatmotparter. Videre setter den styrevedtatte aktivaallokeringen begrensninger på globale obligasjoner, både obligasjoner med høy kredittvurdering («investment grade») og øvrige obligasjoner («high yield»). Konsernets totale renteportefølje per 31. desember 2008 (inkludert både holde til forfall obligasjoner, øvrige obligasjoner, sertifikater og innskudd) på 36.586 millioner kroner, besto av 8.315 millioner kroner utstedt av offentlig sektor og 28.271 millioner

kroner ikke-offentlig sektor. Den største delen av sistnevnte kategori var finansielle institusjoner. Andelen utstedt av offentlig sektor er økt betydelig fra 2007. Fordelingen er vist i tabellen nedenfor.

Tabell 20 – Fordeling rentepapirer per sektor

	31.12.2008	31.12.2007
Offentlig	22,7 %	13,8 %
Bank og finansinstitusjoner	62,2 %	72,0 %
Industri	15,1 %	14,2 %
Sum	100,0 %	100,0 %

Følgende tabeller viser fordeling per ratingkategori for renteporteføljen per utgangen av 2008 og 2007

Tabell 21 – Renteportefølje fordelt på ratingkategori

Millioner kroner	31.12.2008	31.12.2007
Rating		
AAA	12.362,8	5.603,8
AA	8.487,7	8.006,0
A	5.348,1	5.586,3
BBB	1.936,5	1.130,9
BB	484,7	305,6
B	513,4	514,6
CCC eller lavere	271,9	161,2
Ingen rating	7.180,4	7.967,2
Sum	36.585,5	29.275,6

Tabell 22 – Renteportefølje per ratingkategori, internrating inkludert

Millioner kroner	31.12.2008	31.12.2007
Rating		
AAA	12.414,9	5.603,8
AA	8.693,2	8.125,8
A	8.017,6	8.547,8
BBB	4.497,4	5.302,6
BB	484,7	305,6
B	513,4	514,6
CCC eller lavere	271,9	161,2
Ingen rating	1.692,4	714,1
Sum	36.585,5	29.275,6

En relativt stor andel av den norske renteporteføljen består av utstedere uten offisiell rating fra et ratingselskap. Mange forvaltere og meglere gjør imidlertid sin vurdering av kredittverdigheten, og angir ratingkategorier på samme måte som ratingselskapene. For å gi et helhetsbilde, inkluderer den andre tabellen den interne ratingen satt av Gjensidiges hovedforvalter, Storebrand Kapitalforvaltning.

Følgende tabeller viser de største enkeltutstederne per 31. desember 2008 og 31. desember 2007

Tabell 23 – Ti største utstedere

Millioner kroner	31.12.2008
Utsteder	
Den Norske Stat	5.575,4
Danske Bank Realkreditt	1.984,5
Nykredit Realkredit	1.923,4
DnB NOR Bank	1.571,4
Dansk Landbrugs Realkreditfond	1.008,7
Skandinaviske Enskilda Banken	953,2
BRF Kredit	856,1
Statkraft	817,8
Citigroup	740,3
Barclays Bank Plc	727,1
Sum ti største utstedere	16.157,9
Sum renteportefølje	36.585,5

Tabell 24 – Ti største utstedere

Millioner kroner	31.12.2007
Utsteder	
Nordea	1.370,5
Den Norske Stat	1.344,7
Skandinaviske Enskilda Banken	1.106,3
Nykredit Realkredit	995,4
BRF Kredit	974,2
RD	961,6
DnB NOR Bank	945,5
Dansk Landbrugs Realkreditfond	663,2
Sparebanken Rogaland	579,9
Svenska Handelsbanken	556,8
Sum ti største utstedere	9.498,2
Sum renteportefølje	29.275,6

Oversikten over største enkeltutstedere inkluderer også rentebærende verdipapirer i Gjensidige Pensjonsforsikring og Gjensidige Bank. Dette fordi enkeltmotpartsrisikoen overvåkes på konsernnivå.

Kreditrisiko i forsikringsfordringene

Tabellen nedenfor viser aldersfordelingen for fordringer i direkte forsikring og mot reassurandører.

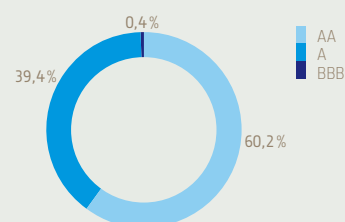
Tabell 25 – Aldersfordeling fordringer forsikring

Millioner kroner	Direkte forsikring	Gjenforsikring
31.12.2008		
Ikke forfalt	2.656,3	16,3
<35 dager	249,9	90,7
35-90 dager	87,5	
> 90 dager	64,7	26,5
Sum	3.058,5	133,5
31.12.2007		
Ikke forfalt	2.459,8	11,9
<35 dager	304,6	3,8
35-90 dager	104,8	
> 90 dager	92,3	182,1
Sum	2.961,5	197,8

Reassuranse anvendes for å håndtere forsikringsrisiko. Reassuranse vil derimot ikke avlaste Gjensidige noe ansvar som direkte forsikringsgiver. Dersom en reassurandør ikke klarer å gjøre opp en skade, uavhengig

av årsak, vil Gjensidige fortsatt være ansvarlig for oppgjør mot forsikringstaker. Kredittverdighetene hos reassurandører vil derfor tas i betraktning ved plassering av reassuranse. Gjensidige har rutiner for å vurdere kredittverdigheten til reassurandører ved bruk av rating gitt av offisielle ratingbyråer eller annen offisiell finansiell informasjon. Informasjon med detaljer om nylig betalingshistorikk og status for eventuelle forhandlinger mellom selskaper i konsernet og disse tredje-partene anvendes for vurdering av reassurandørenes kredittverdighet. Et generelt krav for alle reassurandører er at det kreves en kredittrating på «A-» eller bedre fra S&P (eller tilsvarende fra andre ratingbyråer) ved inngåelse av kontrakt med Gjensidige. For korthalede forsikringsprodukter har unntaksvis en «BBB»-rating blitt akseptert.

Figur 6 – Fordeling reassuransepremie 2008 per ratingkategori



Følgende tabell viser en oversikt over fordelingen av fordringer i forbindelse med reassurandører og reassurandørenes andel av erstatningsavsetningen. Omtrent 83 prosent er mot motparter med høy kredittverdighet. Eksponeringen overfor motparter uten rating relaterer seg hovedsakelig til tidligere års reassuranse og er fordelt mot et stort antall motparter. I mange tilfeller er selskapene satt i avløp («run-off»), og har ikke lenger en offisiell rating.

Tabell 26 – Fordringer på reassurandører og reassurandørenes andel av erstatningsavsetninger

Rating	2008		2007	
	Mill. kroner	Prosent	Mill. kroner	Prosent
AAA	6,2	1,3 %	2,6	0,5 %
AA	242,5	48,9 %	240,6	50,1 %
A	161,4	32,5 %	161,5	33,6 %
BBB	2,1	0,4 %	13,7	2,8 %
BB	0,9	0,2 %		
B				
CCC eller lavere				
Ingen rating	83,1	16,7 %	61,6	12,8 %
Sum	496,2	100,0 %	480,0	100,0 %

Likviditetsrisiko

For de fleste skadeforsikringsselskaper er likviditetsrisiko relativt begrenset. Premien betales på forhånd, og skader betales ut på et senere tidspunkt. Fremtidige skadeutbetalinger er ikke basert på kontraktsfestede betalingsdatoer, men utbetales avhengig av skadetidspunkt og varighet av skadehåndtering. Det vises til tidligere presentert figur på utbetalingsmønster.

For et igangværende selskap vil dette medføre en positiv kontantstrøm under normale forhold. Store netto utbetalinger vil generelt oppstå i forbindelse med oppkjøp eller oppkapitalisering av datterselskaper. Ved større enkeltskader eller katastrofehendelser vil utbetalinger skje noe tid etter selve hendelsen, og reassurandører vil i de fleste tilfeller dekke en stor andel kort tid etter at skadeutbetaling til skadelidte har

blitt foretatt. I et ekstremtilfelle kan det tenkes at reassurandører ikke møter sine forpliktelser i forbindelse med en katastrofehendelse. Styret har for 2008, basert på et slikt scenario, satt et likviditetskrav på 50 millioner kroner i bankinnskudd, 3.000 millioner kroner som kan realiseres i løpet av 1 uke og 8.000 millioner kroner i løpet av 1 måned. Kravene gjelder kun morselskap. Bakgrunnen for dette er tiden det vil kreve å komme ut av en posisjon på en velordnet måte selv i et urolig marked, og ikke på forfallsprofil på de underliggende investeringer i seg selv. Nåværende allokering tilfredsstiller disse kravene. Tabellen nedenfor viser den anvendte klassifiseringen og beløp per 31.12.2008 og 31.12.2007 (konserntall).

Tabell 27 – Likviditet investeringsaktiva, forsikring

Millioner kroner		31.12.2008	31.12.2007
1 dag	Bankinnskudd	1.873,3	2.890,1
<1 uke	Pengemarked, likvide obligasjoner, råvaresertifikater, globale aksjer	9.784,7	15.618,6
<1 måned	Norske og emerging market aksjer, obligasjoner med høy kredittverdighet, holde til forfall obligasjoner	26.015,6	14.835,9
>1 måned	Hedgefond, eiendom, obligasjoner med lav kredittverdighet, unoterte aksjer / private equity	10.098,2	13.458,9
Sum		47.771,8	46.803,4

STYRING AV FINANSIELL RISIKO – GJENSIDIGE PENSJONSFORSIKRING

Gjensidige Pensjonsforsikring har en egen styrevedtatt kapitalforvaltningsstrategi, som beskriver mål og rammer for, samt organisering av kapitalforvaltningsaktiviteten. Et eget investeringsutvalg med representanter både fra Gjensidige Pensjonsforsikring, Gjensidige Investeringsrådgivning og konsernets investerings- og kapitalstyrings-avdelinger gir råd til administrerende direktør i forvaltnings- og risikostyringspørsmål.

Gjensidige Pensjonsforsikring har egne strategier for midler i hver portefølje – investeringsvals-, fripolise-, øvrig kollektiv- og selskapsporteføljene. Gjensidige Pensjonsforsikring står ikke egen risiko for investeringsvalgporteføljen, her går både positiv og negativ avkastning uavkortet til kundene. De øvrige porteføljene eksponerer selskapets egenkapital for risiko. For selskaps- og øvrig kollektiv-porteføljene tas lite risiko; midlene er hovedsakelig plassert i bankinnskudd og rentepapirer med høy kredittverdighet. Selskapsporteføljen er finansiert av selskapets egenkapital, og inkluderer i tillegg en liten handelsportefølje for å understøtte inn- / utflyt av midler i kundeporteføljene. Øvrig kollektivportefølje er finansiert av premiereserve og erstatningsavsetninger for ikke meldte / oppgjorte skader. Fripolisene gir en minimum garantert rente til kundene, samtidig som kundene får en andel av eventuell meravkastning utover dette. For fripoliseporteføljen er målsettingen derfor å over tid kunne tilby kundene en konkurransedyktig avkastning samtidig som risikoen i forhold til å belaste egenkapitalen holdes på et målsatt lavt nivå, og det følges en balansert strategi der risikotakingen styres av den til enhver tid gjeldende situasjonen for bufferkapitalen. Virksomheten innenfor pensjon og sparing har størstedelen av sin balanse i innskuddsbaserte produkter, men fripolisebestanden er voksende. Gjensidige Pensjonsforsikring er derfor også eksponert for risikotyperne nevnt ovenfor, og har en egen styrevedtatt kapitalforvaltningsstrategi som setter rammene for eksponeringen. Porteføljene stress-testes på samme måte som for forsikringsvirksomheten (se tidligere avsnitt) for å måle hvorvidt bufferkapitalen tåler et gitt verdifall. Fripoliseporteføljen utgjorde 527 millioner kroner per 31. desember

2008 med en gjennomsnittlig garantert rente på 3,8 prosent. Øvrig kollektiv-porteføljen utgjorde 68 millioner kroner (hovedsakelig midler uten rentegaranti) mens selskapsporteføljen hadde 184 millioner kroner i finansaktiva.

Tabell 28 – Aktivaallokering Gjensidige Pensjonsforsikring, eksklusive investeringsvalgporteføljen

Millioner kroner		31.12.2008	Prosent
Pengemarked		458,3	58,8 %
Obligasjoner holdt til forfall		279,1	35,8 %
Obligasjoner omløp			0,0 %
Aksjer		41,7	5,4 %
Eiendom			0,0 %
Hedgefond			0,0 %
Øvrig			0,0 %
Sum		779,2	100,0 %

Den regnskapsmessige renterisikoen i Gjensidige Pensjonsforsikrings aktiva er begrenset gjennom at obligasjonene er klassifisert som holde til forfall og at øvrige rentepapirer har kort durasjon. Følgende tabell viser effekten av 1 prosentpoeng økning i rentenivået på egenkapitalen i Gjensidige Pensjonsforsikring. Beregningen hensyntar ikke skatteeffekter.

Tabell 29 – Rentesensitivitet

Millioner kroner	31.12.2008
100 bp parallelt skift opp	9,0

En stor del av renteporteføljen i Gjensidige Pensjonsforsikring er uten offisiell rating. Disse papirene er i hovedsak plassert i norske banker og finansinstitusjoner.

Tabell 30 – Renteportefølje fordelt på rating

Millioner kroner	2008
Rating	
AAA	
AA	18,0
A	415,8
BBB	
BB	
B	
CCC eller lavere	
Ingen rating	303,7
Sum	737,5

STYRING AV FINANSIELL RISIKO – GJENSIDIGE BANK

Bankvirksomheten er eksponert for kredittrisiko i utlånsporteføljen og dessuten likviditets- og renterisiko ved eventuell manglende matching av forfall- og reprisingstidspunkt mellom eiendeler og forpliktelser. Banken investerer ikke i egenkapitalinstrumenter eller har valutaposisjoner. Styret i Gjensidige Bank vedtar selskapets kredittpolitikk samt bevilgningsreglement. Kredittstrategien fastsettes årlig. Styret fastsetter også rammer for markeds- og likviditetsrisiko.

Kredittrisiko utgjør kjernen i bankvirksomhet. Gjensidige Bank gir lån utover 80 prosent av forsvarlig verdi kun til definerte kunde grupper, og stresstester kundens bæreevne med en renteøkning på 4,5 prosentpoeng. Gjensidige Bank har gjennom sitt samarbeid med Sparebanken

Sogn og Fjordane utviklet interne modeller for rangering av kunder, både i lånesøknadsprosessen og for å måle kredittrisiko på løpende engasjement. Utlånsporteføljen består kun av lån til kunder i Norge.

Risikoen i utlånsporteføljen måles månedlig ved den interne modellen. Kundene kategoriseres i tre hovedgrupper, avhengig av risiko. Tabellen nedenfor viser fordelingen per 31. desember 2008, og inkluderer også generelle tapsavsetninger i hver kategori (generelle avsetninger kommer i tillegg til beløp som er avskrevet på lån hvor et spesifikt betalingsproblem er oppdaget).

Tabell 31 – Risikoklassifisering bankvirksomhet

Millioner kroner	Brutto utlån	Prosent	Individuell nedskrivning	Gruppe-nedskrivning
Lav risiko	5.292,3	79,2 %	0,0	5,6
Middels risiko	1.193,3	17,9 %	0,0	4,0
Høy risiko	198,2	3,0 %	0,7	3,3
Sum	6.683,7	100,0 %	0,7	12,9

Det totale utlån til kunder per 31. desember 2008 var 6.684 millioner kroner. Tabell 32 viser forfalte ikke betalte restanser og overtrekk.

Tabell 32 – Forfalte, ikke betalte restanser

Millioner kroner	31.12.2008	31.12.2007
10-30 dager	17,0	53,8
30-90 dager	1,7	5,4
Over 90 dager	4,0	0,7
Sum	22,6	59,9

For å måle renterisiko i bankvirksomheten, hensyntas at både aktiva- og passivasiden er rentesensitive. Repriseringsstrukturen er vist i tabellen nedenfor. Effekten av en øyeblikkelig ett prosentpoeng økning eller fall i rentenivå på netto renteinntekter over de neste tolv månedene er beregnet til null millioner kroner, under antagelsen av at lån og innskudd reprints i tråd med tabellen under. Styret har vedtatt at maksimalt tap ved ett prosentpoeng renteendring skal være syv millioner kroner. Utryttelse av denne rammen rapporteres månedlig til styret.

Tabell 33a – Rentebindingstid bankvirksomhet 2008

Millioner kroner	< 1 mnd	1-3 mnd	3-12 mnd	1-5 år	Mer enn 5 år	Uten forfall	Sum
EIENDELER							
Kontanter og fordringer på sentralbanker	176,5						176,5
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	179,1						179,1
Utlån til og fordringer på kunder		6.669,9		34,5	7,0		6.711,4
Individuell nedskrivning utlån og fordringer på kunder						(0,7)	(0,7)
Gruppenedskrivning utlån og fordringer på kunder						(12,9)	(12,9)
Netto utlån til kunder og kredittinstitusjoner	355,6	6.669,9		34,5	7,0	(13,6)	7.053,5
Rentebærende verdipapirer	340,3						340,3
Immaterielle eiendeler						41,5	41,5
Eiendom, anlegg og utstyr						3,2	3,2
Utsatt skattefordel						24,9	24,9
Andre eiendeler						14,3	14,3
Forskuddsbetalte kostnader og påløpte inntekter							
Sum eiendeler	695,9	6.669,9		34,5	7,0	70,3	7.477,6
FORPLIKTELSE							
Gjeld til kredittinstitusjoner							
Innskudd fra og gjeld til kunder	6.131,4						6.131,4
Verdipapirgjeld		350,0		199,9			549,9
Annen gjeld	37,2						37,2
Avsetninger						1,0	1,0
Sum forpliktelser	6.168,5	350,0		199,9		1,0	6.719,3

På grunn av varslingsfrister i finansavtaleloven er utlån til kunder plassert i intervallet en til tre måneder, mens innskudd fra kunder er plassert i intervallet under en måned.

Tabell 33b – Rentebindingstid bankvirksomhet 2007

Millioner kroner	< 1 mnd	1-3 mnd	3-12 mnd	1-5 år	Mer enn 5 år	Uten forfall	Sum
EIENDELER							
Kontanter og fordringer på sentralbanker	126,4						126,4
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	72,6						72,6
Utlån til og fordringer på kunder		3.372,2		7,3	1,8		3.381,4
Gruppenedskrivning utlån og fordringer på kunder						(6,7)	(6,7)
Netto utlån til kunder og kredittinstitusjoner	199,0	3.372,2		7,3	1,8	(6,7)	3.573,6
Rentebærende verdipapirer	79,5						79,5
Immaterielle eiendeler						44,8	44,8
Eiendom, anlegg og utstyr						4,0	4,0
Utsatt skattefordel						33,8	33,8
Andre eiendeler						10,4	10,4
Sum eiendeler	278,5	3.372,2		7,3	1,8	86,3	3.746,2
FORPLIKTELSE							
Gjeld til kredittinstitusjoner	150,0						150,0
Innskudd fra og gjeld til kunder	1.701,1						1.701,1
Verdipapirgjeld		950,0	400,0				1.350,0
Annen gjeld	29,4						29,4
Sum forpliktelser	1.880,5	950,0	400,0				3.230,5

På grunn av varslingsfrister i finansavtaleloven er utlån til kunder plassert i intervallet en til tre måneder, mens innskudd fra kunder er plassert i intervallet under en måned.

Lån til kunder er plassert i intervallet en til tre måneder, mens innskudd fra kunder er plassert i intervallet mindre enn en måned. Dette er en refleksjon av de legale reguleringene om informasjonsperiode overfor kundene. En bank kan endre utlåns- og innskuddsrentene ettersom man ser det nødvendig ut i fra konkurransesituasjonen og er ikke bundet til å endre rentenivå kun i forbindelse med endringer i markeds-

renter eller sentralbankenes renter. Følgelig er innplasseringen av lån og innskudd i spesifikke intervall som ovenfor noe vilkårlig.

I bankvirksomheten har aktiva og passiva kontraktsfestede forfall. På passivasiden kan kundene generelt ta tilbake sine innskudd på kort tidshorisont noe som resulterer i kort tid til forfall. Styret har satt krav til likviditetsreserve i form av kortsiktige innskudd, likvide verdipapirer og / eller kommitterte trekkrettigheter som i en periode med lavere likviditetstilgang i markedet skal gi nødvendig omstillingstid i tråd med retningslinjer gitt av Kredittsynet.

Tabell 34a – Likviditetsprofil bankvirksomhet 2008

Millioner kroner	< 1 mnd	1-3 mnd	3-12 mnd	1-5 år	Mer enn 5 år	Uten forfall	Sum
EIENDELER							
Kontanter og fordringer på sentralbanker	176,5						176,5
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	179,1						179,1
Utlån til og fordringer på kunder	2.618,3	18,9	86,6	500,3	3.487,3		6.711,4
Individuell nedskrivning utlån og fordringer på kunder						(0,7)	(0,7)
Gruppenedskrivning utlån og fordringer på kunder						(12,9)	(12,9)
Netto utlån til kunder og kredittinstitusjoner	2.973,9	18,9	86,6	500,3	3.487,3	(13,6)	7.053,5
Rentebærende verdipapirer			100,6	154,4			255,1
Aksjer	85,2						85,2
Immaterielle eiendeler						41,5	41,5
Eiendom, anlegg og utstyr						3,2	3,2
Utsatt skattefordel						24,9	24,9
Andre eiendeler						14,3	14,3
Sum eiendeler	3.059,1	18,9	187,2	654,7	3.487,3	70,3	7.477,6
FORPLIKTELSE							
Innskudd fra og gjeld til kunder	6.131,4						6.131,4
Verdipapirgjeld	150,0	100,0		299,8			549,9
Annen gjeld	37,2						37,2
Avsetninger						1,0	1,0
Sum forpliktelser	6.318,5	100,0		299,8		1,0	6.719,3

Tabell 34b – Likviditetsprofil bankvirksomhet 2007

Millioner kroner	< 1 mnd	1-3 mnd	3-12 mnd	1-5 år	Mer enn 5 år	Uten forfall	Sum
EIENDELER							
Kontanter og fordringer på sentralbanker	126,4						126,4
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	72,6						72,6
Utlån til og fordringer på kunder	1.273,8	10,2	47,0	262,7	1.787,7		3.381,4
Gruppenedskrivning utlån og fordringer på kunder						(6,7)	(6,7)
Netto utlån til kunder og kredittinstitusjoner	1.472,8	10,2	47,0	262,7	1.787,7	(6,7)	3.573,6
Aksjer	79,5						79,5
Immaterielle eiendeler						44,8	44,8
Eiendom, anlegg og utstyr						4,0	4,0
Utsatt skattefordel						33,8	33,8
Andre eiendeler						10,4	10,4
Sum eiendeler	1.552,3	10,2	47,0	262,7	1.787,7	86,3	3.746,2
FORPLIKTELSE							
Gjeld til kredittinstitusjoner	150,0						150,0
Innskudd fra og gjeld til kunder	1.701,1						1.701,1
Verdipapirgjeld		300,0	1.050,0				1.350,0
Annen gjeld	29,4						29,4
Sum forpliktelser	1.880,5	300,0	1.050,0				3.230,5

NOTE 4 – SEGMENTINFORMASJON

Skadeforsikring i Norge er konsernets kjernevirksomhet. For segmentformål skilles det mellom Privat og Næringsliv. I tillegg har konsernet skadeforsikringsvirksomhet i Øvrig Norden og Baltikum. Konsernet har også virksomhet innen segmentene Pensjon og sparing, Bank og Helserelevante tjenester.

Segmentene evalueres regelmessig av Gjensidiges konsernledelse på basis av finansiell og operasjonell informasjon utarbeidet spesielt for hvert segment med formål å følge opp utviklingen, samt allokere nødvendige ressurser.

BESKRIVELSE AV SEGMENTENE

Skadeforsikring

Privat Norge

Gjensidige er en fullverdig leverandør av skadeforsikringsprodukter til private forbrukere i Norge. Selskapet er markedsleder innen motorforsikringer, personforsikringer og landbruksforsikringer, og har i tillegg en solid posisjon innen øvrige privatforsikringer.

Næringsliv Norge

Gjensidige tilbyr fullsortiment skadeforsikringsprodukter til norsk næringsliv. Selskapet har en særlig sterk posisjon innen markedet for mellomstort næringsliv, og er en klar markedsleder innen personforsikringer.

Øvrig Norden

Segmentet tilbyr forsikringsprodukter i privat- og næringslivsmarkedet i Sverige og Danmark. I Sverige drives virksomheten under Gjensidiges merkenavn, mens virksomheten i Danmark drives under merkenavnet Fair Forsikring. Virksomheten i Danmark er også konsernets kompetansesenter for forsikringer til kommuner og kommunal virksomhet i Norge, Sverige og Danmark, under merkenavnet KommuneForsikring. Den svenske virksomhetens norske filial er konsernets White Label satsing.

Baltikum

Det baltiske forsikringsmarkedet er i et tidlig utviklingsstadium og en vesentlig andel av markedet er fortsatt uforsikret. Motorvognforsikringer utgjør det største forsikringsproduktet i disse markedene. Konsernet har virksomhet i alle de tre baltiske landene.

Pensjon og sparing

Segmentet tilbyr et bredt spekter av pensjons-, investerings- og spareprodukter, både til privat- og til næringslivsmarkedet. Produktene som tilbys omfatter blant annet tjenstepensjonsforsikring, individuell pensjonssparing, forvaltning av fripoliser og fondssparing.

Bank

Gjensidige Bank er en landsdekkende nettbank rettet mot privat- og organisasjonsmarkedet, og landbruksmarkedet i Norge. Banken tilbyr tradisjonelle bankprodukter tilpasset elektronisk distribusjon.

Helserelevante tjenester

Under merkenavnet Hjelp24 tilbys ulike helsetjenester. Tilbudet omfatter bedriftshelsetjenester, trygghetsalarmtjenester, private sykehus- og spesialisttjenester, og arbeidsmiljøkartlegging. Tjenestene leveres til privatkunder, bedrifter og til det offentlige.

BESKRIVELSE AV SEGMENTENES INNTEKTER OG KOSTNADER, EIENDELER OG FORPLIKTELSE

Segmentinntekter består av premieinntekter f.eks. for skadeforsikringssegmentene og for segmentet Pensjon og sparing. Netto rente- og kredittprovisjonsinntekter er segmentinntekter for segmentet Bank, og ordinære driftsinntekter er segmentinntekter for segmentet Helserelevante tjenester.

Segmentkostnader består av erstatningskostnader for skadeforsikringssegmentene og for segmentet Pensjon og sparing, andre driftskostnader for samtlige segmenter, samt renteinntekter og -kostnader og merverdiavskrivninger for de segmentene hvor disse postene inngår i segmentresultatet.

Segmentresultat defineres som teknisk resultat før merverdiavskrivninger for skadeforsikringssegmentene og for segmentet Pensjon og sparing, og resultat før skatt for segmentene Bank og Helserelevante tjenester.

Inntekter, kostnader og resultat fra segmentene Bank og Helserelevante tjenester tilbakeføres da de ikke inngår i resultat av teknisk regnskap før merverdiavskrivninger i konsernets resultatregnskap. Nevnte segmenters inntekter og kostnader inngår i stedet i regnskapslinjene *Andre inntekter* og *Andre kostnader*.

Segmenteiendeler består for skadeforsikringssegmentene i Norge av eiendeler som er direkte henførbare til skadeforsikringsproduktene, hovedsakelig fordringer og gjenforsikringsandeler. For de øvrige segmentene består segmenteiendelene av sum eiendeler. Segmentforpliktelser består for skadeforsikringssegmentene i Norge av forpliktelser som er direkte henførbare til skadeforsikringsproduktene, hovedsakelig forsikringsforpliktelser. For de øvrige segmentene består segmentforpliktelsene av sum forpliktelser.

Millioner kroner	SKADEFORSIKRING				Pensjon og sparing	Bank	Helse- relaterte tjenester	Tilbake- føringer og elimin. ¹	Sum
	Privat Norge	Nær- ingsliv Norge	Øvrig Norden	Balti- kum					
2008									
Segmentinntekter									
Segmentinntekter - eksternt	7.911,4	4.909,7	2.068,4	592,4	58,1	45,4	503,9	(549,4)	15.539,9
Segmentinntekter - konsern ²									
Sum segmentinntekter	7.911,4	4.909,7	2.068,4	592,4	58,1	45,4	503,9	(549,4)	15.539,9
Segmentkostnader									
Erstatningskostnader f.e.r.	(5.793,0)	(4.218,0)	(1.604,3)	(368,1)	(39,0)			7,2	(12.015,1)
Andre segmentkostnader	(907,4)	18,0	(240,0)	(165,1)	(104,9)	(130,5)	(462,9)	586,1	(1.406,6)
Renteinntekter							0,8	(0,8)	
Rentekostnader							(3,6)	3,6	
Merverdiavskrivninger							(12,8)	12,8	
Segmentresultat	1.211,0	709,7	224,1	59,2	(85,7)	(85,1)	25,5	59,6	2.118,2
- Merverdiavskrivninger									(94,6)
- Allokert investeringsavkastning									(1.344,1)
+ Faktisk finansavkastning									(220,3)
+ Netto andre inntekter og kostnader									(152,0)
Resultat før skatt									307,2
Segmenteiendeler	1.578,7	1.622,0	11.136,8	1.138,7	2.527,9	7.477,6	278,4	(404,4)	25.355,7
Øvrige eiendeler ³									40.195,7
Sum eiendeler									65.551,4
Segmentforpliktelse	11.773,8	13.311,5	7.372,6	693,1	2.137,7	6.719,3	182,4	(315,8)	41.874,5
Øvrige forpliktelser ³									3.856,8
Sum forpliktelser									45.731,4
2007									
Segmentinntekter									
Segmentinntekter - eksternt	7.729,8	5.072,7	1.685,3	360,2	27,9	11,3	335,5	(346,8)	14.875,9
Segmentinntekter - konsern ²									
Sum segmentinntekter	7.729,8	5.072,7	1.685,3	360,2	27,9	11,3	335,5	(346,8)	14.875,9
Segmentkostnader									
Erstatningskostnader f.e.r.	(5.746,3)	(4.324,3)	(1.376,3)	(229,5)	(19,3)				(11.695,8)
Andre segmentkostnader	(868,3)	115,3	(286,9)	(104,0)	(84,9)	(127,1)	(309,1)	435,7	(1.229,3)
Renteinntekter							2,0	(2,0)	
Rentekostnader							(1,6)	1,6	
Merverdiavskrivninger									
Segmentresultat	1.115,3	863,7	22,1	26,6	(76,3)	(115,8)	26,8	(89,0)	1.950,8
- Merverdiavskrivninger									(103,3)
- Allokert investeringsavkastning									(1.475,1)
+ Faktisk finansavkastning									2.820,3
+ Netto andre inntekter og kostnader									(172,4)
Resultat før skatt									3.020,3
Segmenteiendeler	1.492,9	1.734,6	9.003,8	523,4	977,2	3.832,6	269,3	(334,0)	17.499,8
Øvrige eiendeler ³									40.660,1
Sum eiendeler									58.159,9
Segmentforpliktelse	11.188,6	13.387,6	5.848,2	325,9	678,3	3.230,5	190,4	(610,1)	34.239,4
Øvrige forpliktelser ³									3.618,0
Sum forpliktelser									37.857,4

¹ Øvrige tilbakeføringer og eliminerings er ordinære eliminerings av konserninterne poster.

² Det er ingen inntekter mellom segmentene på dette nivået i 2008 og 2007.

³ Øvrige eiendeler og forpliktelser er ikke direkte henførbare til ett segment, og det er heller ikke mulig å gjennomføre en fornuftig allokering til det enkelte segment.

NOTE 5 – IMMATERIELLE EIENDELER

Millioner kroner	Goodwill	Kunde- relasjoner	Merke- vare	Internt utviklede IT-systemer	Andre immater. eiendeler	Sum
Anskaffelseskost						
Per 1. januar 2007	591,0	146,0	33,9	218,6	977,1	1.966,6
Overtatt ved virksomhetssammenslutning	954,3	312,3	115,5		176,9	1.559,0
Tilgang internt utviklet				128,2		128,2
Avgang	(56,1)				(6,1)	(62,2)
Omregningsdifferanse	(30,6)	(18,1)	(6,3)		(3,9)	(58,9)
Per 31. desember 2007	1.458,6	440,2	143,1	346,8	1.144,0	3.532,7
Avskrivning og tap ved verdifall						
Per 1. januar 2007	(33,7)	(8,6)	(11,0)	(4,0)	(765,0)	(822,3)
Årets avskrivning		(38,7)	(34,3)	(15,8)	(176,5)	(265,3)
Avgang					1,8	1,8
Per 31. desember 2007	(33,7)	(47,3)	(45,3)	(19,8)	(939,7)	(1.085,8)
Balanseført verdi						
Per 1. januar 2007	557,3	137,4	22,9	214,6	212,1	1.144,3
Per 31. desember 2007	1.424,9	392,9	97,8	327,0	204,3	2.447,1
Anskaffelseskost						
Per 1. januar 2008	1.458,6	440,2	143,1	346,8	1.144,0	3.532,7
Reklassifiseringer	0,1			263,7	(214,5)	49,2
Overtatt ved virksomhetssammenslutning	172,3	7,7		5,4	4,5	189,9
Tilgang internt utviklet	(26,1)			72,7	40,9	87,5
Tilgang				61,0	4,6	65,7
Avgang				(128,1)	(0,3)	(128,4)
Omregningsdifferanse	192,3	83,4	26,2	34,4	3,9	340,1
Per 31. desember 2008	1.797,1	531,3	169,3	655,9	983,2	4.136,7
Avskrivning og tap ved verdifall						
Per 1. januar 2008	(33,7)	(47,3)	(45,3)	(19,8)	(939,7)	(1.085,8)
Reklassifiseringer				(96,9)	69,7	(27,2)
Årets avskrivning		(43,6)	(19,1)	(112,1)	(54,2)	(229,0)
Avgang	(0,0)			35,3	0,0	35,3
Omregningsdifferanse		(15,6)	(7,5)	(12,7)	(3,3)	(39,1)
Per 31. desember 2008	(33,7)	(106,5)	(71,9)	(206,1)	(927,5)	(1.345,8)
Balanseført verdi						
Per 1. januar 2008	1.424,9	392,9	97,8	327,0	204,3	2.447,1
Per 31. desember 2008	1.763,4	424,8	97,3	449,8	55,7	2.790,9
Avskrivningsmetode	I/A	Lineært	Lineært	Lineært	Lineært	
Avskrivningsperiode (år)		10	1-10	5-8	5-10	

Konsernets immaterielle eiendeler er enten ervervet gjennom virksomhetssammenslutninger eller internt utviklet. Goodwill, kunderelasjoner og merkenavn er alle ervervet gjennom virksomhetssammenslutninger, og er et resultat av allokering av kostpris ved overtakelsen. Internt utviklede IT-systemer er utviklet for bruk i forsikringsvirksomheten. Ekstern og intern bistand til utviklingsarbeid i forbindelse med innføring eller vesentlig oppgradering av EDB-programvare, herunder tilpasning av standardsystemer aktiveres som immaterielle eiendeler. Avskrivning er inkludert i *Forsikringsrelaterte administrasjonskostnader inkludert salgskostnader*.

Andre immaterielle eiendeler er hovedsakelig overtatte forsikringsporteføljer, og avskrivningstiden er basert på den forventede tidshorison-ten for uttak av synergieffekter og forsikringsporteføljens fremtidige inntjening. Ingen av de immaterielle eiendelene har ubestemt utnyttbar levetid. Det er ikke innregnet tap ved verdifall på immaterielle eiendeler i 2008.

VERDIVURDERING AV GOODWILL

Balanseført goodwill i konsernet utgjør per 31. desember 2008 1.763,4 millioner kroner. Denne er hovedsakelig knyttet til kjøp av ulike datterselskap i perioden 2006 til 2008.

Millioner kroner	2008
Datterselskap	
Glitne Invest	164,6
Oslo Areal	266,9
Fair Forsikring	790,6
Gjensidige Baltic	188,2
Gjensidige Sverige	353,2
Sum	1.763,4

Gjensidige Baltic og Gjensidige Sverige ansees for å være egne kontantstrømgenererende enheter, mens Fair Forsikring består av tre ulike kontantstrømgenererende enheter; i Offentlig forsikring, Privat

Forsikring og Næringslivsforsikring. Næringslivsforsikring var ikke en del av Fair Forsikring eller KommuneForsikring på oppkjøpstidspunktet, og har derfor ikke tilknyttet goodwill. I Oslo Areal er hver underliggende eiendom definert som en kontantstrømgenererende enhet, og goodwill relatert til Oslo Areal oppstår som en følge av avsetning til utsatt skatt på midlertidige forskjeller. I Glitne Invest er hvert datterselskap en kontantstrømgenererende enhet.

Årlig vurdering av tap ved verdifall ble gjennomført internt i tredje kvartal 2008. Det er også foretatt en indikasjonsvurdering i fjerde kvartal for å bekrefte at det ikke er kommet nye forhold til som tilsier at det må foretas en ny vurdering av verdifall. Ledelsens vurdering er at det ikke er behov for nedskrivning av goodwill eller immaterielle eiendeler relatert til virksomhetssammenslutninger.

Gjennvinnbart beløp for de kontantstrømgenererende enhetene er fastsatt ut fra en vurdering av bruksverdi. Bruksverdien baseres på en diskontering av forventede fremtidige kontantstrømmer etter skatt, med en relevant diskonteringsrente etter skatt som tar hensyn til løpetid og risiko.

Budsjetter / prognoser og perioden kontantstrømmene er fremskrevet

Fremskrivningen av kontantstrømmene for de svenske og de danske selskapene er basert på budsjetter for de neste tre årene gjennomgått av ledelsen og godkjent av styrene. I perioden etter 2011, er det i hovedsak lagt til grunn en årlig vekst på tre prosent fram til 2017. Terminalverdien er beregnet i år 2017. Veksten i Danmark og Sverige begrunnes med at selskapene i utgangspunktet er mindre selskap, med et solid morselskap som gir økte mulighetene til å øke markedssandelen. Kontantstrømmene er derfor estimert til et normalnivå før det er beregnet en terminalverdi. Gjensidige bruker som utgangspunkt en tiårs horisont på sine modeller, siden selskapene er i en vekstperiode og en kortere periode vil gi et mindre korrekt bilde av forventede kontantstrømmer.

Ledelsens metode

Så langt det er mulig, har ledelsen søkt, å dokumentere de forutsetningene som modellene er basert på ved hjelp av ekstern informasjon. Ekstern informasjon er først og fremst benyttet i vurderingen av diskonteringsrente og valutakurser. Når det gjelder fremtidige kontantstrømmer har ledelsen også vurdert i hvilken grad man historisk har oppnådd sine budsjetter. Dersom man ikke har oppnådd forventet budsjettert resultat, har ledelsen gjennomført en avviksanalyse. Disse avviksanalysene er gjennomgått av styret i de respektive datterselskapene, samt ledelsen i Gjensidige Forsikring.

Nivå på combined ratio (CR)

Det forventede CR-nivået er vurdert å være noe høyere i vekstperioden enn ved beregning av terminalverdien. Se tabell.

	CR-nivå i vekstperiode	CR-nivå ved beregning av terminalverdi
Datterselskap		
Fair Forsikring Offentlig	78,1 - 78,2 %	78,2 %
Fair Forsikring Privat	97,9 - 99,1 %	96,6 %
Gjensidige Baltic	97,0 - 97,9 %	97,0 %
Gjensidige Sverige/ Tennant	95,5 - 100,4 %	96,0 %

Vekstraten

Vekstraten er fastsatt til 3,0 prosent. Dette er basert på følgende forutsetninger

Langsiktig reell BNP vekst	2-3 %
Langsiktig forventet inflasjon	2-3 %
Sum nominell vekstforventning	4-6 %

Basert på en overordnet vurdering har ledelsen likevel valgt å legge seg på 3,0 prosent, da dette anses å være mer i tråd med markedets forventninger.

Diskonteringsrente

Både diskonteringsrente og kontantstrømmer er etter skatt. Kontantstrømmene tar utgangspunkt i hvor mye som kan utbetales til eier etter hver regnskapsperiode. Diskonteringen av kontantstrømmen tar hensyn til at beløpet ikke utbetales til eier før etter første kvartal i påfølgende år. Diskonteringsrenten er sammensatt av en risikofri rente og et risikopåslag. Den risikofrie renten tilsvarer gjennomsnittlig femårig rente på statsobligasjoner i de respektive landene som datterselskapene opererer i. Der femårsrente ikke kan identifiseres, er det benyttet et gjennomsnitt av treårsrente og åtteårsrente. Dette gjelder Baltikum. Den risikofrie renten for vurdering av tap ved verdifall i 2008, er 3,6 prosent for Danmark, 4,2 prosent for Sverige og 6,4 prosent for Baltikum. I tillegg er det tillagt et risikopåslag på hhv 5,5 prosentpoeng i Danmark og Sverige og 6 prosentpoeng i Baltikum. Risikopåslaget er økt med et halvt prosentpoeng i forhold til den vurderingen av verdifall som ble gjennomført i 2007, og begrunnes i den finansielle uroen som fant sted siste halvår av 2008.

Følsomhetsanalyse for nøkkelforutsetninger

Merverdiene knyttet til oppkjøpene av de enkelte datterselskapene er basert på ulike nøkkelforutsetninger. Dersom disse forutsetningene utvikler seg vesentlig forskjellig fra det som er forutsatt i modellene for vurdering av tap ved verdifall, kan dette medføre behov for nedskrivning. Modellene som er brukt er særlig følsomme for avvik fra forventet vekst i de underliggende selskapene, og til en viss grad en vesentlig endring av valutaen. Dette gjelder spesielt Fair Forsikring og Gjensidige Sverige. Se tabell.

SENSITIVITETSTABELL	Diskonteringsrente øker med 1 %	Valutakurs reduseres med 10 %	Begge forhold inntreffer samtidig
Fair Forsikring			
Privat	Ikke nedskrivningsbehov	Ikke nedskrivningsbehov	Ikke nedskrivningsbehov
Offentlig	Ikke nedskrivningsbehov	Ikke nedskrivningsbehov	Mulig nedskrivningsbehov med ca 9 %
Gjensidige Baltikum	Ikke nedskrivningsbehov	Ikke nedskrivningsbehov	Ikke nedskrivningsbehov
Gjensidige Sverige	Mulig nedskrivningsbehov med ca 2 %	Ikke nedskrivningsbehov	Mulig nedskrivningsbehov med ca 2 %
SENSITIVITETSTABELL	Vekst redus. med 2 % i.f.t. forventet, de neste 3 år	CR øker med 2 % de neste 3 årene	Begge forhold inntreffer samtidig
Fair Forsikring			
Privat	Ikke nedskrivningsbehov	Ikke nedskrivningsbehov	Ikke nedskrivningsbehov
Offentlig	Ikke nedskrivningsbehov	Ikke nedskrivningsbehov	Ikke nedskrivningsbehov
Gjensidige Baltikum	Ikke nedskrivningsbehov	Ikke nedskrivningsbehov	Ikke nedskrivningsbehov
Gjensidige Sverige	Ikke nedskrivningsbehov	Ikke nedskrivningsbehov	Ikke nedskrivningsbehov

NOTE 6 – AKSJER I TILKNYTTETE SELSKAPER

Millioner kroner	2008	2007
Per 1. januar	186,6	151,1
Reklassifisering fra eiendeler tilgjengelig for salg	2.566,8	
Salg av selskap	(214,2)	
Resultat fra tilknyttede selskaper	188,2	39,6
Herav tap ved verdifall på ansvarlig lån	24,0	
Andre egenkapitalendringer	(88,4)	(4,1)
Per 31. desember	2.662,9	186,6

KONSERNETS INVESTERINGER ER SOM FØLGER

KONSERNETS INVESTERINGER ER SOM FØLGER	Kontorsted	Eierandel	For hele selskapet				Balanseført verdi		Børsverdi
			Eiendeler	Forpliktet.	Inntekter	Resultat	2008	2007	
Tilknyttede selskaper eid av Gjensidige Forsikring BA									
Storebrand ASA	Oslo	24,3 %	372.636,4	356.478,3	11.331,7	182,6	2.660,6		1.833,4
Bilskadeinstituttet AS	Oslo	29,5 %	5,3	0,5	1,6	0,1	1,4	1,3	I/A
Forsikring og Finans AS	Sandnes	34,0 %	0,3			0,0	0,1	0,1	I/A
Forsikringskontoret Johansen og Torkelsen AS	Sandnes	34,0 %	0,5				0,2	0,2	I/A
Fossmark Assurans AS	Stavanger	34,0 %	0,2				0,1	0,1	I/A
Vervet AS (inkl. ansvarlig lån)	Tromsø	25,0 %	104,0	97,0	0,7	(28,5)	0,3	28,3	I/A
Sum eid av Gjensidige Forsikring BA			372.746,8	356.575,8	11.334,0	154,2	2.662,6	30,0	
Tilknyttede selskaper eid av datterselskaper									
Botrygt Prinsegården AS	Fetsund	50 %	0,9	0,4			0,2	0,3	
Lindorff AB (Solgt i 2008)	Oslo					34,0		180,2	
Sum eid av datterselskaper			0,9	0,4		34,0	0,2	180,5	
Sum eid av konsernet			372.747,7	356.576,2	11.334,0	188,2	2.662,9	210,6	
Herav ansvarlig lån i Vervet								(24,0)	
Sum aksjer i tilknyttede selskaper i konsernet							2.662,9	186,6	

NOTE 7 – EIENDOM, ANLEGG OG UTSTYR

Millioner kroner	Eierbenyttet eiendom	Anlegg og utstyr ¹	Sum
Anskaffelseskost			
Per 1. januar 2007	1.138,4	741,4	1.879,8
Overtatt i virksomhetssammenslutning	89,4	34,1	123,5
Tilgang	50,7	163,3	214,1
Avgang	(12,2)	(24,7)	(37,0)
Valutakursendringer	(1,2)	(0,5)	(1,7)
Per 31. desember 2007	1.265,0	913,7	2.178,7
Prosjekter i arbeid	0,3	70,1	70,4
Per 31. desember 2007, inklusiv prosjekter i arbeid	1.265,3	983,8	2.249,1
Avskrivning og tap ved verdifall			
Per 1. januar 2007	(207,5)	(510,8)	(718,3)
Årets avskrivning	(44,3)	(117,2)	(161,5)
Avgang	4,0	12,7	16,6
Valutakursendringer		(1,5)	(1,5)
Per 31. desember 2007	(247,8)	(616,9)	(864,7)
Balanseført verdi			
Per 1. januar 2007	930,9	252,1 ²	1.183,0
Per 31. desember 2007	1.017,5	366,9	1.384,3
Årets avskrivning			
Per 1. januar 2008	1.265,0	913,7	2.178,7
Omklassifiseringer		(31,7)	(31,7)
Overført til investeringseiendom	(88,6)		(88,6)
Overtatt i virksomhetssammenslutning	2,5	13,5	16,0
Tilgang	30,2	200,2	230,4
Avgang	(849,3)	(438,3)	(1.287,6)
Valutakursendringer	25,3	10,1	35,3
Per 31. desember 2008	385,1	667,6	1.052,8
Prosjekter i arbeid		66,4	66,4
Per 31. desember 2008, inklusiv prosjekter i arbeid	385,1	734,0	1.119,2
Avskrivning og tap ved verdifall			
Per 1. januar 2008	(247,8)	(616,9)	(864,7)
Omklassifiseringer		9,8	9,8
Overført til investeringseiendom	22,4		22,4
Årets avskrivning	(15,7)	(100,3)	(116,0)
Avgang	187,0	304,0	490,9
Valutakursendringer	(0,2)	(5,7)	(6,0)
Per 31. desember 2008	(54,4)	(409,3)	(463,7)
Balanseført verdi			
Per 1. januar 2008	1.017,5	366,9	1.384,3
Per 31. desember 2008	330,7	324,7	655,4

¹ Driftsmidler består hovedsakelig av maskiner, biler, inventar og møbler.

² Inkluderer prosjekter i arbeid på 21,5 millioner kroner.

Hver komponent av bygg og driftsmidler avskrives lineært over estimert utnyttbar levetid. Tomter avskrives ikke. Estimert utnyttbar levetid for inneværende periode og sammenligningsperioder er mellom ti og 50 år for bygg, hvorav tekniske installasjoner innehar høyeste avskrivningssats, og mellom tre og ti år for driftsmidler.

Det foreligger ingen restriksjoner på varige driftsmidler. Varige driftsmidler er heller ikke stilt som sikkerhet for forpliktelser.

Markedsverdien av tomter og bygninger overskrider balanseført verdi som vist nedenfor. For driftsmidler er det ikke noe vesentlig avvik mellom balanseført verdi og markedsverdi. Enkelte driftsmidler, som for eksempel møbler, er fullt avskrevet men fortsatt i bruk.

Millioner kroner	2008	2007
Markedsverdi av tomter og bygninger	369,3	1.737,5
Balanseført verdi av tomter og bygninger	330,7	1.017,5
Overskudd	38,6	720,0

NOTE 8 – INVESTERINGSEIENDOMMER

Millioner kroner	2008	2007
Resultatregnskapet		
Leieinntekter fra investeringseiendommer	381,7	363,0
Annen inntekt fra investeringseiendommer	2,1	1,9
Direkte kostnader i tilknytning til investeringseiendommer som genererer leieinntekter i perioden	(84,5)	(73,4)
Sum	299,3	291,5
Endring i virkelig verdi	(719,8)	369,4
Sum inntekter fra investeringseiendommer	(420,6)	660,8
Balansen		
Per 1. januar	6.041,7	7.157,9
Overtatt i virksomhetssammenslutning	356,8	
Tilgang, etterfølgende utgifter og oppgraderinger	114,7	82,0
Avgang	(244,8)	(1.567,5)
Endring i virkelig verdi	(719,8)	369,4
Omklassifisert til / (fra) tomter og bygninger	70,3	
Per 31. desember	5.618,9	6.041,7

Gjensidige Forsikring konsern anvender virkelig verdi for sine investeringseiendommer. Investeringseiendommer består av næringseiendommer som leies ut til aktører utenfor Gjensidige Forsikring konsern og som er anskaffet i tråd med konsernets kapitalplasseringsstrategi. Eiendommer som benyttes av konsernets egen virksomhet er klassifisert som driftsmidler, jf note 7. I eiendommer som både leies ut til aktører utenfor konsernet og benyttes av konsernets egen virksomhet, er utleidelene som kan seksjoneres klassifisert som investeringseiendom.

Investeringseiendommene er hovedsakelig lokalisert i Oslo og omegn, samt Stavanger, Bergen og Trondheim. I 2007 og 2008 eide Gjensidige ingen investeringseiendommer utenfor Norge. Gjennomsnittlig leieperiode er 4,8 år og eiendomsporteføljen omfatter kontorer, kjøpesentre og undervisningsbygg. I 2007 ble alle investeringseiendommer verdsatt av eksterne rådgivere ved årsslutt. I 2008 har konsernets egen verdsettelsesmodell blitt lagt til grunn både i kvartalsregnskapene og ved årsslutt. Ved årsslutt er det i tillegg innhentet uavhengige verdvurderinger fra to ulike eksterne rådgivere for utvalgte deler av porteføljen, slik at mer enn 90 prosent av de balanseførte verdiene har blitt vurdert opp mot en eller to eksternt vurderte verdier.

Konsernets verdsettelsesmodell verdsetter hver eiendom for seg selv. De viktigste parametrene er avkastningskrav, markedsleie, kontraktsfestet leie, eventuelle ledige lokaler og eiendommens langsiktige normaliserte driftskostnader. Avkastningskravet fastsettes med utgangspunkt i et normalavkastningskrav som justeres for eiendommens beliggenhet, type, tekniske standard og kontraktene. Normalavkastningskravet fastsettes ut fra det avkastningskravet som kan avledes gjennom transaksjoner i markedet, samt forventninger om rentenivå og risikopåslag. Markedsleien fastsettes ut fra eksisterende kontrakter på eiendommen og sammenlignbare eiendommer, observasjoner fra kontraktsforhandlinger, tilbudsforespørsler og opplysninger fra eiendomsめglere om inngåtte leiekontrakter på sammenlignbare eiendommer.

Ut fra markedsleie, kontraktsfestet leie, eventuelle ledige lokaler og eiendommens langsiktige normaliserte driftskostnader, beregnes en netto årlig leie som diskonteres med avkastningskravet for å fastsette eiendommens virkelige verdi. I tillegg gjøres det korrigering for betydelige oppgraderingsbehov eller planlagte ombygginger eller rehabiliteringer.

For 2008 er følgende parametre lagt til grunn for porteføljen som gir følgende gjennomsnittlige verdi per kvadratmeter

Kroner	Avkastningskrav	Gjennomsnittlig markedsleie	Gjennomsnittlig kontraktsfestet leie	Gjennomsnittlig verdi per kvm
Kontor og undervisning	6,83 %	1.434,0	1.313,0	18.156,0
Kjøpesenter	6,38 %	1.260,0	1.123,0	17.384,0
Samlet portefølje	6,73 %	1.392,0	1.267,0	18.067,0

Fastsettelsen av de ovennevnte parametre innebærer betydelig grad av skjønn. Det etterstrebes at dette skjønn er konsistent med det som observeres i markedet og at skjønn anvendes konsekvent fra

periode til periode. I tabellen under fremgår det hvordan sensitiviteten på avkastningskravet og markedsleien påvirker verdien av porteføljen, slik den foreligger per 31. desember 2008:

Millioner kroner	Markedsleie reduseres med 10 %	Markedsleie per 31.12.2008	Markedsleie øker med 10 %
Avkastningskrav øker med 0,25 %	5.229,0	5.634,0	6.038,0
Avkastningskrav 6,69 %	5.422,0	5.848,0	6.274,0
Avkastningskrav reduseres med 0,25 %	5.630,0	6.079,0	6.528,0

Det foreligger ingen restriksjoner med hensyn til salg eller på bruk av inntekter og kontantstrømmer fra investeringseiendommer. Det foreligger ingen kontraktsmessige forpliktelser til å kjøpe, bygge eller utvikle investeringseiendommer, ut over en forpliktelse til å investere 76,0 millioner kroner i et boligutviklingsprosjekt. Forpliktelsen vil forfalle i perioden 2009 til 2013 avhengig av fremdriften av prosjektet.

Konsernet har ingen investeringseiendommer for leasing eller som er klassifisert som tilgjengelig for salg.

Det er ingen lån med sikkerhet i investeringseiendommer i 2007 eller 2008.

NOTE 9 – FINANSIELLE EIENDELER

Millioner kroner	2008	2007
Finansielle derivater (Note 10)	289,8	279,1
Finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet, førstegangsinnregning	23.547,9	23.361,8
Finansielle eiendeler som holdes til forfall	13.683,7	8.885,6
Utlån og fordringer (Note 11)	7.170,2	3.850,0
Finansielle eiendeler tilgjengelig for salg		2.765,9
Sum finansielle eiendeler	44.691,5	39.142,4

FINANSIELLE EIENDELER TIL VIRKELIG VERDI OVER RESULTATET

Egenkapitalinstrumenter		
- Børsnoterte	2.334,2	4.925,3
- Ikke børsnoterte	2.424,2	2.180,8
Sum egenkapitalinstrumenter	4.758,4	7.106,1
Gjeldsinstrumenter		
- Børsnoterte	17.029,2	10.136,2
- Ikke-børsnotert	1.760,3	6.119,5
Sum gjeldsinstrumenter	18.789,5	16.255,7
Sum finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet	23.547,9	23.361,8

FINANSIELLE EIENDELER SOM HOLDES TIL FORFALL

Gjeldsinstrumenter – med fast avkastning		
- Børsnoterte	10.514,6	7.062,7
- Ikke børsnoterte	3.169,0	1.661,0
Sum gjeldsinstrumenter – med fast avkastning	13.683,7	8.723,7
Avsetning for verdifall		
- Børsnoterte		144,0
- Andre		17,9
Sum avsetning for verdifall		161,9
Sum finansielle eiendeler som holdes til forfall	13.683,7	8.885,6

FINANSIELLE EIENDELER TILGJENGELIGE FOR SALG

- Børsnoterte		2.765,9
Sum egenkapitalinstrumenter		2.765,9
Sum finansielle eiendeler tilgjengelige for salg		2.765,9

Millioner kroner	Holde til forfall	Tilgjengelig for salg	Til virkelig verdi over resultatet	Sum
Per 1. januar 2007	7.537,4	2.434,1	20.701,6	30.673,1
Valutadifferanse på pengefordringer			(38,7)	(38,7)
Tilgang	2.784,3	1.123,1	5.858,6	9.766,0
Avgang (salg og innløsning)	(1.352,1)	(455,1)	(2.412,8)	(4.220,0)
Virkelig verdi netto gevinst (eksklusive netto realisert gevinst)			158,5	158,5
Verdifall				
- Gjeldsinstrumenter - børsnoterte	(56,8)		(72,7)	(129,5)
- Gjeldsinstrumenter - ikke børsnoterte	(27,2)		(1,7)	(28,9)
- Aksjer - børsnoterte		(336,2)	(831,2)	(1.167,3)
Per 31. desember 2007	8.885,6	2.765,9	23.361,8	35.013,3
Per 1. januar 2008	8.885,6	2.765,9	23.361,8	35.013,3
Valutadifferanse på pengefordringer	124,5		2.186,0	2.310,5
Tilgang	6.845,2	1.546,8	44.310,5	52.702,6
Avgang (salg og innløsning)	(2.178,1)		(44.784,9)	(46.963,0)
Overført til tilknyttet selskap		(2.701,9)		(2.701,9)
Virkelig verdi netto gevinst (eksklusive netto realisert gevinst)			(1.358,1)	(1.358,1)
Til virkelig verdi over resultatet ved førstegangsinnregning			11,8	11,8
Verdifall				
- Gjeldsinstrumenter - børsnoterte	3,1		(9,1)	(6,1)
- Gjeldsinstrumenter - ikke børsnoterte	3,3		(17,6)	(14,3)
- Aksjer - børsnoterte		(1.610,9)	(2,7)	(1.613,6)
- Aksjer - ikke børsnoterte			(149,8)	(149,8)
Per 31. desember 2008	13.683,7		23.547,9	37.231,5

NOTE 9 – FINANSIELLE EIENDELER (FORTS.)

Alle finansielle eiendeler som måles til virkelig verdi over resultatet har vært inkludert i den opprinnelige kategorien siden førstegangsinnregning.

Tap eller gevinst på finansielle eiendeler som holdes til forfall innregnes i resultatet gjennom amortiseringsprosessen, når den finansielle eiendelen fraregnes eller ved verdifall.

Finansielle eiendeler som holdes til forfall er ikke innregnet i balansen til virkelig verdi. Virkelig verdi av eiendelene som holdes til forfall er 13.988,3 millioner kroner i 2008 og 8.905,9 millioner kroner i 2007.

VIRKELIG VERDI

Virkelig verdi er det beløp en eiendel kan omsettes for eller en forpliktelse kan gjøres opp til i en transaksjon gjennomført på armlengdes avstand mellom velinformerte, villige parter. Alle finansielle instrumenter måles til virkelig verdi ved førstegangsinnregning. Normalt vil virkelig verdi av et finansielt instrument ved førstegangsinnregning være transaksjonsprisen. Det beste estimatet på virkelig verdi er kvoterte priser i et aktivt marked. I etterfølgende perioder vil den virkelige verdien av finansielle instrumenter måles til virkelig verdi basert på kvoterte priser i aktive markeder som er basert på kjøpspriser for eiendeler og salgspriser for utstedte forpliktelser.

Når uavhengige priser ikke er tilgjengelige, fastsettes virkelig verdi ved benyttelse av verdsettelsesmetoder med referanse til observerbare markedsdata. Disse inkluderer sammenligning med lignende instrumenter hvor observerbare markedspriser eksisterer, nylig utførte markeds-transaksjoner på armlengdes avstand mellom velinformerte og villige parter, diskonterte kontantstrømanalyser, opsjonsprisinde modeller og andre verdsettelsesteknikker som normalt brukes av markedsdeltakere.

Virkelig verdi kan også fastsettes gjennom bruk av verdsettelsesteknikker basert på forutsetninger som ikke er støttet av priser fra nylige markedstransaksjoner eller observerbare markedsdata. For finansielle instrumenter hvor dette er aktuelt, er virkelig verdi fastsatt mer skjønnsmessig. Ikke observerbare markedsdata i denne sammenheng betyr at det er lite eller ingen oppdaterte markedsdata tilgjengelig til å fastsette på hvilket nivå en armlengdes avstand transaksjon sannsynligvis ville ligget på, og at verdien derfor må fastsettes med utgangspunkt i annen tilgjengelig informasjon.

For gjeldsinstrumenter som ikke er noterte, er verdsettelse basert på fastsatte kontantstrømmer, observerbare rentekurver og estimert kredittspread for relevante utstedelser. For private equity, er verdsettelse gjennomført av forvaltere, i henhold til prinsipper fastsatt av Equity Venture Capital Association (EVCA), som medfører bruk av faktisk resultat og bokført egenkapital i underliggende selskaper kombinert med observerbare pris-multiplier, hensyntatt en rabatt. På grunn av sen rapportering, er verdiene fastsatt basert på siste kvartals rapportering. Verdiene justeres derfor med objektive hendelser i de enkelte fond siden forrige rapporteringsdato. Ved vesentlige endringer i markedet, vurderes det å gjennomføre engangskorrekasjoner, på bakgrunn av markedsanalyser. Det store verdifallet i markedsverdier på grunn av finanskrisen har medført at Gjensidige har innregnet et tap ved verdifall på private equity porteføljen på 143,8 millioner i fjerde kvartal, som tilsvarer 16,8 prosent. Denne beslutningen involverer høy grad av skjønn. For hedgefond fastsettes Net asset value for hvert fond av uavhengige administratorer.

VERDSETTELSESHIERARKI

Verdsettelse av finansielle instrumenter skjer fortrinnsvis i henhold til kvoterte priser i et aktivt marked. Et finansielt instrument anses som kvotert i et aktivt marked dersom kurser er enkelt og regelmessig tilgjengelig fra en børs, forhandler, megler, næringsgruppering, prissettingstjeneste eller reguleringsmyndighet, og disse kursene representerer faktiske og regelmessig forekommende markeds-transaksjoner på armlengdes avstand. Slik kursfastsetting er kategorisert som nivå 1 i verdsettelseshierarkiet.

Kvoterte priser i et aktivt marked er ikke alltid tilgjengelig for alle finansielle instrumenter. I de tilfeller det ikke finnes tilgjengelige markedspriser i aktive markeder er instrumentene først og fremst forsøkt verdsatt ved hjelp av verdsettelsesmetoder basert på observerbar input og / eller tilnærmet likeartede instrumenter / «produkter». Slik kursfastsetting er kategorisert som nivå 2 i verdsettelseshierarkiet.

Hvis kursfastsetting i henhold til nevnte nivå 1 og 2 ikke er tilgjengelig, benyttes verdsettelsesmetoder som baserer seg på ikke-observerbar informasjon. Dette er kategorisert som nivå 3 i verdsettelseshierarkiet. Sammenlignet med 2007 er usikkerheten i verdsettelsen høyere for de typer verdipapir som er priset på bakgrunn av ikke-observerbare forutsetninger. Disse verdipapirene er nærmere omtalt nedenfor med henvisning til verdipapirtype og verdsettelsesmetode.

HOLDE TIL FORFALL OBLIGASJONER

Holde til forfall obligasjoner ble på anskaffelsestidspunktet handlet i et aktivt marked. De norske obligasjonene er i ettertid sjeldent omsatt i annenhåndsmarkedet, og priser kan ikke hentes ut av et aktivt marked. Holde til forfall obligasjonene er i regnskapet verdsatt til amortisert kost ved hjelp av effektiv rente-metoden. Markedsverdien av holde til forfall obligasjonene vil kunne endre seg, men når kuponger og hovedstol utbetales i henhold til avtale, anses det ikke å være en vesentlig / reell konkursrisiko hos motparten.

Hold til forfall obligasjonene er i verdsettelseshierarkiet verdsatt til virkelig verdi og vil derfor ikke stemme overens med balanseført verdi på rapporteringstidspunktet.

VERDSETTELSESMETODER

Sertifikater og obligasjoner

Hovedtyngden av de norske rentepapirene er utstedt av den norske stat eller norske kredittinstitusjoner. Norske statspapirer er priset til markedspris i aktive markeder og klassifiseres derfor i nivå 1. Papirer utstedt av norske kredittinstitusjoner prises ved en av to prisingsmetoder; «discounted margin» og «theoretical price». Begge metodene er verdsettelsesteknikker som baserer seg på observerbare informasjon, og er av den grunn klassifisert i nivå 2. Papirer utstedt av norske kredittinstitusjoner med flytende rente benytter «discounted margin» mens norske fastrentepapirer benytter «theoretical price».

Alle utenlandske obligasjoner som er noterte, prisfastsettes ved priser fra Bloomberg. På unoterte utenlandske obligasjoner sendes det forespørsel om ekstern evaluering. Utenlandske obligasjoner er i hovedsak kategorisert i nivå 2.

Private equity

Private equity investeringer kategoriseres i sin helhet i nivå 3 i verdsettelseshierarkiet.

NOTE 9 – FINANSIELLE EIENDELER (FORTS.)

UTVIKLING FRA 2007 TIL 2008

Nivå 1

Eierandelen i Storebrand er reklassifisert fra tilgjengelig for salg til tilknyttet selskap, og er derfor ikke inkludert i 2008-tabellen.

Nivå 2

Beholdningen av holde til forfall obligasjoner har økt, hovedsakelig med norske obligasjoner som blir teoretisk priset ved hjelp av rentekurver og kredittspreader.

Nivå 3

Endringen i nivå 3 skyldes økte investeringer i private equity og eiendomsfond.

VERDSETTELSESHIERARKI Millioner kroner	NIVÅ 1 Kvoterte priser i aktive markeder	NIVÅ 2 Verdsettelsesteknikk basert på observerbare markedsdata	NIVÅ 3 Verdsettelsesteknikk basert på ikke observer- bare markedsdata	Sum
2008				
Finansielle derivater	37,8	(611,0)		(573,2)
Finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet	10.303,7	11.572,9	1.257,0	23.133,6
Finansielle eiendeler som holdes til forfall	1.543,1	12.445,2		13.988,3
Utlån og fordringer	284,8		471,3	756,1
Sum	12.169,4	23.407,1	1.728,3	37.304,8
2007				
Finansielle derivater		316,4		316,4
Finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet	8.964,7	13.188,7	1.130,0	23.283,9
Finansielle eiendeler som holdes til forfall	1.300,1	7.605,9		8.905,9
Utlån og fordringer			475,0	475,3
Finansielle eiendeler tilgjengelig for salg	2.765,9			2.765,9
Sum	13.030,8	21.111,0	1.606,0	35.747,5

Tabellene er inkludert opptjente, ikke forfalte renter på de respektive papirene.

Millioner kroner	Sensitivitet på nivå 3 investeringer 2008	
Private equity	Verdifall på 20 %	(134,0)
Eiendomsfond	Verdifall på 12 % hensyntatt belåningsgrad i fondene	(55,3)
Utlån og fordringer	Amortisert kost	I/A
Sum		(189,4)

NOTE 10 – FINANSIELLE DERIVATER OG SIKRINGSBOKFØRING

Millioner kroner	Nominelt 31.12.08	Nominelt gj.snitt 2008	Markedsverdi per 31.12.08		Hvorav markedsverdi sikring per 31.12.08		Nominelt 31.12.07	Nominelt gj.snitt 2007	Markedsverdi per 31.12.07	
			Eiendel	For- pliktelse	Eiendel	For- pliktelse			Eiendel	Gjeld
Renterelaterte kontrakter										
Fremtidige renteavtaler	17.667,2	47.254,3	43,4	(138,7)			47.142,8	45.899,9	13,8	(13,6)
Rentefutures	1.585,4	1.194,5								
Renteopsjoner										
Rentebytteavtaler	4.797,2	6.412,1	51,7	(116,8)			4.750,0	5.741,7	(8,1)	(1,0)
Valutarelaterte kontrakter										
Valutaterminer	9.997,3	14.760,1	131,0	(603,1)		(151,4)	18.348,1	14.077,3	272,6	(25,1)
Valutaopsjoner	25,0	66,3	3,3	(5,1)			156,2	92,1	0,9	
Egenkapitalrelaterte kontrakter										
Aksjeopsjoner	285,1	793,4	60,4				1.030,6	2.079,9		
Aksjeterminer		36,2								
Aksjefutures		308,0					399,6	671,0		
Sum derivater	34.357,2	70.825,0	289,8	(863,7)		(151,4)	71.827,4	68.561,9	279,1	(39,6)

NOTE 10 – FINANSIELLE DERIVATER OG SIKRINGSBOKFØRING (FORTS.)

Derivater benyttes i tråd med «Forskrift om skadeforsikringsselskapers kapitalforvaltning» til å effektivisere forvaltning og risikostyring.

Det nominelle volumet av derivater er angitt som bruttostørrelse, og er et mål på omfanget av derivater innen de ulike typer kontrakter. Nominelt gjennomsnitt er det gjennomsnittlige brutto nominelle volum gjennom året. Markedsverdi eiendeler og forpliktelser angir den verdi derivatkontraktene er balanseført med per 31. desember 2008.

Innenfor hver enkelt aktivaklasse benytter de enkelte forvaltere derivater som er tilpasset aktivaklassen, og de fleste typer av finansielle derivater nevnt under benyttes jevnlig. Derivatbruken er begrenset i avtalen med den enkelte forvalter, og det stilles krav til godkjente produktlister og tilstrekkelig kompetanse og systemer hos forvalter. Generelt tillates ikke udekkede posisjoner, det vil si salgspåbud på papirer som selskapet ikke allerede eier, eller kjøpsplikt uten å ha tilstrekkelige likvide midler til å gjennomføre kjøpet. Forvalter for hver aktivaklasse kan aldri eksponere selskapet for et større beløp enn det som er gitt til forvaltning.

Valutarisikoen i konsernet totalt sikres tilnærmet 100 prosent ved hjelp av valutaterminer. Den totale risikoen i aksjeporteføljen har gjennom året vært redusert ved å kjøpe opsjoner på brede indekser i stedet for å kjøpe aksjer. Finansielle derivater som inngår i hedgefond er ikke med i oversikten.

Renterelaterte kontrakter omfatter i hovedsak

- Rentebytteavtaler (renteswapper), som er avtaler om å bytte rentebetingelser på nominelle beløp med kunder eller banker.
- Fremtidige renteavtaler, som er avtaler som fastsetter en rentesats på et nominelt beløp for en fremtidig periode.
- Renteutures (IRF), som er avtaler som sikrer kjøper en bestemt rente på et beløp for en fremtidig periode.
- Obligasjonsopsjoner, som er avtaler (rettighet / forpliktelse) om å kjøpe eller selge obligasjoner til en fastsatt pris innen eller på et bestemt tidspunkt i fremtiden.

- Obligasjonsutures, som er avtaler om å kjøpe eller selge obligasjoner til en bestemt pris på et bestemt tidspunkt i fremtiden.

Valutarelaterte kontrakter omfatter i hovedsak

- Valutaterminforretninger, som er avtaler om å kjøpe eller selge et bestemt valutabeløp på et fremtidig tidspunkt til en avtalt vekselkurs mot en annen valuta.
- Valutabytteavtaler (valutaswapper), som er avtaler med banker om å bytte valutabeløp til en på forhånd avtalt kurs og forrente disse for en avtalt periode.
- Valutaopsjoner, som er avtaler (rettighet / forpliktelse) om å kjøpe eller selge valuta på et fremtidig tidspunkt til en på forhånd avtalt kurs.

Egenkapitalrelaterte kontrakter omfatter i hovedsak

- Aksjeopsjoner, som er avtaler (rettighet / forpliktelse) om å kjøpe eller selge aksjer til en fastsatt pris innen eller på et bestemt tidspunkt i fremtiden.
- Aksjebytteavtaler (aksjeswapper), som er avtaler om å bytte aksjer til en bestemt pris på et bestemt tidspunkt i fremtiden.
- Aksjefutures, som er avtaler om å kjøpe eller selge aksjer til en bestemt pris på et bestemt tidspunkt i fremtiden.

Varerelaterte kontrakter omfatter i hovedsak

- Råvareopsjoner, som er avtaler (rettighet / forpliktelse) om å kjøpe eller selge råvareutures til en fastsatt pris innen eller på et bestemt tidspunkt i fremtiden.

Disse transaksjonene gjøres hovedsakelig med banker. Kredittrisikoen med denne virksomheten anses som liten. Så vel rente- som valutaforretninger gjøres innenfor definerte posisjonsrammer.

Sikringsbokføring

Gjensidige Forsikring BA benytter virkelig verdisikring, og det er netto investering i valuta som sikres. Sikringseffektiviteten måles per sikringsobjekt. Sikringsderivatene rulleres fortløpende slik at de til enhver tid har tilnærmet lik nominell verdi som sikringsobjektet.

Millioner kroner	Kontrakt / nominell verdi	Markedsverdi per 31.12.08		Ineffektivitet innregnet i resultatet
		Eiendel	Forpliktelse	
Valutaswapper	3.180,9		(151,4)	(1,3)
Underliggende objekt	3.202,0	3.202,0		
	2. kv.	3. kv.	4. kv.	
Sikringseffektivitet - prospektivt	99,0 % - 101,0 %	99,0 % - 101,0 %	94,9 %	
Sikringseffektivitet - retrospektivt	94,9 %	100,8 %	100,1 %	

Gjensidige Forsikring BA initierte den 10. april 2008 sikringsbokføring av valutainvesteringen i det heleide datterselskapet Fair Forsikring A/S. Nettoinvesteringen i Fair Forsikring valutasikres ved å inngå swap-kontrakter som fornyes hvert kvartal på et beløp tilsvarende verdien av investeringen i Fair Forsikring i Gjensidiges konsernregnskap. Kredittrisikoen forbundet

med sikringsinstrumentene er innenfor Gjensidiges kredittpolicy.

Effekten av sikringsbokføringen er et tap på sikringsinstrumentene på 590,2 millioner kroner som er innregnet i omregningsdifferanse på nettoinvesteringen.

NOTE 11 – UTLÅN OG FORDRINGER

Millioner kroner	2008	2007
Pantelån	6.716,3	3.387,0
Andre utlån	471,4	448,8
Tapsavsetninger	(18,9)	(11,1)
Ansvarlig lån	1,3	25,3
Sum utlån og andre fordringer	7.170,2	3.850,0

Pantelån består i hovedsak av utlån fra Gjensidige Bank ASA som startet virksomheten i 2007. Banken henvender seg hovedsakelig til privatmarkedet gjennom bruk av internett. Hoveddelen av utlånene er til kunder i østlandsområdet.

Andre utlån utgjøres i det alt vesentlige av rentefrie lån til landbrukskunder. Lånene har i sin helhet gått til installasjon av brannvarslingsanlegg hos disse kundene. Det er ikke knyttet pant til lånene og løpetiden varierer fra tre år til over 20 år. Gjensidige Forsikring har ikke tilbudt denne lånetypen til sine kunder i 2008. Misligholdsraten er på 1,13 prosent ved årsslutt, mot 0,88 prosent i 2007.

Neddiskontert verdi av lånene gitt til finansiering av brannvarslingsanlegg er, på grunn av rentefriheten, lavere enn nominell verdi. Den neddiskonterte verdien inntektsføres over lånenes løpetid. Årlig effektiv rentesats er 4,66 prosent på disse lånene.

Per 31. desember 2008 er balanseført verdi av ansvarlig lån gitt til Four Seasons Venture III AS, 1,3 millioner kroner (2007: 1,4 millioner kroner). Pålydende verdi av lånet er 2,8 millioner kroner, uendret fra 2007. Lånet er rentefritt.

Millioner kroner	2008	2007
Eiendeler i livsforsikring med investeringsvalg	1.421,7	497,5
Sum eiendeler i livsforsikring med investeringsvalg	1.421,7	497,5

Eiendeler i livsforsikring med investeringsvalg består av aksjefond, pengemarkedsfond, obligasjonsfond, kombinasjonsfond og bankinnskudd. Disse eiendelene tilhører kundene og kundene bærer alene all risiko

knyttet til investeringene. Tilsvarende beløp er derfor balanseført som gjeld under posten *Avsetning i livsforsikring med investeringsvalg*.

Millioner kroner	2008	2007
Fordringer overfor forsikringstakere	3.060,9	2.974,7
Fordringer overfor mellommenn	18,9	2,5
Fordringer i forbindelse med gjenforsikring	133,5	182,1
Sum fordringer i forbindelse med direkte forretninger og gjenforsikring	3.213,3	3.159,3

Gjensidige anser kreditt- og likviditetsrisikoen i tilknytning til fordringer overfor forsikringstakere som liten, da det i hovedsak dreier seg om relativt små enkeltbeløp per kunde. Det er gjort avsetninger for eventuelle tap på krav.

Fordringer i forbindelse med gjenforsikring oppstår når Gjensidige fremmer krav overfor reassurandørene i samsvar med inngåtte gjenforsikringsavtaler. Det er gjort avsetninger for eventuelle tap på krav.

Millioner kroner	2008	2007
Fordringer i forbindelse med eiendom	118,6	70,0
Fordringer i forbindelse med kapitalforvaltning	79,1	37,5
Andre fordringer og eiendeler	238,3	269,2
Sum andre fordringer	436,0	376,7

En vesentlig del av fordringer i forbindelse med eiendom per 31. desember 2008 er oppgjør vedrørende salg av en eiendom der salgssummen ble innbetalt i januar 2009.

En vesentlig del av fordringer i forbindelse med kapitalforvaltning per 31. desember 2008 er kortsiktige fordringer vedrørende salg av verdipapirer.

Millioner kroner	2008	2007
Opptjente, ikke mottatte renteinntekter	573,9	332,2
Andre forskuddsbetalte kostnader og opptjente ikke mottatte inntekter	83,8	196,4
Sum forskuddsbetalte kostnader og opptjente ikke mottatte inntekter	657,7	528,7

NOTE 12 – KONTANTER OG KONTANTEKVIVALENTER

Millioner kroner	2008	2007
Innskudd hos kredittinstitusjoner	283,8	2.078,6
Kontanter og bankinnskudd	2.727,9	2.013,7
Sum	3.011,6	4.092,3

Kontanter og bankinnskudd er kassebeholdninger og bankinnskudd benyttet i den løpende driften. Innskudd hos kredittinstitusjoner består av valutainnskudd og andre kortsiktige innskudd.

Beregnet gjennomsnittrente opptjent på kontanter, bankinnskudd og andre kortsiktige plasseringer er ca 5,2 prosent (2007: ca 4,4 prosent).

NOTE 13 – KONSOLIDERT OPPSTILLING OVER ENDRINGER I EGENKAPITAL

OPPSTILLING OVER ENDRINGER I EGENKAPITAL

Millioner kroner	Omregningsdifferanser	Tilgjengelig for salg	Aktuarielle gevinster og tap på pensjon	Annet tilbakeholdt overskudd	Sum egenkapital
Per 1. januar 2007	(28,3)	324,8	(227,2)	18.948,1	19.017,4
Årets resultat				2.479,0	2.479,0
Omregningsdifferanser	(137,1)				(137,1)
Endring i eiendeler tilgjengelig for salg		(430,7)			(430,7)
Skatt på egenkapitalposter				105,4	105,4
Aktuarielle gevinster og tap på pensjon			(431,5)		(431,5)
Andre endringer					
Sum innregnede inntekter og kostnader	(137,1)	(430,7)	(431,5)	2.584,4	1.585,1
Gaveoverføring til Gjensidigestiftelsen				(300,0)	(300,0)
Per 31. desember 2007	(165,4)	(105,9)	(658,7)	21.232,5	20.302,5
Årets resultat				486,3	486,3
Omregningsdifferanser	152,6				152,6
Endring i eiendeler tilgjengelig for salg		105,9			105,9
Skatt på egenkapitalposter				291,4	291,4
Aktuarielle gevinster og tap på pensjon			(407,9)		(407,9)
Andre endringer				(89,4)	(89,4)
Sum innregnede inntekter og kostnader	152,6	105,9	(407,9)	688,4	538,9
Utbetalt utbytte				(1.021,4)	(1.021,4)
Per 31. desember 2008	(12,9)		(1.066,6)	20.899,4	19.820,0

OPPSTILLING OVER ENDRINGER I EGENKAPITAL PER KAPITALKLASSE

Millioner kroner	Klasse I kapital				Klasse II kapital				Sum egenkapital
	Egenkapitalbeviskapital	Overkurs	Uttevningss-fond	Annen egenkapital	Sum Klasse I kapital	Opptjent egenkapital	Kompensasjons-fond	Annen egenkapital	Sum Klasse II kapital
Egenkapital per 1. januar 2007	3.860,0			894,3	4.754,3	14.263,0			14.263,0
Eierbrøk					25 %				75 %
Omregningsdifferanser				(34,3)	(34,3)			(102,8)	(102,8)
Eiendeler tilgjengelig for salg				(107,6)	(107,6)			(323,0)	(323,0)
Utbetalt utbytte				(75,0)	(75,0)			(225,0)	(225,0)
Aktuarielle gevinster og tap på pensjon				(107,9)	(107,9)			(323,7)	(323,7)
Skatt på egenkapitalposter				26,4	26,4			79,1	79,1
Årets resultat		619,7			619,7	963,9		895,3	1.859,2
Egenkapital per 31. desember 2007	3.860,0		619,7	595,9	5.075,6	15.226,9			15.226,9
Omregningsdifferanser				38,1	38,1			114,4	114,4
Eiendeler tilgjengelige for salg				26,5	26,5			79,4	79,4
Skatt på egenkapitalposter				72,9	72,9			218,6	218,6
Utbetalt utbytte			(255,4)		(255,4)	(766,1)			(766,1)
Aktuarielle gevinster og tap på pensjon				(102,0)	(102,0)			(305,9)	(305,9)
Andre endringer				(22,3)	(22,3)			(67,0)	(67,0)
Årets resultat		121,6			121,6	364,8			364,8
Egenkapital per 31. desember 2008	3.860,0		486,0	609,0	4.955,0	14.825,6		39,4	14.865,0
Eierbrøk					25 %				75 %
Antall egenkapitalbevis					77.200.000				
Resultat per egenkapitalbevis, basis og utvannet (årets resultat / antall egenkapitalbevis)					kr 1,57				

Antall egenkapitalbevis utgjør 77.200.000 og dette ga et utbytte på kroner 3,31 per egenkapitalbevis for regnskapsåret 2007. Det er ikke foreslått utbytte for regnskapsåret 2008.

NOTE 13 – KONSOLIDERT OPPSTILLING OVER ENDRINGER I EGENKAPITAL (FORTS.)

EGENKAPITAL

Summen av klasse I-kapital (eid av egenkapitalbeviserne) og klasse-II kapital (eid av kundene) utgjør selskapets egenkapital. Forholdet mellom klassene avgjør fordelingen av selskapets verdier og verdiskaping mellom klassene (eierbrøk). For å sikre riktig verdifordeling (som er lik og uavhengig av risikofordelingen) og risikofordeling (som er ulik) er klassene delt opp i korresponderende fond.

Klasse I (egenkapitalbeviserne kapital)

Egenkapitalbeviskapital

Egenkapitalbeviskapital er pålydende grunnfondsbeviskapital. Kapitalen er bunden egenkapital, og er minst tapsutsatt (lavest risiko). Per 31. desember 2008 utgjør egenkapitalbeviskapitalen 3.860.000.000 kroner, fordelt på 77.200.000 egenkapitalbevis (grunnfondsbevis) á kroner 50. Eierfordelingen mellom egenkapitalbeviserne bestemmes gjennom antall bevis som eies.

Overkurs

Overkurs er bunden egenkapital som øker enten ved overføring fra egenkapitalbeviskapital eller ved innbetaling ved nyemisjoner. Formålet med dette fondet er som for aksjeselskaper å sikre en riktig verdifordeling mellom nye og gamle egenkapitalbevis, og fungerer på samme måten som overkurs i aksjeselskaper, dog slik at en andel av den innbetalte overkursen skal tilføres kompensasjonsfond (klasse II's korresponderende fond) for å motvirke uønsket endring av eierbrøken til ugunst for den kundeeide kapitalen. Fondet har lik prioritet med kompensasjonsfondet og foran alle andre fond unntatt egenkapitalbeviskapitalen.

Utjevningsfondet

Utjevningsfond er fri egenkapital, og består av egenkapitalbevisernes andel av årets overskudd som ikke utbetales som utbytte. Overføringer fra fond for urealiserte gevinster kan også avsettes til utjevningsfondet. Utjevningsfondet kan brukes til å opprettholde utbytte til egenkapitalbeviserne. Fondet har dårligst prioritet, er sideordnet klasse II-fondet «opptjent egenkapital» og belastes forholdsmessig.

Annen egenkapital

Annen egenkapital består av alle andre egenkapitalposter og fordeles forholdsmessig i samsvar med eierbrøken mellom klasse I og klasse II kapitalen. Endringer i disse fondene vil være aktuelt ved egenkapitalposter som følger av endring av regnskapsprinsipp, korrigering av tidligere årsregnskap og andre lignende poster som ikke innregnes i henhold til kongruensprinsippet. Klasse I og klasse II behandles likt (i forhold til eierbrøk) og rangering av disse fondene risikomessig / prioritetsmessig er derfor uten betydning.

Klasse II-kapital

Opptjent egenkapital

Opptjent egenkapital er kundenes balanseførte egenkapital. Kapitalen er opptjent og således fri egenkapital. Kundenes eierskap til kapitalen er begrenset til korresponderende utbytte til egenkapitalbeviserne fordelt mellom kundene etter regler fastsatt av generalforsamlingen. Andel av årets overskudd som ikke utbetales som utbytte tilføres fondet for opptjent egenkapital.

Kompensasjonsfond

Kompensasjonsfond er bunden egenkapital og øker ved nyemisjoner av egenkapitalbevis hvor det innbetales overkurs. Generalforsamlingen som beslutter en eventuell emisjon, beslutter også andelen av overkursen som skal tilføres kompensasjonsfondet. Formålet er å sikre den kundeeide kapitalen mot uønsket endring av eierbrøken. Fondet har lik prioritet med overkursfondet og foran alle andre fond unntatt egenkapitalbeviskapitalen.

Annen egenkapital

Annen egenkapital består av alle andre egenkapitalposter og fordeles forholdsmessig i samsvar med eierbrøken mellom klasse I og klasse II kapitalen. Endringer i disse fondene vil være aktuelt ved egenkapitalposter som følger av endring av regnskapsprinsipp, korrigering av tidligere årsregnskap og andre lignende poster som ikke føres etter kongruensprinsippet. Klasse I og klasse II behandles likt (i forhold til eierbrøk) og rangering av disse fondene risikomessig/prioritetsmessig er derfor uten betydning.

Annen egenkapital for klasse I og II inkluderer følgende bundne fond

Naturskadefond

Naturskadefond er et fond til dekning av fremtidige naturskader. Fondet ble reklassifisert fra gjeld til egenkapital ved endret Årsregnskapsforskrift for forsikring av 4. april 2008. Fondet er bunden egenkapital.

Administrasjonsavsetning

Administrasjonsavsetning er en avsetning til dekning av de administrasjonskostnader som vil påløpe i forbindelse med skadeoppgjør ved en eventuell avvikling av selskapet. Fondet ble reklassifisert fra gjeld til egenkapital ved endret Årsregnskapsforskrift for forsikring av 4. april 2008. Fondet er bunden egenkapital.

Garantiordning

Garantiordning er en avsetning for å gi sikkerhet for at forsikrings-takerne etter direkte skadeforsikringsavtaler avsluttet i Norge mottar riktig oppfyllelse av forsikringskrav som følger av avtalen. Fondet ble reklassifisert fra gjeld til egenkapital ved endret Årsregnskapsforskrift for forsikring av 4. april 2008. Fondet er bunden egenkapital.

Fond for vurderingsforskjeller

Fond for vurderingsforskjeller består av positive differanser mellom balanseført verdi og anskaffelseskost på selskapsinvesteringer i datterselskap og tilknyttet selskap som innregnes ved hjelp av egenkapitalmetoden. Fondet reduserer utbyttegrunnlaget til Gjensidige Forsikring BA.

Fond for urealiserte gevinster

Fond for urealiserte gevinster består av forskjellen mellom virkelig verdi og anskaffelseskost på eiendeler som regnskapsføres til virkelig verdi, i henhold til NRS (V) Fond for urealiserte gevinster. I Gjensidige Forsikring BA består fondet av urealisert verdistigning på investerings-eiendommer. Fondet reduserer utbyttegrunnlaget til selskapet.

NOTE 14 – FORSIKRINGSFORPLIKTELSE OG GJENFORSIKRINGSANDEL

Millioner kroner	2008	2007
Kortsiktige forsikringer, brutto		
Avsetning for ikke opptjent bruttopremie	6.760,9	6.060,2
Meldte skader og skadebehandlingskostnader	13.246,0	11.915,5
Inntrufne, ikke meldte skader	12.315,5	11.231,6
Sum brutto erstatningsavsetning	25.561,5	23.147,1
Sum forsikringsforpliktelser, brutto	32.322,4	29.207,3
Kortsiktige forsikringer, gjenforsikringsandel		
Gjenforsikringsandel av andre avsetninger	12,5	
Gjenforsikringsandel av ikke opptjent bruttopremie	15,6	4,7
Meldte skader og skadebehandlingskostnader	306,3	186,7
Inntrufne, ikke meldte skader	56,5	111,2
Sum gjenforsikringsandel av brutto erstatningsavsetning	362,7	297,9
Sum gjenforsikringsandel av forsikringsforpliktelser	390,8	302,6
Kortsiktige forsikringer, for egen regning		
Andre avsetninger	(12,5)	
Avsetning for ikke opptjent premie	6.745,3	6.055,5
Meldte skader og skadebehandlingskostnader	12.939,7	11.728,8
Inntrufne, ikke meldte skader	12.259,0	11.120,4
Sum erstatningsavsetning for egen regning	25.198,8	22.849,2
Sum forsikringsforpliktelser for egen regning	31.931,6	28.904,7

Endringer i forsikringsforpliktelser og gjenforsikringsandel	2008			2007		
	Brutto	Gjenforsikr.	F.e.r. ¹	Brutto	Gjenforsikr.	F.e.r. ¹
(a) Skader og skadebehandlingskostnader						
Meldte skader og skadebehandlingskostnader	11.915,5	(186,7)	11.728,8	9.756,9	(404,8)	9.352,1
Inntrufne, ikke meldte skader	11.231,6	(111,2)	11.120,4	7.799,7	(18,2)	7.781,5
Sum per 1. januar	23.147,1	(297,9)	22.849,2	17.556,7	(423,0)	17.133,6
Tilgang ved oppkjøp	47,2	(5,1)	42,1	4.157,2	(86,9)	4.070,3
Betalte skader, tidligere årganger	(5.237,8)	287,6	(4.950,2)	(4.809,7)	95,7	(4.714,0)
Økning i forpliktelser						
Fra årets skader	12.331,2	(36,5)	12.294,7	11.919,4	(96,2)	11.823,2
- herav betalt	(5.848,1)	3,1	(5.845,0)	(5.346,6)	110,7	(5.235,9)
Fra tidligere år (avløp)	(408,9)	(8,4)	(417,3)	(144,2)	92,5	(51,8)
Andre endringer inkludert diskonterings effekter	266,5	(292,4)	(25,9)	7,7		7,7
Netto valutaendringer	1.264,3	(13,2)	1.251,1	(193,3)	9,3	(184,0)
Sum per 31. desember	25.561,5	(362,7)	25.198,8	23.147,1	(297,9)	22.849,1
Meldte skader og skadebehandlingskostnader	13.246,0	(306,3)	12.939,7	11.915,5	(186,7)	11.728,8
Inntrufne, ikke meldte skader	12.315,5	(56,5)	12.259,0	11.231,6	(111,2)	11.120,4
Sum per 31. desember	25.561,5	(362,7)	25.198,8	23.147,1	(297,9)	22.849,2
(b) Avsetning for ikke opptjent bruttopremie, kortsiktige forsikringer						
Per 1. januar	6.060,2	(4,7)	6.055,5	5.737,9	(23,7)	5.714,2
Økning i perioden	6.098,0	(80,0)	6.018,1	6.060,2	(4,7)	6.055,5
Opptjent i perioden	(5.411,4)	71,8	(5.339,6)	(5.722,3)	23,7	(5.698,6)
Netto valutaendringer	14,0	(2,7)	11,3	(15,6)		(15,6)
Sum per 31. desember	6.760,9	(15,6)	6.745,3	6.060,2	(4,7)	6.055,5

¹ For egen regning.

NOTE 15 – PENSJON

YTELSESBASERT PENSJONSORDNING

Gjensidige Forsikring har tjenstepensjonsforsikring etter skatteloven (TPES), med generell pensjonsalder 67 år. Gjensidige Forsikring er også forpliktet til å ha tjenstepensjonsordning etter lov om obligatorisk tjenstepensjon. Selskapets ordning oppfyller lovens krav. For assurandørene gjelder en pensjonsalder på 65 år.

Alderspensjonen utgjør 70 prosent av pensjonsgrunnlaget basert på antall opptjeningsår og lønnsnivå ved pensjonsalder. Videre inngår i ordningen ektefellepensjon, barnepensjon og uførepensjon etter nærmere bestemte regler. I tillegg har Gjensidige Forsikring pensjonsforpliktelser overfor enkelte arbeidstakere utover den ordinære kollektivavtalen. Dette gjelder ansatte med lavere pensjonsalder, arbeidstakere med lønn over 12G og tilleggspensjoner.

Det er mulig å søke om avtalefestet pensjon (AFP) fra fylte 62 år. AFP er klassifisert som en ikke-fondbasert ytelse.

Pensjonsforpliktelser er vurdert til nåverdi av de fremtidige pensjonsytelser som regnskapsmessig anses som opptjent på balansedagen. Fremtidige pensjonsytelser er beregnet med utgangspunkt i forventet lønn på pensjonstidspunktet. Ved måling av påløpt pensjonsforpliktelse benyttes estimert forpliktelse ved regnskapsavslutning. Pensjonsmidler er vurdert til markedsverdi (flyttverdi). Ved verdsettelse av pensjonsmidlene benyttes estimert verdi ved regnskapsavslutningen. Avvik mellom

estimert pensjonsforpliktelse / estimert verdi av pensjonsmidler ved forrige regnskapsår og aktuarberegnet pensjonsforpliktelse / faktisk verdi av pensjonsmidlene ved årets begynnelse innregnes direkte i egenkapitalen.

Netto pensjonsforpliktelse er differansen mellom nåverdien av pensjonsforpliktelsen og verdien av pensjonsmidlene. I henhold til standarden er det tatt hensyn til arbeidsgiveravgift i den perioden en underfinansiering oppstår. Netto pensjonsforpliktelse fremkommer i balansen under linjen *Pensjonsforpliktelser*.

Pensjonsordningen ble i 2006 lukket for nye ansatte, og er overført til Gjensidige Pensjonskasse.

I beregningen for 2007 ble ny og oppdatert dødelighetstabell lagt til grunn. Dette medførte en engangseffekt i form av aktuarielle gevinster og tap som ble innregnet direkte i egenkapitalen med i overkant av 200 millioner kroner. I beregningen for 2008 ga kombinasjonen av en høyere lønnsvekst enn forventet og endrede aktuarielle forutsetninger - herunder en reduksjon i diskonteringsrenten - en negativ egenkapitaleffekt på i overkant av 400 millioner kroner.

Datterselskapene til Gjensidige Forsikring har ulike pensjonsordninger, både ytelsesbaserte og innskuddsbaserte. Graden av dekninger og forutsetninger for ordningene varierer i betydelig grad.

Millioner kroner	2008	2007
Nåverdi av pensjonsforpliktelsen		
Per 1. januar	2.746,8	2.177,3
Korreksjon av åpningsbalansen	(5,5)	
Årets opptjening	101,1	98,5
Rentekostnad	118,6	93,8
Aktuarielle gevinster og tap	261,4	499,2
Kursendringer i utenlandsk valuta	(133,1)	(121,2)
Endring i valutakurser	11,3	(0,8)
Per 31. desember	3.100,7	2.746,8
Beløp innregnet i balansen		
Nåverdi av ikke-fondbasert ordning	597,0	528,4
Nåverdi av fondbasert ordning	2.503,7	2.218,4
Nåverdi av pensjonsforpliktelsen	3.100,7	2.746,8
Virkelig verdi av pensjonsmidlene	(1.858,1)	(1.660,5)
Netto pensjonsforpliktelse	1.242,6	1.086,3
Arbeidsgiveravgift	183,6	147,0
Netto pensjonsforpliktelse i balansen	1.426,3	1.233,3
Virkelig verdi av pensjonsmidlene		
Per 1. januar	1.660,5	1.357,0
Korreksjon av åpningsbalansen	(0,3)	
Forventet avkastning på pensjonsmidlene	96,5	80,3
Aktuarielle gevinster og tap	(81,4)	58,7
Bidrag fra arbeidsgiver	313,4	241,6
Utbetalte ytelser	(130,7)	(77,1)
Per 31. desember	1.858,1	1.660,5
Kostnad innregnet i resultatet		
Årets pensjonsopptjening	101,1	98,5
Rentekostnad	118,6	93,8
Forventet avkastning på pensjonsmidler	(96,5)	(80,3)
Aktuarielle gevinster og tap	(0,3)	(0,4)
Administrasjonskostnader	0,6	0,6
Engangseffekt		27,5
Arbeidsgiveravgift	17,4	15,5
Pensjonskostnad	140,9	155,2

NOTE 15 – PENSJON (FORTS.)

Millioner kroner	2008	2007
Kostnaden er innregnet i følgende regnskapslinje i resultatregnskapet		
Forsikringsrelaterte adm. kostnader inkl. salgskostnader	140,9	155,2
Aktuarielle gevinster og tap innregnet i oppstillingen over innregnede inntekter og kostnader		
Akkumulert beløp per 1. januar	(658,7)	(227,2)
Innregnet i perioden	(407,9)	(431,5)
Akkumulert beløp per 31. desember	(1.066,6)	(658,7)
Pensjonsmidlene består av		
Sertifikater	15,4 %	18,4 %
Aksjer	3,8 %	2,7 %
Obligasjoner	47,9 %	21,1 %
Pengemarkedsfond	13,5 %	40,0 %
Eiendom	12,8 %	12,3 %
Andre	6,6 %	5,5 %
Totale pensjonsmidler	100,0 %	100,0 %
Forventet avkastning på pensjonsmidlene		
Sertifikater	4,3 %	5,3 %
Aksjer	8,0 %	9,0 %
Obligasjoner	7,0 %	6,0 %
Pengemarkedsfond	4,3 %	5,0 %
Eiendom	5,6 %	8,0 %
Andre	6,0 %	7,0 %

Den totale forventede avkastning er basert på forventet avkastning for hver eiendelskategori og aktuell fordeling av eiendeler. Den forventede avkastning er satt opp i samsvar med eksterne rådgivere og hensyntar både nåværende og fremtidige markedsforventninger når disse er tilgjengelig, samt historisk avkastning. Den faktiske avkastningen på pensjonsmidlene utgjorde negative 2,84 prosent.

Ved beregning av pensjonskostnader og netto pensjonsforpliktelse er følgende forutsetninger lagt til grunn. Diskonteringsrenten er satt på basis av tiårig statsobligasjon. Lønnsnivå, pensjonsreguleringer og G-regulering er basert på historiske observasjoner og forventet fremtidig inflasjon på 2,5 prosent.

	2008	2007
Aktuarielle forutsetninger		
Diskonteringsrente	3,90 %	4,50 %
Forventet avkastning	5,80 %	5,50 %
Lønnsregulering	3,80 %	4,30 %
Endring i folketrygdens grunnbeløp	3,75 %	4,25 %
Pensjonsregulering	2,00 %	2,00 %
Arbeidsgiveravgiftssats	14,10 %	14,10 %
Turnover før / etter fylte 40 år	Avtrappende	Avtrappende
Uttakssannsynlighet AFP	40,00 %	40,00 %

Diskonteringsrenten er den forutsetningen som har størst innvirkning på verdien av pensjonsforpliktelsen. Vedrørende sensitivitetsanalysen, se note 2.

Millioner kroner	2008	2007	2006	2005	2004
Historisk informasjon					
Nåverdien av netto pensjonsforpliktelse	3.100,7	2.746,8	2.177,3	2.386,9	2.073,7
Pensjonsmidler	(1.858,1)	(1.660,5)	(1.357,0)	(1.873,7)	(1.632,2)
Underskudd	1.242,6	1.086,3	820,3	513,2	441,5

Konsernet forventer å innbetale 325,4 millioner kroner til den ytelsesbaserte pensjonsordningen i 2009.

INNSKUDDSBASERT PENSJONSORDNING

Beløp innregnet som kostnad til den innskuddsbaserte pensjonsordningen utgjør 51,6 millioner kroner.

Selskapets tilskudd til den innskuddsbaserte ordningen innregnes som en kostnad i det året bidraget er betalt. I morselskapet er de ansatte gitt tilskudd i henhold til grensen for skattefritt tilskudd, for tiden fem prosent av lønn fra 1 til 6 G og åtte prosent fra 6 til 12 G.

NOTE 16 – AVSETNINGER OG ANDRE FORPLIKTELSE

Millioner kroner	2008	2007
Restrukturerings- / omstillingskostnader ¹	8,0	120,4
Andre avsetninger	86,8	128,3
Sum andre avsetninger for forpliktelser	94,8	248,7
Innskudd fra og forpliktelser overfor kunder uten avtalt løpetid	6.050,4	1.677,6
Innskudd fra og forpliktelser overfor kunder med avtalt løpetid	80,9	23,5
Innskudd fra og forpliktelser overfor kunder, bank	6.131,4	1.701,1
Innskudd fra finansinstitusjoner ²	0,0	150,0
Mellomværende med brannkasser	170,5	146,1
Sertifikater og andre kortsiktige låneinstrumenter, bank	549,9	1.350,0
Kassekreditt	54,1	0,0
Leverandørgjeld	171,6	260,2
Forpliktelser i forbindelse med eiendomsdriften	29,4	1,2
Forpliktelser i forbindelse med kapitalforvaltningen	0,0	23,8
Forpliktelser til offentlige myndigheter	425,1	338,4
Betalbar skatt	479,3	59,8
Annen gjeld	224,3	666,4
Sum andre forpliktelser	2.104,2	2.996,0
Forpliktelser i forbindelse med direkte forsikring	283,9	235,1
Forpliktelser i forbindelse med gjenforsikring	73,7	34,1
Sum forpliktelser i forbindelse med forsikring	357,6	269,2
Avsetning i livsforsikring med investeringsvalg	1.421,7	497,5
Sum avsetning i livsforsikring med investeringsvalg	1.421,7	497,5
Skyldige offentlige avgifter	20,6	186,6
Andre påløpte kostnader og mottatte, ikke opptjente inntekter	180,3	15,7
Sum påløpte kostnader og mottatte, ikke opptjente inntekter	200,9	202,3
Restrukturerings- / omstillingskostnader ¹		
Avsetning per 1. januar	120,4	224,6
Tilbakeført ubenyttede avsetninger	(69,6)	
Avsetninger benyttet i løpet av året	(42,8)	(104,2)
Avsetning per 31. desember	8,0	120,4

¹ I 2006 ble det besluttet å omorganisere selskapet for å oppnå en reduksjon i driftskostnadene med 350 millioner kroner med effekt fra 2008. I løpet av 2008 er 42,8 millioner kroner benyttet til sluttpakker for overtallige. Tilsvarende beløp i 2007 utgjorde 104,2 millioner kroner. Restavsetningen ved årsslutt på 8,0 millioner er faktiske inngåtte avtaler om sluttpakker som ikke er utbetalt per 31. desember 2008.

² Balanseført verdi av innskudd fra finansinstitusjoner er lik markedsverdi.

NOTE 17 – SKATT

Millioner kroner	2008	2007
Spesifikasjon av skattekostnad		
Betalbar skatt	(566,6)	(59,8)
Formuesskatt	(30,0)	(8,0)
Korreksjon tidligere år	102,0	(53,1)
Endring i utsatt skatt	673,7	(420,4)
Sum skattekostnad	179,1	(541,3)

Utsatt skatt og utsatt skattefordel

Utsatt skatt og utsatt skattefordel nettoføres når det foreligger en juridisk rett til å motregne slike eiendeler / forpliktelser, og når utsatt skatt / utsatt skattefordel tilhører det samme skatteregimet. Motregnede beløp er som følger

Skatteøkende midlertidige forskjeller

Andre finansielle eiendeler		19,1
Immaterielle eiendeler	513,9	398,0
Eiendom	1.284,8	1.782,4
Sikkerhetsavsetninger etc.	2.989,0	5.072,8
Gevinst- og tapskonto	61,2	2,9
Sum skatteøkende midlertidige forskjeller	4.848,9	7.275,2

NOTE 17 – SKATT (FORTS.)

Millioner kroner	2008	2007
Skattereduserende midlertidige forskjeller		
Aksjer, obligasjoner og tilsvarende eiendeler	(703,0)	(123,4)
Utlån	(59,8)	(81,1)
Driftsmidler	(164,9)	(176,6)
Avsetninger etter god regnskapsskikk	(18,0)	(250,2)
Erstatningsavsetning	(78,1)	
Andre skattereduserende forskjeller	(17,0)	
Pensjonsforpliktelse	(1.355,5)	(1.184,3)
Sum skattereduserende midlertidige forskjeller	(2.396,3)	(1.815,6)
Skattefri del av midlertidige forskjeller		(336,4)
Netto midlertidige forskjeller	2.452,6	5.123,2
Fremførbart underskudd	(178,6)	(56,3)
Nedvurdering av utsatt skattefordel	257,5	37,3
Netto skatteøkende midlertidige forskjeller	2.531,5	5.104,2
Utsatt skatt / (utsatt skattefordel)	681,9	1.424,1
Avstemming av skattekostnad		
Resultat før skatt	307,2	3.020,3
Skatt av resultat før skattekostnad (28 %)	(86,0)	(845,7)
Skatteeffekten av		
Skattesats forskjellig fra 28 % og endring i skattesats	4,5	5,4
Nedvurdering av fremførbart underskudd i datterselskap	(30,6)	(10,5)
Mottatt utbytte	27,1	18,8
Skattefrie inntekter og kostnader	(343,2)	108,9
Tilknyttet selskap	52,7	11,1
Ikke fradragsberettigede kostnader	(14,9)	(5,4)
Engangseffekt av naturskadefond	554,4	
Overgang til full skatteplikt ¹	(20,3)	
Øvrige permanente forskjeller	(36,5)	182,4
Formuesskatt	(30,0)	(8,0)
Korreksjon tidligere år	102,0	1,7
Sum skattekostnad	179,1	(541,3)
Effektiv skattesats	(58,3 %)	17,9 %
Fremførbart underskudd og fremførbart godtgjørelse		
2010		
2011		
2012	0,0	
2013	0,0	
2014	0,9	
2015	1,0	
2016	0,9	
Senere eller ingen utløpstid	175,8	56,3
Sum fremførbart underskudd og fremførbart godtgjørelse	178,6	56,3
Endring i utsatt skatteforpliktelse		
Utsatt skatteforpliktelse per 1. januar	1.424,1	1.134,4
Endring utsatt skatt innregnet i resultatet	(673,7)	420,4
Endring utsatt skatt innregnet direkte i balansen		
Pensjoner	(113,3)	(105,5)
Sikringsbokføring	(53,5)	
Kjøpte og solgte selskap	91,7	(21,7)
Omregningsdifferanser	6,7	(3,6)
Utsatt skatteforpliktelse per 31. desember	681,9	1.424,1
Skatt innregnet direkte i egenkapital		
Pensjoner	113,3	105,5
Utsatt skatt sikringsbokføring	53,5	
Betalbar skatt sikringsbokføring	111,7	
Betalbar skatt på utbyttekostnader	12,3	
Omregningsdifferanser	0,4	
Sum skattekostnad innregnet direkte i egenkapital	291,4	105,5

¹ Gjensidige Forsikring har frem til og med 2007 hatt skattefritak for inntekt og formue som skriver seg fra brann- og husdyrforsikring. I Regjeringens statsbudsjett for 2009 oppheves skattefritaket for gjensidige brann- og husdyrforsikringsselskap med virkning fra inntektsåret 2008. Dette innebærer engangseffekter i 2008 som vises på egen linje i forklaring til skattekostnad. Inkludert i engangseffekter ligger også effekt av at det ikke er beregnet utsatt skatt på naturskadefond fra og med 2008.

NOTE 18 – KOSTNADER

FORSIKRINGSRELATERTE ADMINISTRASJONSKOSTNADER INKL. SALGSKOSTNADER

Millioner kroner	2008	2007
Avskrivning og verdiendringer (Note 5 og 7)	185,3	167,6
Lønns - og personalkostnader	1.325,7	1.306,8
Honorarer tillitsvalgte	5,1	7,3
IKT-kostnader	321,1	340,4
Honorar til revisor	12,3	13,0
Diverse honorarer andre	84,7	188,9
Provisjonskostnader	380,7	319,9
Andre kostnader	439,4	377,0
Sum	2.754,2	2.720,9

ADMINISTRASJONSKOSTNADER KNYTTET TIL FINANSIELLE EIENDELER

Millioner kroner	2008	2007
Avskrivning og verdiendringer (Note 5)	36,9	52,2
Lønns - og personalkostnader	12,8	11,2
Honorar til revisor	1,8	1,0
Andre kostnader	95,7	130,2
Sum	147,2	194,6

ANDRE KOSTNADER

Millioner kroner	2008	2007
Avskrivning og verdiendringer (Note 5 og 7)	40,7	20,6
Lønns- og personalkostnader	349,4	304,9
Honorar til revisor	2,8	2,7
Andre kostnader	297,6	224,2
Sum	690,5	552,4
Sum driftskostnader	3.591,9	3.467,9

ØVRIGE SPESIFIKASJONER

Millioner kroner	2008	2007
Godtgjørelse til revisor (inkl. mva)		
Lovpålagt revisjon	9,1	8,2
Rådgivning - annen rådgivning	6,4	8,5
Rådgivning - skatt	1,5	
Sum	16,9	16,7
Lønn og personalkostnader		
Lønn	1.301,9	1.175,6
Arbeidsgiveravgift	193,5	257,4
Pensjonskostnader - innskuddsbasert pensjonsordning (inkl. arbeidsgiveravgift)	51,6	34,7
Pensjonskostnader - ytelsesbasert pensjonsordning (Note 15 inkl. arbeidsgiveravgift)	140,9	155,2
Sum	1.687,9	1.622,9

	2008	2007
Gjennomsnittlig antall ansatte	4.071	3.467

SAMLET GODTGJØRELSE TIL LEDENDE ANSATTE

Styrets erklæring om fastsettelse av lønn og annen godtgjørelse til daglig leder og andre ledende ansatte.

Gjensidiges belønningssystem

I henhold til Gjensidiges belønningssystem, som gjelder alle ansatte i konsernet, heter det:

- Gjensidige skal ikke være lønnsledende, men ha en konkurranse-dyktig avlønning.
- Gjensidige forventer at de ansatte har et helhetlig syn på hva selskapet tilbyr av lønn og goder.
- Selskapets belønningssystemer skal være åpne, prestasjonsbaserte, rettferdige og forutsigbare.
- Belønning skal knyttes til oppnåelse av selskapets uttrykte strategiske og økonomiske mål. I tillegg forventes den ansatte å være bærer av selskapets verdier og opptre lojalt.

Veiledende retningslinjer for det kommende regnskapsåret

Godtgjørelse til konsernsjef

Konsernsjefens lønn og øvrige økonomiske ytelser fastsettes av styret på bakgrunn av en helhetlig vurdering, hvor hovedvekten legges på finansielt resultat, kundetilfredshet, medarbeidertilfredshet og konsernets omdømme. Bonus fastsettes diskresjonært basert på avtalte mål og leveranser, og kan maksimalt utgjøre 50 prosent av den faste årslønnen. Konsernsjefen gis ikke resultatbaserte ytelser utover nevnte bonus.

Konsernsjefen kan i tillegg gis naturalytelser som firmabil, fri mobil og dekning av bredbånd. Tildeling av naturalytelser skal ha sammenheng med konsernsjefens funksjon i konsernet eller være i tråd med markedsmessig praksis, og bør ikke være vesentlig i forhold til konsernsjefens grunnlønn.

Konsernsjefen har pensjonsalder på 62 år. Det gis åpning for å fratre ved fylte 60 år dersom styret eller konsernsjefen selv ønsker det. Konsernsjefen har pensjonsrettigheter i henhold til Gjensidiges lukkede ytelsespensjonsordning. I henhold til hans individuelle ansettelsesavtale har han rett til en pensjon på 100 prosent av årslønnen ved avgang ved fylte 62 år, og deretter nedtrappende til 70 prosent av lønn fra fylte 67 år. Ved fratreden ved 60 år er det tilsvarende avtalefestet nedtrapping fra 100 prosent ved fratreden til 70 prosent ved fylte 67 år.

Bilordning og øvrige goder opprettholdes frem til fylte 67 år.

Konsernsjefen har ingen avtale om etterlønn ved fratredelse før oppnådd pensjonsalder.

Godtgjørelse til øvrige ledende ansatte

Konsernsjefen fastsetter økonomiske betingelser for ledende ansatte etter en redegjørelse gitt til kompensasjonsutvalget. Gjensidiges belønningssystem legges til grunn.

Økonomiske tilleggssytelser kan tilbys ledende ansatte ut fra markedsmessige grunner og hensyntatt at ytelsen har en sammenheng med den ansattes funksjon i Gjensidige.

Bonus til ledende ansatte kan gis basert på konkret resultatmåling av definerte målområder og diskresjonær vurdering fastsatt i målkort og avledet av selskapets strategier og mål. Eventuell bonus skal i tillegg til årslønnen sikre at Gjensidige er i stand til å tiltrekke seg og beholde nødvendig kompetanse for å få gjennomført sine strategier og nå sine mål. Det settes et øvre tak på utbetaling av bonus på 30 prosent av årslønnen. Konsernsjefen kan i spesielle tilfeller gjøre unntak fra dette etter samråd med kompensasjonsutvalget. Det eksisterer en individuell avtale om bonusordning for ett av medlemmene av konsernledelsen.

Medlemmer av konsernledelsen har en pensjonsalder på 62 år. Alle nåværende medlemmer av konsernledelsen er medlemmer av den lukkede ytelsespensjonsordningen. Alle har ved full opptjening rett til en pensjon på 70 prosent. Selskapet vil opprettholde tidligere inngåtte individuelle pensjonsavtaler for to medlemmer av konsernledelsen.

Det eksisterer ingen etterlønsordning for ledere som fratrer sin stilling i Gjensidige.

Bindende retningslinjer vedrørende tildeling av aksjer, tegningsretter m.v. for det kommende regnskapsåret

Konsernsjef og ledende ansatte vil på lik linje med øvrige ansatte i Gjensidige få adgang til å delta i eventuelle tegningsprogrammer for ansattes kjøp av egenkapitalbevis.

Lederlønnspolitikken foregående regnskapsår

Styret bekrefter at retningslinjene om lederlønn for 2008 gitt i fjorårets erklæring har blitt fulgt.

NOTE 19 – LØNN OG GODTGJØRELSE (FORTS.)

LØNN OG ANDRE GODER TIL
KONSERNLEDELSE OG STYRENDE ORGANER

Tusen kroner	Fast og variabel lønn	Beregnet verdi av totale fordeler i annet enn kontanter	Opptjente rettigheter i regnskapsåret etter ytelsesbasert pensjonsordning ⁹	Lån, forskuddsbetalinger, sikkerhetsstillelser utestående beløp	Rentesats ⁷	Gjeldende vilkår og avdragsplan	Fratredelsesvilkår
Godtgjørelse til							
Konsernledelsen							
Helge Baastad, konsernsjef	4.892,1	251,9	1.888,8				²
Tor Lønnum, visekonsernsjef	3.294,3	210,0	1.010,1				³
Bjørn Asp, konserndirektør	2.379,0	172,1	559,9	5.743,2	5,6	20.7.2033	³
Erica Blakstad, konserndirektør	1.790,2	191,0	1.430,7				³
Petter Bøhler, konserndirektør	2.149,9	184,2	997,1	1.078,8	4,8	20.5.2013	³
Trond Delbekk, konserndirektør	2.431,9	194,7	756,6				³
Jørgen Ringdal, konserndirektør	2.435,2	193,2	839,3				²
Bjørn Walle, konserndirektør	1.817,6	220,3	1.723,8				⁴
Hege Toft Karlsen, konserndirektør (01.01 - 01.06) ¹	665,9	61,4	179,2	2.420,0	4,8	20.4.2017	³
Odd Røste, konserndirektør (01.01 - 01.06) ¹	700,3	72,1	136,8	1.401,2	4,8	15.5.2018	³
Geir Bergskaug, konserndirektør (01.01 - 01.06) ¹	914,2	82,3	338,2	2.976,0	4,8	25.8.2017	³
Ove Ådland, konserndirektør (01.01 - 01.06) ¹	824,7	66,8	292,0				³
Nils Arne Fagerli, konserndirektør (01.01 - 01.06) ¹	657,6	67,2	212,5	3.678,9	4,8	20.3.2029	³
Styret ⁶							
Inge K. Hansen, leder (26.03 - 31.12) ¹	266,0	1,5					
Jørgen Tømmerås, leder (01.01 - 26.03) ¹	129,5	17,7					
Jorund Stellberg, nestleder (01.01 - 19.11) ¹	320,6	25,4					
Magne Revheim (01.01 - 26.03) ¹	51,3	0,2					
Randi B. Sætershagen	304,1	20,7					
Hans Ellef Wettre	196,0	11,0					
Tor Øwre	310,3	24,9					
Cato Litangen	225,0	15,9					
Marianne Lie	211,8	12,6					
Hans-Erik F. Andersson (26.03 - 31.12) ¹	153,8	3,8					
Karen Marie Hjelmeseter (26.03 - 31.12) ¹	18,7	0,5					
Gunnhild Heggen Andersen, ansatterep. (26.03 - 31.12) ⁸	138,8						
Kjetil Kristensen, ansatterepresentant (26.03 - 31.12) ⁸	141,5						
Odd Kristian Hamborg, ansatterepresentant (01.01 - 26.03) ⁸	51,3						
Petter Aasen, ansatterepresentant (01.01 - 26.03) ⁸	46,3						
Marianne Bø Engebretsen, ansatterepresentant ⁸	185,0						
Gunnar Mjåtvedt, ansatterepresentant ⁸	186,5						
Styret, vararepresentanter ⁶							
Tove Jebens (01.01 - 26.03) ¹	2,8	1,3					
Harald Milli	11,0						
Odd Samuelsen (01.01 - 26.03) ¹	2,8	3,5					
Valborg Lippestad	28,5						
Christian Kristensen, ansatterepresentant (26.03 - 31.12) ¹	8,3						
John Ove Ottestad (26.03 - 31.12) ¹	8,3						
Trine Vekseth (26.03 - 31.12) ¹	34,3	1,3					
Ingvild Solli Andersen, ansatterepresentant	11,0						
Kontrollkomité ⁶							
Marit Tønberg, leder (19.04 - 31.12) ¹	94,5	0,4					
Kåre Lund, leder (01.01 - 19.04) ¹	137,0	2,2					
Snorre Inge Roald (nestleder)	3,5	1,4					
Tove Melgård	88,0	3,5					
Representantskap							
Kirsten Indgjerd Værdal, ordfører (19.04 - 31.12) ¹	104,0	4,3					
Randi Braathe, ordfører (01.01 - 19.04) ¹	76,0						
Trond Bakke, varaordfører	34,3	0,1					

I tillegg41 representanter fra selskapet / brannkasser / organisasjoner / ansatte. ⁵¹ Oppgitt godtgjørelse gjelder perioden vedkommende har innehatt posisjonen / vervet.² 62 år, 100 prosent lønn avtrappende til 70 prosent ved 67 år.³ 62 år, 70 prosent lønn til 67 år, deretter trer de ordinære bestemmelser om pensjon i Gjensidige Forsikring i kraft.⁴ 60 år, 70 prosent lønn til 67 år, deretter trer de ordinære bestemmelser om pensjon i Gjensidige Forsikring i kraft.⁵ Årshonorar tre tusen kroner i tillegg til honorar per møte. Det er avholdt to ordinære møter med honorar på henholdsvis tre tusen og tre tusen, fem hundre kroner i løpet av 2008.⁶ Honoraret inkluderer honorar for datterselskaper.⁷ Rentesatsen er 4,8 nominell med mindre annet er opplyst særskilt.⁸ For ansatterepresentanter er kun godtgjørelsen for det gjeldende verv oppgitt.⁹ Alle i konsernledelsen har ytelsesbaserte pensjonsordninger.

NOTE 20 – NETTO INNETEKTER OG KOSTNADER FRA FINANSIELLE EIENDELER

Millioner kroner	2008	2007
Inntekter fra finansielle eiendeler		
Inntekter fra tilknyttede selskaper	188,2	39,6
Gevinst ved realisasjon av tilknyttede selskaper	935,9	
Inntekter fra og verdiregulering av bygninger og faste eiendommer	(292,2)	881,4
Urealiserte gevinster og reversering av urealiserte tap	39,2	82,8
Virkelig verdi gevinster / (tap) på valutahandel	11,6	12,9
Gevinst ved realisasjon av finansielle eiendeler tilgjengelig for salg		265,8
Utbytteinntekter	111,5	187,3
Renteinntekter	1.929,6	1.195,1
Renteinntekter fra finansielle eiendeler som holdes til forfall	565,9	396,4
Gevinst ved realisasjon av finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet	5.973,1	3.140,9
Andre finansinntekter	8,1	45,1
Sum inntekter fra finansielle eiendeler	9.470,8	6.247,2
Kostnader fra finansielle eiendeler		
Administrasjonskostnader knyttet til bygninger og faste eiendommer	(108,1)	(137,7)
Andre finanskostnader	(11,0)	(56,9)
Rentekostnader	(831,7)	(619,7)
Andre kostnader knyttet til finansielle eiendeler	(84,9)	(71,7)
Urealiserte tap og reversering av urealiserte gevinster	(2.948,0)	(940,4)
Tap ved realisasjon av finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet	(5.707,4)	(1.600,6)
Sum kostnader knyttet til finansielle eiendeler	(9.691,1)	(3.427,0)
Netto finansinntekter / (-kostnader)	(220,3)	2.820,3
NETTO FINANSINNETEKT SPLITTET PÅ AKTIVAKLASSE		
Netto inntekter og gevinster / (tap) fra bygninger og faste eiendommer		
Inntekter fra investeringseiendommer og eierbenyttet eiendom, eksklusiv urealisert gevinst / (tap)	427,6	512,0
Netto verdiregulering eiendom	(719,8)	369,4
Netto gevinst / (tap) ved realisasjon av investeringseiendommer og eierbenyttet eiendom	780,8	
Administrasjonskostnader knyttet til bygninger og faste eiendommer	(108,1)	(137,7)
Sum netto inntekter og gevinster / (tap) fra bygninger og faste eiendommer	380,5	743,7
Netto inntekter og gevinster / (tap) fra finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet		
Netto renteinntekt / (-kostnad)	264,1	187,3
Utbytteinntekter	870,1	119,6
Netto gevinst / (tap) fra aksjer og andeler	(2.191,3)	1.704,1
Netto gevinst / (tap) fra obligasjoner og sertifikater	(117,1)	3,6
Netto gevinst / (tap) fra derivater	494,7	(774,0)
Administrasjonskostnader	(82,3)	(126,1)
Sum netto inntekter og gevinster / (tap) fra finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet	(761,9)	1.114,5
Netto inntekter og gevinster fra utlån og fordringer		
Netto renteinntekt / (-kostnad) fra utlån og fordringer	51,7	456,9
Netto gevinst / (tap) fra ansvarlig lån	16,9	2,0
Sum netto inntekter og gevinster fra utlån og fordringer	68,6	458,9
Netto inntekter og gevinster / (tap) fra eiendeler som holdes til forfall		
Netto renteinntekt på eiendeler som holdes til forfall	587,5	396,4
Netto gevinst / (tap) fra eiendeler som holdes til forfall	28,9	(27,2)
Sum netto inntekter og gevinster / (tap) fra eiendeler som holdes til forfall	616,5	369,2
Netto inntekter og gevinster / (tap) fra aksjer tilgjengelig for salg		
Gevinst ved realisasjon av aksjer tilgjengelig for salg		265,8
Utbytteinntekter	68,9	367,6
Urealisert tap på aksjer tilgjengelig for salg over resultatet	(1.716,9)	(538,9)
Sum netto inntekter og gevinster / (tap) fra aksjer tilgjengelig for salg	(1.647,9)	94,5
Netto inntekter fra tilknyttede selskaper	188,2	39,6
Gevinst ved realisasjon av tilknyttede selskaper	935,9	
Netto finansinntekter / (-kostnader)	(220,3)	2.820,3

NOTE 20 – NETTO INNTEKTER OG KOSTNADER FRA FINANSIELLE EIENDELER (FORTS.)

Millioner kroner	2008	2007
Merverdi aksjer tilgjengelige for salg, innregnet i egenkapital		
Per 1. januar	(105,9)	324,8
Avgang aksjer tilgjengelig for salg	105,9	(259,4)
Urealisert tap på aksjer tilgjengelig for salg over resultat		(171,3)
Per 31. desember		(105,9)
Spesifikasjon av renteinntekter og -kostnader		
Rentekostnader på innskudd fra kunder	(356,1)	(30,2)
Rentekostnader på obligasjoner og verdipapirer	(0,2)	(100,5)
Rentekostnader på finansielle derivater	(271,1)	(313,6)
Rentekostnader på andre finansielle forpliktelser	(204,2)	(175,4)
Sum rentekostnader	(831,7)	(619,7)
Renteinntekter på obligasjoner som holdes til forfall	565,9	396,4
Renteinntekter på utlån og fordringer	407,8	487,1
Renteinntekter på andre finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet	1.521,8	708,0
Sum renteinntekter	2.495,5	1.591,5

NOTE 21 – GEVINST OG TAP AV VALUTAOMREGNING

Millioner kroner	2008	2007
Agio / disagio i resultatregnskapet fordelt på balanseposter		
Aksjer	(33,1)	(395,7)
Aksjefond	(19,3)	(137,7)
Obligasjoner	14,8	(26,4)
Obligasjonsfond	698,9	(92,6)
Hedgefond	239,2	(445,0)
Sertifikater		0,6
Valutaterminkontrakter	19,6	305,3
Valutaswapper	(1.356,1)	839,8
Andre ¹	193,2	(7,1)
Sum	(242,8)	40,9

¹ Inkludert i andre er bankinnskudd, premie-, provisjons- og skadereserver (RBNS), fordringer og forpliktelser.

NOTE 22 – ANDRE INNTEKTER

Millioner kroner	2008	2007
Salgsinntekter	521,6	339,3
Andre inntekter	16,9	40,7
Sum	538,5	380,0

NOTE 23 – BETINGEDE EIENDELER OG BETINGEDE FORPLIKTELSE

BETINGEDE FORPLIKTELSE

Millioner kroner	2008	2007
Garantier og kommitert kapital på balansedagen er		
Brutto garantier	0,6	0,6
Kommitert kapital, ikke innbetalt	1.091,0	1.222,0

Selskapet har som ledd i den løpende finansforvaltningen forpliktet seg til å investere inntil 1.091,0 millioner kroner i ulike private equity- og eiendomsfondsinvesteringer, utover de beløp som er innregnet i balansen.

Tidspunktet for utbetaling av kapital er avhengig av når det enkelte fond foretar kapitalinnkallinger fra sine investorer. Gjennomsnittlig gjenværende levetid for fondene er mellom fem og ti år.

Gjensidige Forsikring er utad ansvarlig for ethvert forsikringskrav som oppstår i de samarbeidende brannkassenes brannforsikringsvirksomhet.

BETINGEDE EIENDELER

Gjensidige Forsikring hadde ingen betingede eiendeler per 31. desember 2008, etter at fordringen på Gjensidigestiftelsen har blitt gjort opp i 2008.

NOTE 24 – TRANSAKSJONER MED NÆRSTÅENDE PARTER

OVERSIKT OVER NÆRSTÅENDE PARTER

Gjensidige Forsikring BA er konsernets morselskap. Per 31. desember 2008 er følgende parter å anse som nærstående parter

	Forretningskontor	Eierandel
Datterselskaper		
Fair Forsikring A/S	København, Danmark	100 %
Fair Financial Ireland Limited	København, Danmark	100 %
Gjensidige Bank Holding AS	Førde, Norge	100 %
Gjensidige NOR Forsikring Eiendom AS	Oslo, Norge	100 %
Gjensidige Norge AS	Oslo, Norge	100 %
Gjensidige Pensjon og Sparing Holding AS (GPS)	Oslo, Norge	100 %
Glitne Invest AS	Oslo, Norge	100 %
Oslo Areal AS	Oslo, Norge	100 %
Gjensidige Baltic	Riga, Latvia	100 %
Samtrygd Eigedom AS	Førde, Norge	100 %
Strandtorget Drift AS	Oslo, Norge	100 %
Strandtorget Eiendom AS	Oslo, Norge	100 %
Gjensidige Sverige AB	Stockholm, Sverige	100 %
Tilknyttede selskaper		
Storebrand ASA	Oslo, Norge	24,3 %
Bilskadeinstituttet AS	Oslo, Norge	29,5 %
Forsikring og Finans Sandnes AS	Sandnes, Norge	34,0 %
Forsikringskontoret Johansen og Torkelsen AS	Sandnes, Norge	34,0 %
Fossmark Assurance AS	Stavanger, Norge	34,0 %
Vervet AS	Tromsø, Norge	25,0 %
Andre nærstående parter		
Brannkassene	Hele landet, Norge	
Gjensidige Pensjonskasse	Oslo, Norge	

Stemmeandel er lik eierandel.

TRANSAKSJONER MED NÆRSTÅENDE PARTER

RESULTATREGNSKAPET

Oversikten nedenfor viser en oppsummering av transaksjoner med nærstående parter som er innregnet i resultatregnskapet

Millioner kroner	2008		2007	
	Inntekt	Kostnad	Inntekt	Kostnad
Provisjoner				
Gjensidige Investeringsrådgivning ASA (eid av GPS)	0,2		0,2	
Gjensidige Pensjonsforsikring AS (eid av GPS)	0,8		3,6	
Gjensidige Bank ASA (eid av Gjensidige Bank Holding AS)	3,9		0,3	
Renter				
Fair Financial Ireland Limited				3,5
Gjensidige Bank ASA ¹		6,0		
Administrasjonskostnader eiendom				
Oslo Areal AS		7,0		8,2
Sum	4,9	13,0	4,1	11,7

¹ Rentekostnaden gjelder renter på bankkonto for utbytte og inngår i utbyttebetalingen.

NOTE 24 – TRANSAKSJONER MED NÆRSTÅENDE PARTER (FORTS.)

KONSERNBIDRAG OG UTBYTTE

Oversikten nedenfor viser en oppsummering av konsernbidrag / utbytte til / fra datterselskaper

Millioner kroner	2008		2007	
	Mottatt	Avgitt	Mottatt	Avgitt
Konsernbidrag				
Gjensidige Pensjon og Sparing Holding AS			4,5	
Gjensidige Pensjonsforsikring AS (eid av GPS)		66,9		70,3
Gjensidige Investeringsrådgivning ASA (eid av GPS)		52,1		55,3
Gjensidige Bank ASA (eid av Gjensidige Bank Holding AS)		82,0		120,0
Glitne Invest AS	1.079,5			
Gjensidige Norge AS (tidligere Norge Forsikring AS)	0,4		0,2	
Oslo Areal AS	146,5		124,0	
Utbytte				
Oslo Areal AS	119,9		66,4	
Sum konsernbidrag og utbytte	1.346,3	201,0	195,1	245,6

KJØP OG SALG AV EIENDELER

Oversikten nedenfor viser en oppsummering av kjøp / salg av eiendeler fra/til datterselskaper

Millioner kroner		2008		2007	
		Kjøp	Salg	Kjøp	Salg
Datterselskaper	Eiendel	Type			
Oslo Areal AS	Drammen Torget Vest AS og HPS Handel AS	Aksjer (100 %)			577,3

MELLOMVÆRENDE

Oversikten nedenfor viser en oppsummering av fordring / forpliktelse på / til datterselskaper, tilknyttede selskaper og nærstående parter

Millioner kroner	2008		2007	
	Fordring	Forpliktelse	Fordring	Forpliktelse
Innen konsernet				
Fair Forsikring A/S inkludert datterselskaper	214,0	90,1		275,3
Gjensidige Baltic Ltd	6,9	0,3		
Gjensidige Sverige AB	1,0	24,9		
Gjensidige Norge AS	0,4	0,0	0,2	
Gjensidige Bank ASA (eid av Gjensidige Bank Holding AS)	2,0	82,0	3,1	120,0
Gjensidige Pensjon og Sparing Holding AS	1,9		7,6	
Gjensidige Pensjonsforsikring AS (eid av GPS)	6,4	66,9	0,0	70,3
Gjensidige Investeringsrådgivning ASA (eid av GPS)	2,8	51,2	0,0	55,3
Glitne Invest AS	1.079,5			
Hjelp 24 Glitne AS (eid av Glitne Invest AS)	4,7		1,3	
Glitne Oppgjørssentral AS	0,2			
Oslo Areal AS	146,5	3,7	111,2	12,8
Sum forfall under ett år	1.466,1	319,1	123,4	533,7
Samtrygd Eieendom AS			2,8	
Sum forfall over ett år			2,8	
Sum mellomværende innen konsernet	1.466,1	319,1	126,2	533,7
Samarbeidende selskaper¹ og øvrige nærstående parter				
Brannkassene		170,5		145,3
Gjensidige Pensjonskasse			80,0	
Gjensidige Pensjonskasse for supplerende ytelser			1,0	
Vervet AS (ansvarlig lån er nedskrevet)			25,3	
Lindorff AB (tilknyttet selskap eid av Glitne Invest AS solgt i 2008)			0,3	
Sum mellomværende	1.466,1	489,6	289,8	679,8

¹ Samarbeidende selskaper er definert som selskaper hvor Gjensidige Forsikring har inngått en langsiktig strategisk samarbeidsavtale.

GARANTIER

Gjensidige Forsikring er ansvarlig eksternt for forsikringskrav som følge av forsikringsvirksomheten til brannkassene, ref. note 23.

NOTE 25 – HENDELSER ETTER BALANSEDAGEN

Det har ikke inntrådt vesentlige hendelser etter balansedagens utløp.

NOTE 26 – KAPITALDEKNING

Millioner kroner	2008	2007
Egenkapital morselskapet	18.806,2	15.441,0
Fondsobligasjoner i tilknyttet selskap, andel	432,1	
Ansvarlige lån i tilknyttet selskap, andel	1.470,7	
Effekt av adm.avs, garantiavs og naturskadeavsetning	(3.827,2)	
Goodwill	(1.763,4)	(1.302,9)
Utsatt skattefordel	(501,3)	(391,1)
Immaterielle eiendeler	(1.027,6)	(1.020,8)
Investerings eiendommer, urealiserte gevinster, andel	(215,6)	(620,7)
Reassuransavsetning, minstekrav	(5,5)	(21,0)
Estimatavvik ført mot egenkapitalen, andel	195,5	390,9
Ansvarlig kapital	13.564,0	12.475,4
Ansvarlig kapital i andre finansinstitusjoner		(2.914,6)
Netto ansvarlig kapital (A)	13.564,0	9.560,8
Eiendeler med risikovekt 0 %	40.632,9	1.949,4
Eiendeler med risikovekt 10 %	5.041,2	54,7
Eiendeler med risikovekt 20 %	34.037,8	15.417,4
Eiendeler med risikovekt 35 %	16.428,2	
Eiendeler med risikovekt 50 %	6.866,1	3.505,0
Eiendeler med risikovekt 100 %	48.185,6	34.583,8
Eiendeler med risikovekt 150 %	100,7	
Andre ikke vektete eiendeler		
Goodwill	1.763,4	1.302,9
Utsatt skattefordel	501,3	391,1
Immaterielle eiendeler	1.027,6	1.020,8
Tapsavsetninger	(20,0)	(11,1)
Derivater	222,4	239,5
Sum eiendeler	154.787,1	58.453,5
Eiendeler med risikovekt 0 %	0,0	0,0
Eiendeler med risikovekt 10 %	504,1	5,5
Eiendeler med risikovekt 20 %	6.807,6	3.083,5
Eiendeler med risikovekt 35 %	5.749,9	
Eiendeler med risikovekt 50 %	3.433,1	1.752,5
Eiendeler med risikovekt 100 %	48.185,6	34.583,8
Eiendeler med risikovekt 150 %	151,1	
Sum risikovektede eiendeler	64.680,2	39.425,3
Vektet reinvesteringskostnad derivater	43,0	108,2
Ansvarlig kapital i andre finansinstitusjoner		(2.914,6)
Tapsavsetninger	(20,0)	(11,1)
Risikovektet beregningsgrunnlag (B)	64.703,2	36.607,6
Kapitaldekning (A/B)	21,0 %	26,1 %
Kredittilsynets minstekrav	8,0 %	8,0 %

NOTE 27 – SOLVENSMARGIN

Millioner kroner	2008	2007
Ansvarlig kapital	13.387,6	14.882,2
Andel av sikkerhetsavsetning	1.108,0	1.088,8
Andel av naturskadefond (25 % av naturskadefondet medregnes)	562,7	532,5
Solvensmarginkapital	15.058,3	16.503,5
<i>Solvensmargin minstekrav</i>	5.658,8	2.824,2
Overdekning	9.399,5	13.679,2
Solvensmarginkapital i prosent av minstekrav	266,1 %	584,4 %

NOTE 28 – BUNDNE MIDLER

Millioner kroner	2008	2007
Skattetrekkskonti	73,0	71,4
Verdipapirer deponert som sikkerhet for forsikringsvirksomhet	17,6	14,2
Innskudd deponert som sikkerhet for forsikringsvirksomhet	1,1	8,2
Sum	91,7	93,8

NOTE 29 – AKSJER OG ANDELER

Millioner kroner	31.12.2008
GJENSIDIGE FORSIKRING BA	
Norske finansaksjer	
Indre Sogn Sparebank (grunnfondsbevis)	0,3
Sum norske finansaksjer	0,3
Andre norske aksjer	
Finansnæringens Hus AS	9,0
Helgeland Vekst AS	4,0
Tun Media (Landbrukets Medieselskap AS)	3,7
Norchip AS	2,5
Rogaland Kunnskapsinvest AS	2,5
Norinnova AS	2,5
Berger Eiendom AS	1,7
Så Korninvest Sør AS	1,5
Nortura Hå Eiendom AS	1,5
Øvrige norske aksjer	19,1
Sum andre norske aksjer	47,9

NOTE 29 – AKSJER OG ANDELER (FORTS.)

Millioner kroner

31.12.2008

Andeler private equity-fond

HitecVision private equity IV LP	110,7
FSN Capital II LP	78,6
Altor Fund II LP	62,1
Northzone IV K/S	57,6
Teknoinvest VIII KS (inkl. Teknoinv. VIII (GP) KS)	49,1
Partners Group European Buyout 2005 (A) LP	42,6
Energy Ventures II KS	40,1
Norvestor IV LP	39,4
Viking Venture II AS	34,9
Northzone V K/S	34,5
Partners Group Direct Investments 2006 LP	30,8
Norvestor V LP	30,8
Verdane Capital VI K/S	20,0
HitecVision Private Equity III AS	19,5
LGT Crown European Private Equity PLC	18,8
Energy Ventures IS	16,0
Convexa Capital VIII AS - klasse B	15,9
NeoMed Innovation IV LP	15,8
HitecVision Private Equity V LP	11,7
Energy Ventures III LP	10,8
Convexa Capital VI AS - klasse B	10,5
BaltCap PEF LP	10,0
Teknoinvest VIII B DIS	9,6
Viking Venture AS	8,4
Convexa Capital VIII AS - klasse A	8,3
Verdane Capital V B K/S	8,0
Convexa Capital VI AS - klasse A	5,1
Energy Growth Holding	4,2
Convexa Cap. IV AS	3,7
KapNord fond AS	2,1
Viking Venture III DIS	1,1
Øvrige andeler private equity-fond	3,7
Sum andeler private equity-fond	814,7

Andeler hedgefond

Horizon Tactical Trad USD-B	342,8
Sector Polaris	272,5
The Winton Evolution Fund	125,8
Russell Alt. Strat. Fund II Total Designated Inves	95,2
Sector EuroPower Fund Class A EUR	86,0
Sector Healthcare - A USD	82,5
Sector Speculare IV Fund Class A USD	59,0
Sector Speculare III Fund Class A USD	32,9
Sector Speculare II Fund Class A USD	20,1
Sum andeler hedgefond	1.116,9

Andeler aksjefond

DnB NOR Globalspar II	0,1
Sum andeler aksjefond	0,1

NOTE 29 – AKSJER OG ANDELER (FORTS.)

Millioner kroner	31.12.2008
Andeler eiendomsfond	
CEREP I	116,7
CEREP II	203,7
CEREP III	48,5
La Salle	3,2
Sum andeler eiendomsfond	372,1
Andeler obligasjonsfond	
Fidelity Inst. Global Bond Fund EUR	2.179,1
Putnam Global High Yield Bond Fund	1.263,7
Sum andeler obligasjonsfond	3.442,8
Sum aksjer og andeler eid av Gjensidige Forsikring BA	5.794,9
Herav børsnoterte	4.559,8
ØVRIGE KONSRNSELSESKAPER	
Aksjer og andeler eid av Gjensidige Pensjonsforsikring AS	165,1
Aksjer og andeler eid av Gjensidige Bank ASA	85,2
Aksjer og andeler eid av Fair Forsikring AS	275,2
Aksjer og andeler eid av Gjensidige Baltic	4,6
Sum aksjer og andeler eid av øvrige konsernselskaper	530,1
SUM AKSJER OG ANDELER EID AV GJENSIDIGE FORSIKRING KONSERN	6.324,9

DETTE ER GJENSIDIGE

VIKRSOMHETEN

PERSPEKTIV

STYRING

RESULTATER

RESULTATREGNSKAP

GJENSIDIGE FORSIKRING BA

Millioner kroner

Noter 1.1.-31.12.2008 1.1.-31.12.2007

Premieinntekter mv.			
Forfalte bruttopremier	4	13.130,6	13.375,3
Avgitte gjenforsikringspremier		(300,7)	(598,3)
Forfalte bruttopremier for egen regning		12.829,9	12.777,0
Endring i avsetning for ikke opptjent bruttopremie		48,5	(23,1)
Endring i gjenforsikringsandel av ikke opptjent bruttopremie		(57,3)	48,7
Sum premieinntekter for egen regning		12.821,1	12.802,6
Allokert investeringsavkastning overført fra ikke-teknisk regnskap		1.211,1	1.389,3
Erstatningskostnader i skadeforsikring			
Betalte bruttoerstatninger	4	(9.162,2)	(8.607,9)
Gjenforsikringsandel av betalte bruttoerstatninger		258,3	187,3
Endring i brutto erstatningsavsetning	4	(675,8)	(1.357,2)
Endring i gjenforsikringsandel av bruttoerstatningsavsetninger		(142,8)	48,1
Sum erstatningskostnader for egen regning		(9.722,6)	(9.729,8)
Premierabatter og andre gevinstavtaler		(4,2)	(18,0)
Forsikringsrelaterte driftskostnader			
Forsikringsrelaterte adm. kostnader inkl. provisjoner for mottatt gjenforsikring og salgskostnader	5,7,15,18,19	(2.342,7)	(2.395,5)
Mottatte provisjoner for avgitt gjenforsikring og gevinstandeler		7,7	34,4
Sum forsikringsrelaterte driftskostnader		(2.335,0)	(2.361,1)
Resultat av teknisk regnskap før sikkerhetsavsetninger		1.970,4	2.082,9
Endringer i sikkerhetsavsetninger mv. i skadeforsikring			
Endring i sikkerhetsavsetning		(42,6)	(141,2)
Sum endringer i sikkerhetsavsetninger mv.		(42,6)	(141,2)
Resultat av teknisk regnskap for skadeforsikring		1.927,8	1.941,7

Millioner kroner

Noter 1.1.-31.12.2008 1.1.-31.12.2007

Netto inntekter fra investeringer

Inntekter fra investeringer i datterselskaper og tilknyttede selskaper	790,3	266,8
Renteinntekt og utbytte mv. på finansielle eiendeler	1.753,8	1.456,9
Netto driftsinntekt fra eiendom	106,0	279,3
Verdiendringer på investeringer	(2.895,2)	(566,3)
Realisert gevinst og tap på investeringer	267,4	1.459,6
Administrasjonskostnader knyttet til investeringer, herunder rentekostnader	(379,5)	(514,5)
Sum netto inntekter fra investeringer	20	(357,3)

Allokert investeringsavkastning overført til teknisk regnskap	(1.211,1)	(1.389,3)
---	-----------	-----------

Resultat av ikke-teknisk regnskap	(1.568,4)	992,5
--	------------------	--------------

Resultat før skattekostnad	359,4	2.934,2
-----------------------------------	--------------	----------------

Skattekostnad	17	159,9
---------------	----	-------

RESULTAT FØR ANDRE RESULTATKOMPONENTER	519,3	2.431,5
---	--------------	----------------

Andre resultatkomponenter

Aktuarielle gevinster og tap på ytelsesbaserte pensjonsordninger - ytelser til ansatte	(399,9)	(406,5)
Valutakursdifferanser fra utenlandsk virksomhet	152,0	(140,4)
Gevinster og tap på finansielle eiendeler tilgjengelig for salg	105,9	(430,7)
Andel av andre resultatkomponenter ved anvendelse av egenkapitalmetoden	(95,6)	
Skatt på andre resultatkomponenter	289,6	98,5

TOTALRESULTAT	571,3	1.552,5
----------------------	--------------	----------------

BALANSE

GJENSIDIGE FORSIKRING BA

Millioner kroner	Noter	31.12.2008	31.12.2007
EIENDELER			
Immaterielle eiendeler			
Immaterielle eiendeler	5	221,5	285,0
Sum immaterielle eiendeler		221,5	285,0
Investeringer			
Bygninger og andre faste eiendommer			
Investeringseiendommer	8	1.170,7	2.011,1
Eierbenyttet eiendom	7	190,7	904,8
Datterselskaper og tilknyttede selskaper			
Aksjer i datterselskaper	6	10.299,2	8.766,5
Aksjer i tilknyttede selskaper	6	2.662,6	6,0
Fordringer på tilknyttede selskaper	6,11		24,0
Finansielle eiendeler som måles til amortisert kost			
Investeringer som holdes til forfall	9	13.127,6	8.830,7
Utlån og fordringer	9,11	384,6	447,0
Finansielle eiendeler som måles til virkelig verdi			
Aksjer og andeler (inkl. aksjer og andeler målt til kost)	9	5.794,9	9.388,2
Obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning	9	8.350,0	10.363,2
Finansielle derivater	9,10	222,4	278,5
Gjenforsikringsdepoter		0,7	0,6
Sum investeringer		42.203,3	41.020,6
Gjenforsikringsandel av brutto forsikringsforpliktelser i skadeforsikring			
Gjenforsikringsandel av ikke opptjent bruttopremie	14	2,1	59,3
Gjenforsikringsandel av brutto erstatningsavsetning	14	261,0	398,8
Sum gjenforsikringsandel av brutto forsikringsforpliktelser i skadeforsikring		263,1	458,1
Fordringer			
Fordringer i forbindelse med direkte forretninger		2.587,3	2.629,7
Fordringer i forbindelse med gjenforsikring		133,5	139,8
Fordringer på datterselskaper og tilknyttede selskaper	24	1.466,1	126,2
Andre fordringer	11	311,8	223,2
Sum fordringer		4.498,7	3.118,8
Andre eiendeler			
Anlegg og utstyr	7	247,9	301,5
Kontanter og kontantekvivalenter	12,28	939,6	3.050,3
Eiendeler ved skatt	17	59,9	
Sum andre eiendeler		1.247,3	3.351,8
Forskuddsbetalte kostnader og opptjente ikke mottatte inntekter			
Opptjente, ikke mottatte renteinntekter		416,0	324,3
Andre forskuddsbetalte kostnader og opptjente ikke mottatte inntekter		2,5	(4,8)
Sum forskuddsbetalte kostnader og opptjente ikke mottatte inntekter	11	418,6	319,5
SUM EIENDELER		48.852,5	48.553,8

Millioner kroner	Noter	31.12.2008	31.12.2007
EGENKAPITAL OG FORPLIKTELSE			
Innskutt egenkapital			
Egenkapitalbeviskapital		3.860,0	3.860,0
Sum innskutt egenkapital		3.860,0	3.860,0
Opptjent egenkapital			
Fond mv.			
Fond for vurderingsforskjeller		754,8	22,8
Fond for urealiserte gevinster		225,7	464,2
Administrasjonsavsetning		759,0	742,9
Avsetning til naturskedefondet		2.250,8	1.575,4
Avsetning til garantiordningen		376,1	395,0
Annen opptjent egenkapital		10.580,0	12.196,2
Sum opptjent egenkapital		14.946,2	15.396,4
Sum egenkapital	13	18.806,2	19.256,4
Forsikringsforpliktelser brutto i skadeforsikring			
Avsetning for ikke opptjent bruttopremie	4,14	5.368,5	5.416,8
Brutto erstatningsavsetning	4,14	18.343,4	17.618,0
Avsetning for premierabatter og andre gevinstavtaler		45,1	38,4
Sikkerhetsavsetning	4	2.462,2	2.419,6
Sum forsikringsforpliktelser brutto i skadeforsikring		26.219,1	25.492,7
Avsetninger for forpliktelser			
Pensjonsforpliktelser	15	1.301,3	1.123,4
Forpliktelser ved periodeskatt		436,1	154,0
Forpliktelser ved utsatt skatt	17		675,1
Andre avsetninger for forpliktelser	16	18,0	169,1
Sum avsetninger for forpliktelser		1.755,4	2.121,5
Forpliktelser			
Forpliktelser i forbindelse med direkte forsikring		212,0	189,3
Forpliktelser i forbindelse med gjenforsikring		62,1	34,1
Finansielle derivater	10	674,1	39,6
Andre forpliktelser	16	798,5	788,9
Forpliktelser til datterselskaper og tilknyttede selskaper		203,9	520,9
Sum forpliktelser datterselskaper og tilknyttede selskaper		1.950,6	1.572,8
Påløpte kostnader og mottatte ikke opptjente inntekter			
Andre påløpte kostnader og mottatte ikke opptjente inntekter	16	121,1	110,4
Sum påløpte kostnader og mottatte ikke opptjente inntekter		121,1	110,4
SUM EGENKAPITAL OG FORPLIKTELSE		48.852,5	48.553,8

KONTANTSTRØMOPPSTILLING

GJENSIDIGE FORSIKRING BA

Millioner kroner	31.12.2008	31.12.2007
Kontantstrømmer fra operasjonelle aktiviteter		
Netto innbetalte premier	12.787,5	12.969,0
Netto utbetalte erstatninger	(9.380,5)	(8.429,0)
Betalte driftskostnader inklusive provisjoner	(1.960,1)	(2.208,9)
Netto innbetalinger / utbetalinger på utlån og innskudd	81,6	68,6
Netto innbetalinger / utbetalinger fra investeringer		
Aksjer og andeler	2.191,1	820,0
Obligasjoner og sertifikater	(4.715,8)	(525,6)
Finansielle derivater og andre finansielle instrumenter	(1.119,9)	620,2
Investerings eiendommer	98,7	93,1
Mottatt konsernbidrag og avviklingsutbytte	244,1	(75,5)
Renter og øvrige finansinntekter	818,2	731,7
Netto innbetalinger / utbetalinger eiendomsdrift	25,1	40,3
Betalte skatter	(7,5)	(4,0)
Netto kontantstrøm fra operasjonelle aktiviteter	(937,5)	4 099,8
Kontantstrømmer fra investeringsaktiviteter		
Utbetalinger ved kjøp av datterselskap		(2.324,4)
Netto kjøp og salg av eierbenyttet eiendom	1.445,9	1,5
Netto kjøp og salg av anlegg og utstyr	(144,9)	(264,1)
Netto kontantstrøm fra investeringsaktiviteter	1.300,9	(2.587,0)
Kontantstrømmer fra finansieringsaktiviteter		
Utbetalt utbytte	(939,9)	
Netto innbetalinger / utbetalinger egenkapitaltransaksjoner	(1.534,3)	(352,0)
Netto kontantstrømmer fra finansieringsaktiviteter	(2.474,2)	(352,0)
Netto kontantstrøm for perioden	(2.110,7)	1.160,9
Beholdning av kontanter og kontantekvivalenter ved periodens begynnelse	3.050,3	1.889,4
Beholdning av kontanter og kontantekvivalenter ved periodens slutt	939,6	3.050,3
Netto endring i kontanter og kontantekvivalenter	(2.110,7)	1.160,9

NOTER

NOTE 1 – REGNSKAPSPRINSIPPER

RAPPORTERINGSENHET

Gjensidige Forsikring BA er et gjensidig eid selskap hjemmehørende i Norge. Selskapets hovedkontor er lokalisert i Drammensveien 288, Oslo. Aktiviteten i selskapet er skadeforsikring. Selskapet driver virksomhet i Norge.

Regnskapsprinsippene som benyttes i selskapsregnskapet er beskrevet nedenfor.

GRUNNLAG FOR UTARBEIDELSE

Samsvarserklæring

Selskapsregnskapet er avlagt i samsvar med regnskapsloven og årsregnskapsforskriften for forsikringsselskaper (FOR 1998-12-16 nr 1241). Årsregnskapsforskriften bygger i stor grad på EU-godkjente IFRS'er og tilhørende fortolkningsuttalelser.

Grunnlag for måling

Selskapsregnskapet er utarbeidet på grunnlag av historisk kost, med unntak av følgende

- derivater måles til virkelig verdi
- finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet måles til virkelig verdi
- finansielle eiendeler tilgjengelige for salg måles til virkelig verdi
- investeringseiendommer måles til virkelig verdi

Funksjonell valuta og presentasjonsvaluta

Selskapsregnskapet presenteres i norske kroner, som er Gjensidige Forsikrings funksjonelle valuta. All finansiell informasjon er presentert i norske kroner, med mindre annet er angitt.

Som følge av avrundingsdifferanser kan det være at tall og prosentsetninger ikke alltid lar seg summere helt nøyaktig.

Endring av regnskapsprinsipper

Som følge av endret årsregnskapsforskrift for forsikringsselskaper per 4. april 2008 er sammenligningstall for 2007 endret tilsvarende.

SEGMENTRAPPORTERING

I henhold til IFRS 8, er virksomhetssegmentene fastsatt basert på selskapets interne organisasjonsmessige ledelsesstruktur og den interne rapporteringsstrukturen til selskapets øverste beslutningstaker. I Gjensidige Forsikring er konsernledelsen ansvarlig for å evaluere og følge opp segmentenes resultater og er definert som selskapets øverste beslutningstaker i betydningen til IFRS 8. I kontrast til den tidligere rapporteringsstrukturen, rapporterer Gjensidige Forsikring til virksomhetssegmenter, som uavhengig følges opp av ledere som er ansvarlige for de respektive segmentene avhengig av hvilket produkt og tjeneste som er tilbudt, distribusjons- og oppgjørskanaler, merkenavn og kunde profiler. Identifikasjonen av segmentene er basert på at det finnes ledere per segment som rapporterer direkte til konsernsjef og som er ansvarlig for segmentresultatene under deres ledelse. Basert på dette presenterer Gjensidige Forsikring følgende virksomhetssegmenter

- Skadeforsikring Privat Norge
- Skadeforsikring Næringsliv Norge

Prinsipper for innregning og måling i Gjensidige Forsikrings segmentrapportering er basert på regnskapsprinsippene etter IFRS slik de er fastsatt i selskapsregnskapet.

Sammenligningstall er endret på tilsvarende måte.

DATTERSELSKAPER OG TILKNYTTETE SELSKAPER

Datterselskaper og tilknyttede selskaper innregnes ved bruk av egenkapitalmetoden. Selskapets investering inkluderer goodwill ved overtakelse, redusert for akkumulert tap ved verdifall. Selskapsregnskapet inkluderer selskapets andel av inntekter, kostnader og egenkapitalbevegelser, etter omarbeiding til selskapets regnskapsprinsipper, fra det tidspunkt betydelig innflytelse ble etablert, og frem til innflytelsen opphører.

INNREGNING AV INNTEKTER OG KOSTNADER

Forsikringspremier i skadeforsikring

Forsikringspremier inntektsføres i takt med forsikringsperioden.

Forfalt bruttopremie omfatter alle beløp selskapet har mottatt eller har til gode for forsikringsavtaler hvor forsikringsperioden er påbegynt før periodens avslutning. Ved periodeslutt foretas en tidsavgrensing hvor forfalt premie som vedrører neste år periodiseres under *Endring i avsetning for ikke opptjent bruttopremie* i resultatregnskapet.

Gjenforsikring

Premie for avgitt gjenforsikring reduserer forfalt bruttopremie, og periodiseres i takt med forsikringsperioden. Premie for mottatt gjenforsikring klassifiseres som forfalte bruttopremier, og periodiseres i takt med forsikringsperioden.

Renteinntekter og -kostnader i tilknytning til finansielle eiendeler

For alle finansielle instrumenter målt til amortisert kost, resultatføres renteinntekter og -kostnader ved hjelp av effektiv rente-metoden, og beregningen hensyntar alle gebyrinntekter og direkte henførbare kostnader som er en integrert del av den effektive renten.

Allokert investeringsavkastning

Allokert investeringsavkastning beregnes på grunnlag av gjennomsnittet av de forsikringstekniske avsetningene gjennom året. Ved beregningen benyttes gjennomsnittlig rente på statsobligasjoner med gjestående løpetid lik tre år. Gjennomsnittlig forsikringsteknisk rente for 2008 og 2007 er av Kredittilsynet beregnet til henholdsvis 4,6 prosent og 4,8 prosent. Allokert investeringsavkastning overføres fra det ikke-tekniske til det tekniske regnskapet.

Erstatningskostnader

Erstatningskostnadene består av betalte bruttoerstatninger redusert med gjenforsikringsandel, i tillegg til endring i brutto erstatningsavsetning, også redusert med gjenforsikringsandel. Direkte skadebehandlingskostnader inngår i erstatningskostnadene. Erstatningskostnadene inneholder avviklingstap/-gevinst basert på tidligere års avsetninger.

Forsikringsrelaterte driftskostnader

Forsikringsrelaterte driftskostnader består av forsikringsrelaterte administrasjonskostnader og salgskostnader redusert med mottatte provisjoner for avgitt gjenforsikring.

VALUTA

Transaksjoner i utenlandsk valuta

Transaksjoner i utenlandsk valuta omregnes til funksjonell valuta med valutakurs på transaksjonstidspunktet.

På rapporteringstidspunktet omregnes monetære valutaposter til funksjonell valuta med valutakurs på balansedagen. Ikke-monetære

poster i utenlandsk valuta som måles til historisk kost omregnes til funksjonell valuta med valutakurs på transaksjonstidspunktet. Ikke-monetære poster i utenlandsk valuta som måles til virkelig verdi omregnes til funksjonell valuta med valutakurs på det tidspunkt da virkelig verdi ble fastsatt.

Valutakursdifferanser knyttet til omregningen innregnes i resultatet, med unntak av differanser som oppstår ved omregning av finansielle forpliktelser øremerket til sikring av nettoinvestering i en utenlandsk virksomhet som tilfredsstiller kriteriene for sikringsbokføring. Disse innregnes direkte i egenkapitalen.

MATERIELLE EIENDELER

Eiendom, anlegg og utstyr

Innregning og måling

Eiendom, anlegg og utstyr vurderes til anskaffelseskost, fratrukket akkumulerte avskrivninger og akkumulerte tap ved verdifall. Anskaffelseskost inkluderer utgifter som er direkte henførbare til kjøp av eiendelen. Når utstyr eller vesentlige enkeltdeler har ulik utnyttbar levetid, innregnes de som separate komponenter.

Eierbenyttet eiendom er definert som eiendom brukt av Gjensidige Forsikring i utøvelsen av sin virksomhet. Hvis eiendommene er brukt både til selskapets egen bruk og som investeringseiendommer, er klassifisering av eiendommene foretatt basert på faktisk bruk av eiendommene.

Etterfølgende utgifter

Etterfølgende utgifter inkluderes i eiendelens balanseførte verdi og innregnes som en eiendel, men kun når det er sannsynlig at de fremtidige økonomiske fordelene tilknyttet eiendelen vil tilflyte selskapet, og utgiften tilknyttet eiendelen kan måles pålitelig. Alle andre reparasjoner og vedlikehold er innregnet i resultatet i perioden de er påløpt. Hvis den etterfølgende utgiften er påløpt for å erstatte en del av eiendom, anlegg og utstyr, aktiveres utgiften og balanseført verdi av det som erstattes fraregnes.

Gjensidige Forsikring kan komme til å delta i renovering, vesentlige oppgraderinger og nye byggeprosjekter. Kostnaden på disse innregnes etter samme prinsipper som for en kjøpt eiendel.

Avskrivning

Avskrivning innregnes i resultatet basert på lineær avskrivning over den forventede utnyttbare levetiden på hver del av eiendom, anlegg og utstyr. Tomter avskrives ikke. Den forventede utnyttbare levetiden for inneværende og sammenlignbare perioder er som følger

- eiendom 10-50 år
- anlegg og utstyr 3-10 år

Avskrivningsmetoder, forventet utnyttbar levetid og restverdi fastsettes årlig. En eiendels balanseførte verdi er gjenstand for verdifall hvis gjenvinnbart beløp er lavere enn balanseført verdi.

Investeringseiendommer

Eiendom som leies ut eller er rene investeringsobjekter, eller begge deler klassifiseres som investeringseiendommer. Disse eiendommene benyttes ikke i produksjon, levering av varer eller tjenester, eller til administrative formål.

Investeringseiendommer vurderes til virkelig verdi, og alle verdiendringer innregnes i resultatet.

Virkelig verdi baseres på markedspriser, eventuelt justert for forskjeller i type, lokasjon eller tilstand til den enkelte eiendom. Der markedspriser ikke er tilgjengelig vurderes eiendommene individuelt ved at antatt fremtidig netto kontantstrøm diskonteres med avkastningskravet for den enkelte investering. I netto kontantstrøm er det tatt hensyn til eksisterende leiekontrakter og forventninger om fremtidige leieinntekter basert på dagens utleiemarked. Avkastningskravet fastsettes ut fra forventet fremtidig risikofri rente og en individuelt fastsatt risikopremie, avhengig av utleiesituasjonen og byggets beliggenhet og standard. Det foretas også en vurdering mot observerte markedspriser. Verdsettelsen er utført både av eksterne og intern ekspertise, som har betydelig erfaring i å verdsette tilsvarende eiendommer i geografiske områder hvor konsernets investeringseiendommer er lokalisert.

Ved førstegangsinnregning vurderes investeringseiendommene til virkelig verdi, det vil si kjøpesum inkludert direkte henførbare kostnader ved kjøpet.

Investeringseiendommer avskrives ikke.

Ved bruksendring og reklassifisering til eierbenyttet eiendom, benyttes virkelig verdi på reklassifiseringstidspunktet som anskaffelseskost for etterfølgende måling.

IMMATERIELLE EIENDELER

Internt utviklede IT-systemer og andre immaterielle eiendeler

Internt utviklede IT-systemer og andre immaterielle eiendeler som er anskaffet separat eller som en gruppe, vurderes til anskaffelseskost fratrukket akkumulerte avskrivninger og akkumulerte tap ved verdifall. Nye immaterielle eiendeler balanseføres kun i den grad fremtidige økonomiske fordeler knyttet til eiendelen er sannsynlig og kostnad knyttet til eiendelen kan måles pålitelig.

Utviklingskostnader (både internt og eksternt generert) aktiveres bare hvis utviklingskostnaden kan måles pålitelig, produktet eller prosessen er teknisk og økonomisk mulig, det vil generere fremtidige økonomiske fordeler og selskapet har intensjon om og tilstrekkelige ressurser til å ferdigstille utviklingen og til å bruke eller selge eiendelen.

Avskrivninger er innregnet i resultatet lineært basert på den forventede utnyttbare levetiden for hver immateriell eiendel, fra det tidspunkt de er tilgjengelige for bruk. Den estimerte utnyttbare levetiden for inneværende og sammenlignbare perioder er som følger

- internt utviklede IT-systemer 5-8 år
- andre immaterielle eiendeler 5-10 år

Avskrivningsperiode og avskrivningsmetode revurderes årlig. Eiendelen nedskrives dersom gjenvinnbart beløp er mindre enn balanseført verdi.

FORSIKRINGSTEKNISKE AVSETNINGER

Forsikringstekniske avsetninger er vurdert i henhold til forsikringslovens § 12-2 og overgangsregel i § 17-2 i forskrift til forsikringsvirksomhetsloven. Kredittilsynet har utformet separate minstekrav for de ulike avsetningstypene. Disse er avsetning for ikke opptjent brutto-premie (premieavsetning), brutto erstatningsavsetning, sikkerhetsavsetning og administrasjonsavsetning. Innenfor premie- og erstatningsavsetningen skal minstekravene i tillegg være oppfylt per bransje, og for sikkerhetsavsetningen per bransjegruppe.

Avsetning for ikke opptjent bruttopremie

Avsetningen for ikke opptjent bruttopremie er en periodisering av forfalte premier. Avsetningen er relatert til de uopptjente delene av den forfalte premien. Det er ikke gjort fradrag for kostnader av noe slag før den forfalte premien er periodisert.

For forsikringer innen gruppelev i næringslivsmarkedet består avsetningen for ikke opptjent bruttopremie i tillegg av avsetning for fullt betalt dødsfallsforsikring (etter utbetaling av uførekapital).

Brutto erstatningsavsetning i skadeforsikring

Erstatningsavsetningen skal dekke forventede fremtidige erstatningsutbetalinger for skadetilfeller som på balansetidspunktet er inntruffet, men ikke ferdig oppgjort. Dette inkluderer både meldte saker (RBNS – reported but not settled) og skader som er inntruffet, men ikke meldt (IBNR – incurred but not reported). Avsetningene knyttet til kjente skader er individuelt vurdert av oppgjørsapparatet, mens IBNR-avsetningene er basert på erfaringstall, hvor man tar utgangspunkt i den tiden det tar fra en skade inntreffer (skadedato) til den meldes (meldt dato). Basert på erfaringer og porteføljens utvikling utarbeides det en statistisk modell for å beregne omfanget av etteranmeldte skader. Modellens godhet måles ved å beregne avvik mellom tidligere etteranmeldte skader og etteranmeldte skader som er estimert av modellen.

Tilstrekkelighetstest

Det gjennomføres en årlig test for å kontrollere at nivået på avsetningene er tilstrekkelige sammenlignet med selskapets forpliktelser. Gjeldende estimat på fremtidige erstatningsutbetalinger for det forsikringsansvaret selskapet har på rapporteringstidspunktet, samt tilhørende kontantstrømmer, er benyttet ved utførelsen av testen. Dette omfatter både skader som er inntruffet før rapporteringstidspunktet (erstatningsavsetningen) og skader som inntreffer fra rapporteringstidspunktet til neste hovedforfall (premieavsetningen). Eventuelt avvik mellom opprinnelig avsetning og tilstrekkelighetstesten medfører avsetning for ikke avløpt risiko.

Gjenforsikringsandel av brutto forsikringsforpliktelser

Gjenforsikringsandel av brutto forsikringsforpliktelser er klassifisert som eiendel i balansen. Gjenforsikringsandel av ikke opptjente premier og gjenforsikringsandel av erstatningsavsetninger er inkludert i gjenforsikringsandel av brutto forsikringsforpliktelser. Gjenforsikringsandelen er redusert med forventet tap på krav basert på objektive bevis for verdifall.

Sikkerhetsavsetning

Premieavsetning og erstatningsavsetning skal dekke selskapets forventede fremtidige erstatningsutbetalinger på inngåtte forsikringsavtaler. Sikkerhetsavsetningen skal beskytte selskapets økonomi mot en uforutsett utvikling i erstatningsutbetalingene. Summen av premie-, erstatnings- og sikkerhetsavsetning skal med minst 99 prosent sannsynlighet dekke selskapets forpliktelser på rapporteringstidspunktet.

I bransjen ettårige risikoforsikringer er det lovbestemt krav til sikkerhetsfond. Dette inngår som en del av sikkerhetsavsetningen under næringslivsbetonte forsikringer.

FINANSIELLE INSTRUMENTER

Innregning og fraregning

Finansielle eiendeler og forpliktelser innregnes når Gjensidige Forsikring blir part i instrumentets kontraktsmessige vilkår. Førstegangsinnregning er til virkelig verdi. For instrumenter som ikke måles til virkelig

verdi over resultatet tillegges transaksjonskostnader som er direkte henførbare til anskaffelsen eller utstedelsen av den finansielle eiendelen eller den finansielle forpliktelsen. Etter førstegangsinnregning måles instrumentene som beskrevet nedenfor.

Finansielle eiendeler fraregnes når de kontraktsmessige rettighetene til kontantstrømmer fra de finansielle eiendelene utløper, eller når selskapet overfører den finansielle eiendelen i en transaksjon hvor all eller tilnærmet all risiko og fortjenestemuligheter knyttet til eierskap av eiendelen overføres.

Finansielle eiendeler klassifiseres i en av følgende kategorier

- til virkelig verdi over resultatet
- tilgjengelig for salg
- investeringer som holdes til forfall
- utlån og fordringer
- derivater

Til virkelig verdi over resultatet

Finansielle eiendeler klassifiseres som til virkelig verdi over resultatet dersom de holdes for omsetning eller øremerkes til dette ved førstegangsinnregning. Alle finansielle eiendeler og forpliktelser kan øremerkes til virkelig verdi over resultatet dersom

- klassifiseringen reduserer en mismatch i måling eller innregning som ellers ville ha oppstått som følge av ulike regler for måling av eiendeler og forpliktelser
- de finansielle eiendelene inngår i en portefølje som løpende måles og rapporteres til virkelig verdi

Gjensidige Forsikring har en investeringsportefølje som løpende styres og måles til virkelig verdi. Dette er i tråd med styrets godkjente risiko og investeringsstrategi og informasjon basert på virkelig verdi rapporteres regelmessig til konsernledelsen og styret.

Finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet måles til virkelig verdi på rapporteringstidspunktet. Endringer i virkelig verdi innregnes i resultatet.

Tilgjengelig for salg

Finansielle eiendeler tilgjengelig for salg er ikke-derivative finansielle eiendeler som ved førstegangsinnregning har blitt plassert i denne kategorien, eller som ikke har blitt plassert i noen annen kategori. Etter førstegangsinnregning måles finansielle eiendeler i denne kategorien til virkelig verdi, og gevinst eller tap innregnes direkte i egenkapital, med unntak av tap ved verdifall, som innregnes i resultatet.

Investeringer som holdes til forfall

Investeringer som holdes til forfall er ikke-derivative finansielle eiendeler med faste eller planlagte betalinger i tillegg til en fast forfallsdato, som en virksomhet har intensjoner om og evne til å holde til forfall med unntak av

- de som virksomheten har klassifisert som til virkelig verdi over resultatet ved førstegangsinnregning
- de som tilfredsstiller definisjonen på utlån og fordringer

Investeringer som holdes til forfall måles til amortisert kost ved hjelp av effektiv rente-metoden, redusert med eventuelle tap ved verdifall.

Utlån og fordringer

Utlån og fordringer er ikke-derivative finansielle eiendeler med faste eller planlagte betalinger. Utlån og fordringer måles til amortisert kost

ved hjelp av effektiv rente-metoden, redusert med eventuelle tap ved verdifall.

Som et skadeforebyggende tiltak er det gitt rentefrie lån til finansiering av brannvarslingsanlegg i landbruket. Lånene nedbetales gjennom å benytte den rabatt på forsikringen som innvilges ved installering av brannvarslingsanlegg.

Derivater

Finansielle derivater benyttes i styringen av aksje-, rente- og valuta-eksponeringen for å oppnå ønsket risiko og avkastning. Instrumentene benyttes både til handelsformål og for å sikre andre balanseposter. All handel av finansielle derivater foregår innenfor strengt definerte rammer.

Alle derivater måles til virkelig verdi ved førstegangsinnregning, med etterfølgende måling til virkelig verdi ved verdiendringer.

Gjensidige Forsikring bruker finansielle derivater, blant annet til å sikre valutarisiko som oppstår gjennom eierskap av utenlandske datterselskaper med annen funksjonell valuta.

Sikringsbokføring er implementert fra andre kvartal på det største datterselskapet. Gevinster og tap på sikringsinstrumentet relatert til den effektive del av sikringen innregnes direkte i egenkapitalen, mens gevinster og tap relatert til den ineffektive delen innregnes i resultatet. Dersom datterselskapet avhendes vil de akkumulerte verdiene av gevinster og tap innregnet direkte i egenkapitalen overføres til resultatet. Der hvor sikringsbokføring ikke er implementert, medfører det en usymmetrisk behandling av sikringsobjekt og sikringsinstrument.

Virkelig verdi

Virkelig verdi er det beløp en eiendel kan omsettes for eller en forpliktelse kan gjøres opp til i en transaksjon gjennomført på armlengdes avstand mellom velinformerte, villige parter. Alle finansielle instrumenter måles til virkelig verdi ved førstegangsinnregning. Normalt vil virkelig verdi av et finansielt instrument ved førstegangsinnregning være transaksjonsprisen. Det beste estimatet på virkelig verdi er kvoterte priser i et aktivt marked. I etterfølgende perioder vil den virkelige verdien av finansielle instrumenter måles til virkelig verdi basert på kvoterte priser i aktive markeder som er basert på kjøpspriser for eiendeler og salgspriser for utstedte forpliktelser.

Når uavhengige priser ikke er tilgjengelige, fastsettes virkelig verdi ved benyttelse av verdsettelsesmetoder med referanse til observerbare markedsdata. Disse inkluderer sammenligning med lignende instrumenter hvor observerbare markedspriser eksisterer, nylig utførte markeds-transaksjoner på armlengdes avstand mellom velinformerte og villige parter, diskonterte kontantstrømanalyser, opsjonsprisinde modeller og andre verdsettelsesteknikker som normalt brukes av markedsdeltakere.

Virkelig verdi kan også fastsettes gjennom bruk av verdsettelsesteknikker basert på forutsetninger som ikke er støttet av priser fra nylige markedstransaksjoner eller observerbare markedsdata. For finansielle instrumenter hvor dette er aktuelt, er virkelig verdi fastsatt mer skjønnsmessig. Ikke observerbare markedsdata i denne sammenheng betyr at det er lite eller ingen oppdaterte markedsdata tilgjengelig til å fastsette på hvilket nivå en armlengdes avstand transaksjon sannsynligvis ville ligget på, og at verdien derfor må fastsettes med utgangspunkt i annen tilgjengelig informasjon.

Amortisert kost

Etter førstegangsinnregning måles investeringer som holdes til forfall, utlån og fordringer og finansielle forpliktelser som ikke måles til virkelig verdi til amortisert kost ved hjelp av effektiv rente-metoden. Ved beregning av effektiv rente estimeres fremtidige kontantstrømmer, og alle kontraktsmessige vilkår ved det finansielle instrumentet tas i betraktning. Honorarer betalt eller mottatt mellom partene i kontrakten og transaksjonskostnader som kan henføres direkte til transaksjonen, inngår som en integrert komponent ved fastsettelsen av den effektive renten.

VERDIFALL PÅ FINANSIELLE EIENDELER

Utlån, fordringer og investeringer som holdes til forfall

For finansielle eiendeler som ikke måles til virkelig verdi vurderes det på rapporteringstidspunktet om det foreligger objektive bevis for at det har vært en reduksjon i den virkelige verdien av eiendeler eller gruppe av eiendeler. Objektive bevis kan være informasjon om betalingsanmerkninger, mislighold, utsteder eller lånetaker i finansielle vanskeligheter, konkurs eller observerbare data som indikerer at det er en målbar reduksjon i fremtidige kontantstrømmer fra en gruppe finansielle eiendeler, selv om reduksjonen ennå ikke kan knyttes til en individuell finansiell eiendel.

Det vurderes først om det eksisterer objektive bevis på verdifall på finansielle eiendeler som individuelt sett er vesentlige. Finansielle eiendeler som ikke er individuelt vesentlige eller som vurderes individuelt, men som ikke er utsatt for verdifall, vurderes gruppevis med hensyn til verdifall. Eiendeler med likeartede kredittrisikokarakteristikker grupperes sammen.

Dersom det foreligger objektive bevis for at en eiendel er utsatt for verdifall, beregnes tap ved verdifall til forskjellen mellom eiendelens balanseførte verdi og nåverdien av estimerte fremtidige kontantstrømmer neddiskontert med den opprinnelige effektive renten.

Tap ved verdifall reverseres dersom reverseringen objektivt kan knyttes til en hendelse som finner sted etter at tapet ble innregnet.

Tilgjengelig for salg

For finansielle eiendeler tilgjengelig for salg foretas en kvartalsvis vurdering av hvorvidt eiendelen er utsatt for tap ved verdifall.

Dersom en reduksjon i virkelig verdi av en eiendel klassifisert som tilgjengelig for salg, sammenlignet med anskaffelseskost, er vesentlig (20 prosent) eller har vart mer enn ni måneder, blir akkumulerte tap ved verdifall – målt til forskjellen mellom anskaffelseskost og nåværende virkelig verdi, fratrasket tap ved verdifall på den finansielle eiendelen som tidligere har blitt innregnet i resultatet – fjernet fra egenkapitalen og innregnet i resultatet selv om den finansielle eiendelen ikke har blitt fraregnet.

Tap ved verdifall som er innregnet i resultatet reverseres ikke i resultatet, men i egenkapitalen.

UTBYTTE

Utbytte fra investeringer innregnes når selskapet har en ubetinget rett til å motta utbyttet. Avgitt utbytte innregnes som forpliktelse i samsvar med regnskapslovens bestemmelser, i henhold til forskrift om forenklet anvendelse av internasjonale regnskapsstandards (FOR 2008-01-21 nr 57). Dette innebærer at utbytte fraregnes i egenkapitalen i det regnskapsåret det avsettes for.

AVSETNINGER

Avsetninger innregnes når selskapet har en lovmessig eller underforstått plikt som et resultat av en tidligere hendelse, det er sannsynlig at dette vil medføre en utbetaling eller overføring av andre eiendeler for å gjøre opp forpliknelsen, og forpliknelsen kan måles pålitelig.

Betingede eiendeler opplyses om i note dersom en tilførsel av økonomiske fordeler er sannsynlig. En betinget forpliktelse opplyses om i note med mindre det er lite sannsynlig at den medfører en utgående kapitalstrøm.

Omstrukturering

Avsetning for omstrukturering innregnes når selskapet har godkjent en detaljert og formell omstruktureringsplan, og omstruktureringen er påbegynt eller er kunngjort. Avsetninger foretas ikke for fremtidige kostnader i tilknytning til driften.

PENSJONER

Gjensidige Forsikring har både innskuddsbaserte og ytelsesbaserte pensjonsordninger for sine ansatte. Den ytelsesbaserte pensjonsordningen er lagt i en egen pensjonskasse og er lukket for nyansatte.

Den innskuddsbaserte pensjonsordningen er en ordning hvor Gjensidige Forsikring betaler faste innskudd til et fond eller en pensjonskasse, og hvor selskapet ikke har noen juridisk eller underforstått forpliktelse til å betale ytterligere innskudd. Pliktige innskudd innregnes som personalkostnader i resultatet når de påløper.

Den ytelsesbaserte pensjonsordningen er en ordning som gir de ansatte kontraktsmessige rettigheter til fremtidige pensjonsytelser. Pensjonsforpliktelser beregnes basert på en lineær opptjening og benytter forutsetninger om antall opptjeningsår, diskonteringsrente, fremtidig avkastning på pensjonsmidler, fremtidig regulering av lønn, pensjoner og ytelser fra folketrygden og aktuarielle forutsetninger for dødelighet, frivillig avgang med mer.

Pensjonsmidler måles til virkelig verdi, og er fratrukket i netto pensjonsforpliktelse i balansen. Eventuell overfinansiering balanseføres i den grad det er sannsynlig at overfinansieringen kan utnyttes.

Aktuarielle gevinster og tap relatert til den ytelsesbaserte pensjonsordningen innregnes direkte i egenkapital.

SKATT

Skattekostnad består av summen av periodeskatt og utsatt skatt.

Periodeskatt

Periodeskatt er betalbar skatt på skattepliktig inntekt for året, basert på skattesatser som var vedtatt eller i hovedsak vedtatt på rapporteringstidspunktet, og eventuelle endringer i beregnet periodeskatt for tidligere år.

Utsatt skatt

Utsatt skatt beregnes på bakgrunn av forskjeller mellom balanseførte verdier og skattemessige verdier av eiendeler og forpliktelser på rapporteringstidspunktet. Utsatt skatteforpliktelse innregnes for alle skatteøkende midlertidige forskjeller. Utsatt skattefordel innregnes for alle skattereduserende midlertidige forskjeller i den grad det er sannsynlig at det oppstår fremtidige skattepliktige inntekter som de skattereduserende midlertidige forskjellene kan utnyttes mot. Dersom utsatt skatt oppstår i forbindelse med førstegangsinnregning av

en forpliktelse eller eiendel overtatt i en transaksjon som ikke er en virksomhetssammenslutning, og den ikke påvirker det finansielle eller skattemessige resultatet på transaksjonstidspunktet, vil den ikke bli innregnet.

Utsatt skatteforpliktelse innregnes for midlertidige forskjeller som følge av investeringer i datterselskaper og tilknyttede selskaper, unntatt i de tilfeller hvor Gjensidige Forsikring er i stand til å kontrollere reversering av midlertidige forskjeller, og det er sannsynlig at den midlertidige forskjellen ikke vil reverseres i overskuelig fremtid. Utsatt skattefordel som oppstår fra skattereduserende midlertidige forskjeller ved slike investeringer innregnes kun i den grad det er sannsynlig at det vil være tilstrekkelig skattemessig inntekt til å utnytte fordelene av den midlertidige forskjellen, og de er forventet å reversere i overskuelig fremtid.

Periodeskatt og utsatt skatt

Periodeskatt og utsatt skatt innregnes som kostnad eller inntekt i resultatregnskapet, med unntak av utsatt skatt på poster som er ført direkte i egenkapitalen, hvor skatten da innregnes direkte i egenkapitalen, eller i de tilfeller hvor den oppstår som følge av en virksomhetssammenslutning. Ved virksomhetssammenslutninger beregnes utsatt skatt på differansen mellom virkelig verdi av eiendeler og forpliktelser overtatt i virksomhetssammenslutning og deres balanseførte verdi. Goodwill innregnes netto uten avsetning for utsatt skatt.

TRANSAKSJONER MED NÆRSTÅENDE PARTER

Leverandør av konserninterne tjenester, som ikke er forutsatt å være kjerneaktiviteter, vil som hovedregel allokere alle sine kostnader basert på en kostnadsbidragsordning som beskrevet i kapittel 8 i OECD retningslinjene og på basis av paragraf 13-1 i den norske skatteloven.

Identifiserte funksjoner som kategoriseres som kjerneaktiviteter prises med et fortjenestepåslag eller alternativt markedspris dersom sammenlignbare identifiserbare priser eksisterer.

TRANSAKSJONER MED SAMARBEIDENDE SELSKAPER

Brannkassene opererer som agenter på vegne av Gjensidige Forsikring. For disse tjenestene betales det provisjoner. For de tjenester Gjensidige Forsikring yter brannkassene ved å drifte og reassurere deres egen brannforretning, mottas kostnadsrefusjoner. Som en følge av reasuransordningen for brannforsikring forvalter Gjensidige Forsikring midler for brannkassene. Brannkassene godskrives renter for disse midlene.

NOTE 2 – BRUK AV ESTIMATER

Utarbeidelsen av selskapsregnskapet i samsvar med regnskapsloven og årsregnskapsforskriften for forsikringsselskaper, og anvendelse av de valgte regnskapsprinsipper innebærer at ledelsen må foreta vurderinger, utarbeide estimater og anvende forutsetninger som påvirker balanseført verdi av eiendeler, forpliktelser, inntekter og kostnader. Estimatenes og de tilhørende forutsetningene er basert på historisk erfaring og andre faktorer som er vurdert å være forsvarlige basert på de underliggende forholdene. Faktiske tall kan avvike fra disse estimatene. Estimatenes og de tilhørende forutsetninger blir gjennomgått regelmessig. Endringer i regnskapsmessige estimater innregnes i den perioden estimatene endres hvis endringen kun påvirker denne perioden, eller både i den perioden estimatene endres og i fremtidige perioder hvis endringene påvirker både eksisterende og fremtidige perioder.

Nedenfor omtales de regnskapsprinsippene som benyttes av Gjensidige Forsikring hvor vurderinger, estimater og forutsetninger kan avvike vesentlig fra de faktiske resultatene.

INVESTERINGSEIENDOMMER

Virkelig verdi baseres på markedspriser og på allment aksepterte verdsettelsesmodeller hvor markedspriser ikke foreligger. Et sentralt parameter i verddivurderingen er det langsiktige avkastningskrav for den enkelte eiendom. En nærmere beskrivelse av prisrisikoen knyttet til eiendommer og en sensitivitetsanalyse for investeringseiendommer er inntatt i note 8. Balanseført verdi av investeringseiendommer utgjør 1.170,7 millioner kroner per 31. desember 2008 (2.011,1 millioner kroner per 31. desember 2007). Se note 8.

VARIGE DRIFTSMIDLER, EIERBENYTTET EIENDOM OG IMMATERIELLE EIENDELER

Varige driftsmidler, eierbenyttet eiendom og immaterielle eiendeler vurderes årlig for å sikre at avskrivningsmetoden og avskrivningsperioden som brukes er i samsvar med økonomisk levetid. Tilsvarende gjelder for utrangeringsverdi. Det blir foretatt nedskrivninger når det foreligger et tap ved verdifall. Det foretas en løpende vurdering av disse eiendommene på lik linje med investeringseiendommer.

Per 31. desember 2008 (2007) utgjør balanseført verdi av varige driftsmidler 247,9 millioner kroner (301,5), eierbenyttet eiendom 190,7 millioner kroner (904,8) og andre immaterielle eiendeler 221,5 millioner kroner (285,0). Se note 5 og 7.

VIRKELIG VERDI PÅ FINANSIELLE INSTRUMENTER

Virkelig verdi på finansielle instrumenter som ikke handles i et aktivt marked (for eksempel unoterte aksjer) fastsettes ved hjelp av allment aksepterte verdsettelsesmetoder. Disse verdsettelsesmetodene er i hovedsak basert på markedsforholdene på balansedagen. Se note 9.

TAP PÅ FINANSIELLE EIENDELER

For finansielle eiendeler som ikke er innregnet til virkelig verdi vurderes det på hver balansedag om det finnes objektive indikasjoner på at en

finansiell eiendel eller en gruppe av finansielle eiendeler har falt i verdi. Per 31. desember 2008 utgjør balanseført verdi av utlån og andre fordringer 384,6 millioner kroner (447,0 per 31. desember 2007). Se note 11.

FORSIKRINGSTEKNISKE AVSETNINGER

Bruk av estimater ved beregning av forsikringstekniske avsetninger gjelder hovedsakelig erstatningsavsetninger. Forsikringsprodukter deles i hovedsak i to hovedgrupper; bransjer med kort eller med lang avviklingstid. Med avviklingstid menes hvor lang tid det går fra et tap eller en skade inntreffer (skadedato) til tapet eller skaden er meldt og deretter utbetalt og oppgjort. Korthalede bransjer er for eksempel forsikring av bygninger, mens langhalede bransjer primært omfatter forsikring av personer. Usikkerheten i korthalede bransjer er i hovedsak knyttet til skadens størrelse.

For langhalede bransjer er risikoen forbundet med at det endelige omfanget av inntrufne skader må estimeres på bakgrunn av erfaring og empiriske data. Innen enkelte personbransjer kan det ta 10-15 år før alle skader som er inntruffet i et kalenderår er meldt selskapet. I tillegg vil det i mange tilfeller ikke være tilstrekkelige opplysninger når skaden meldes til å foreta en korrekt avsetning. Dette kan skyldes uklårhet om årsakssammenheng og usikkerhet om skadelidtes fremtidig arbeidsevne o.l. Mange personskader prøves i rettssystemet og erstatningsnivået har over tid økt. Dette får også betydning for skader som er inntruffet i tidligere år, men som enda ikke er avsluttet. Risikoen knyttet til avsetningene i personrelaterte bransjer er dermed påvirket av eksterne forhold. For å redusere denne risikoen foretar selskapet beregning av erstatningsansvaret etter ulike metoder, og følger opp at de registrerte avsetningene knyttet til pågående erstatningssaker til enhver tid er basert på gjeldende beregningsregler.

Balanseført verdi av brutto erstatningsavsetning utgjør 18.343,4 millioner kroner per 31. desember 2008 (17.618,0 per 31. desember 2007). Se note 3 og 14.

PENSJONER

Beregning av nåverdi av pensjonsforpliktelser baseres på flere aktuarielle og økonomiske forutsetninger. Enhver endring i forutsetningene påvirker den beregnede forpliktelsen. Endringer i diskonteringsrenten har den vesentligste påvirkning. Diskonteringsrenten og andre forutsetninger gjennomgås normalt en gang i året når den aktuarielle beregningen foretas, med mindre det har vært vesentlige endringer i løpet av året.

Balanseført verdi av netto pensjonsforpliktelser utgjør 1.301,3 millioner kroner per 31. desember 2008 (1.123,4 millioner kroner per 31. desember 2007). Se note 15.

En en-prosents endring i diskonteringsrenten og forventet lønnsvekst vil endre opptjente pensjonsrettigheter i løpet av året og brutto pensjonsforpliktelse som følger:

SENSITIVITET	+1% diskonteringsrente	-1% diskonteringsrente	+1% lønnsjustering	-1% lønnsjustering
2008				
Endring i opptjente pensjonsrettigheter i løpet av året	(19 %)	25 %	20 %	(16 %)
Endring i pensjonsforpliktelse	(12 %)	17 %	10 %	(6 %)
2007				
Endring i opptjente pensjonsrettigheter i løpet av året	(20 %)	27 %	22 %	(17 %)
Endring i pensjonsforpliktelse	(14 %)	18 %	9 %	(7 %)

NOTE 3 – STYRING AV FORSIKRINGSRISIKO OG FINANSIELL RISIKO

For informasjon om styring av forsikringsrisiko og finansiell risiko henvises det til note 3 i notene til konsernregnskapet, som er dekkende både for Gjensidige Forsikring BA og Gjensidige Forsikring konsern.

NOTE 4 – PREMIEINNTEKTER OG ERSTATNINGSKOSTNADER MV. I SKADEFORSIKRING

For informasjon om segmenter iht IFRS 8 henvises det til note 4 i konsernregnskapet, hvor Gjensidige Forsikring utgjør de to segmentene skadeforsikring Privat Norge og skadeforsikring Næringsliv Norge. Informasjonen nedenfor er utarbeidet iht kravene i årsregnskapsforskriften for forsikringsselskaper.

LANDBASERTE FORSIKRINGER - PRIVAT

Millioner kroner	Kombinerte	Motorvogn	Herav trafikk	Herav øvrige	Fritidsbåt	Ulykke	Reise	Øvrige landbaserte	Sum privat
Forsikringsteknisk resultat									
Forfalte bruttopremier	1.523,2	3.836,6	1.649,7	2.186,9	196,1	488,6	364,0	116,1	6.524,6
Opptjente bruttopremier	1.533,0	3.882,6	1.677,3	2.205,3	196,2	468,2	359,6	112,4	6.552,0
Påløpne bruttoerstatningskostnader	(1.204,6)	(2.813,7)	(1.238,0)	(1.575,7)	(135,3)	(319,6)	(267,2)	(87,0)	(4.827,4)
Brutto driftskostnader	(268,5)	(676,0)	(292,0)	(384,0)	(32,6)	(145,1)	(98,8)	(34,8)	(1.255,9)
Forsikringsteknisk resultat	59,9	392,9	147,2	245,7	28,3	3,5	(6,4)	(9,4)	468,7
Påløpne brutto erstatningskostnader									
Inntruffet i år	(1.147,7)	(2.912,3)	(1.317,0)	(1.595,3)	(126,1)	(346,6)	(265,6)	(87,8)	(4.886,1)
Inntruffet tidligere år	(56,9)	98,6	78,9	19,7	(9,2)	27,0	(1,6)	0,8	58,7
Påløpne brutto erstatningskostnader	(1.204,6)	(2.813,7)	(1.238,0)	(1.575,7)	(135,3)	(319,6)	(267,2)	(87,0)	(4.827,4)
Forsikringstekniske avsetninger									
Avsetning for ikke opptjent bruttopremie	731,2	1.831,0	787,3	1.043,7	81,5	178,3	166,3	58,0	3.046,3
Brutto erstatningsavsetning	778,6	4.034,5	3 582,6	451,9	50,9	1.249,4	133,1	17,2	6.263,7
<i>Brutto erstatningsansvar</i>	<i>640,9</i>	<i>2.833,6</i>			<i>49,6</i>	<i>998,2</i>	<i>102,7</i>	<i>15,8</i>	<i>4.640,8</i>

LANDBASERTE FORSIKRINGER - NÆRINGSLIV

Millioner kroner	Industri	Kombi- nerte	Motor- vogn	Herav trafikk	Herav øvrige	Ansvar	Yrkes- skade	Trygg- het	Husdyr	Fiske- opp- drett	Tran- sport	Øvrige land- baserte	Ettårige risiko- forsik- ringe	Sum nær- ingsliv
Forsikringsteknisk resultat														
Forfalte bruttopremier	890,1	1.033,8	678,4	206,9	471,5	284,4	744,4	477,8	74,7	61,9	72,9	14,9	1.510,3	5 843,6
Opptjente bruttopremier	895,9	1.041,4	666,9	207,4	459,5	287,0	763,0	470,2	72,1	64,0	73,7	15,3	1 533,0	5 882,5
Påløpne bruttoerstatningskostnader	(861,4)	(681,0)	(558,2)	(178,6)	(379,6)	(269,0)	(681,8)	(302,5)	(102,9)	(103,8)	(24,6)	35,2	(963,4)	(4 513,4)
Brutto driftskostnader	(144,3)	(167,7)	(134,1)	(41,7)	(92,4)	(79,8)	(102,6)	(73,3)	(21,7)	(15,4)	(17,7)	(2,7)	(238,9)	(998,0)
Forsikringsteknisk resultat	(109,8)	192,7	(25,4)	(12,9)	(12,5)	(61,8)	(21,4)	94,4	(52,5)	(55,2)	31,4	47,8	330,7	371,1
Påløpne brutto erstatningskostnader														
Inntruffet i år	(836,0)	(731,9)	(545,8)	(174,7)	(371,1)	(251,6)	(703,5)	(379,4)	(96,8)	(89,8)	(35,9)	(8,4)	(1.084,1)	(4 763,2)
Inntruffet tidligere år	(25,4)	50,9	(12,4)	(3,9)	(8,5)	(17,4)	21,7	76,9	(6,1)	(14,0)	11,3	43,6	120,7	249,8
Påløpne brutto erstatningskostnader	(861,4)	(681,0)	(558,2)	(178,6)	(379,6)	(269,0)	(681,8)	(302,5)	(102,9)	(103,8)	(24,6)	35,2	(963,4)	(4 513,4)
Forsikringstekniske avsetninger														
Avsetning for ikke opptjent bruttopremie	344,4	469,4	325,9	99,4	226,5	112,0	215,8	77,7	33,8	6,1	16,0	1,6	522,3	2 125,0
Brutto erstatningsavsetning	688,7	669,7	802,4	693,3	109,1	478,3	4.309,5	2.222,0	68,2	36,1	53,3	43,6	1.960,0	11.331,8
<i>Brutto erstatningsansvar</i>	<i>683,6</i>	<i>590,0</i>	<i>473,5</i>			<i>475,2</i>	<i>4.134,4</i>	<i>2.002,6</i>	<i>36,7</i>	<i>14,6</i>	<i>14,4</i>	<i>43,6</i>	<i>1.960,0</i>	<i>10.428,6</i>

NOTE 4 – PREMIEINNTEKTER OG ERSTATNINGSKOSTNADER MV. I SKADEFORSIKRING (FORTS).

Millioner kroner	SJØFORSIKRINGER OG ENERGIFORSIKRINGER				MOTTATTE GJENFORSIKRINGER			ØVRIGE	Sum Gjensidige Forsikring
	Storkasko	Kystkasko	Energi	Sum sjø- og energiforsik- ringer	Proporsjo- nale	Ikke- propor- sjonale	Sum mottatte gjenforsik- ringer	Pool- ordninger	
Forsikringsteknisk resultat									
Forfalte bruttopremier		341,0		341,0	5,1	115,2	120,3	301,1	13.130,6
Opptjente bruttopremier		328,0		328,0	5,1	113,3	118,4	298,3	13.179,2
Påløpne bruttoerstatningskostnader	(1,7)	(358,1)	(2,5)	(362,3)	(2,4)	(44,4)	(46,8)	(88,1)	(9.838,0)
Brutto driftskostnader		(75,7)	(0,6)	(76,3)	(0,6)	(3,5)	(4,1)		(2.334,3)
Forsikringsteknisk resultat	(1,7)	(105,8)	(3,1)	(110,6)	2,0	65,4	67,5	210,2	1.006,8
Påløpne brutto erstatningskostnader									
Inntruffet i år		(309,9)		(309,9)		(46,8)	(46,8)	(91,7)	(10.097,7)
Inntruffet tidligere år	(1,7)	(48,2)	(2,5)	(52,4)	(2,4)	2,4		3,6	259,7
Påløpne brutto erstatningskostnader	(1,7)	(358,1)	(2,5)	(362,3)	(2,4)	(44,4)	(46,8)	(88,1)	(9.838,0)
Forsikringstekniske avsetninger									
Avsetning for ikke opptjent bruttopremie		68,4		68,4		0,3	0,3	128,6	5.368,6
Brutto erstatningsavsetning	29,0	339,1	79,6	447,7		157,2	157,2	143,0	18.343,4
Brutto erstatningsansvar	12,4	152,0	56,2	220,6		157,2	157,2	143,0	15.590,2
Sikkerhetsavsetning									2.462,2
Kredittilsynets minstekrav									2.462,2

Millioner kroner	AVSETNING FOR IKKE OPPTJENT PREMIE		ERSTATNINGSAVSETNING	
	Brutto	For egen regning	Brutto	For egen regning
Pool-ordninger				
Norsk Naturskadepool	128,6	128,6	74,6	74,6
Yrkesskadeforsikringsforeningen			38,6	38,6
Trafikkskadeforsikringsforeningen			24,2	24,2
Legemiddelpoolen			5,5	5,5
Sum	128,6	128,6	143,0	143,0

NOTE 5 – IMMATERIELLE EIENDELER

Millioner kroner	Internt utviklede IT-systemer	Andre immaterielle eiendeler	Sum
Anskaffelseskost			
Per 1. januar 2007	196,2	881,2	1.077,4
Tilgang internt utviklet	68,0		68,0
Avgang	(5,3)		(5,3)
Per 31. desember 2007	258,9	881,2	1.140,1
Avskrivning og tap ved verdifall			
Per 1. januar 2007	12,5	(775,3)	(762,8)
Årets avskrivning	(42,0)	(52,2)	(94,2)
Avgang	1,8		1,8
Per 31. desember 2007	(27,7)	(827,5)	(855,2)
Balanseført verdi			
Per 1. januar 2007	208,6	105,9	314,6
Per 31. desember 2007	231,2	53,7	285,0
Anskaffelseskost			
Per 1. januar 2008	258,9	881,2	1.140,1
Reklassifiseringer	49,2		49,2
Tilgang internt utviklet	72,7		72,7
Avgang	(94,7)		(94,7)
Per 31. desember 2008	286,0	881,2	1.167,2
Avskrivning og tap ved verdifall			
Per 1. januar 2008	(27,7)	(827,5)	(855,2)
Reklassifiseringer	(27,2)		(27,2)
Årets avskrivning	(62,0)	(36,9)	(98,8)
Avgang	35,6		35,6
Per 31. desember 2008	(81,3)	(864,4)	(945,7)
Balanseført verdi			
Per 1. januar 2008	231,2	53,7	285,0
Per 31. desember 2008	204,7	16,8	221,5
Avskrivningsmetode	Lineært	Lineært	
Avskrivningsperiode (år)	5-8	5-10	

Internt utviklede IT-systemer er utviklet for bruk i forsikringsvirksomheten. Ekstern og intern bistand til utviklingsarbeid i forbindelse med innføring eller vesentlig oppgradering av EDB-programvare, herunder tilpasning av standardsystemer aktiveres som immaterielle eiendeler. Avskrivning er inkludert i *Forsikringsrelaterte adm. kostnader inkl. provisjoner for mottatt gjenforsikring og salgskostnader*.

Andre immaterielle eiendeler er overtatte forsikringsporteføljer, og avskrivningstiden er basert på den forventede tidshorizonten for uttak av synergieffekter og forsikringsporteføljens fremtidige inntjening. Ingen av de immaterielle eiendelene har ubestemt utnyttbar levetid. Det er ikke innregnet tap ved verdifall på immaterielle eiendeler i 2008.

NOTE 6 – AKSJER I DATTERSELSKAPER OG TILKNYTTETE SELSKAPER

DATTERSELSKAPER Millioner kroner	Forretnings- kontor	Eierandel	Kostpris	Årsresultat ¹	Balanseført verdi	
					31.12.08	31.12.07
Fair Financial Ireland Limited	København	100 %	231,6	(12,0)	223,8	193,6
Fair Forsikring AS	København	100 %	2.668,7	(5,3)	3.214,9	2.633,4
Gjensidige Bank Holding AS	Førde	100 %	1.088,1	(60,6)	842,5	625,5
Gjensidige NOR Forsikring Eiendom AS	Oslo	100 %	0,1		0,3	0,3
Gjensidige Norge AS	Oslo	100 %	195,7	0,3	7,1	7,0
Gjensidige Pensjon og Sparing Holding AS	Oslo	100 %	595,5	(99,3)	390,2	298,9
Glitne Invest AS	Oslo	100 %	340,1	1.015,3	359,6	410,1
Oslo Areal AS	Oslo	100 %	4.403,1	(196,0)	4.261,7	3.854,9
Gjensidige Baltic	Riga	100 %	351,5	26,3	445,6	202,9
Samtrygd Eigedom AS	Førde	100 %	5,9	(0,1)	5,0	2,4
Storgata 90 AS (Solgt i 2008)	Tromsø	100 %	15,7			0,1
Strandtorget Drift AS	Oslo	100 %	0,1		0,2	0,2
Strandtorget Eiendom AS	Oslo	100 %	0,1		0,1	0,1
Gjensidige Sverige AB	Stockholm	100 %	568,3	(15,5)	548,0	537,0
Interne elimineringer				(16,9)		
Sum aksjer i datterselskap			10.464,6	636,1	10.299,2	8.766,5

¹ Inkluderer datterselskapenes resultat og merverdiavskrivninger eksklusive interne gevinster.

TILKNYTTETE SELSKAPER Millioner kroner	Forretnings- kontor	Eierandel	Børsverdi 31.12.08	Kostpris	For hele selskapet			Balanseført verdi	
					Eiendeler	Forpliktelser	Inntekter	Års- resultat	31.12.08 31.12.07
Storebrand ASA	Oslo	24,3 %	1.833,4	2.566,8	372.636,4	356.478,3	11.331,7	182,6	2.660,6
Bilskadeinstituttet AS	Oslo	29,5 %	I/A	0,2	5,3	0,5	1,6	0,1	1,4 1,3
Forsikring og Finans Sandnes AS	Sandnes	34 %	I/A		0,3				0,1 0,1
Forsikringskontoret Johansen og Torkelsen AS	Sandnes	34 %	I/A		0,5				0,2 0,2
Fossmark Assuranse AS	Stavanger	34 %	I/A		0,2				0,1 0,1
Vervet AS inkludert ansvarlig lån ²	Tromsø	25 %	I/A	30,0	104,0	97,0	0,7	(28,5)	0,3 28,3
Sum aksjer og fordringer i tilknyttede selskaper				2.597,1	372.746,8	356.575,8	11.334,0	154,2	2.662,6 30,0

² Ansvarlig lån på 24 millioner kroner er inkludert i kostpris.

Sum aksjer og fordringer i datterselskaper og tilknyttede selskaper	790,3	12.961,8	8.796,5
--	--------------	-----------------	----------------

Egenkapitalendring i datterselskaper

Per 31. desember 2007	8.614,5
Endret regnskapsprinsipp ³	152,0
Per 1. januar 2008	8.766,5
Avgitt konsernbidrag / utbytte (Spesifisert i note 24)	147,3
Mottatt konsernbidrag etter skatt / utbytte (Spesifisert i note 24)	(1.289,9)
Tilbakeføring av interne elimineringer	16,9
Årets resultat	636,1
Netto innbetalt egenkapital	1.319,2
Skatt på egenkapitalposter	1,9
Aktuarielle gevinster og tap på pensjon	(8,0)
Omregningsdifferanse eksklusiv sikringsbokføring	709,4
Egenkapital i datterselskaper per 31. desember 2008	10.299,2

³ I all hovedsak tilbakeføring av goodwillavskrivninger.

Egenkapitalendring i tilknyttede selskaper

Per 1. januar 2008	30,0
Reklassifisering fra eiendeler tilgjengelig for salg	2.566,8
Årets resultat	154,2
Netto innbetalt egenkapital	0,3
Solgte selskaper	0,3
Andre egenkapitalendringer	(6,9)
Aktuarielle gevinster og tap på pensjon	(112,5)
Omregningsdifferanse	30,6
Andel av egenkapital i tilknyttede selskaper per 31. desember 2008	2.662,6

For samtlige investeringer tilsvarende stemmeandel eierandel.

NOTE 7 – EIENDOM, ANLEGG OG UTSTYR

Millioner kroner	Eierbenyttet eiendom	Anlegg og utstyr ¹	Sum
Anskaffelseskost			
Per 1. januar 2007	2.793,4	657,6	3.451,0
Overført til investeringseiendom	(1.655,0)		(1.655,0)
Tilgang	24,6	147,5	172,1
Avgang	(11,0)	(15,6)	(26,6)
Per 31. desember 2007	1.152,0	789,5	1.941,5
Prosjekter i arbeid		70,1	70,1
Per 31. desember 2007, inklusiv prosjekter i arbeid	1.152,0	859,6	2.011,6
Avskrivning og tap ved verdifall			
Per 1. januar 2007	(443,8)	(468,8)	(912,6)
Overført til investeringseiendom	236,3		236,3
Årets avskrivning	(43,7)	(99,5)	(143,2)
Avgang	4,0	10,2	14,2
Per 31. desember 2007	(247,2)	(558,1)	(805,3)
Balanseført verdi			
Per 1. januar 2007	2.349,6	210,3 ²	2.559,9
Per 31. desember 2007	904,8	301,5	1.206,3
Anskaffelseskost			
Per 1. januar 2008	1.152,0	789,5	1.941,5
Omklassifiseringer		(49,2)	(49,2)
Overført til investeringseiendom	(88,6)		(88,6)
Tilgang	28,3	166,8	195,1
Avgang	(848,7)	(407,2)	(1.255,9)
Per 31. desember 2008	243,0	499,9	742,9
Prosjekter i arbeid		66,4	66,4
Per 31. desember 2008, inklusiv prosjekter i arbeid	243,0	566,3	809,3
Avskrivning og tap ved verdifall			
Per 1. januar 2008	(247,2)	(558,1)	(805,3)
Omklassifiseringer		27,2	27,2
Overført til investeringseiendom	22,4		22,4
Årets avskrivning	(15,2)	(74,8)	(90,0)
Avgang	187,7	287,2	474,8
Per 31. desember 2008	(52,3)	(318,4)	(370,8)
Balanseført verdi			
Per 1. januar 2008	904,8	301,5	1.206,3
Per 31. desember 2008	190,7	247,9	438,6

¹ Driftsmidler består hovedsakelig av maskiner, biler, inventar og møbler.

² Inkluderer prosjekter i arbeid på 21,5 millioner kroner.

Hver komponent av bygg og driftsmidler avskrives lineært over estimert utnyttbar levetid. Tomter avskrives ikke. Estimert utnyttbar levetid for innværende periode og sammenligningsperioder er mellom ti og 50 år for bygg, hvorav tekniske installasjoner innehar høyeste avskrivningssats, og mellom tre og ti år for driftsmidler.

Det foreligger ingen restriksjoner på varige driftsmidler. Varige driftsmidler er heller ikke stilt som sikkerhet for forpliktelser.

Markedsverdien av tomter og bygninger overskrider balanseført verdi som vist nedenfor. For driftsmidler er det ikke noe vesentlig avvik mellom balanseført verdi og markedsverdi. Enkelte driftsmidler, som for eksempel møbler, er fullt avskrevet men fortsatt i bruk.

Millioner kroner	2008	2007
Markedsverdi av tomter og bygninger	229,2	1 625,5
Balanseført verdi av tomter og bygninger	190,7	904,8
Overskudd	38,6	720,7

NOTE 8 – INVESTERINGSEIENDOMMER

Millioner kroner	2008	2007
Resultatregnskapet		
Leieinntekter fra investeringseiendommer	118,7	119,5
Annen inntekt fra investeringseiendommer	2,1	1,9
Direkte kostnader i tilknytning til investeringseiendommer som genererer leieinntekter i perioden	(29,1)	(28,3)
Sum	91,7	93,1
Endring i virkelig verdi	(231,0)	146,0
Sum inntekter fra investeringseiendommer	(139,4)	239,1
Balansen		
Per 1. januar	2.011,1	1.834,1
Tilgang, etterfølgende utgifter og oppgraderinger	87,8	66,6
Avgang	(767,5)	(35,5)
Endring i virkelig verdi	(231,0)	146,0
Omklassifisert til / (fra) tomter og bygninger	70,3	
Per 31. desember	1.170,7	2.011,1

Gjensidige Forsikring anvender virkelig verdi for sine investeringseiendommer. Investeringseiendommer består av næringseiendommer som leies ut til aktører utenfor Gjensidige Forsikring konsern og som er anskaffet i tråd med konsernets kapitalplasseringsstrategi. Eiendommer som benyttes av konsernets egen virksomhet er klassifisert som driftsmidler, jf note 7. I eiendommer som både leies ut til aktører utenfor Gjensidige Forsikring konsern og benyttes av konsernets egen virksomhet, er utleiedelene som kan seksjoneres klassifisert som investeringseiendom.

Gjensidige Forsikring eier ingen investeringseiendommer utenfor Norge. Gjennomsnittlig leieperiode er 4,8 år og eiendomsporteføljen omfatter kontorer, kjøpesentre og undervisningsbygg. I 2007 ble alle investeringseiendommer verdsatt av eksterne rådgivere ved årsslutt. I 2008 har konsernets egen verdsettelsesmodell blitt lagt til grunn både i delårsregnskapene og ved årsslutt. Ved årsslutt er det i tillegg innhentet uavhengige verddivurderinger fra to ulike eksterne rådgivere for utvalgte deler av porteføljen, slik at mer enn 90 prosent av de balanseførte verdiene har blitt vurdert opp mot en eller to eksternt vurderte verdier.

Gjensidige Forsikrings verdsettelsesmodell verdsetter hver eiendom

for seg selv. De viktigste parametrene er avkastningskrav, markedsleie, kontraktsfestet leie, eventuelle ledige lokaler og eiendommens langsiktige normaliserte driftskostnader. Avkastningskravet fastsettes med utgangspunkt i et normalavkastningskrav som justeres for eiendommens beliggenhet, type, tekniske standard og kontraktene. Normalavkastningskravet fastsettes ut fra det avkastningskravet som kan avledes gjennom transaksjoner i markedet, samt forventninger om rentenivå og risikopåslag. Markedsleien fastsettes ut fra eksisterende kontrakter på eiendommen og sammenlignbare eiendommer, observasjoner fra kontraktsforhandlinger, tilbudsforespørsler og opplysninger fra eiendomsめglere om inngåtte leiekontrakter på sammenlignbare eiendommer.

Ut fra markedsleie, kontraktsfestet leie, eventuelle ledige lokaler og eiendommens langsiktige normaliserte driftskostnader, beregnes en netto årlig leie som diskonteres med avkastningskravet for å fastsette eiendommens virkelige verdi. I tillegg gjøres det korrigering for betydelige oppgraderingsbehov eller planlagte ombygginger eller rehabiliteringer.

For 2008 er følgende parametre lagt til grunn for porteføljen som gir følgende gjennomsnittlige verdi per kvm.

Kroner	Avkastningskrav	Gjennomsnittlig markedsleie	Gjennomsnittlig kontraktsfestet leie	Gjennomsnittlig verdi per kvm
Samlet portefølje	6,69 %	1.242,0	1.185,0	16.455,0

Fastsettelsen av de ovennevnte parametre innebærer betydelig grad av skjønn. Det etterstrebes at dette skjønn er konsistent med det som observeres i markedet, og at skjønn anvendes konsekvent fra periode til periode.

I tabellen under fremgår det hvordan sensitiviteten på avkastningskravet og markedsleien påvirker verdien av porteføljen, slik den foreligger per 31. desember 2008.

Millioner kroner	Markedsleie reduseres med 10 %	Markedsleie per 31.12.2008	Markedsleie øker med 10 %
Avkastningskrav øker med 0,25 %	1.259,3	1.350,2	1.441,1
Avkastningskrav 6,69 %	1.304,1	1.400,0	1.495,4
Avkastningskrav reduseres med 0,25 %	1.352,4	1.453,6	1.554,8

Det foreligger ingen restriksjoner med hensyn til salg eller på bruk av inntekter og kontantstrømmer fra investeringseiendommer. Det foreligger ingen kontraktsmessige forpliktelser til å kjøpe, bygge eller utvikle investeringseiendommer.

Gjensidige Forsikring har ingen investeringseiendommer for leasing eller som er klassifisert som tilgjengelig for salg.

Det er ingen lån med sikkerhet i investeringseiendommer i 2007 eller 2008.

NOTE 9 – FINANSIELLE EIENDELER

Millioner kroner	2008	2007
Finansielle derivater (Note 10)	222,4	278,5
Finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet, førstegangsinnregning	14.144,9	16.985,6
Finansielle eiendeler som holdes til forfall	13.127,6	8.830,7
Utlån og fordringer (Note 11)	384,6	447,0
Finansielle eiendeler tilgjengelig for salg		2.765,9
Sum finansielle eiendeler	27.879,4	29.307,8
FINANSIELLE EIENDELER TIL VIRKELIG VERDI OVER RESULTATET		
Egenkapitalinstrumenter		
- Børsnoterte	872,9	4 760,7
- Ikke børsnoterte	1.592,0	1.861,7
Sum egenkapitalinstrumenter	2.465,0	6.622,4
Gjeldsinstrumenter		
- Børsnoterte	9.919,6	4.640,7
- Ikke børsnoterte	1.760,3	5.722,4
Sum gjeldsinstrumenter	11.679,9	10.363,2
Sum finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet	14.144,9	16.985,6
FINANSIELLE EIENDELER SOM HOLDES TIL FORFALL		
Gjeldsinstrumenter - med fast avkastning		
- Børsnoterte	10.104,2	7.151,8
- Ikke børsnoterte	3.023,4	1.678,9
Sum gjeldsinstrumenter - med fast avkastning	13.127,6	8.830,7
Sum finansielle eiendeler som holdes til forfall	13.127,6	8.830,7
FINANSIELLE EIENDELER TILGJENGELIGE FOR SALG		
Egenkapitalinstrumenter		
- Børsnoterte		2.765,9
Sum egenkapitalinstrumenter		2.765,9
Sum finansielle eiendeler tilgjengelig for salg		2.765,9

Alle finansielle eiendeler som måles til virkelig verdi over resultatet har vært inkludert i den opprinnelige kategorien siden førstegangsinnregning.

Finansielle eiendeler som holdes til forfall er ikke innregnet i balansen til virkelig verdi. Virkelig verdi av eiendelene som holdes til forfall er 13.728,8 millioner kroner i 2008 og 8.851,0 millioner kroner i 2007.

Tap eller gevinst på finansielle eiendeler som holdes til forfall innregnes i resultatet gjennom amortiseringsprosessen, når den finansielle eiendelen fraregnes eller ved verdifall.

Millioner kroner	Holdes til forfall	Tilgjengelig for salg	Til virkelig verdi over resultatet	Sum
Per 1. januar 2007	7.487,3	2.434,1	19.579,7	29.501,1
Valutadifferanse på pengefordringer			(13,3)	(13,3)
Tilgang	2.722,6	1.123,1		3.845,7
Avgang (salg og innløsning)	(1.352,0)	(455,1)	(1.831,6)	(3.638,7)
Virkelig verdi netto gevinst (eksklusive netto realisert gevinst)			156,3	156,3
Verdifall				
- Gjeldsinstrumenter - børsnoterte			(72,7)	(72,7)
- Gjeldsinstrumenter - ikke børsnoterte	(27,2)		(1,7)	(28,9)
- Aksjer - børsnoterte		(336,2)	(831,2)	(1.167,3)
Per 31. desember 2007	8.830,7	2.765,9	16.985,6	28.582,3
Per 1. januar 2008	8.830,7	2.765,9	16.985,6	28.582,3
Valutadifferanse på pengefordringer	82,6		844,7	927,3
Tilgang	5.589,0	1.546,8	35.299,8	42.435,7
Avgang (salg og innløsning)	(1.374,8)		(37.589,2)	(38.964,0)
Overført til tilknyttet selskap		(2.701,9)		(2.701,9)
Virkelig verdi netto gevinst (eksklusive netto realisert gevinst)			(1.210,4)	(1.210,4)
Verdifall				
- Aksjer - børsnoterte		(1.610,9)		(1.610,9)
- Aksjer - ikke børsnoterte			(185,6)	(185,6)
Per 31. desember 2008	13.127,6		14.144,9	27.272,5

NOTE 9 – FINANSIELLE EIENDELER (FORTS.)

VIRKELIG VERDI

Virkelig verdi er det beløp en eiendel kan omsettes for eller en forpliktelse kan gjøres opp til i en transaksjon gjennomført på armlengdes avstand mellom velinformerte, villige parter. Alle finansielle instrumenter måles til virkelig verdi ved førstegangsinnregning. Normalt vil virkelig verdi av et finansielt instrument ved førstegangsinnregning være transaksjonsprisen. Det beste estimatet på virkelig verdi er kvoterte priser i et aktivt marked. I etterfølgende perioder vil den virkelige verdien av finansielle instrumenter måles til virkelig verdi basert på kvoterte priser i aktive markeder som er basert på kjøpspriser for eiendeler og salgspriser for utstedte forpliktelser.

Når uavhengige priser ikke er tilgjengelige, fastsettes virkelig verdi ved benyttelse av verdsettelsesmetoder med referanse til observerbare markedsdata. Disse inkluderer sammenligning med lignende instrumenter hvor observerbare markedspriser eksisterer, nylig utførte markeds-transaksjoner på armlengdes avstand mellom velinformerte og villige parter, diskonterte kontantstrømanalyser, opsjonspringsmodeller og andre verdsettelsesteknikker som normalt brukes av markedsdeltakere.

Virkelig verdi kan også fastsettes gjennom bruk av verdsettelsesteknikker basert på forutsetninger som ikke er støttet av priser fra nylige markedstransaksjoner eller observerbare markedsdata. For finansielle instrumenter hvor dette er aktuelt, er virkelig verdi fastsatt mer skjønnsmessig. Ikke observerbare markedsdata i denne sammenheng betyr at det er lite eller ingen oppdaterte markedsdata tilgjengelig til å fastsette på hvilket nivå en armlengdes avstand transaksjon sannsynligvis ville ligget på, og at verdien derfor må fastsettes med utgangspunkt i annen tilgjengelig informasjon.

For gjeldsinstrumenter som ikke er noterte, er verdsettelse basert på fastsatte kontantstrømmer, observerbare rentekurver og estimert kredittspread for relevante utstedelser. For private equity, er verdsettelse gjennomført av forvaltere, i henhold til prinsipper fastsatt av Equity Venture Capital Association (EVCA), som medfører bruk av faktisk resultat og bokført egenkapital i underliggende selskaper kombinert med observerbare pris-multipler, hensyntatt en rabatt. På grunn av sen rapportering, er verdiene fastsatt basert på siste kvartals rapportering. Verdiene justeres derfor med objektive hendelser i de enkelte fond siden forrige rapporteringsdato. Ved vesentlige endringer i markedet vurderes det å gjennomføre engangskorreksjoner, på bakgrunn av markedsanalyser. Det store verdifallet i markedsverdier på grunn av finanskrisen har medført at Gjensidige har innregnet et tap ved verdifall på private equity porteføljen på 143,8 millioner kroner i fjerde kvartal, som tilsvarer 16,8 prosent. Denne beslutningen involverer høy grad av skjønn. For hedgefond fastsettes Net asset value for hvert fond av uavhengige administratorer.

VERDSETTELSESHIERARKI

Verdsettelse av finansielle instrumenter skjer fortrinnsvis i henhold til kvoterte priser i et aktivt marked. Et finansielt instrument anses som kvotert i et aktivt marked dersom kurser er enkelt og regelmessig tilgjengelig fra en børs, forhandler, megler, næringsgruppering, pris-settingstjeneste eller reguleringsmyndighet, og disse kursene representerer faktiske og regelmessig forekommende markedstransaksjoner på armlengdes avstand. Slik kursfastsetting er kategorisert som nivå 1 i verdsettelseshierarkiet.

Kvoterte priser i et aktivt marked er ikke alltid tilgjengelig for alle finansielle instrumenter. I de tilfeller det ikke finnes tilgjengelige markedspriser i aktive markeder er instrumentene først og fremst forsøkt verdsatt ved hjelp av verdsettelsesmetoder basert på observerbar input og / eller tilnærmet likeartede instrumenter / «produkter». Slik kursfastsetting er kategorisert som nivå 2 i verdsettelseshierarkiet.

Hvis kursfastsetting i henhold til nevnte nivå 1 og 2 ikke er tilgjengelig, benyttes verdsettelsesmetoder som baserer seg på ikke-observerbar informasjon. Dette er kategorisert som nivå 3 i verdsettelseshierarkiet.

Sammenlignet med 2007 er usikkerheten i verdsettelsen høyere for de typer verdipapir som er priset på bakgrunn av ikke-observerbare forutsetninger. Disse verdipapirene er nærmere omtalt nedenfor med henvisning til verdipapirtype og verdsettelsesmetode.

HOLDE TIL FORFALL OBLIGASJONER

Holde til forfall obligasjoner ble på anskaffelsestidspunktet handlet i et aktivt marked. De norske obligasjonene er i ettertid sjeldent omsatt i annenhåndsmarkedet, og priser kan ikke hentes ut av et aktivt marked. Holde til forfall obligasjonene er i regnskapet verdsatt til amortisert kost ved hjelp av effektiv rente-metoden. Markedsverdien av holde til forfall obligasjonene vil kunne endre seg, men når kuponger og hovedstol utbetales i henhold til avtale, anses det ikke å være en vesentlig/reell konkurrisiko hos motparten.

Hold til forfall obligasjonene er i verdsettelseshierarkiet verdsatt til virkelig verdi og vil derfor ikke stemme overens med balanseført verdi på rapporteringstidspunktet.

VERDSETTELSESMETODER

Sertifikater og obligasjoner

Hovedtyngden av de norske rentepapirene er utstedt av den norske stat eller norske kredittinstitusjoner. Norske statspapirer er priset til markedspris i aktive markeder og klassifiseres derfor i nivå 1. Papirer utstedt av norske kredittinstitusjoner prises ved en av to prisingsmetoder; «discounted margin» og «theoretical price». Begge metodene er verdsettelsesteknikker som baserer seg på observerbare informasjon, og er av den grunn klassifisert i nivå 2. Papirer utstedt av norske kredittinstitusjoner med flytende rente benytter «discounted margin» mens norske fastrentepapirer benytter «theoretical price».

Alle utenlandske obligasjoner som er noterte, prisfastsettes ved priser fra Bloomberg. På unoterte utenlandske obligasjoner sendes det forespørsel om ekstern evaluering. Utenlandske obligasjoner er i hovedsak kategorisert i nivå 2.

Private equity

Private equity investeringer kategoriseres i sin helhet i nivå 3 i verdsettelseshierarkiet.

NOTE 9 – FINANSIELLE EIENDELER (FORTS.)

UTVIKLING FRA 2007 TIL 2008

Nivå 1

Eierandelen i Storebrand er reklassifisert fra tilgjengelig for salg til tilknyttet selskap, og er derfor ikke inkludert i 2008-tabellen.

Nivå 2

Beholdningen av holde til forfall obligasjoner har økt, hovedsakelig med norske obligasjoner som blir teoretisk priset ved hjelp av rentekurver og kredittspreader.

Nivå 3

Endringen i nivå 3 skyldes økte investeringer i private equity og eiendomsfond.

VERDSETTELSESHIERARKI Millioner kroner	NIVÅ 1 Kvoterte priser i aktive markeder	NIVÅ 2 Verdsettelsesteknikk basert på observerbare markedsdata	NIVÅ 3 Verdsettelsesteknikk basert på ikke observerbare markedsdata	Sum
2008				
Finansielle derivater	30,0	(481,8)		(451,8)
Finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet	2.856,7	10.178,0	1.220,6	14.255,3
Finansielle eiendeler som holdes til forfall	1.283,6	12.445,2		13.728,8
Utlån og fordringer			384,6	384,6
Sum	4.170,3	22.141,4	1.605,2	27.916,8
2007				
Finansielle derivater		315,7		315,7
Finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet	2.834,1	13.088,7	1.125,4	17.048,3
Finansielle eiendeler som holdes til forfall	1.245,2	7.605,9		8.851,0
Utlån og fordringer			471,0	471,0
Finansielle eiendeler tilgjengelig for salg	2.765,9			2.765,9
Sum	6.845,3	21.010,3	1.596,5	29.452,0

Tabellene er inkludert opptjente, ikke forfalte renter på de respektive papirene.

Millioner kroner	Sensitivitet på nivå 3 investeringer 2008
Private equity	Verdifall på 20 % (134,0)
Eiendomsfond	Verdifall på 12 % hensyntatt belåningsgrad i fondene (55,3)
Utlån og fordringer	Amortisert kost I/A
Sum	(189,4)

NOTE 10 – FINANSIELLE DERIVATER OG SIKRINGSBOKFØRING

Millioner kroner	Nominelt 31.12.08	Nominelt gj.snitt 2008	Markedsverdi 31.12.08		Hvorav markedsverdi sikring 31.12.08		Nominelt 31.12.07	Nominelt gj.snitt 2007	Markedsverdi 31.12.07	
			Eiendel	Forpliktelse	Eiendel	Forpliktelse			Eiendel	Forpliktelse
Renterelaterte kontrakter										
Fremtidige renteavtaler	13.000,0	42.587,1	43,4	(13,4)			47.000,0	45.754,5	13,1	(13,6)
Rentefutures	1.585,4	1.194,5								
Renteopsjoner										
Rentebytteavtaler	752,1	2.366,9	51,7	(59,1)			4.750,0	5.741,7	(8,1)	(1,0)
Valutarelaterte kontrakter										
Valutaterminer	9.997,3	14.760,1	123,1	(596,5)		(151,4)	18.348,1	14.077,3	272,6	(25,1)
Valutaopsjoner	25,0	66,3	4,1	(5,1)			156,2	92,1	0,9	
Egenkapitalrelaterte kontrakter										
Aksjeopsjoner		508,4					1.030,6	2.079,9		
Aksjeterminer		36,2								
Aksjefutures		308,0					399,6	671,0		
Sum derivater	25.359,8	61.827,5	222,4	(674,1)		(151,4)	71.684,5	68.416,5	278,5	(39,6)

Derivater benyttes i tråd med «Forskrift om skadeforsikringsselskapers kapitalforvaltning» til å effektivisere forvaltning og risikostyring.

Det nominelle volumet av derivater er angitt som bruttostørrelse, og er et mål på omfanget av derivater innen de ulike typer kontrakter. Nominelt gjennomsnitt er det gjennomsnittlige brutto nominelle volum gjennom året. Markedsverdi eiendeler og forpliktelser angir den verdi derivatkontraktene er balanseført med per 31. desember 2008.

Innenfor hver enkelt aktivaklasse benytter de enkelte forvaltere derivater som er tilpasset aktivaklassen, og de fleste typer av finansielle derivater nevnt under benyttes jevnlig. Derivatbruken er begrenset i avtalen med den enkelte forvalter, og det stilles krav til godkjente produktlister og tilstrekkelig kompetanse og systemer hos forvalter. Generelt tillates ikke udekkede posisjoner, det vil si salgspålegg på papirer som selskapet ikke allerede eier, eller kjøpsplikt uten å ha tilstrekkelige likvide midler til å gjennomføre kjøpet. Forvalter for hver aktivaklasse kan aldri eksponere selskapet for et større beløp enn det som er gitt til forvaltning.

Valutarisikoen i selskapet totalt sikres tilnærmet 100 prosent ved hjelp av valutaterminer. Den totale risikoen i aksjeporteføljen har gjennom året vært redusert ved å kjøpe opsjoner på brede indekser i stedet for å kjøpe aksjer. Finansielle derivater som inngår i hedgefond er ikke med i oversikten.

Renterelaterte kontrakter omfatter i hovedsak

- Rentebytteavtaler (renteswapper), som er avtaler om å bytte rentebetingelser på nominelle beløp med kunder eller banker.
- Fremtidige renteavtaler, som er avtaler som fastsetter en rentesats på et nominelt beløp for en fremtidig periode.
- Rentefutures (IRF), som er avtaler som sikrer kjøper en bestemt rente på et beløp for en fremtidig periode.
- Obligasjonsopsjoner, som er avtaler (rettighet / forpliktelse) om å kjøpe eller selge obligasjoner til en fastsatt pris innen, eller på et bestemt tidspunkt i fremtiden.

- Obligasjonsfutures, som er avtaler om å kjøpe eller selge obligasjoner til en bestemt pris på et bestemt tidspunkt i fremtiden.

Valutarelaterte kontrakter omfatter i hovedsak

- Valutaterminforretninger, som er avtaler om å kjøpe eller selge et bestemt valutabeløp på et fremtidig tidspunkt til en avtalt vekslingskurs mot en annen valuta.
- Valutabytteavtaler (valutaswapper), som er avtaler med banker om å bytte valutabeløp til en på forhånd avtalt kurs og forrente disse for en avtalt periode.
- Valutaopsjoner, som er avtaler (rettighet / forpliktelse) om å kjøpe eller selge valuta på et fremtidig tidspunkt til en på forhånd avtalt kurs.

Egenkapitalrelaterte kontrakter omfatter i hovedsak

- Aksjeopsjoner, som er avtaler (rettighet/forpliktelse) om å kjøpe eller selge aksjer til en fastsatt pris innen eller på et bestemt tidspunkt i fremtiden.
- Aksjebytteavtaler (aksjeswapper), som er avtaler om å bytte aksjer til en bestemt pris på et bestemt tidspunkt i fremtiden.
- Aksjefutures, som er avtaler om å kjøpe eller selge aksjer til en bestemt pris på et bestemt tidspunkt i fremtiden.

Varerelaterte kontrakter omfatter i hovedsak

- Råvareopsjoner, som er avtaler (rettighet / forpliktelse) om å kjøpe eller selge råvarefutures til en fastsatt pris innen eller på et bestemt tidspunkt i fremtiden.

Disse transaksjonene gjøres hovedsakelig med banker. Kredittrisikoen med denne virksomheten anses som liten. Både rente- og valutaforretninger gjøres innenfor definerte posisjonsrammer.

Sikringsbokføring

Gjensidige Forsikring BA benytter virkelig verdi-sikring, og det er nettoinvestering i valuta som sikres. Sikringseffektiviteten måles per sikringsobjekt. Sikringsderivatene rulleres fortløpende slik at de til enhver tid har tilnærmet lik nominell verdi som sikringsobjektet.

NOTE 10 – FINANSIELLE DERIVATER OG SIKRINGSBOKFØRING (FORTS.)

Millioner kroner	Kontrakt / nominell verdi 31.12.08	Markedsverdi 31.12.08		Ineffektivitet innregnet i resultatet
		Eiendel	Forpliktelse	
Valutaswapper	3.180,9		(151,4)	(1,3)
Underliggende objekt	3.202,0	3.202,0		
	2. kv.	3. kv.	4. kv.	
Sikringseffektivitet - prospektivt	99,0 % - 101,0 %	99,0 % - 101,0 %	94,9 %	
Sikringseffektivitet - retrospektivt	94,9 %	100,8 %	100,1 %	

Gjensidige Forsikring BA initierte 10. april 2008 sikringsbokføring av valutainvesteringen i det heleide datterselskapet Fair Forsikring A/S. Nettoinvesteringen i Fair Forsikring valutasikres ved å inngå swap-kontrakter som fornyes hvert kvartal på et beløp tilsvarende verdien av investeringen i Fair Forsikring i Gjensidiges konsernregnskap. Kredittri-

sikoen forbundet med sikringsinstrumentene er innenfor Gjensidiges kredittpolicy. Effekten av sikringsbokføringen er et tap på sikringsinstrumentene på 590,2 millioner kroner som er innregnet i omregningsdifferanse på nettoinvesteringer.

NOTE 11 – UTLÅN OG FORDRINGER

UTLÅN OG FORDRINGER

Millioner kroner	2008	2007
Pantelån	4,9	5,7
Andre utlån	444,6	525,4
Nedskrivning til virkelig verdi	(59,8)	(81,1)
Ansvarlig lån	1,3	1,4
Tapsavsetning med objektive bevis per 31. desember	(6,4)	(4,4)
Sum utlån og fordringer	384,6	447,0

Andre utlån utgjøres i det alt vesentlige av rentefrie lån til landbrukskunder. Lånene har i sin helhet gått til installasjon av brannvarslingsanlegg hos disse kundene. Det er ikke knyttet pant til lånene og løpetiden varierer fra tre til over 20 år. Gjensidige Forsikring har ikke tilbudt denne lånetypen til sine kunder i 2008. Misligholdsraten er på 1,13 prosent ved årsslutt, mot 0,88 prosent i 2007.

I tidligere årsregnskaper for Gjensidige Forsikring er de rentefrie lånene til landbrukskunder vurdert i samsvar med utlånsforskriften av 21. desember 2004. Endringene datert 4. april 2008 i årsregnskapsforskriften tilsier at disse lånene kan vurderes fullt ut i samsvar med IAS 39. Neddiskontering er gjort for å hensynta rentefriheten. Som diskonteringssats er benyttet 4,66 prosent. Sammenligningstallene er tilpasset endringen.

ANSVARLIG LÅN Millioner kroner	Pålydende verdi		Kostpris		Markedsverdi	
	2008	2007	2008	2007	2008	2007
Four Seasons Venture III AS	2,8	2,7	2,8	2,7	1,3	1,4
Vervet AS ¹	24,0	24,0	24,0	24,0		24,0
Sum ansvarlig lån	26,7	26,7	26,7	26,7	1,3	25,3

¹ Vervet AS er eid med 25 prosent av Gjensidige Forsikring og er i balansen klassifisert som fordring på tilknyttet selskaper. Fordringen er innregnet som tap ved verdifall i resultatet fra tilknyttede selskaper i 2008. Det påløper ingen rente på de ansvarlige lånene.

AVSETNING FOR TAP PÅ UTLÅN OG GARANTIER

Millioner kroner	2008	2007
Tapsavsetning med objektive bevis per 1. januar	4,4	6,9
Periodens endring i tapsavsetninger basert på objektive bevis	2,0	(2,5)
Tapsavsetning med objektive bevis per 31. desember	6,4	4,4

Utlån innregnes i henhold til utlånsforskriften, datert 21. desember 2004, om regnskapsmessig behandling av utlån og garantier i finansinstitusjoner. Innregning av utlån skjer etter dette i henhold til amortisert kost ved hjelp av effektiv rente-metoden. Nedskrivning gjennomføres

ved objektive bevis på de enkelte lån, og det gjennomføres derfor ikke vurderinger på grupper av utlån. Utover det ansvar som følger av inngåtte forsikringskontrakter, har ikke selskapet gitt noen garantier som det er gjort avsetninger for.

NOTE 11 – UTLÅN OG FORDRINGER (FORTS.)

ANDRE FORDRINGER

Millioner kroner	2008	2007
Fordringer i forbindelse med eiendomsdrift	95,6	1,7
Fordringer i forbindelse med kapitalforvaltningen	72,7	3,6
Innskudd i Gjensidige Pensjonskasse	81,0	81,0
Mellomværende SOS International	32,5	28,9
Andre fordringer	30,0	108,0
Sum andre fordringer	311,8	223,2

NOTE 12 – KONTANTER OG KONTANTEKVIVALENTER

Millioner kroner	2008	2007
Innskudd hos kredittinstitusjoner		551,9
Kontanter og bankinnskudd	939,6	3 050,3
Sum	939,6	3 602,2

Kontanter og bankinnskudd er kassebeholdninger og bankinnskudd benyttet i den løpende driften. Innskudd hos kredittinstitusjoner består av valutainnskudd og andre kortsiktige innskudd.

Beregnet gjennomsnittrente opptjent på kontanter, bankinnskudd og andre kortsiktige plasseringer er ca 5,2 prosent (2007: ca 4,4 prosent).

NOTE 13 – OPPSTILLING OVER ENDRINGER I EGENKAPITAL

Millioner kroner	Klasse I kapital				Klasse II kapital			
	Egen- kapital- beviskapital	Overkurs	Utjev- nings- fond	Annen egen- kapital	Sum Klasse I kapital	Opptjent Kompen- egen- sasjons- fond	Annen egen- kapital	Sum klasse II kapital
Egenkapital per 1.1.2007	3.860,0				3 860,0	11 580,9		11 580,9
Implementeringseffekter per 1.1.2007 av endret regnskapsprinsipp								
Endring pensjonsforpliktelse				(257,2)	(257,2)		(771,6)	(1.028,8)
Endring eiendom			85,9		85,9		257,6	343,5
Endring datterselskaper (eiendom og pensjonforpliktelse)			59,1		59,1		177,3	236,4
Egenkapital per 1.1.2007 før ny forskrift	3.860,0			(112,2)	3.747,8	11.580,9	(336,7)	11.244,2
Implementeringseffekter per 1.1.2007 av ny årsregnskapsforskrift for forsikring av 4. april 2008								
Goodwill, avsetninger etc. på datterselskaper og tilknyttede selskaper			1,4		1,4		4,3	5,7
Naturskadefond			360,6		360,6		1.081,9	1.442,6
Administrasjonsavsetning			163,6		163,6		490,8	654,4
Garantiordning			91,5		91,5		274,4	365,8
Neddiskontering av brannvarslingslån			(19,1)		(19,1)		(57,3)	(76,3)
Forskjell på kjøps- og salgskurser på aksjer			(1,2)		(1,2)		(3,7)	(4,9)
Eiendeler tilgjengelig for salg			81,2		81,2		243,6	324,8
Egenkapital per 1.1.2007	3.860,0			565,8	4.425,8	11.580,9	1.697,4	13.278,3
Resultat før andre resultatkomponenter		449,6	158,3		607,9	1.348,9	474,7	2.431,5
Omregningsdifferanse			(35,1)		(35,1)		(105,3)	(140,4)
Eiendeler tilgjengelig for salg			(107,7)		(107,7)		(323,0)	(430,7)
Aktuarielle gevinster og tap på pensjon			(101,6)		(101,6)		(304,9)	(406,5)
Skatt på andre resultatkomponenter			24,6		24,6		73,9	98,5
Egenkapital per 31.12.2007	3.860,0	449,6	504,3	4.813,9	12.929,8	1.512,7	14.442,5	19.256,4
Resultat før andre resultatkomponenter		129,8			129,8	389,5		519,3
Omregningsdifferanse			38,0		38,0		114,0	152,0
Eiendeler tilgjengelig for salg			26,5		26,5		79,4	105,9
Egenkapitalendringer i datterselskaper og tilknyttet selskaper			(23,9)		(23,9)		(71,7)	(95,6)
Aktuarielle gevinster og tap på pensjon			(100,0)		(100,0)		(299,9)	(399,9)
Skatt på andre resultatkomponenter			72,4		72,4		217,2	289,6
Vedtatt utbytte		(255,4)			(255,4)	(766,1)		(1.021,5)
Egenkapital per 31.12.2008	3.860,0	324,0	517,3	4.701,3	12.553,2	1.551,6	14.104,8	18.806,2
Eierbrøk					25 %			75 %
Antall egenkapitalbevis					77.200 000			
Resultat per egenkapitalbevis, basis og utvannet (resultat før andre resultatkomponenter / antall egenkapitalbevis)					kr 1,68			
Antall egenkapitalbevis utgjør 77.200.000 og dette ga et utbytte på kroner 3,31 per egenkapitalbevis for regnskapsåret 2007. Det er ikke foreslått utbytte for regnskapsåret 2008.								
Herav bundne midler								
Naturskadefond			562,7		562,7		1.688,1	2.250,8
Administrasjonsavsetning - netto etter skatt			189,7		189,7		569,2	759,0
Garantiordning - netto etter skatt			94,0		94,0		282,0	376,1
Sum bundne midler			846,5		846,5		2.539,4	3.385,8
Andre fond								
Fond for vurderingsforskjeller			188,7		188,7		566,1	754,8
Fond for urealiserte gevinster på eiendom - netto etter skatt			56,4		56,4		169,2	225,7
Sum andre fond			245,1		245,1		735,3	980,5
Endring i bundne midler og fond								
Endring naturskadefond			168,8		168,8		506,5	675,4
Endring garantiordning			4,0		4,0		12,0	16,0
Endring administrasjonsavsetning			(4,7)		(4,7)		(14,2)	(18,9)
Endring i fond for vurderingsforskjeller			183,0		183,0		549,0	732,0
Endring i urealiserte gevinster eiendom - netto etter skatt			(59,6)		(59,6)		(178,9)	(238,5)

NOTE 13 – OPPSTILLING OVER ENDRINGER I EGENKAPITAL (FORTS.)

EGENKAPITAL

Summen av Klasse I-kapital (eid av egenkapitalbeviserne) og Klasse II-kapital (eid av kundene) utgjør selskapets egenkapital. Forholdet mellom klassene avgjør fordelingen av selskapets verdier og verdiskaping mellom klassene (eierbrøk). For å sikre riktig verdifordeling (som er lik og uavhengig av risikofordelingen) og risikofordeling (som er ulik) er klassene delt opp i korresponderende fond.

Klasse I (egenkapitalbevisernes kapital)

Egenkapitalbeviskapital

Egenkapitalbeviskapital er pålydende grunnfondsbeviskapital. Kapitalen er bunden egenkapital, og er minst tapsutsatt (lavest risiko). Per 31. desember 2008 utgjør egenkapitalbeviskapitalen 3.860.000.000 kroner, fordelt på 77.200.000 egenkapitalbevis (grunnfondsbevis) á kroner 50. Eierfordelingen mellom egenkapitalbeviserne bestemmes gjennom antall bevis som eies.

Overkurs

Overkurs er bunden egenkapital som øker enten ved overføring fra egenkapitalbeviskapital eller ved innbetaling ved nyemisjoner. Formålet med dette fondet er som for aksjeselskaper å sikre en riktig verdifordeling mellom nye og gamle egenkapitalbevis, og fungerer på samme måten som overkurs i aksjeselskaper, dog slik at en andel av den innbetalte overkursen skal tilføres kompensasjonsfond (klasse II's korresponderende fond) for å motvirke uønsket endring av eierbrøken til ugunst for den kundeeide kapitalen. Fondet har lik prioritet med kompensasjonsfondet og foran alle andre fond unntatt egenkapitalbeviskapitalen.

Utjevningsfondet

Utjevningsfond er fri egenkapital, og består av egenkapitalbevisernes andel av årets overskudd som ikke utbetales som utbytte. Overføringer fra fond for urealiserte gevinster kan også avsettes til utjevningsfondet. Utjevningsfondet kan brukes til å opprettholde utbytte til egenkapitalbeviserne. Fondet har dårligst prioritet, er sideordnet klasse II-fondet «opptjent egenkapital» og belastes forholdsmessig.

Annen egenkapital

Annen egenkapital består av alle andre egenkapitalposter og fordeles forholdsmessig i samsvar med eierbrøken mellom klasse I og klasse II kapitalen. Endringer i disse fondene vil være aktuelt ved egenkapitalposter som følger av endring av regnskapsprinsipp, korrigering av tidligere årsregnskap og andre lignende poster som ikke innregnes i henhold til kongruensprinsippet. Klasse I og klasse II behandles likt (i forhold til eierbrøk) og rangering av disse fondene risikomessig / prioritetsmessig er derfor uten betydning.

Klasse II-kapital

Opptjent egenkapital

Opptjent egenkapital er kundenes balanseførte egenkapital. Kapitalen er opptjent og således fri egenkapital. Kundenes eierskap til kapitalen er begrenset til korresponderende utbytte til egenkapitalbeviserne fordelt mellom kundene etter regler fastsatt av generalforsamlingen. Andel av årets overskudd som ikke utbetales som utbytte tilføres fondet for opptjent egenkapital.

Kompensasjonsfond

Kompensasjonsfond er bunden egenkapital og øker ved nyemisjoner av egenkapitalbevis hvor det innbetales overkurs. Generalforsamlingen som beslutter en eventuell emisjon, beslutter også andelen av overkursen som skal tilføres kompensasjonsfondet. Formålet er å sikre den kundeeide kapitalen mot uønsket endring av eierbrøken. Fondet har lik prioritet med overkursfondet og foran alle andre fond unntatt egenkapitalbeviskapitalen.

Annen egenkapital

Annen egenkapital består av alle andre egenkapitalposter og fordeles forholdsmessig i samsvar med eierbrøken mellom klasse I og klasse II kapitalen. Endringer i disse fondene vil være aktuelt ved egenkapitalposter som følger av endring av regnskapsprinsipp, korrigering av tidligere årsregnskap og andre lignende poster som ikke føres etter kongruensprinsippet. Klasse I og klasse II behandles likt (i forhold til eierbrøk) og rangering av disse fondene risikomessig / prioritetsmessig er derfor uten betydning.

Annen egenkapital for klasse I og II inkluderer følgende bundne fond

Naturskadefond

Naturskadefond er et fond til dekning av fremtidige naturskader. Fondet ble reklassifisert fra gjeld til egenkapital ved endret Årsregnskapsforskrift for forsikring av 4. april 2008. Fondet er bunden egenkapital.

Administrasjonsavsetning

Administrasjonsavsetning er en avsetning til dekning av de administrasjonskostnader som vil påløpe i forbindelse med skadeoppgjør ved en eventuell avvikling av selskapet. Fondet ble reklassifisert fra gjeld til egenkapital ved endret Årsregnskapsforskrift for forsikring av 4. april 2008. Fondet er bunden egenkapital.

Garantiordning

Garantiordning er en avsetning for å gi sikkerhet for at forsikringstakerne etter direkte skadeforsikringsavtaler avsluttet i Norge mottar riktig oppfyllelse av forsikringskrav som følger av avtalen. Fondet ble reklassifisert fra gjeld til egenkapital ved endret Årsregnskapsforskrift for forsikring av 4. april 2008. Fondet er bunden egenkapital.

Fond for vurderingsforskjeller

Fond for vurderingsforskjeller består av positive differanser mellom balanseført verdi og anskaffelseskost på selskapsinvesteringer i datterselskap og tilknyttet selskap som innregnes ved bruk av egenkapitalmetoden. Fondet reduserer utbyttegrunnlaget til Gjensidige Forsikring BA.

Fond for urealiserte gevinster

Fond for urealiserte gevinster består av forskjellen mellom virkelig verdi og anskaffelseskost på eiendeler som regnskapsføres til virkelig verdi, i henhold til NRS (V) Fond for urealiserte gevinster. I Gjensidige Forsikring BA består fondet av urealisert verdistigning på investerings-eiendommer. Fondet reduserer utbyttegrunnlaget til selskapet.

NOTE 14 – FORSIKRINGSFORPLIKTELSE OG GJENFORSIKRINGSANDEL

Millioner kroner	2008	2007
Kortsiktige forsikringer, brutto		
Avsetning for ikke opptjent bruttopremie	5.368,5	5.416,8
Meldte skader og skadebehandlingskostnader	8.962,8	8.581,1
Inntrufne, ikke meldte skader	9.380,6	9.036,9
Sum brutto erstatningsavsetning	18.343,4	17.618,0
Sum forsikringsforpliktelser, brutto	23.711,9	23.034,8
Kortsiktige forsikringer, gjenforsikringsandel		
Gjenforsikringsandel av ikke opptjent bruttopremie	2,1	59,3
Meldte skader og skadebehandlingskostnader	214,9	305,8
Inntrufne, ikke meldte skader	46,1	93,0
Sum gjenforsikringsandel av brutto erstatningsavsetning	261,0	398,8
Sum gjenforsikringsandel av forsikringsforpliktelser	263,1	458,1
Kortsiktige forsikringer, for egen regning		
Avsetning for ikke opptjent premie	5.366,4	5.357,5
Meldte skader og skadebehandlingskostnader	8.747,8	8.275,3
Inntrufne, ikke meldte skader	9.334,5	8.943,9
Sum erstatningsavsetning for egen regning	18.082,4	17.219,2
Sum forsikringsforpliktelser for egen regning	23.448,8	22.576,7

Endringer i forsikringsforpliktelser og gjenforsikringsandel	2008			2007		
	Brutto	Gjenforsikret	F.e.r. ¹	Brutto	Gjenforsikret	F.e.r. ¹
(a) Skader og skadebehandlingskostnader						
Meldte skader og skadebehandlingskostnader	8.581,1	(305,8)	8.275,3	8.621,6	(219,4)	8.402,2
Inntrufne, ikke meldte skader	9.036,9	(93,0)	8.943,9	7.658,9	(140,3)	7.518,6
Sum per 1. januar	17.618,0	(398,8)	17.219,2	16.280,5	(359,7)	15.920,8
Betalte skader, tidligere årganger	(4.337,1)	234,7	(4.102,4)	(4.067,0)	77,7	(3.989,3)
Økning i forpliktelser						
Fra årets skader	10.097,4	(111,8)	9.985,5	10.181,2	(235,4)	9.945,8
- herav betalt	(4.825,1)	3,1	(4.822,0)	(4.540,9)	108,2	(4.432,7)
Fra tidligere år (avløp)	(259,4)	(3,6)	(262,9)	(216,0)	1,1	(214,9)
Netto valutaendringer	49,6	15,3	65,0	(19,7)	9,3	(10,4)
Sum per 31. desember	18.343,4	(261,0)	18.082,4	17.618,0	(398,8)	17.219,1
Meldte skader og skadebehandlingskostnader	8.962,8	(214,9)	8.747,8	8.581,1	(305,8)	8.275,3
Inntrufne, ikke meldte skader	9.380,6	(46,1)	9.334,5	9.036,9	(93,0)	8.943,9
Sum pr 31. desember	18.343,4	(261,0)	18.082,4	17.618,0	(398,8)	17.219,2
(b) Avsetning for ikke opptjent bruttopremie, kortsiktige forsikringer						
Per 1. januar	5.416,8	(59,3)	5.357,5	5.393,2	(10,7)	5.382,5
Økning i perioden	5.368,5	(2,1)	5.366,4	5.416,8	(59,3)	5.357,5
Opptjent i perioden	(5.416,8)	59,3	(5.357,5)	(5.393,2)	10,7	(5.382,5)
Sum per 31. desember	5.368,5	(2,1)	5.366,4	5.416,8	(59,3)	5.357,5

¹ For egen regning.

NOTE 15 – PENSJON

YTELSESBASERT PENSJONSORDNING

Gjensidige Forsikring har tjenstepensjonsforsikring etter skatteloven (TPES) med generell pensjonsalder 67 år. Gjensidige Forsikring er også forpliktet til å ha tjenstepensjonsordning etter lov om obligatorisk tjenstepensjon. Selskapets ordning oppfyller lovens krav. For assurandørene gjelder en pensjonsalder på 65 år.

Alderspensjonen utgjør 70 prosent av pensjonsgrunnlaget basert på antall opptjeningsår og lønnsnivå ved pensjonsalder. Videre inngår i ordningen ektefellepensjon, barnepensjon og uførepensjon etter nærmere bestemte regler. I tillegg har Gjensidige Forsikring pensjonsforpliktelser overfor enkelte arbeidstakere utover den ordinære kollektivavtalen. Dette gjelder ansatte med lavere pensjonsalder, arbeidstakere med lønn over 12G og tilleggspensjoner.

Det er mulig å søke om avtalefestet pensjon (AFP) fra fylte 62 år. AFP er klassifisert som en ikke-fondbasert ytelse.

Pensjonsforpliktelser er vurdert til nåverdi av de fremtidige pensjonsytelser som regnskapsmessig anses som opptjent på balansedagen. Fremtidige pensjonsytelser er beregnet med utgangspunkt i forventet lønn på pensjonstidspunktet. Ved måling av påløpt pensjonsforpliktelse benyttes estimert forpliktelse ved regnskapsavslutning. Pensjonsmidler er vurdert til markedsverdi (flyttverdi). Ved verdsettelse av pensjonsmidlene benyttes estimert verdi ved regnskapsavslutningen. Avvik

mellom estimert pensjonsforpliktelse / estimert verdi av pensjonsmidler ved forrige regnskapsår og aktuarberegnet pensjonsforpliktelse / faktisk verdi av pensjonsmidlene ved årets begynnelse regnskapsføres direkte mot egenkapitalen.

Netto pensjonsforpliktelse er differansen mellom nåverdien av pensjonsforpliktelsen og verdien av pensjonsmidlene. I henhold til standarden er det tatt hensyn til arbeidsgiveravgift i den perioden en underfinansiering oppstår. Netto pensjonsforpliktelse fremkommer i balansen under linjen *Pensjonsforpliktelser*.

Pensjonsordningen ble i 2006 lukket for nye ansatte, og ordningen er overført til Gjensidige Pensjonskasse.

Overgangen til NRS 6a ga en implementeringseffekt per 1. januar 2007 på 1.357,3 millioner kroner.

I beregningen for 2007 ble ny og oppdatert dødelighetstabell lagt til grunn. Dette medførte en engangseffekt i form av aktuarielle gevinster og tap som ble innregnet direkte i egenkapitalen med i overkant av 200 millioner kroner. I beregningen for 2008 ga kombinasjonen av en høyere lønnsvekst enn forventet og endrede aktuarielle forutsetninger - herunder en reduksjon i diskonteringsrenten - en negativ egenkapitaleffekt på 400 millioner kroner.

Millioner kroner	2008	2007
Nåverdi av pensjonsforpliktelsen		
Per 1. januar	2.553,1	2.096,0
Korreksjon av åpningsbalansen	(4,5)	
Årets pensjonsopptjening	84,3	80,7
Rentekostnader	111,8	88,6
Aktuarielle gevinster og tap	278,2	404,5
Utbetalte ytelser	(128,1)	(116,7)
Per 31. desember	2.894,7	2.553,1
Beløp innregnet i balansen		
Nåverdi av ikke-fondbasert ordning	560,3	460,9
Nåverdi av fondbasert ordning	2.334,4	2.092,1
Nåverdi av pensjonsforpliktelsen	2.894,7	2.553,1
Virkelig verdi av pensjonsmidlene	(1.754,2)	(1.568,5)
Netto pensjonsforpliktelse	1.140,5	984,6
Arbeidsgiveravgift	160,8	138,8
Netto pensjonsforpliktelse i balansen	1.301,3	1.123,4
Virkelig verdi av pensjonsmidlene		
Per 1. januar	1.568,5	1.295,9
Forventet avkastning på pensjonsmidlene	90,9	75,6
Aktuarielle gevinster og tap	(72,3)	37,8
Bidrag fra arbeidsgiver	295,2	231,8
Utbetalte ytelser	(128,1)	(72,7)
Per 31. desember	1.754,2	1.568,5
Pensjonskostnad innregnet i resultatet		
Årets pensjonsopptjening	84,3	80,7
Rentekostnad	111,8	88,6
Forventet avkastning på pensjonsmidler	(90,9)	(75,6)
Arbeidsgiveravgift	14,8	13,2
Pensjonskostnad	120,1	106,8

NOTE 15 – PENSJON (FORTS.)

Millioner kroner	2008	2007
Kostnaden er innregnet i følgende regnskapslinje i resultatregnskapet		
Forsikringsrelaterte adm. kostnader inkl. salgskostnader	120,1	106,8
Aktuarielle gevinster og tap innregnet i oppstillingen over innregnede inntekter og kostnader		
Akkumulert beløp per 1. januar	(773,2)	(406,5)
Innregnet i perioden	(399,9)	(366,7)
Akkumulert beløp per 31. desember	(1.173,1)	(773,2)
Pensjonsmidlene består av		
Sertifikater	15,4 %	18,4 %
Aksjer	3,8 %	2,7 %
Obligasjoner	47,9 %	21,1 %
Pengemarkedsfond	13,5 %	40,0 %
Eiendom	12,8 %	12,3 %
Andre	6,6 %	5,5 %
Sum pensjonsmidler	100,0 %	100,0 %
Forventet avkastning på pensjonsmidlene		
Sertifikater	4,3 %	5,3 %
Aksjer	8,0 %	9,0 %
Obligasjoner	7,0 %	6,0 %
Pengemarkedsfond	4,3 %	5,0 %
Eiendom	5,6 %	8,0 %
Andre	6,0 %	7,0 %

Den totale forventede avkastninger er basert på forventet avkastning for hver eiendelskategori og aktuell fordeling av eiendeler. Den forventede avkastning er satt opp i samsvar med eksterne rådgivere og hensyntatt både nåværende og fremtidige markedsforventninger når disse er tilgjengelig, samt historisk avkastning. Den faktiske avkastningen på pensjonsmidlene utgjorde negative 2,84 prosent.

Ved beregning av pensjonskostnader og netto pensjonsforpliktelse er følgende forutsetninger lagt til grunn. Diskonteringsrenten er satt på basis av ti-årig statsobligasjon. Lønnsnivå, pensjonsreguleringer og G-regulering er basert på historiske observasjoner og forventet fremtidig inflasjon.

	2008	2007
Aktuarielle forutsetninger		
Diskonteringsrente	3,90 %	4,50 %
Forventet avkastning	5,80 %	5,50 %
Lønnsregulering	3,80 %	4,30 %
Endring i folketrygdens grunnbeløp	3,75 %	4,25 %
Pensjonsregulering	2,00 %	2,00 %
Arbeidsgiveravgiftssats	14,10 %	14,10 %
Turnover før / etter fylte 40 år	Avtrappende	Avtrappende
Uttakssannsynlighet AFP	40,00 %	40,00 %

Diskonteringsrenten er den forutsetningen som har størst innvirkning på verdien av pensjonsforpliktelser. Vedrørende sensitivitetsanalysen, se note 2.

Millioner kroner	2008	2007	2006	2005	2004
Historisk informasjon					
Netto pensjonsforpliktelse	2.894,7	2.553,1	2.096,0	2.316,9	2.067,6
Pensjonsmidler	1.754,2	1.568,5	1.295,9	1.813,7	1.626,2
Underskudd	1.140,5	984,6	800,1	503,3	441,4

Selskapet forventer å innbetale 305,5 millioner kroner til den ytelsesbaserte pensjonsordningen i 2009.

INNSKUDDSBASERT PENSJONSORDNING

Beløp innregnet som kostnad for den innskuddsbaserte pensjonsordningen utgjør 25,2 millioner kroner.

Selskapets tilskudd til den innskuddsbaserte pensjonsordningen innregnes som en kostnad i det året bidraget er betalt. Tilskuddene er i henhold til grensene for skattefrie tilskudd, for tiden fem prosent av lønn fra 1 til 6 G og åtte prosent fra 6 til 12 G.

NOTE 16 – AVSETNINGER OG ANDRE FORPLIKTELSE

Millioner kroner	2008	2007
Restrukturerings- / omstillingskostnader ¹	8,0	120,4
Andre avsetninger	10,0	48,7
Sum andre avsetninger for forpliktelser	18,0	169,1
Mellomværende med brannkasser	170,5	146,1
Leverandørgjeld	70,5	160,2
Forpliktelser i forbindelse med eiendomsdriften	9,7	
Forpliktelser i forbindelse med kapitalforvaltningen		23,8
Forpliktelser overfor offentlige myndigheter	403,7	295,3
Vedtatt, ikke utbetalt utbytte	81,6	
Annen gjeld	62,6	163,3
Sum andre forpliktelser	798,5	788,8
Påløpte personalkostnader	121,1	110,4
Sum andre påløpte kostnader og mottatte ikke opptjente inntekter	121,1	110,4
Restrukturerings- / omstillingskostnader ¹		
Avsetning per 1. januar	120,4	224,6
Tilbakeført ubenyttede avsetninger	(69,6)	
Avsetninger benyttet i løpet av året	(42,8)	(104,2)
Avsetning per 31. desember	8,0	120,4

¹ I 2006 ble det besluttet å omorganisere selskapet for å oppnå en reduksjon i driftskostnadene med 350 millioner kroner med effekt fra 2008. I løpet av 2008 er 42,8 millioner kroner benyttet til sluttpakker for overtallige. Tilsvarende beløp i 2007 utgjorde 104,2 millioner kroner. Restavsetningen ved årsslutt på 8,0 millioner er faktiske inngåtte avtaler om sluttpakker som ikke er utbetalt per 31. desember 2008.

NOTE 17 – SKATT

Millioner kroner	2008	2007
Spesifikasjon av skattekostnad		
Betalbar skatt	(486,9)	(128,9)
Formuesskatt	(30,0)	(8,0)
Korreksjon tidligere år	107,2	(53,1)
Endring utsatt skatt	569,5	(312,7)
Sum skattekostnad	159,9	(502,7)
Utsatt skatt og utsatt skattefordel		
Utsatt skatt og utsatt skattefordel nettopføres når det foreligger en juridisk rett til å motregne slike eiendeler / forpliktelser, og når utsatt skatt / utsatt skattefordel tilhører det samme skatteregimet. Motregnede beløp er som følger		
Skatteøkende midlertidige forskjeller		
Eiendommer	192,3	437,4
Administrasjonsavsetning	1.054,1	1.004,4
Naturskadefond		2.129,8
Garantiavsetning	522,3	521,1
Gevinst- og tapskonto	7,4	9,7
Sum skatteøkende midlertidige forskjeller	1.776,1	4.102,5
Skattereduserende midlertidige forskjeller		
Aksjer, obligasjoner og øvrige verdipapirer	(516,3)	(16,2)
Utlån	(59,8)	(81,1)
Driftsmidler	(70,6)	(64,9)
Fordringer	(24,0)	
Avsetninger etter god regnskapsskikk ol.	(18,0)	(169,1)
Pensjonsforpliktelser	(1.301,3)	(1.123,4)
Sum skattereduserende midlertidige forskjeller	(1.990,0)	(1.454,7)
Sum skatteøkende midlertidige forskjeller	1.776,1	4.102,5
Sum skattereduserende midlertidige forskjeller	(1.990,0)	(1.454,7)
Skattefri del av midlertidige forskjeller		(236,8)
Netto midlertidige forskjeller	(213,9)	2.411,0

NOTE 17 – SKATT (FORTS.)

Millioner kroner	2008	2007
Forskjeller som ikke kan utlignes		
Netto midlertidige forskjeller (skattesats 28 %)	(213,9)	2.411,0
Utsatt skatt / (utsatt skattefordel)	(59,9)	675,1
Årets endring utsatt skatt		
Endring utsatt skatt innregnet i balansen	165,5	98,5
Endring utsatt skatt innregnet i resultatet	569,5	(312,7)
Avstemming av skattekostnad		
Resultat før skattekostnad	359,4	2.934,2
Skatt av resultat før skattekostnad (28 %)	(100,6)	(821,6)
Skatteeffekten av		
Skatt av korrigeringer egenkapitalmetoden	229,7	74,7
Skatteeffekt av mottatt utbytte	27,1	18,8
Skattefrie inntekter og kostnader	(630,5)	288,1
Engangseffekt av naturskadefond	554,4	
Engangseffekt av overgang til full skatteplikt ¹	7,5	
Ikke fradragsberettigede kostnader	(4,9)	(1,6)
Formuesskatt	(30,0)	(8,0)
Korreksjon tidligere år	107,2	(53,1)
Sum skattekostnad	159,9	(502,7)
Effektiv skattesats	44,5 %	(17,1 %)
Endring i utsatt skatteforpliktelse		
Utsatt skatteforpliktelse per 1. januar	675,1	460,9
Endring utsatt skatt innregnet i resultatet	(569,5)	312,7
Endring utsatt skatt innregnet direkte i balansen		
Pensjoner	(112,0)	(98,5)
Sikringsbokføring	(53,5)	
Utsatt skatteforpliktelse / (utsatt skattefordel) per 31. desember	(59,9)	675,1
Skatt innregnet direkte i egenkapital		
Pensjoner	112,0	98,5
Utsatt skatt sikringsbokføring	53,5	
Betalbar skatt sikringsbokføring	111,7	
Betalbar skatt på utbyttekostnader	12,3	
Sum skattekostnad innregnet direkte i egenkapital	289,6	98,5
¹ Gjensidige Forsikring har frem til og med 2007 hatt skattefritak for inntekt og formue som skriver seg fra brann- og husdyrforsikring. I Regjeringens statsbudsjett for 2009 oppheves skattefritaket for gjensidige brann- og husdyrforsikringsselskap med virkning fra inntektsåret 2008. Dette innebærer engangseffekter i 2008 som vises på egen linje i forklaring til skattekostnad. Inkludert i engangseffekter ligger også effekt av at det ikke er beregnet utsatt skatt på naturskadefond fra og med 2008.		
Millioner kroner	2008	2007
Utsatt skatt på egenkapitalfond		
Administrasjonsavsetning brutto	1.054,1	1.004,4
Utsatt skatt	(295,2)	(261,5)
Administrasjonsavsetning netto	759,0	743,0
Naturskadefond brutto	2.250,8	2.129,8
Utsatt skatt		(554,4)
Naturskadefond netto	2.250,8	1.575,4
Garantiordningen brutto	522,3	521,1
Utsatt skatt	(146,2)	(126,1)
Garantiordningen netto	376,1	395,0

DETTE ER GJENSIDIGE

VIKRSOMHETEN

PERSPEKTIV

STYRING

RESULTATER

NOTE 18 – KOSTNADER

FORSIKRINGSRELATERTE ADMINISTRASJONSKOSTNADER INKL. PROVISJONER FOR MOTTATT GJENFORSIKRING OG SALSGSKOSTNADER

Millioner kroner	2008	2007
Avskrivning og verdiendringer (Note 5 og 7)	154,9	141,0
Lønns- og personalkostnader	1.027,8	1.018,2
Honorarer tillitsvalgte	3,7	7,1
IKT-kostnader	302,6	325,8
Honorar til revisor	5,4	5,0
Diverse honorarer andre	40,4	172,7
Provisjonskostnader	234,0	235,2
Andre kostnader	573,8	490,5
Sum	2.342,7	2.395,5

ADMINISTRASJONSKOSTNADER KNYTTET TIL FINANSIELLE EIENDELER

Millioner kroner	2008	2007
Avskrivning og verdiendringer (Note 5)	36,9	52,2
Andre kostnader	82,0	148,2
Sum	118,9	200,5

ANDRE KOSTNADER

Millioner kroner	2008	2007
Lønns- og personalkostnader	738,4	612,8
Provisjon	234,0	235,2
Øvrige salgskostnader	498,4	634,2
Sum	1.470,9	1.482,2

ØVRIGE SPESIFIKASJONER

Millioner kroner	2008	2007
Lønns- og personalkostnader		
Lønn	750,0	739,4
Arbeidsgiveravgift	132,5	209,4
Pensjonskostnader - innskuddsbasert pensjonsordning (inkl. arb.avg.)	25,2	14,3
Pensjonskostnader - ytelsesbasert pensjonsordning (Note 15 inkl. arb.avg.)	120,1	55,0
Sum	1.027,8	1.018,2
Godtgjørelse til revisor (inkl. mva)		
Lovpålagt revisjon	1,3	1,2
Attestasjonstjenester	0,7	0,1
Rådgivning - annen rådgivning	3,0	3,8
Rådgivning - skatt	0,5	-
Sum	5,4	5,0

NOTE 19 – LØNN OG GODTGJØRELSE

	2008	2007
Gjennomsnittlig antall ansatte	2.096	2.126

SAMLET GODTGJØRELSE TIL LEDENDE ANSATTE

Styrets erklæring om fastsettelse av lønn og annen godtgjørelse til daglig leder og andre ledende ansatte.

Gjensidiges belønningssystem

I henhold til Gjensidiges belønningssystem, som gjelder alle ansatte i selskapet, heter det:

- Gjensidige skal ikke være lønnsledende, men ha en konkurransedyktig avlønning.
- Gjensidige forventer at de ansatte har et helhetlig syn på hva selskapet tilbyr av lønn og goder.
- Selskapets belønningssystemer skal være åpne, prestasjonsbaserte, rettfærdige og forutsigbare.
- Belønning skal knyttes til oppnåelse av selskapets uttrykte strategiske og økonomiske mål. I tillegg forventes den ansatte å være bærer av selskapets verdier og opptre lojalt.

Veiledende retningslinjer for det kommende regnskapsåret

Godtgjørelse til konsernsjef

Konsernsjefens lønn og øvrige økonomiske ytelser fastsettes av styret på bakgrunn av en helhetlig vurdering, hvor hovedvekten legges på finansielt resultat, kundetilfredshet, medarbeidertilfredshet og konsernets omdømme. Bonus fastsettes diskresjonært basert på avtalte mål og leveranser, og kan maksimalt utgjøre 50 prosent av den faste årslønnen. Konsernsjefen gis ikke resultatbaserte ytelser utover nevnte bonus.

Konsernsjefen kan i tillegg gis naturalytelser som firmabil, fri mobil og dekning av bredbånd. Tildeling av naturalytelser skal ha sammenheng med konsernsjefens funksjon i konsernet eller være i tråd med markedsmessig praksis, og bør ikke være vesentlig i forhold til konsernsjefens grunnlønn.

Konsernsjefen har pensjonsalder på 62 år. Det gis åpning for å fratre ved fylte 60 år dersom styret eller konsernsjefen selv ønsker det. Konsernsjefen har pensjonsrettigheter i henhold til Gjensidiges lukkede ytelsespensjonsordning. I henhold til hans individuelle ansettelsesavtale har han rett til en pensjon på 100 prosent av årslønnen ved avgang ved fylte 62 år, og deretter nedtrappende til 70 prosent av lønn fra fylte 67 år. Ved fratreden ved 60 år er det tilsvarende avtalefestet nedtrapping fra 100 prosent ved fratreden til 70 prosent ved fylte 67 år.

Bilordning og øvrige goder opprettholdes frem til fylte 67 år.

Konsernsjefen har ingen avtale om etterlønn ved fratredelse før oppnådd pensjonsalder.

Godtgjørelse til øvrige ledende ansatte

Konsernsjefen fastsetter økonomiske betingelser for ledende ansatte etter en redegjørelse gitt til kompensasjonsutvalget. Gjensidiges belønningssystem legges til grunn.

Økonomiske tilleggssytelser kan tilbys ledende ansatte ut fra markedsmessige grunner og hensyntatt at ytelsen har en sammenheng med den ansattes funksjon i Gjensidige.

Bonus til ledende ansatte kan gis basert på konkret resultatmåling av definerte målområder og diskresjonær vurdering fastsatt i målkort og avledet av selskapets strategier og mål. Eventuell bonus skal i tillegg til årslønnen sikre at Gjensidige er i stand til å tiltrekke seg og beholde nødvendig kompetanse for å få gjennomført sine strategier og nå sine mål. Det settes et øvre tak på utbetaling av bonus på 30 prosent av årslønnen. Konsernsjefen kan i spesielle tilfeller gjøre unntak fra dette etter samråd med kompensasjonsutvalget. Det eksisterer en individuell avtale om bonusordning for ett av medlemmene av konsernledelsen.

Medlemmer av konsernledelsen har en pensjonsalder på 62 år. Alle nåværende medlemmer av konsernledelsen er medlemmer av den lukkede ytelsespensjonsordningen. Alle har ved full opptjening rett til en pensjon på 70 prosent. Selskapet vil opprettholde tidligere inngåtte individuelle pensjonsavtaler for to medlemmer av konsernledelsen.

Det eksisterer ingen etterlønsordning for ledere som fratrer sin stilling i Gjensidige.

Bindende retningslinjer vedrørende tildeling av aksjer, tegningsretter m.v. for det kommende regnskapsåret

Konsernsjef og ledende ansatte vil på lik linje med øvrige ansatte i Gjensidige få adgang til å delta i eventuelle tegningsprogrammer for ansattes kjøp av egenkapitalbevis.

Lederlønnspolitikken foregående regnskapsår

Styret bekrefter at retningslinjene om lederlønn for 2008 gitt i fjorårets erklæring har blitt fulgt.

NOTE 19 – LØNN OG GODTGJØRELSE (FORTS.)

LØNN OG ANDRE GODER TIL KONSRNLEDELSE OG STYRENDE ORGANER

Tusen kroner	Fast og variabel lønn	Beregnet verdi av totale fordeler i annet enn kontanter	Opptjente rettigheter i regnskapsåret etter ytelsesbasert pensjonsordning ³	Lån, forskuddsbetalinger, sikkerhetsstillelser, utestående beløp	Rentesats ⁷	Gjeldende vilkår og avdragsplan	Fra-tred-elses-vilkår
Godtgjørelse til							
Konsernledelsen							
Helge Baastad, konsernsjef	4.892,1	251,9	1.888,8				²
Tor Lønnum, visekonsernsjef	3.294,3	210,0	1.010,1				³
Bjørn Asp, konserndirektør	2.379,0	172,1	559,9	5.743,2	5,6	20.7.2033	³
Erica Blakstad, konserndirektør	1.790,2	191,0	1.430,7				³
Petter Bøhler, konserndirektør	2.149,9	184,2	997,1	1.078,8	4,8	20.5.2013	³
Trond Delbekk, konserndirektør	2.431,9	194,7	756,6				³
Jørgen Ringdal, konserndirektør	2.435,2	193,2	839,3				²
Bjørn Walle, konserndirektør	1.817,6	220,3	1.723,8				⁴
Hege Toft Karlsen, konserndirektør (01.01 - 01.06) ¹	665,9	61,4	179,2	2.420,0	4,8	20.4.2017	³
Odd Røste, konserndirektør (01.01 - 01.06) ¹	700,3	72,1	136,8	1.401,2	4,8	15.5.2018	³
Geir Bergskaug, konserndirektør (01.01 - 01.06) ¹	914,2	82,3	338,2	2.976,0	4,8	25.8.2017	³
Ove Adland, konserndirektør (01.01 - 01.06) ¹	824,7	66,8	292,0				³
Nils Arne Fagerli, konserndirektør (01.01 - 01.06) ¹	657,6	67,2	212,5	3.678,9	4,8	20.3.2029	³
Styret ⁶							
Inge K. Hansen, leder (26.03 - 31.12) ¹	266,0	1,5					
Jørgen Tømmerås, leder (01.01 - 26.03) ¹	129,5	17,7					
Jorund Stellberg, nestleder (01.01 - 19.11) ¹	320,6	25,4					
Magne Revheim (01.01 - 26.03) ¹	51,3	0,2					
Randi B. Sæthershagen	304,1	20,7					
Hans Ellef Wettre	196,0	11,0					
Tor Øwre	310,3	24,9					
Cato Litangen	225,0	15,9					
Marianne Lie	211,8	12,6					
Hans-Erik F. Andersson (26.03 - 31.12) ¹	153,8	3,8					
Karen Marie Hjeltnes (26.03 - 31.12) ¹	18,7	0,5					
Gunnhild Hegggen Andersen, ansattrepresentant (26.03 - 31.12) ⁸	138,8						
Kjetil Kristensen, ansattrepresentant (26.03 - 31.12) ⁸	141,5						
Odd Kristian Hamborg, ansattrepresentant (01.01 - 26.03) ⁸	51,3						
Petter Aasen, ansattrepresentant (01.01 - 26.03) ⁸	46,3						
Marianne Bø Engebretsen, ansattrepresentant ⁸	185,0						
Gunnar Mjåtvæd, ansattrepresentant ⁸	186,5						
Styret, vararepresentanter ⁶							
Tove Jebens (01.01 - 26.03) ¹	2,8	1,3					
Harald Milli	11,0						
Odd Samuelsen (01.01 - 26.03) ¹	2,8	3,5					
Valborg Lippestad	28,5						
Christian Kristensen, ansattrepresentant (26.03 - 31.12) ¹	8,3						
John Ove Ottestad (26.03 - 31.12) ¹	8,3						
Trine Vekseth (26.03 - 31.12) ¹	34,3	1,3					
Ingvild Solli Andersen, ansattrepresentant	11,0						
Kontrollkomité ⁶							
Marit Tønsberg, leder (19.04 - 31.12) ¹	94,5	0,4					
Kåre Lund, leder (01.01 - 19.04) ¹	137,0	2,2					
Snorre Inge Roald (nestleder)	3,5	1,4					
Tove Melgård	88,0	3,5					
Representantskap ⁵							
Kirsten Indgjerd Værdal, ordfører (19.04 - 31.12) ¹	104,0	4,3					
Randi Braathe, ordfører (01.01 - 19.04) ¹	76,0						
Trond Bakke, varaordfører	34,3	0,1					

I tillegg

41 representanter fra selskapet / brannkasser / organisasjoner / ansatte. ⁵

¹ Oppgitt godtgjørelse gjelder perioden vedkommende har innehatt posisjonen / vervet.

² 62 år, 100 prosent lønn avtrappende til 70 prosent ved 67 år.

³ 62 år, 70 prosent lønn til 67 år, deretter trer de ordinære bestemmelser om pensjon i Gjensidige Forsikring i kraft.

⁴ 60 år, 70 prosent lønn til 67 år, deretter trer de ordinære bestemmelser om pensjon i Gjensidige Forsikring i kraft.

⁵ Årshonorar tre tusen kroner i tillegg til honorar per møte. Det er avholdt to ordinære møter med honorar på henholdsvis tre tusen og tre tusen, fem hundre kroner i løpet av 2008.

⁶ Honoraret inkluderer honorar for datterselskaper.

⁷ Rentesatsen er 4,8 nominell med mindre annet er opplyst særskilt.

⁸ For ansattrepresentanter er kun godtgjørelsen for det gjeldende verv oppgitt.

⁹ Alle i konsernledelsen har ytelsesbaserte pensjonsordninger.

NOTE 20 – NETTO INNTEKTER FRA INVESTERINGER

Millioner kroner	2008	2007
Inntekter fra finansielle eiendeler		
Inntekter fra investeringer i datterselskaper og tilknyttede selskaper	790,3	266,8
Inntekter fra og verdiregulering av bygninger og andre faste eiendommer	150,1	217,4
Netto verdiregulering eiendom	(231,0)	146,0
Urealiserte gevinster og reversering av urealisert tap	19,1	1,6
Virkelig verdi gevinster / (tap) på valutahandel		13,3
Gevinst ved realisasjon av finansielle eiendeler tilgjengelig for salg		265,8
Utbytteinntekter	104,2	179,1
Renteinntekter	1.115,9	882,8
Renteinntekter fra finansielle eiendeler som holdes til forfall	533,7	394,5
Gevinst ved realisasjon av finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet	5.909,0	3.137,5
Sum inntekter fra investeringer	8.391,2	5.504,7
Kostnader fra finansielle eiendeler		
Administrasjonskostnader knyttet til bygninger og andre faste eiendommer	(44,1)	(84,1)
Andre finanskostnader		(47,3)
Rentekostnader	(304,8)	(398,1)
Andre kostnader knyttet til finansielle eiendeler	(74,7)	(69,2)
Urealiserte tap og reversering av urealiserte gevinster	(2.683,3)	(935,0)
Tap ved realisasjon av finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet	(5.641,6)	(1.589,4)
Sum kostnader fra investeringer	(8.748,5)	(3.123,0)
Sum netto inntekter fra investeringer	(357,3)	2.381,8
NETTO FINANSINNTEKT SPLITTET PÅ AKTIVAKLASSE		
Netto inntekter og gevinster / (tap) fra bygninger og andre faste eiendommer		
Inntekter fra investeringseiendommer og eierbenyttet eiendom, eksklusiv urealisert gevinst / (tap)	150,1	217,4
Netto gevinst / (tap) på investeringseiendommer og eierbenyttet eiendom	549,7	146,0
Administrasjonskostnader knyttet til bygninger og andre faste eiendommer	(44,1)	(84,1)
Netto inntekter og gevinster / (tap) fra bygninger og andre faste eiendommer	655,7	279,3
Netto inntekter og gevinster / (tap) fra finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet		
Netto renteinntekt / (-kostnad)	862,8	179,1
Utbytteinntekter	35,3	27,8
Netto gevinst / (tap) fra aksjer og andeler	(1.994,2)	1.595,0
Netto gevinst / (tap) fra obligasjoner og sertifikater	(18,9)	3,6
Netto gevinst / (tap) fra derivater	450,7	(774,0)
Administrasjonskostnader	(74,7)	(116,4)
Sum netto inntekter og gevinster / (tap) fra finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet	(739,1)	914,9
Netto inntekter og gevinster fra utlån og fordringer		
Netto renteinntekt / (-kostnad) fra utlån og fordringer	2,0	456,9
Netto gevinst / (tap) fra ansvarlig lån	19,0	2,0
Sum netto inntekter og gevinster fra utlån og fordringer	21,1	458,9
Netto inntekter og gevinster / (tap) fra eiendeler som holdes til forfall		
Netto renteinntekt på eiendeler som holdes til forfall	533,7	394,5
Netto gevinst/(tap) fra eiendeler som holdes til forfall	28,9	(27,2)
Sum netto inntekter og gevinster / (tap) fra eiendeler som holdes til forfall	562,6	367,3
Netto inntekter og gevinster / (tap) fra aksjer tilgjengelig for salg		
Gevinst ved realisasjon av aksjer tilgjengelig for salg		265,8
Utbytteinntekter	68,9	
Urealisert tap på aksjer tilgjengelig for salg over resultatet	(1.716,8)	(171,3)
Sum netto inntekter og gevinster / (tap) fra aksjer tilgjengelig for salg	(1.647,8)	94,5
Netto inntekter fra datterselskaper og tilknyttede selskaper	790,3	266,8
Sum netto inntekter fra investeringer	(357,3)	2.381,8

DETTE ER GJENSIDIGE

VIKRSOMHETEN

PERSPEKTIV

STRYING

RESULTATER

NOTE 20 – NETTO INNTEKTER FRA INVESTERINGER (FORTS.)

Millioner kroner	2008	2007
Merverdi aksjer tilgjengelige for salg, innregnet i egenkapital		
Per 1. januar	(105,9)	324,8
Avgang aksjer tilgjengelig for salg	105,9	(259,4)
Urealisert tap på aksjer tilgjengelig for salg over resultatet		(171,3)
Per 31. desember		(105,9)
Spesifikasjon av renteinntekter og -kostnader		
Rentekostnader på obligasjoner og verdipapirer		(67,4)
Rentekostnader på finansielle derivater	(248,6)	(313,6)
Rentekostnader på andre finansielle forpliktelser	(56,2)	(17,1)
Sum rentekostnader	(304,8)	(398,1)
Renteinntekter på obligasjoner som holdes til forfall	533,7	394,5
Renteinntekter på utlån og fordringer	4,4	456,9
Renteinntekter på andre finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet	1 111,5	425,8
Sum renteinntekter	1.649,6	1.277,3

NOTE 21 – GEVINST OG TAP AV VALUTAOMREGNING

Millioner kroner	2008	2007
Agio / disagio i resultatregnskapet fordelt på balanseposter		
Aksjer	(33,1)	(395,7)
Aksjefond	(20,1)	(137,7)
Obligasjoner	62,6	(26,4)
Obligasjonsfond	698,9	(92,6)
Hedgefond	239,2	(445,0)
Sertifikater		0,6
Valutaterminkontrakter	46,0	305,3
Valutaswapper	(1.356,1)	839,8
Andre ¹	194,6	(7,1)
Sum	(167,8)	40,9

¹ Inkludert i andre er bankinnskudd, premie-, provisjons- og skadereserver (RBNS), fordringer og forpliktelser.

NOTE 22 – AKSJER OG ANDELER

Millioner kroner

31.12.2008

Norske finansaksjer

Indre Sogn Sparebank (grunnfondsbevis)	0,3
Sum norske finansaksjer	0,3

Andre norske aksjer

Finansnæringens Hus AS	9,0
Helgeland Vekst AS	4,0
Tun Media (Landbrukets Medieselskap AS)	3,7
Norchip AS	2,5
Rogaland Kunnskapsinvest AS	2,5
Norinnova AS	2,5
Berger Eiendom AS	1,7
Såkkorninvest Sør AS	1,5
Nortura Hå Eiendom AS	1,5
Øvrige norske aksjer	19,1
Sum andre norske aksjer	47,9

Andeler private equity-fond

HitecVision private equity IV LP	110,7
FSN Capital II LP	78,6
Altor Fund II LP	62,1
Northzone IV K/S	57,6
Teknoinvest VIII KS (inkl. Teknoinv. VIII (GP) KS)	49,1
Partners Group European Buyout 2005 (A) LP	42,6
Energy Ventures II KS	40,1
Norvestor IV LP	39,4
Viking Venture II AS	34,9
Northzone V K/S	34,5
Partners Group Direct Investments 2006 LP	30,8
Norvestor V LP	30,8
Verdane Capital VI K/S	20,0
HitecVision Private Equity III AS	19,5
LGT Crown European Private Equity PLC	18,8
Energy Ventures IS	16,0
Convexa Capital VIII AS - klasse B	15,9
NeoMed Innovation IV LP	15,8
HitecVision Private Equity V LP	11,7
Energy Ventures III LP	10,8
Convexa Capital VI AS - klasse B	10,5
BaltCap PEF LP	10,0
Teknoinvest VIII B DIS	9,6
Viking Venture AS	8,4
Convexa Capital VIII AS - klasse A	8,3
Verdane Capital V B K/S	8,0
Convexa Capital VI AS - klasse A	5,1
Energy Growth Holding	4,2
Convexa Cap. IV AS	3,7
KapNord fond AS	2,1
Viking Venture III DIS	1,1
Øvrige andeler Private Equity-fond	3,7
Sum andeler private equity-fond	814,7

DETTE ER GJENSIDIGE

VIKRSOMHETEN

PERSPEKTIV

STYRING

RESULTATER

NOTE 22 – AKSJER OG ANDELER (FORTS.)

Millioner kroner

31.12.2008

Andeler hedgefond	
Horizon Tactical Trad USD-B	342,8
Sector Polaris	272,5
The Winton Evolution Fund	125,8
Russell Alt. Strat. Fund II Total Designated Inves	95,2
Sector EuroPower Fund Class A EUR	86,0
Sector Healthcare - A USD	82,5
Sector Speculare IV Fund Class A USD	59,0
Sector Speculare III Fund Class A USD	32,9
Sector Speculare II Fund Class A USD	20,1
Sum andeler hedgefond	1.116,9
Andeler aksjefond	
DnB NOR Globalspar II	0,1
Sum andeler aksjefond	0,1
Andeler eiendomsfond	
CEREP I	116,7
CEREP II	203,7
CEREP III	48,5
La Salle	3,2
Sum andeler eiendomsfond	372,1
Andeler obligasjonsfond	
Fidelity Inst. Global Bond Fund EUR	2.179,1
Putnam Global High Yield Bond Fund	1.263,7
Sum andeler obligasjonsfond	3.442,8
SUM AKSJER OG ANDELER	5.794,9
Herav børsnoterte	4.559,8

NOTE 23 – BETINGEDE EIENDELER OG BETINGEDE FORPLIKTELSE

BETINGEDE FORPLIKTELSE

Millioner kroner

2008

2007

Garantier og kommitert kapital på balansedagen er		
Brutto garantier	0,6	0,6
Kommitert kapital, ikke innbetalt	1.091,0	1.222,0

Selskapet har som ledd i den løpende finansforvaltningen forpliktet seg til å investere inntil 1.091,0 millioner kroner i ulike private equity- og eiendomsfundsinvesteringer, utover de beløp som er innregnet i balansen.

Tidspunktet for utbetaling av kapital er avhengig av når det enkelte fond foretar kapitalinnkallinger fra sine investorer. Gjennomsnittlig gjenværende levetid for fondene er mellom fem og ti år.

Gjensidige Forsikring er utad ansvarlig for ethvert forsikringskrav som oppstår i de samarbeidende brannkassenes brannforsikringsvirksomhet.

BETINGEDE EIENDELER

Gjensidige Forsikring hadde ingen betingede eiendeler per 31. desember 2008, etter at fordringen på Gjensidigestiftelsen har blitt gjort opp i 2008.

NOTE 24 – TRANSAKSJONER MED NÆRSTÅENDE PARTER

RESULTATREGNSKAPET

Oversikten nedenfor viser en oppsummering av transaksjoner med nærstående som er innregnet i resultatregnskapet

Millioner kroner	2008		2007	
	Inntekt	Kostnad	Inntekt	Kostnad
Provisjoner				
Gjensidige Investeringsrådgivning ASA (eid av GPS)	0,2		0,2	
Gjensidige Pensjonsforsikring AS (eid av GPS)	0,8		3,6	
Gjensidige Bank ASA (eid av Gjensidige Bank Holding AS)	3,9		0,3	
Renter				
Fair Financial Ireland Limited				3,5
Gjensidige Bank ASA ¹		6,0		
Administrasjonskostnader eiendom				
Oslo Areal AS		7,0		8,2
Sum	4,9	13,0	4,1	11,7

¹ Rentekostnaden gjelder renter på bankkonto for utbytte og inngår i utbyttebetalingen.

KONSERNBIDRAG OG UTBYTTE

Oversikten nedenfor viser en oppsummering av konsernbidrag / utbytte til / fra datterselskaper

Millioner kroner	2008		2007	
	Mottatt	Avgitt	Mottatt	Avgitt
Konsernbidrag				
Gjensidige Pensjon og Sparing Holding AS			4,5	
Gjensidige Pensjonsforsikring AS (eid av GPS)		66,9		70,3
Gjensidige Investeringsrådgivning ASA (eid av GPS)		52,1		55,3
Gjensidige Bank ASA (eid av Gjensidige Bank Holding AS)		82,0		120,0
Glitne Invest AS	1.079,5			
Gjensidige Norge AS (tidligere Norge Forsikring AS)	0,4		0,2	
Oslo Areal AS	146,5		124,0	
Utbytte				
Oslo Areal AS	119,9		66,4	
Sum konsernbidrag og utbytte	1.346,3	201,0	195,1	245,6

KJØP OG SALG AV EIENDELER

Oversikten nedenfor viser en oppsummering av kjøp / salg av eiendeler fra / til datterselskaper

Millioner kroner			2008		2007	
			Kjøp	Salg	Kjøp	Salg
Datterselskaper	Eiendel	Type				
Oslo Areal AS	Drammen Torget Vest AS og HPS Handel AS	Aksjer (100 %)				577,3

MELLOMVÆRENDE

Oversikten nedenfor viser en oppsummering av fordring / forpliktelser på / til datterselskaper, tilknyttede selskaper og nærstående parter

Millioner kroner			2008		2007	
			Fordring	Forpliktelse	Fordring	Forpliktelse
Innen konsernet						
Fair Forsikring A/S inkludert datterselskaper			214,0	90,1		275,3
Gjensidige Baltic			6,9			
Gjensidige Sverige AB			1,0	24,9		
Gjensidige Norge AS			0,4		0,2	
Gjensidige Bank ASA (eid av Gjensidige Bank Holding AS)			2,0	82,0	3,1	120,0
Gjensidige Pensjon og Sparing Holding AS			1,9		7,6	
Gjensidige Pensjonsforsikring AS (eid av GPS)			6,4	66,9		70,3
Gjensidige Investeringsrådgivning ASA (eid av GPS)			2,8	51,2		55,3

NOTE 24 – TRANSAKSJONER MED NÆRSTÅENDE PARTER (FORTS.)

MELLOMVÆRENDE (FORTS.)

Oversikten nedenfor viser en oppsummering av fordring / gjeld på / til datterselskaper, tilknyttede selskaper og nærstående parter

Millioner kroner	2008		2007	
	Fordring	Forpliktelse	Fordring	Forpliktelse
Glitne Invest AS	1.079,5			
Hjelp 24 NIMI AS (eid av Glitne Invest AS)	4,7		1,3	
Glitne Oppgjørssentral AS	0,2			
Oslo Areal AS	146,5	3,7	111,2	12,8
Sum forfall under ett år	1.466,1	319,1	123,4	533,7
Samtrygd Eigedom AS			2,8	
Sum forfall over ett år			2,8	
Sum mellomværende innen konsernet	1.466,1	319,1	126,2	533,7
Samarbeidende selskaper ¹ og øvrige nærstående parter				
Brannkassene		170,5		145,3
Gjensidige Pensjonskasse			80,0	
Gjensidige Pensjonskasse for supplerende ytelser			1,0	
Vervet AS (ansvarlig lån er nedskrevet i 2008)			25,3	
Lindorff AB (tilknyttet selskap eid av Glitne Invest AS solgt i 2008)			0,3	
Sum mellomværende	1.466,1	470,6	289,8	679,8

¹ Samarbeidende selskaper er definert som selskaper hvor Gjensidige Forsikring har inngått en langsiktig strategisk samarbeidsavtale.

GARANTIER

Gjensidige Forsikring er ansvarlig eksternt for forsikringskrav som følge av forsikringsvirksomheten til brannkassene, ref. note 23.

NOTE 25 – HENDELSER ETTER BALANSEDAGEN

Det har ikke inntrådt vesentlige hendelser etter balansedagens utløp.

NOTE 26 – KAPITALDEKNING

Millioner kroner	2008	2007
Egenkapital	18.806,2	15.441,0
Effekt av adm.avs, garantiavs og naturskadeavsetning	(3.827,2)	
Goodwill	(16,9)	(53,7)
Utsatt skattefordel	(501,3)	(252,9)
Immaterielle eiendeler (internt utviklede IT-systemer)	(204,7)	(231,2)
Investerings eiendommer, urealiserte gevinster, andel	(313,5)	(305,8)
Reassuranseavsetning, minstekrav	(5,5)	(21,0)
Estimatavvik ført mot egenkapitalen, andel	195,5	390,9
Ansvarlig kapital	14.132,6	14.967,1
Ansvarlig kapital i andre finansinstitusjoner		(2.914,6)
Netto ansvarlig kapital (A)	14.132,6	12.052,5
Eiendeler med risikovekt 0 %	6.005,2	2.104,8
Eiendeler med risikovekt 10 %	387,4	54,7
Eiendeler med risikovekt 20 %	14.521,4	14.499,3
Eiendeler med risikovekt 35 %	4,2	
Eiendeler med risikovekt 50 %	290,2	348,8
Eiendeler med risikovekt 100 %	27.030,8	30.920,6
Eiendeler med risikovekt 150 %	100,7	

NOTE 26 – KAPITALDEKNING (FORTS.)

Millioner kroner	2008	2007
Andre ikke vektete eiendeler		
Goodwill	16,9	53,7
Utsatt skattefordel	501,3	252,9
Immaterielle eiendeler (internt utviklede IT-systemer)	204,7	231,2
Tapsavsetninger	(6,4)	(4,4)
Derivater	(222,4)	(238,9)
Sum eiendeler	48.834,0	48.222,8
 Eiendeler med risikovekt 0 %		
Eiendeler med risikovekt 10 %	38,7	5,5
Eiendeler med risikovekt 20 %	2.904,3	2.899,9
Eiendeler med risikovekt 35 %	1,5	
Eiendeler med risikovekt 50 %	145,1	174,4
Eiendeler med risikovekt 100 %	27.030,8	30.920,6
Eiendeler med risikovekt 150 %	151,1	
Sum risikovektede eiendeler	30.271,4	34.000,3
 Vektet reinvesteringskostnad derivater	43,0	108,2
Ansvarlig kapital i andre finansinstitusjoner		(2.914,6)
Tapsavsetninger	(6,4)	(4,4)
Risikovektet beregningsgrunnlag (B)	30.308,0	31.189,4
Kapitaldekning (A/B)	46,6 %	38,6 %
Kreditttilsynets minstekrav	8,0 %	8,0 %

NOTE 27 – SOLVENSMARGIN

Millioner kroner	2008	2007
Netto ansvarlig kapital	14.132,6	11.802,2
Andel av sikkerhetsavsetning	1.108,0	1.088,8
Andel av naturskadefondet (25 % av naturskadefondet medregnes)	562,7	532,5
Solvensmarginkapital	15.803,3	13.423,5
 Solvensmargin minstekrav	2.399,3	2.391,7
Overdekning	13.404,0	11.031,8
Solvensmarginkapital i prosent av minstekrav	658,7 %	561,3 %

NOTE 28 – BUNDNE MIDLER

Millioner kroner	2008	2007
Skattetrekkskonti	59,4	56,0
Verdipapirer deponert som sikkerhet for forsikringsvirksomhet	17,6	14,2
Innskudd deponert som sikkerhet for forsikringsvirksomhet		8,2
Sum	77,0	78,3

ERKLÆRING FRA STYRET OG DAGLIG LEDER

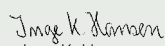
Styret og daglig leder har i dag behandlet og godkjent årsberetning og årsregnskap for Gjensidige Forsikring BA, konsern og morselskap, for kalenderåret 2008 og per 31. desember 2008 (årsrapporten 2008).

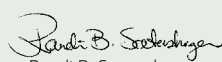
Konsernregnskapet er avlagt i samsvar med de EU-godkjente IFRSer og tilhørende fortolkningsuttalelser, samt de ytterligere norske opplysningskrav som følger av regnskapsloven og som skal anvendes per 31. desember 2008. Årsregnskapet for morselskapet er avlagt i samsvar med regnskapsloven og god norsk regnskapsskikk per 31. desember 2008. Årsberetningen for konsern og morselskapet er i samsvar med regnskapslovens krav og Norsk RegnskapsStandard nr 16 per 31. desember 2008.

Etter vår beste overbevisning:

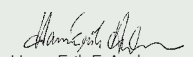
- er årsregnskapet for 2008 for konsernet og morselskapet utarbeidet i samsvar med gjeldende regnskapsstandarter
- gir opplysningene i regnskapet et rettviseende bilde av konsernets og morselskapets eiendeler, gjeld og finansielle stilling og resultat som helhet per 31. desember 2008
- gir årsberetningen for konsernet og morselskapet en rettviseende oversikt over
 - utviklingen, resultatet og stillingen til konsernet og morselskapet
 - de mest sentrale risiko- og usikkerhetsfaktorer konsernet og morselskapet står overfor.

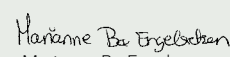
11. mars 2009
Styret i Gjensidige Forsikring BA


Inge K. Hansen
Styreleder


Randi B. Sætershagen
Nestleder

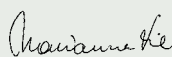

Gunnhild H. Andersen


Hans-Erik F. Andersson


Marianne Bø Engebretsen


Karen Marie Hjeltnes


Kjetil Kristensen

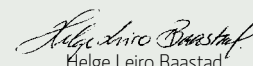

Marianne Lie


Cato Litangen


Gunnar Mjåtvad


Hans Ellef Wettre


Tor Øvre


Helge Leiro Baastad
Konsernsjef

Til representantskapet og generalforsamlingen i *Gjensidige Forsikring BA*

REVISJONSBERETNING FOR 2008

Ledelsens ansvar og revisors oppgave

Vi har revidert årsregnskapet for Gjensidige Forsikring BA for regnskapsåret 2008, som viser et totalresultat på kr 571,3 millioner for morselskapet og et årsresultat på kr 486,3 millioner for konsernet. Vi har også revidert opplysningene i årsberetningen om årsregnskapet, forutsetningen om fortsatt drift og forslaget til anvendelse av resultat for andre resultatkomponenter. Årsregnskapet består av selskapsregnskap og konsernregnskap. Selskapsregnskapet består av resultatregnskap, balanse, kontantstrømpoppstilling og noteopplysninger. Konsernregnskapet består av resultatregnskap, balanse, kontantstrømpoppstilling, oppstilling over innregnede inntekter og kostnader og noteopplysninger. Morselskapets regnskap er utarbeidet i samsvar med regnskapsloven og årsregnskapsforskriften for forsikringsselskaper. Konsernregnskapet er utarbeidet i samsvar med Internasjonale standarder for finansiell rapportering som fastsatt av EU med tilhørende fortolkningsuttalelser samt de ytterligere opplysningskrav som følger av årsregnskapsforskriften for forsikringsselskaper med hjemmel i regnskapsloven. Årsregnskapet og årsberetningen er avgitt av selskapets styre og konsernsjef. Vår oppgave er å uttale oss om årsregnskapet og øvrige forhold i henhold til revisorlovens krav.

Grunnlaget for vår uttalelse

Vi har utført revisjonen i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder revisjonsstandarder vedtatt av Den norske Revisorforening. Revisjonsstandardene krever at vi planlegger og utfører revisjonen for å oppnå betryggende sikkerhet for at årsregnskapet ikke inneholder vesentlig feilinformasjon. Revisjon omfatter kontroll av utvalgte deler av materialet som underbygger informasjonen i årsregnskapet, vurdering av de benyttede regnskapsprinsipper og vesentlige regnskapsestimater, samt vurdering av innholdet i og presentasjonen av årsregnskapet. I den grad det følger av god revisjonsskikk, omfatter revisjon også en gjennomgåelse av selskapets formuesforvaltning og regnskaps- og intern kontrollsystemer. Vi mener at vår revisjon gir et forsvarlig grunnlag for vår uttalelse.

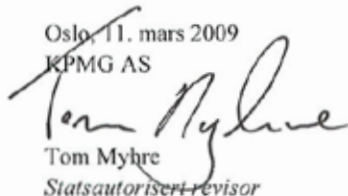
Uttalelse

Vi mener at

- selskapsregnskapet er avgitt i samsvar med lov og forskrifter og gir et rettviseende bilde av selskapets finansielle stilling 31. desember 2008 og av resultatet og kontantstrømmene i regnskapsåret i overensstemmelse med regnskapsloven og årsregnskapsforskriften for forsikringsselskaper
- konsernregnskapet er avgitt i samsvar med lov og forskrifter og gir et rettviseende bilde av konsernets finansielle stilling 31. desember 2008 og av resultatet, kontantstrømmene og innregnede inntekter og kostnader i regnskapsåret i overensstemmelse med Internasjonale standarder for finansiell rapportering som fastsatt av EU med tilhørende fortolkningsuttalelser samt de ytterligere opplysningskrav som følger av årsregnskapsforskriften for forsikringsselskaper med hjemmel i regnskapsloven
- ledelsen har oppfylt sin plikt til å sørge for ordentlig og oversiktlig registrering og dokumentasjon av regnskapsopplysninger
- opplysningene i årsberetningen om årsregnskapet, forutsetningen om fortsatt drift og forslaget til anvendelse av resultat for andre resultatkomponenter er konsistente med årsregnskapet og er i samsvar med lov og forskrifter.

Oslo, 11. mars 2009

KPMG AS



Tom Myhre

Statsautorisert revisor

KONTROLLKOMITEENS UTTALELSE

KONTROLLKOMITEENS UTTALELSE

Til Generalforsamlingen og Representantskapet i Gjensidige Forsikring BA

Kontrollkomitéen har i samsvar med gjeldende instruks, sammen med valgt revisor, aktuar og konserndirektør for finans, strategi og økonomisk styring gjennomgått konsernstyrets årsberetning og årsregnskap for 2008 og revisors beretning for Gjensidige Forsikring BA og Gjensidige Forsikring konsern.

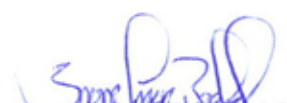
Komitéen har fått seg forelagt alle dokumenter og oppgaver den har bedt om.

Komitéen vil tilrå at de fremlagte regnskaper fastsettes som årsregnskap for Gjensidige Forsikring BA og Gjensidige Forsikring konsern for 2008.

Oslo, 12. mars 2009


Marit Tønsberg
Kontrollkomiteens leder


Tove Melgård


Snorre Inge Roald

REPRESENTANTSKAPETS UTTALELSE

DETTE ER GJENSIDIGE

VIRKSOMHETEN

PERSPEKTIV

STYRING

RESULTATER



GJENSIDIGE

gjensidige.no

HOVEDKONTOR

GJENSIDIGE
Drammensveien 288
Postboks 276
1326 Lysaker
Telefon 22 96 80 00